CAROLI SIGONII
DE REP. ATHENIENSIVM
LIBRI IIII.

EIVSDEM DE ATHENIEN. LACEDAEMONIORVMQ. TEMPORIBVS LIBER PROPEDIEM EDETVR.

BONONIAE
APVD IOANNEM RVBRIVM.
M D LXIIII.

CAR[illegible]ONII

AD REVERENDISS. VIRVM PET. DONATVM CAESIVM

EPISC. NARNIENSIVM.

IN LIB. DE REP. ATH.

Præfatio.

VETERIS *memoriæ, priſcarumq. litterarum cognitio quantum hominibus uſum, quantamq. utilitatem afferat, nec tu* PET. DONATE CÆSI, *uir ſapientiſsime ignoras, & res ipſa, ſi diligenter attẽdimus, per ſe ſatis oſtendit. Vt.n. liberalem, atque omnium iampridem uocibus, ac litteris celebratam animi remiſsionẽ illam omittam, quæ ex rebus, quæ ante quàm nos in hanc lucem prodiremus, geſtæ ſunt, cognoſcendis, & hominum, qui ſupra nos uixerunt, moribus, ſtudiiſq. perſpiciendis incredibilis proficiſcitur, quibus nemo tam agreſtibus inſtitutis uiuit, quin ſine ulla alterius fructus expectatione mirifice capiatur: innumerabilia certe uirtutis, atque prudentiæ monumenta, quibus apud antiquos rerum auctores obſeruandis, atque ad noſtram tum priuatam, tum communem uitam accommodandis probe nos, noſtramq. remp. gubernemus, merito noſtrum unumquenq. ad ſuperioris memoriæ ſtudium, & ueterum notitiam exemplorum debent impellere. Ac me quidem cum*

hæc ratio uehementer honesta iampridem huius cupiditate scientiæ inflammauit, tum illa præterea, ut huic me totum studio traderem, incitauit: quod uidebam me pulcherrima Græcorum, Latinorumq. ingenii monumenta, quæ sola relicta nobis essent ad ipsam aut eloquentiæ, aut etiam prudentiæ speciem intuendam exempla, uetere illorum incognita & priuata, & publica disciplina, haudquaquam consequi posse. postremo autem plurimum etiam apud me tacitus pietatis sensus quidam ualuit, ut à quibus hominibus humanitatem, litteras, & doctrinæ quæcunq. esset, rationem omnem accepissem, eorum iam prope obsolescenti memoriæ pro uirili parte consulerem, & præclaram illorum ad omnem uitam instituta ex tenebris uetustatis extracta ab obliuione hominum, & silentio uindicarem. Itaque quantum superioribus annis in rebus Romanis explicandis industriæ atque operæ collocarim, satis complures à me editi eo de genere commentarii, ut opinor, ostendunt. Nunc uero Atheniensium rempub. ut omnium quondam prædicatione scriptisq. clarissimam, sic præsentium uitio temporum, nostrorumq; ignauia hominum hoc tempore obscurissimam cũ meis, qualiacunq. sint, consignare monumẽtis instituissem, æstimari uix potest, quantum in hoc opere desudarim, ac quantum uigiliarum, curarumq; consumpserim: neque enim illud tantum contendi, ne Græcum scriptorẽ ullum prætermitterẽ, quem non diligenter ad conquirendam uetustatem, eliciendamq; peruolutarem, uerum duo illa etiam quæcunq. ratio-

ne prouidi, & ut selectis rebus iis, quæ mihi illustriores ad memoriam uiderentur, eas non casu, sed consilio, quàm possem, optimo dispensarem, & Græcorum iura, ác instituta, quanquam à consuetudine sæpe, moreq. Romanorum aliena, Latinis tamen quàm maxime ad rem aptis possem, dicendi formis exprimerem; ut disputationi cum sua natura subtili, tum crebra testimoniorum prolatione impeditæ non sua solum dignitas, sed etiam suauitas quædam minime auribus legentium iniucunda accederet. Neque enim eorum ego institutum hominum satis probo, qui, nobis pueris, Græcorum uerborum significationibus grammaticorum more anxie persequendis laudem restitutæ Athenensium reip. quæsiuerunt: cum & multa memoratu dignissima præterierint, & trita, leuiaq. nonnulla auribus nostris magno sæpe cum fastidio inculcarint, ac demum ita perturbate, atque inculte omnia tradiderint, ut uni confusioni, asperitatiq. orationis studuisse, de ordine, & lenitate disputationis haud multum laborasse uideantur: multoq. minus eorum laudare consilium possum, qui magistratus Athenensium literis se producturos magna quadam pollicatione professi, uno, ut apparet, Pollucis commentariolo lecto duabus pagellis tanto se muneri satisfacturos esse sunt arbitrati. Quod non idcirco dico, ut aliquid de illorum auctoritate detraham; quam tum quidem maximis regibus, nunc uero doctis etiam hominibus multis curæ esse intelligo; sed ut meum in his libris conficiendis consilium non solum utile, sed etiam necessarium esse demon-

 strem

strem, qui in magnis adhuc rerum Atticarum tenebris, & in summis ueterum monumentorum, unde idonea testimonia peterentur, angustiis, de rep. Atheniensium ita scribere sum ingressus, ut in maxima praeceptorum copia non tam rei ueritatem certissimis semper antiquorum uestigiis, quam illi saepe ne in sua quidem, ut ita dicam, paupertate sunt assequuti, sim persequutus, quàm ordinem in disputando, & ornatum in scribendo quendam, quae illi prorsus neglexisse ui dentur, magno studio cõsectatus sim. Quod si propositum, ut quidem opto, tenuero, nõ dubito, quin huius aetatis hominibus aliquid & ad dicendum, & ad intelligendum, & ad uiuendum opis, atque praesidii compararo. quippe cum ex omni antiquitate clara, atque illustria ad omnem & eloquentiae, & doctrinae, & uitae praeceptionem Atheniensium fuerint instituta. Cuius tu mihi rei unus omnium optimus esse testis PET. DONATE *potes: qui ea non ex ueteribus modo litteris, quarum peritissimus es, didicisti, sed etiam in nobilissima hac ciuitate, cui à* PIO IIII PONT. MAX. *praefectus es, gubernanda usque adeo expressisti, ut quàm multos illa quondam ciuitas iustitiae, bonitatis, & solertiae gloria excellentes diuersis temporibus uiros tulerit, tam multos tu hoc quadriennio nobis in hac nostra diuina quadam uirtutis indole administranda rettuleris. Vere enim dicam: nunquam accidit, ut haec scribens aut in Aristidis, aut Niciae, aut Periclis mentionem inciderim: quorum alios Athenis quondam opinione iustitiae floruisse, alios popularibus commodis*

mirifice

mirifice studuisse, alios nobilissimis urbē operibus instruxisse prisca ipsorum monumenta loquuntur, quin tuæ statim assiduæ cogitationes, curæq. quotidianæ mihi occurrerint, quas unas tu huic urbi præfectus ad talium æmulationem, contentionemq. contulisse laudum uideris: cum tantam in iure dicundo æquabilitatem, tam inauditam in annonæ leuanda caritate sedulitatem, tam incredibilem in publicis operibus extruendis diligentiam adhibueris, ut te merito ad præcipuum huius ciuitatis commodum, salutem, & ornamentum omnes natum esse existiment, PIVM Q. *ipsum cũ aliis multis prudentiæ, ac sapientiæ in cælum laudibus efferant, tum maxime, quòd in te uno ex omnibus, quem tantis rebus præficeret, eligendo minime opinione, atque iudicio lapsus sit. Itaque in communibus laudum, uirtutumq. tuarum præconiis alii quidem æquitatis, alii prudentiæ, alii moderationis, alii benignitatis tuæ magnitudinem prædicant, alii, ut cuiusq; animus, atque iudicium est, publica opera per te prope infinita curata magna cõsensione cõcelebrant, nẽpe fluuios coercitos, aquas inductas, uias directas, fora constructa, scholas instauratas, regiã multis & magnis in partibus perpolitam, & reliqua eiusmodi memorantes, quæ tu unus tanta, ac tam multa hoc quadriennio perfecisti, quanta, & quam multa ne omnes quidem, qui huic urbi præfuerunt, omnibus ante seculis cogitatione sua taciti designarunt. Ego uero cum hæc omnia cum ceteris eximia, atque omni laude, & commemoratione dignissima iudico, tum perpetuam istam curam, quam*

tu

tu in hac restituenda, atque ornanda omnium antiquissima Academia posuisti omnibus tuis aeternae gloriae monumentis, ac laudibus antepono. admiror autem non ipsam solum in studiosa iuuentute undiq. in hanc urbem allicienda industriam, sed etiam in eadem retinenda, fouenda, & salutaribus ad uirtutem capessendam legibus astringenda prudentiam. nam quid de magnifico ipso, ac prope diuino scholarum opere dicam? quo celeritate incredibili, diligentia singulari ad exitum fastigiumq. magna cum omnium admiratione perducto, cum omnem antiquorum in simili genere gloriam superasti, tum posteris uix illam post annos mille laudis eiusmodi spem reliquisti. & nos deniq. omnes, quos priuatis humanitatis promereri officiis nunquam desistis, publico hoc etiam parato commodo tibi in perpetuum deuinxisti. Quae caussa fecit, ut ego eò studiosius hoc gratissimae meae in te uoluntatis argumentum litteris, memoriaeq. prodiderim, ut quod primum industriae meae munus Bononiae peperissem, id ipsum in tuo multò amplissimo, atque ornatissimo nomine diuulgarem: scilicet, ut cuius potissimum auctoritate me praestantissimus Bononiensium senatus haec in ista Academia studia tractare non obscuro loco iussisset, ei studiorum eorum fructum, ut arbitror, non leuissimum, tanquam ocii auctori, & fautori industriae, ac deniq. patrono optime merito consecrarem. Verum de tuis laudibus, meisq. partibus uberior fortasse alius dabitur dicendi locus. nunc quod instat, de uetere Atheniensium reip. statu, quae dicenda uidentur, exponere aggrediamur.

CAROLI SIGONII

DE REP. ATHENIENSIVM

Liber Primus,

QVI DE FORMA REIP. INSCRIBITVR.

De Regno Atheniensivm.

POpvlvs Atheniensis, cuius antiqua iura, remq. publicam vniuersam his mandare cõmentariis instituimus, nõ uno, neq. eo perpetuo reip. genere usus est, sed pro rerum conditione, & temporum uarietate diuerso. si quidem ab initio regium, deinde popularem, aliquando tyrannorum, sæpe etiam paucorum dominatum, atq. imperium pertulit. Hæc autem quando instituta, per quos, & quibus legibus in ciuitatem sint inducta, maximeq. quæ regalem, popularemq. statũ attingere videantur, nos, quoniam res est præclara, & multis de caussis cognitione dignissima, quàm planissime in tanta monumentorum, & sæculorum uetustate possumus, exponamus, atq. è tetra prope temporum caligine educta in lucem, conspectumq. hominum proferamus. Primum igitur Athenis imperium fuit regium, iam inde à Cecrope eo, qui urbem con- Regum Athe. tempora.

 didit,

didit, institutum, ac posteris deinceps usq. ad annum octingentesimum sexagesimum sextum, quasi per manus traditum. quorum decem & septem Regum nomen tulerunt, uiginti uero Archontum. constitutum est autem annos ante, quàm à Græcis in Asia Ilium caperetur, trecētos septuagintaquinque, quàm Olympiades in Græcia inirentur, septingentos septuaginta duos, quàm vrbs Roma à Romulo in Latio conderetur, septingentos nonaginta sex. ut merito Athenienses inter alias sapientiæ, fortitudinis, eruditionis, & eloquentiæ laudes, quibus longe Græcis ceteris præstiterunt, antiquitate etiam imperii, & gentis uetustate gloriari posse uideantur. Fundatum autem una cum urbe, clarissimo futuro summi imperii domicilio à Cecrope regnum hi reges, Eusebio, & Apollodoro testibus, deinceps exceperunt, &, quoad potuerunt, industria, atq. virtute auxerunt, Cranaus, Amphyction, Erichthonius, Pandion, Erectheus, Cecrops minor, Pandio minor, Aegeus, Theseus, Menestheus, Demophoon, Oxynta, Aphidas, Thymœta, Melanthus, & Codrus. Condendo uero imperio hæc caussam occasio attulit. Tenebat Actam in Græcia, regionem, quæ post Attica nominata est, cum ditione, & imperio Actæus, quem alii Actæona nuncuparunt, cum eò ex Aegypto uir haudquaquam contemnendus, Cecrops accessit. Vbi cum præclara multa prudentiæ exempla, & fortitudinis edidisset, dignus Actæo uisus est, cui filiam in matrimonio collocaret. prudentiæ vero eius illud maximò fuit argumento, quòd primus in Acta uirum feminæ matrimonio legitimo iunxit, cum antea uulgo ita liberi nascerentur, ut solas matres agnoscerent. Quo factum est, ut biformem eum Attici appellarint, & uulgatæ fabulæ locum dederint, hominem eum fuisse, atq. leonem. quod ad prudentiam nimirum, & fortitudinem eius referentes finxisse sapientes

Regum nomina.

A quo, & quo modo regnũ conditum.

tes homines non sine caussa uidentur. Hoc tempore cum Bœoti à terra, Cares à mari Actam crebris latrociniis, & excursionibus, prout illis ferebatur temporibus, diuexarent, auctor fuisse omnibus eius incolis Cecrops dicitur, qui tum in agris dispersi habitabant, ut uniuersi in duodecim oppida commigrarent, seq. in his aduersus quotidianos hostium impetus communirent. quorum nomina fuerũt, Cecropia, Tetrapolis, Epacria, Decelia, Eleusis, Aphydna, Thoricus, Brauro, Cytherus, Sphettus, Cephesia, et Phalerus. Quo facto, ipse Cecropiæ, quam à suo nomine appellauit, regem se haud modicis nimirũ soceri sui opibus declarandum curauit. quemadmodum Strabo lib. ix, Pausanias in Atticis, & Trogus lib. II. optimi auctores in primis, memoriæ prodiderunt. Quam uero Cecrops à se Cecropiam nominauit, ea haud ita multo post à Minerua nomen est Athenarum adepta. Narrat enim Apollodorus in ijs libris, quos de deorum origine scripsit, cum hoc tempore diis placuisset, urbes eas, in quibus priuatos quisque habituri essent honores, occupare, Neptunum, ac Mineruam se in Actam contulisse, atq. illum percusso tridente solo fretum, hanc terra oleam produxisse. orta uero inter eos de regionis appellandæ iure controuersia, duodecim deos à Ioue iudices datos sua sententia caussam Mineruæ, Cecrope rege testimonium dicente, adiudicasse. Regio autem, quæ ab Actæo, ut aiunt, Actica dicebatur, post ab Atthide Cranai regis filia Atthis, atq. Attica nuncupari est cœpta, si Strabonis, et Pausaniæ testimonio auctoritatem tribuimus. nam mihi multo ad ueritatem propensior eorum uidetur opinio, qui, ut narrat Stephanus, et Arpocratio, existimarũt, cum ante Cecropem hæc regio Acta diceretur, quòd tota fere acta esset, id est littus (si quidem duabus ex partibus mari alluitur) inde communem loquendi usum, ut ἀκτικὴν

XII. Oppida Atticæ.

Vrbs Athenarum.

χώραν, id est terram Acticam dicerent, deduxisse quod cum breuius dicere uellent, primum Acticam, post meliore aliquanto uocis sono Atticã appellasse. Atq. hoc quidem modo Cecrops omnibus ferme Atticæ incolis in duodecim oppida congregatis, unum totius Atticæ regnum, unamq. omnium horum oppidorum remp. collocauit Athenis. Post autem, temporibus aliquot interiectis, Theseo regi, magni animi, summiq. consilii uiro, in mentem uenit, magnam urbem unã ex omnibus, qui Atticæ oppida, populos, agrosq. dispersi tenerent, efficere, atq. dilatatis Athenarum muris eò Atticos omnes compellere, sedesq. eis ad habitandum dare. id quod facillime, qua erat eloquẽtia, atq. industria praeditus, persuasit primum, deinde etiã diligentissime obiit. Cuius rei si ueterum testimonia quærimus, certissima Thucydidis, Strabonis, Diodori, et Plutarchi habemus. Thucydides enim Cecropis, et primorum regum ætate Atticam usq. ad Theseum κατὰ πόλεις, id est oppidatim fuisse habitatam, Atticosq. ex oppidis, et ex agris extractos, in una urbe ab eo collocatos, prodit. Strabo Theseum duodecim oppida in unum contulisse, Diodorus eundem populos Atticæ numero plurimos, magnitudine modicos in urbem unam redegisse scribit. Plutarchus omnes Atticæ incolas in urbem unam contraxisse, et unius oppidi populum unum, qui ad eam usq. diem dissipatus fuerat, atq. ægre ad communia tractanda commoda conuocari potuerat, et sæpe etiam inter se armis, belloq. contenderat, effecisse, idq. per singulos populos, gentesq. persuasisse. Murorum autem ambitum ita propagauit Theseus, ut antiquum Cecropiæ oppidum pro summa arce reliquerit, nouam urbem, quam ille astu uocauit, ciuibus habitandam concesserit. Id quod uideo à Thucydide eodem etiam in loco memoriæ proditum. Ante Theseum, inquit, arx fuit oppidum

Vna Atticorũ resp. Athenis collocata.

„ „

„ dum, simulq. pars ea, quæ sub arcem ad austrum potis„ simum uergit. argumento est, quòd sacella in ipsa ar„ ce et aliorum deorum sunt, et quæ extra eam sunt, ad „ hanc partem oppidi magis erecta sunt, ut Iouis Olym„ pii, et Pythium, et Dionysii in Limnis, et alia. Itaq. ab „ Atheniensibus, inquit, propter antiquam habitationē „ ad hodiernum usq. diem arx oppidum appellatur. Vt autem Athenæ in media Græcia, sic arx in media urbe, et ut arx in edito sita loco, sic urbs in imo, et plano constructa est. quod ab Aristide in Panathenaico, Strabone in sexto, Thucydide in secundo traditum est. Quoniam autem urbs non longe quidem à mari, sed tamen non ad mare posita fuit, vt è Xenophontis libro de uectigalibus intelligitur, propterea multis portubus cum ad ciuitatis quotidianos usus, tum ad bellicarum rerum oportunitates indiguit. primus autem Phalerus extructus est, & quidem antequam Theseus ad regnum euocaretur. si quidem scriptum est apud Pausaniam, Theseum in Cretam ad pœnas ob Androgei necem regi Minoi dandas profecturum, & Menestheum regem cum aliquot nauibus ad Troiam iturū, ambos Phalero portu soluisse. Post Phalerum autem Munichia communita est. uerum id quidem, ut etiam Piræeus, rep. iam dominatu regio liberata.

Qui autem oppidum condiderunt, aut auxerunt, ijdem etiam reip. genus instituerunt, Cecrops quidē regium, Theseus autem populare. quod tamen non est, nisi post multa sæcula, obseruatum. Quæ autem Attici regni iura fuerint (nam multa regnorum genera fuisse tradit Aristoteles) difficile est, ex tāta annalium, & temporum uetustate eruere. si tamen Isocrati rhetori Atheniensi, omnia ad laudem patriæ in Panathenaica oratione trahenti, atq. poetico more in maius ornanti credimus, optimum, ac præstantissimum fuisse regnum existimabimus. sic enim ille disputat, caus-

Regnum Attici cum quale.

ſam, cur Athenienſium ciuitas primis temporibus inter alias præcipue floruerit, merito eius eſſe regibus tribuendam, qui multitudinem ad virtutem, iuſtitiam, & temperantiam inſtituiſſent, atque actionibus ſuis docuiſſent, reip. moderationem animam eſſe ciuitatis, tantam vim habentem, quantam in corpore obtinet prudentia; ipſam enim eſſe, quæ de rebus omnibus ſtatuat, & bona tueatur, calamitates deuitet, ciuitatis commoda paret. huius autem non eſſe oblitum populum, ſed vehementius ad hanc rem, quàm ad alias, animum adiunxiſſe, vt duces eos adipiſceretur, qui popularem ſtatum diligerent, ijs vero moribus eſſent præditi, quibus fuiſſent, qui ſibi ante præfuiſſent. Quod ſi ita eſt, ſane non improbarem, Athenienſium regnum eius generis extitiſſe, cuius fuerunt, quæ Ariſtoteles heroicis celebrata temporibus inquit. Quæ primum qualia fuerint, verbis ipſis eius prolatis, oſtendemus, deinde vt ad eius deſcriptionem Athenienſium regum iura, actaq. dirigi, atque accommodari poſsint, conſiderabimus. ſic igitur ille in quarto de rep. Primi, inquit, voluntate populorum, quos artibus, aut bello demeruiſſent, aut diſperſos in vnum congregaſſent, aut agris, ſedibusq. ad habitandum donaſſent, reges fiebant, eaq. regna poſteris iure hereditario prodebantur. & reges imperij ſummam, dum bellum gererent, habebant, præerantq. ſacrificijs, quæcunq. ad ſacerdotes non pertinebant, & cauſſas iudicabant quidam iniurati, alij iureiurando deuincti. erat autem iusiurandum erectio ſceptri. reges igitur antiquitus tum in ciuitatem, & populos, tum extra fines continenter imperium tenebant. poſtea vero quædam remittentibus regibus ipſis, alia populis auferentibus, ſola ſacrificia regibus relicta ſunt in alijs ciuitatibus. vbi vero regnum merito uocari poſſet, imperium duntaxat externorum bellorum obtinebant. Quæ verba ſi

diligentius

diligentius attendamus, sanè intelligemus, omnia, aut certe pleraq. in reges Atheniensium conuenire. primum enim videmus, Cecropem, quòd Atticos in duodecim oppida coegisset, eosq. ab impetu externorum hostium, & populationibus assiduis tutos præstitisset, quòdq. leges tum incognitas matrimonij ostendisset, ac virtutes, iustitiam, ac temperantiam docuisset, voluntate eorum ad regnum esse euectum; eodemq. modo post aliquot sæcula Melanthum, cum hostem populi Atheniensis bellum grauissimum inferentem singulari prœlio prostrauisset, regalem potestatem summo omnium studio assequutum. Regnum autem fuisse hereditarium non est dubium. nam præter Amphyctionem, qui socero suo Cranao pulso, & Erichthonium, qui Amphyctione exacto regnum occuparunt, reliqui ita regnarunt, ut duæ solæ familiæ Athenis fuerint per tot sæcula dominatæ, vna Erechthidarum, altera Melanthidarum. Ac Erechthidæ quidem ab Erectheo rege nomen, sed ab Erichthonio genus traxerunt, qui Pandionis pater, Erecthei auus fuit. ex quo deinceps Cecrops minor minoris Pandionis pater est natus, vnde Aegeus, & ex Aegeo Theseus, vt Pausanias prodidit. Nam Menestheo mortuo, qui incitato per seditionem in absentem Theseum populo, regem se declarandum curauerat, Demophoon Thesei filius paternum, auitumq. regnum, teste Plutarcho, recuperauit, cui, vt versibus Tetzes mandauit, Oxyntes frater, Oxyntæ vero filius Aphidas est subrogatus. quem cum minor frater ex concubina ortus Thymœtes interfecisset, regalem sibi potestatem asciuit, quemadmodum nos à Pausania, & ab Athenæo accepimus. Melanthidarum autem, quorum princeps, & auctor fuit Melanthus, vsque ad extremum familia integra, incolumisq. permansit. Melanthus autem is fuit, qui reuersis in Peloponesum Heraclidis, Messene patria amissa, cum se

Regnum virtutis opinione delatum.

Regnum hereditarium

in

Atticam contulisset, atq. Xanthum Bœotorum ducem, bellum cum Atheniensibus gerentem secum singulari certamine congressum interemisset, propterea ab Atheniensibus regno, Thymœte se vltro abdicante, donatus est. quod scriptum Pausaniæ, & Strabonis in commentarijs reperitur. Atq. hic quidem moriens Codrum filium regem reliquit, qui cum in bello contra Dores se pro patria deuouisset, Medonti filio regnum tradidit, qui primus Archontis nomen, atq. imperium Athenis obtinuit. ex quo hæc familia modo Codridarum, modo Medontidarum nomine appellata est, atq. vsque ad Erycem longo Archontum ordine ad annos quingentos octoginta sex est deducta, quorum nomina fuerunt, Medon, Agastus, Archippus, Thersippus, Phorbas, Mecades, Diogenetus, Pheredus, Ariphro, Thespieus, Agamenestor, Aeschylus, Alcmæo, Charops, Aesimedes, Clidicus, Hippomenes, Leocrates, Absander, & Eryx. id quod Eusebius, quo in primis auctore hæc tempora digessimus, in chronicis notatum, & descriptum reliquit. Quanquam autem Archontum, non Regum Medontidæ nomen tulerunt, non est tamen illud tempus populari statui assignandum, sed regio. eorumq. auctoritate, ac testimonio standum, à quibus hæc ad nostram notitiam dimanarunt, qui omnes principatum Archontum pro regno acceperunt, quanquam magna ex parte iam fracto, ac debilitato. Nam & Eusebius, qui profitetur, se nomina regum omnium, qui Athenis imperium habuerint, expositurum, non in Theseo, qui popularem statum descripsit, neq. in Codro, qui vltimus regale nomen vsurpauit, sed in Eryce, qui postremus Archontis decennalis imperium gessit, regnum notat Atheniensium defecisse. & Pausanias testatur, ipsum etiã regnasse Theseum, & post Menesthei mortem regnum ad quartum vsque posteritatis gradum in illius

familia

,, familia permansisse. &, si de gentilitate sibi sit histo-
,, ria instituta, omnes se, qui à Melantho ad Clidicum
,, Aesimedæ filium, & qui post eos deinceps regnarint,
,, facile enumeraturum. Nam quid aut Aelianum in varia historia proferam, qui Athenienses scribit regnum sub Cecrope, & Erectheo, & Theseo, & Codridis inferioribus passos? aut Heraclidem in libro de rebus publicis, qui post Codridas neminem regem esse narrat creatum, quòd viderentur molles nimis, ac delicati? Hippomenem vero vnum ex Codridis inustam hanc familiæ maculam delere cupientem, adulterum cum filia Limona deprehensum exquisito supplicij genere interfecisse? Quod si ita est, profecto apparet, regnum Atheniensium fuisse, vt probandum susceperamus, hereditarium.

Erat alia heroici regni ab Aristotele descripti conditio, quòd reges ij summam militiæ potestatem haberent, qua reges item Atheniensium præditos fuisse inuenio. id quod ex bellis, quæ ab his gesta sunt, facile declaratur, quanquam tenuis admodum eorum ad nos memoria peruasit. Erectheum tamen bellum cum Eumolpo Thrace, & cum Eleusinijs gerere, & pacem, quibus placet, conditionibus componere, videmus apud Pausaniam: pariq. ratione Theseum contra Amazones, Codrum contra Dores in acie ducem cum summo imperio stare. Eosdem etiam ius dixisse, quæstiones exercuisse, & sacris præfuisse, post apertius apparebit. Nam quod inquit Aristoteles, alia iura à regibus remissa, alia à multitudine esse extorta, eorum primum ad Theseum referendum videtur, qui vltro remp. popularem instituit, seq. non regem, sed belli ducem, & legum custodem futurum, reliqua vero populo permissurum pollicitus est, alterum vero ad Medontem, qui post Codri mortem primus Archon perpetuus, & ad Charopem, qui primus Archon decen-

Regum potestas in bello.

Regum Ath. iura imminuta, cum Archontes nominari coepti.

nalis creatus est, vetere & imperio, & imperandi tempore imminuto. Quod Pausanias in Atticarum rerum commentarios rettulit, his verbis: Atheniensium ciuitas Melanthi posteros, qui Medontidæ dicti sunt, magna parte potestatis spoliauit, & ex regno redegit ad imperium referendis rationibus obnoxium. deinde cauit, ne vltra decem annos id ipsum continuarent. & Paterculus libro primo, cum scripsit: Codri filius Medon primus Archon fuit. ab hoc posteri apud Atticos dicti Medontidæ. sed hi insequentes Archontes vsque ad Charopem, dum viuerent, honorem vsurparunt, inde perpetui Archontes esse desierunt, cum fuisset vltimus Alcmæon. cœperuntq. in denos annos creari. quæ consuetudo in annos septuaginta mansit, ac deinde annuis commissa est magistratibus respub. ex ijs, qui denis annis præfuerunt, primus fuit Charops, vltimus Eryx, ex annuis primus Creon. Atq. hoc idem chronicis quoq; suis mandauit Eusebius. Ex quibus intelligi potest, quid sit id, quod reges populo Atheniēsi remiserint, & quo ab eo quodammodo spoliati sint, quam heroico quoque regno conditionem affinxit Aristoteles. Atque de iure quidem, & potestate regia hactenus.

DE CONSILIIS.

NVNC quam partem reip. ciues Athenienses regibus dominantibus obtinuerint, & quod ius in ciuitate habuerint, exquiramus. Multæ autem ciuium diuisiones, communicandæ omnibus reip. gratia prudenter, vt video, sunt à regibus institutæ. quarum quæ prima, atque antiquissima fuit, in φυλάς, id est in tribus distributa est. tribus autem quattuor Cecrops maior intulit, Cecropidem, quam à se, Autochthonem, quā ab Atticis, qui se αὐτόχθονας, id est indigenas esse gloriabantur; Actæam, quam ab Atticis ad littus habitantibus;

Tribus iiii.

tibus;& Paraliam,quam ab ijſdem ad mare(duobus.n. Attica, quẽadmodũ dixi,lateribus mare attingit)inco lentibus appellauit,vt ſcribit Pollux,& Stephanus. Ha rum autem numerum ſeruarunt poſteri illi quidem, ſed nomina immutarunt. ſi quidem Cranaus vnam à ſe Cranaidem, alteram à filia ſua Atthidem, tertiam Meſogæam à campeſtribus Atticæ incolis, & quartam à montanis Diacridem nominauit. Cranai vero exemplum imitatus Ericthonius eaſdem Diadem, Athenaidem, Poſidoniadem, & Hepheſtiadem, nimirum ductis à Ioue, Minerua, Neptuno, & Vulcano nominibus nuncupauit. & Ericthonij veſtigijs inſiſtens Erectheus, eaſdem ab Ionis filijs, à quo ipſe in bello Eleuſinio adiutus fuerat, eaſdẽ appellauit ὁπλίτας, ἐργάδας, γεωργοὺς, & αἰγείκορας, id eſt, armatos, opifices, agricolas, & caprarios. quæ omnia in Pollucis commentario ſunt octauo. Plutarchus tamen in Solone ſcribit, fuiſſe, qui putarint, has non ab Ionis filijs, vt Herodotus prodidit, ſed à vitæ generibus vocitatas, bello, opificio, agricultura, & paſtura. Atq. hic numerus, & hæc appellatio uſque ad Cliſthenis dominatum, de quo poſtea dicemus, incolumis permanauit. Factum eſt autem, vt vnaquæq. tribus in tres item partes diuideretur, quas illi ternis item idem valentibus nominibus ſingulas appellarunt τρίττυας, ἔθνη, & φρατρίας. quas nos vno latino curias nominabimus. ſingulas vero curias in partes tricenas deſcripſerunt, quæ γένη, id eſt gentes, dixerunt. qua in re naturam ipſam, conditionemq. anni acute, induſtrieq. admodum expreſſerunt, qui quattuor tempora ita eſt complexus, vt eorum unumquodq. tres mẽſes, ſingulos tricenis diebus præditos aſſequutum ſit. Quare ut anni tempora quattuor, menſes duodecim, dies CCCLXV in toto anno ſolari fuerunt, ſic tribus quattuor, curiæ duodecim, gentes CCCLXV in toto tum Athenienſi populo nu- Curiae. Gentes.

meratæ ſunt. erant autem gentiles, quos illi γεννῆτας dixerunt, non qui genere, ac ſanguine inter ſe coniuncti eſſent, ſed qui ex gentibus eſſent ijs, quæ in curias erant coniectæ, ſocietatem inter ſe quandam, vt etiam curiales, quos φράτορας nominarunt, lege, & inſtituto colentes. itemq. qui ex primo genere triginta gentium fuerunt, quos etiam primis temporibus ὁμογάλακτας, id eſt collactaneos, dictos fuiſſe, teſte Arpocratione, & Suida, ſcribit Philochorus. Hanc vero diuiſionem etiam ante Theſeum factitatam, indicat Plutarchus, cum ſcribit, Theſeum per ſingulas gentes Attico populo demigrationem ex agris perſuaſiſſe.

Populi Fuit etiam altera ciuium deſcriptio in populos, & quidem ante conſtitutam à Theſeo remp. vſurpata. quod ex ijſdem Plutarchi verbis elicitur, cum inquit, Theſeum eam demigrationem per gentes, populosq. perſuaſiſſe. Populos autem iampridem appello, quos illi δῆμους vocarunt. quos, ſi rei rationem attendamus, vicos appellare non incommode fortaſſe poſsimus. ſi quidem Ariſtoteles in Poeticis ſcribit, quas alij κώμας, id eſt vicos, dicerent, eos δήμους ab Atticis nominatos. fuerunt autem oppidula, viciq. quibus vniuerſa eſt terra Attica frequentata vſque ad Theſeum, qui eos ex agris in vnam Athenarum vrbem conuocauit. Neque tamen, cogente Atticos in vrbem Theſeo, deſerti propterea agri, populiq. ſiue vici Atticæ ſunt, ſed ſemper frequētiſsime culti, ac ciuium multitudine celebrati. Quod oſtendit Thucydides, cum initio Peloponneſij belli, Periclis conſilio, iuſſuq. omnes Atticos in vrbem ex agris, quibus mirifice populus ille delectatus ſit ſemper, ſcribit eſſe compulſos. atque hoc idem poſt etiam imminente Atticæ terræ Macedonum rege Philippo paullo ante, quàm ad Chæroneam pugnaretur, repetitum eſſe, Demoſthenes in oratione pro

Ctesiphonte posuit. Vt ergo ciuis nemo fuit, quin aliquam tribum ex quattuor, sic nemo, qui non aliquem ex populis Atticis obtinuerit, siue ibi, siue in vrbe domicilium habuerit. Nomina vero eorum magna à nobis diligentia conquisita, huic mandare commentario placuit, vt ijs demum cognitis, totius Atticæ, quam quærimus, ciuitatis partes, & quasi membra nota, ac perspicua omnibus sint. fuerunt autem Aexone, Athmon, Agraule, Anagyrus, Angele, Araphen, Acharnæ, Agnus, Halimus, Aphydna, siue Aphidnæ, Aethalidæ, Azenia, Amaxantea, Anacæa, Alieus, siue Elæeus, Acherdus, Aegelia, Alopecæ, Anaphlystus, Amphitrope, Achradus, Brauron, Butea, Bate, Bessa, Cedi, Cephesia, Cytherus, Cydathenæum, Cydantidæ, Conthyle, Colyttus, Ceramis, Cephale, Cholargus, Cetti, Crepia, Chollidæ, Ceriadæ, Corydalus, Crioa, siue Criona, Cothocidæ, Colonus, Cœle, Dedalidæ, Diomea, Dirades, Decelia, Echelidæ, Epiecidæ, Euonimi, Erecthia, Ericea, Erchia, Epicephesia, Ermus, Euripidæ, Ecale, Erocadæ, Eleusis, Echelidæ, Gargettus, Hippotamadæ, Hephestia, Hyba, Icaria, Ionidæ, Iresidæ, Leuconæum, Lacia, Lusia, Lambra maritima, Lambra inferior, Lenus, Melite, Myrrhinus, Marathon, Melenes, Oa, siue Oee, Oeum Ceramicum, Oeum Decelicum, Oenoe ad Eleutheras, Oenoe ad Marathonem, Otrynæ, Phlya, Pambotadæ, Pergase, Phegus, Pitthis, Prasia, siue Prasiæ, Probalinthus, Pæania superior, Pæania inferior, Philaida, Phegæa, Plothia, Phyla, Ptelea, Perithoedæ, Prospalta, Porus, Potamus, Pæonidæ, Pelex, Phrearri, Pallene, Phalerus, Pentele, Perrhidæ, Phygees, Psaphis, Pireæus, Persidæ, Rhamnus, Sypalettus, Sybridæ, Stiria, Sphettus, Sunium, Scambonidæ, Sphendale, Trinemes, Themacus, Tithras, Tyrmidæ, Thria, Thoricus, Thymoetadæ, Thoræ, Titacidæ, Thyrgoni-

dæ, & Tricorythus. Atque hos quidem ex Strabonis, Pausaniæ, Arpocrationis, Stephani, Suidæ, & Hesychij commentarijs hausimus. Fuerunt alij quoque qui numerum explerent centum, vt inquit Strabo, septuaginta, quorum nomina temporum iniuria exciderũt.

Possumus etiam tertiam diuisionem adiungere, qua populus Atticus in campestres, maritimos, & montanos, quos illi πεδιαίους, παραλίους, & διακρίους vocarunt, est dispertitus, quæ à Cranao, qui hinc tribuum nomina duxit, vt videtur, illata, vsque ad Pisistrati tempora tristis semper discordiarum, & seditionum intestinarum fuit materia. Nã cum montani popularem statum amarent, campestres autem paucorum, maritimi mediam, atq. ex his vtrisq. confusam remp. sectarentur, diu ciuitatis ocium perturbarunt. quod Herodotus, & Plutarchus in Solone memoriæ prodiderunt.

Paediaei. Parali. Diacrii.

His adijci quarta etiam diuisio potest, patriciorum, rusticorum, & opificum, quos huius distributionis auctor Theseus εὐπατρίδας, γεωμόρους, & δημιουργούς nominauit, ac primos dignitate, secundos usu, tertios multitudine præstare in ciuitate, eodem teste Plutarcho, uoluit. Hic autem populus quomodocunq. diuisus duas iam tum tenentibus omnia regibus patrias est adeptus, vnam loci, alteram iuris. Itaq. cum & domi propriam haberet remp. & Athenis communem, ad vtriusq. cum erat opus, administrationem adhibebatur. princeps tamen, quæ Athenis erat collocata, & aliarum quasi domina putabatur. cui regem Atheniensem summo præfuisse cum imperio diximus. Hæc autem ita esse, non dubio veterum testimonio confirmanda mihi videntur. Thucydides libro primo, Cecropis, inquit, & primorum regum ætate Attica perpetuo vsq; ad Theseum oppidatim est habitata, & prytaneis, & magistratibus vsa. neq. vero nisi duris temporibus conueniebant ad regem de rebus communi-

Patricii. Rustici. Opifices.

Atticorum resp. duplex.

bns

,, bus deliberaturi. sed per se quisq. ciuitatem gubernabat, ac consilium capiebat. quin etiam nonnulli eorum aliquando bellum cum regibus susceperunt, vt Eleusinij adiuncto Eumolpo cum Erectheo. postea vero quàm Theseus regnum obtinuit, uir non tam prudentia, quam opibus clarus, cum alijs in rebus regionem constituit, tum vero aliorum oppidorum curijs, quæ illi buleuteria nominarunt, & magistratibus dissolutis in eam, quæ nunc est, vrbem vna curia, & vno prytaneo constructo, omnes ad incolendum contraxit, & tractantes res suas quenque, vt antea, vno vti oppido coegit. quod omnibus demum ad id conferentibus auctum, ac posteris à Theseo traditum est. Neq. vero Plutarchus aliter censuit, cum seditionem aduersus absentem Theseum à Menestheo concitatam exponens, potentes in ciuitate homines à Theseo alienatos fuisse inquit, quòd cernerent, imperium, & regnum singulis populorum patricijs, cum in vnam vrbem conclusi sunt, esse ademptum; plebeios autem vehementer commotos, quòd patrijs, & sacris suis spoliati essent ad id, vt pro multis, & bonis, & legitimis regibus in vnum dominum aduenam, & peregrinum intuerentur. neq. enim Theseus ab omnibus pro Aegei regis filio habebatur. Quin etiam idem communem Atticis omnibus fuisse remp. ante Theseũ innuit, cum difficiles eos fuisse inquit, quippe in agris dispersos, qui ad publica de communibus commodis consilia conuenirent, additq. prytaneis, & curijs, & magistratibus apud quosque euersis, vnum omnibus prytaneum, vnamq. curiam ibi, vbi sua etiam ætate uisebantur, ædificasse. Quibus ex verbis illud elici mihi videtur posse, quod à verisimilitudine non abhorret, si singuli Atticæ populi ante constitutam à Theseo ciuitatem sua prytanea, & suas curias ad ius dicendum, & consilium de summa rep. ineundum habuerunt,

buerunt, multo verisimilius Athenis post descriptam ab eo remp.& prytaneum,& curiam aliquam extitisse. Ac de prytaneo quidem non dubito, quod vrbis penetrale fuit, vbi quibus is honos datus esset, publice vescerentur; quòq. magistratus iuris dicundi caussa conuenisse traduntur.

Senatus.

Senatus autem, ad quem de summa rep. referrent, qualis regibus fuerit, haud sanè mihi certum est. At cum populo eos egisse, eiusq. suffragijs multa sanxisse, facile adducor, vt opiner. hoc enim ostendit, si attendimus, aperte satis Thucydides, cum Atticos ait nō nisi dubijs in rebus ad regem Atheniensium conuenisse, & Plutarchus, cum ægre eos Athenas conuocari inquit potuisse.

Concio.

Habeo etiam auctorem Demosthenem in oratione, quam scripsit aduersus Neæram, Athenienses post institutam à Theseo remp. nihilo minus regem ex ijs, qui virtute in populo viderentur excellere, porrigendis manibus designasse; Lycurgum autem in oratione contra Leocratem, ciuitatem Atheniensium post Codri interitum Cleomanti Delpho, posterisq. eius perpetuum in Prytaneo uictum publicum decreuisse, quòd occultum sibi oraculum, vnde victoriam illam de Doribus pepererant, indicasset. At quemadmodum aut reges, aut mortuis regibus interreges populum aduocarint, aut eum de rebus publicis consuluerint, aut in suffragia miserint, inter alia nimia vetustate incomperta hoc quoque referendum est.

DE IVDICIIS.

NEQVE vero reges, & huius reip. fundatores iudicia neglexisse, ac reliquisse intractata videntur. si quidem fora iudiciorum, ab illis dicasteria nominata, quæ postea magna in laude fuerunt, à regibus sunt omnia constituta. quod de multis affirmare, de non-

de nonnullis etiam facile suspicari licet. quorum autem certa ad nos peruenit notitia, omnia de cæde fuerunt, Areopagus, Prytaneum, Palladium, Delphinium, & Phreattium: quorum origo fuisse fertur eiusmodi.

Areopagum Cecrops maior instituit. Eusebio enim ita scribenti potius assentior, quàm ijs, quos scribit Plutarchus existimasse, eum à Solone primùm esse descriptum. vt autem ei assentiar, me & grauissimorum virorum auctoritas, & antiqua vulgatæ fabulæ fama adducit. quid autem grauius est Aristotele? at ille in secundo de rep. Solonem scribit Areopagitarum consilium, cum esset antea, euertere noluisse. Apollodorus autem, Dædalum, qui Aegeo regnante floruit, de cæde in Areopago condemnatum narrat, & Pausanias in Messenicis Messenios tradit, cum in offensionem Lacedæmoniorum primum incidissent, vnde postea grauia inter eos bella multa sunt consequuta, Aesimede decennali Archonte remp. moderante, caussam ad Areopagitarum consilium deferre voluisse, quod iudicium antiquitus Athenis de cæde erat constitutum; in Achaicis vero, Spartanos Codri regis tempore ab Atheniensibus in vrbe violatos, ad aras dearum, quæ Seueræ dicuntur, in Areopagum se recepisse. Fabula autem ea est, cuius cum Pausanias in Atticis, tum Demosthenes in oratione aduersus Aristocratem meminerunt, cum scripsere, deos in hoc foro voluisse, tum dare de cæde pœnas, & expetere, tum vero iudices esse ijs, qui inter se iudicio decertarent; expetisse Neptunum de Halirrhotij filij nece à Marte, iudices se Eumenidibus, & Oresti deos duodecim præbuisse. Qui vero caussas huius nominis indagarunt, duas in primis attulerunt, vnam, quòd ibi iudicium de cæde sit constitutum, quæ nomine Martis exprimitur, alteram, quòd ibi Mars, cum à Neptuno in iudicium est

Areopagus.

adductus, hastam defixerit. id quod Suidas in collectanea retrulit. Addit etiam Pausanias, spectatam ibi esse ætate adhuc sua Mineruæ Areæ aram, quam Orestes quondam absolutus dicarit, in proximo autem ædem dearum, quæ Seueræ dicerentur, fuisse; eodemq. in loco Plutonis, Mercurij, & Telluris signa extitisse, ad quæ rem diuinam facerent quicunque capitis periculo emersissent. Deas autem Eumenides propterea consecratas inquit Vlpianus ad Medianam, quòd, cum de cæde in Areopago cognosceretur, si quid eos lateret, ad id coarguendum, & in lucem proferendum deas vicinas opem laturas existimarint. In hoc ergo loco de cæde consulto facta ab ijs iudicibus, qui inde Areopagitæ nominabantur, est iudicatum.

Prytaneum. Post Areopagum sequutũ est Prytaneum, Erectheo regnante conditum. in quo de ferro, alijsq. rebus inanimatis, vnde mors esset cõsequuta, quæstio habita est. scribit enim Pausanias, regnante Athenis Erectheo Buphonum ad Poliei Iouis aram bouem mactasse, statimq. relicta bipenne ex finibus excessisse, bipennem autem iudicio absolutam. Demosthenes autem in eadem, quam modo commemoraui, oratione inquit, si lapis, aut lignum, aut ferrum, aut tale quidpiam illapsum percusisset, atque aliquis, à quo id coniectum esset, nesciret, sed telum, quo cædes facta esset, nosset, ac teneret, ei fuisse in Prytaneo iudicium intentatum.

Delphinium. Succesit inde Delphinium ab Aegeo rege Apollini Delphinio, & Dianæ Delphiniæ, teste Polluce, consecratum. in quo caussam dicebant, qui cædem se fecisse faterentur, sed iure fecisse defenderent. Itaque Theseum narrat Pausanias, cum Pallanta, eiusque filios res nouas aduersus se molientes interemisset, ibi esse absolutum, cum ante Theseum interfector exilij caussa solum verteret, aut talionis pœnam subiret. Demosthenes tamen ita de eo loquitur, vt post Orestis iudicium,

cium, quo matrem se necasse confessus, iure tamen se vlciscendi patris caussa occidisse contendit, hoc forum institutum videatur innuere. Orestem autem caussam arbitror regnāte Demophoōte dixisse. si quidem anno primo Demophoontis regis Ilium ab Agamemnone dicitur esse excisum.

Palladij certe regnante Demophoonte fundamenta iacta omnes consentiunt. at in exponenda tantæ rei origine prorsus discrepant. Narrat enim Arpocratio, Agamemnone, & Argiuis cum Palladio ab Ilio Athenas appulsis, Demophoontem Palladium rapuisse, & plerosq. eorum, qui vim propulsabant, interfecisse, forumq. in quo quinquaginta Athenienses, & totidem Argiui de cæde inconsulta, & insidijs iudicarent, constituisse. Pausanias autem Demophoontem refert in hoc foro primum caussam dixisse, neminem ambigere, at cuius is criminis reus fuerit, non inter omnes „ conuenire. Diomedem quidem, inquit, tradunt, cum „ in patriam reueheretur, per noctem viæ errore ad Pha„ lerum appulsum esse, & Argiuis, qui cum eo erant, in „ agrum, tanquam in hostilem, prædandi gratia excur„ rentibus, vt qui aliam esse, quàm Atticam terram, eam „ inter tenebras crederent, Demophoontem regem & „ ipsum nescientem, Argiuorum eam classem esse, ad „ propulsandas populationes excitum; vbi cum aliquot „ interfectis Palladio erepto domum rediret, ab eius „ equo Atheniensem hominem subuersum interijsse. „ Ita Demophoontem alij ab eius, qui interfectus fue„ rat, propinquis, alij vero ab Argiuis reum factum „ prodiderunt. Palladium.

Quintum forum Phreattium eodem Demophoonte rege arbitror excitatum, reuerso à bello Troiano in Salaminem patriam Teucro. Hunc enim primum omnium in hoc foro caussam dixisse narrat Pausanias, cum se apud Telamonem patrem nullam Aiacis fra- Phreattium.

tris necis culpam sustinere defenderet. Phreattium autem à Phreatto antiquo heroe quodam nomen duxisse, prodidit, teste Arpocratione, in libris de legibus Theophrastus. Meminerunt huius fori Demosthenes, & Pausanias,atq. ambo quidem eodē modo. Demosthenis autem verba tantum, quia illustrissima sunt, huc ex oratione contra Aristocratem afferam. In Phreatto,
" inquit, caussam dicere, lege iubetur, si quis ob cædem non cogitatam in exilium profectus,nondum iis,
" qui illum exegerant,ei conciliatis,alterius voluntariæ
" cædis insimuletur. neque enim quia ille huc venire
" non potest,eum neglexit, qui hæc singula descripsit.
" neque propterea, quòd prius tale quid patrarit; simi-
" le crimen satis in eo probatum censuit, sed rationem
" inijt, qua & pietati consuleret, & illum nec defensio-
" ne, nec iudicio spoliaret. deduxit ergo iudices eò,
" quò huic accedere licebat, demõstrato regionis mari
" timo quodam loco, qui in Phreatto nominatur. dein-
" de ille naui accedens, terra non contacta verba facit.
" illi vero audiunt, & iudicant in terra. quod si conuin-
" citur, pœnas luit cædi voluntariæ constitutas. sin eua-
" dit, eo crimine liberatur, & exilium ob priorem cæ-
" dem indictum sustinet. Locum autem hunc ad Phalerum fuisse Pausanias, reum sine retinaculo, ac sine anchora ex naui caussam dixisse, Pollux adiecit. Hæc sunt fora quinque in quibus de rebus capitalibus, quas illi φονικὰς dixerunt, est disceptatum. quorum quattuor video mentionem fecisse etiam Aristotelem in Politicis, cum de iudicijs constituendis in ciuitate praeciperet. Caussarum, inquit, capitalium genera sunt, si-
" ue inter eosdem iudices, siue inter alios res agatur, &
" quæ de industria, & quæ inconsulto patrantur, & quæ
" conceduntur illa quidem, sed iure facta defenduntur.
" & quarto loco quæcunq. ijs, qui de cæde exulant, in
" reditu obijciuntur. quale Athenis dicitur forum, quod

ad Phreattum vocatur. Quem in locum interpretes omnes mirifica propè portenta quædam loquuntur.

Neque vero hæc sola à regibus fora esse arbitror cõstituta. cuius enim iustitiæ, aut prudentiæ foret, capitalibus causis tam diligenter consuluisse, reliquis vero, quæ propè infinitæ sunt, & publicis, & priuatis iudicium nullum comparare? Itaque & Heliæam, & Trigonum, & Parabystum, & Metychium, quæ nomina iudicialibus foris fuerunt, à regibus fuisse descripta omnia puto. Heliæam quidem maximum inter omnia fora fuisse testatur Pausanias; Vlpianus autem ita dictum affirmat, aut quòd eò maxima hominum multitudo conuocaretur, aut quòd à sole locus illustraretur. Trigonum autem à loci forma, Parabystum ab obscuro, in quo situm esset, loco, Metychium à Metycho architecto nomen adeptum, Pausanias, Pollux, Arpocratio, & Hesychius memoriæ prodiderunt. quãquam ex eorum verbis non apparet, regia ne in rep. an tantum in populari fuerint celebrata; à Solone certe, qui illam remp. legibus postea temperauit, non videntur inducta. Heliæa. Trigonum. Parabystum Metychium.

Narrat porro Arpocratio, Eratosthenem scriptum reliquisse, Lycum heroem ante fora Atheniensium lupi imagine præditum constitutum fuisse, ad quem qui donis iudicia corrumpebant, in decem diuisi conuenerint, vnde Lyci decas manarit: Aristotelem autem in Atheniensium rep. Anytum corrumpendorum iudiciorum auctorem prodidisse.

Quod autem ad iudicũ, eorumq. qui iudicijs præessent, rationem, & veterem eorum iudiciorum consuetudinem pertinet, nihil sanè mihi legisse videor, nisi quod scribit Arpocratio, in Areopago Areopagitas, in Palladio Ephetas iudicasse, Ephetas autem centum Athenienses, centumq. Argiuos illos fuisse, qui inconsultæ cædis caussis cognoscendis præfecti sunt. Iudices.

His autem iudicijs omnibus aut regem, aut regis amicos præfuiſſe, eaſque quæſtiones, & lites cognouiſſe, facile mihi perſuaſerim: primum quia ex Ariſtotelis auctoritate ſupra ſtatuimus, reges iudicia exercuiſſe, deinde quia magiſtratus ij, qui in horum locum, ſemotis à rep. regibus, ſucceſſerunt; his maxime iudiciorum muneribus occupati fuerunt. Regem enim capitales cauſſas in Areopagum introduxiſſe, eundemq. de rebus inanimatis quæſtiones exercuiſſe, vnò in loco notat Pollux, in alio vero ſuos ipſum amicos, qui Græce φιλοβασιλεῖς dicebantur, ei iudicio præfeciſſe, eoſq. delapſum telum inanimatum è finibus eieciſſe. ex quo intelligi poteſt, aut regem hæc iudicia exercuiſſe, aut, ſi regi non uacaret, amicos eis ſuos præpoſuiſſe.

De Magisratibvs.

Iam vero de magiſtratibus, quibus reges aliquid publici muneris tractãdum permiſerint, multo obſcurior hiſtoria eſt. Paucos tamen in regno fuiſſe magiſtratus, libet ſuſpicari, vel quia res omnino tum paruæ fuerunt, uel quia penes regem omnia erant, ijdẽq. per amicos fortaſſe ſuos pleraq. procurabant. Polemarchum tamen, id eſt belli præfectum, regibus affuiſſe, Pauſanias indicat, cum ſcribit, Erectheum regem Ione Xuthi filio in bello Eleuſinio polemarcho vſum eſſe. nam de Quæſtoribus Pollux, & Veſparum interpres teſtes ſatis idonei ſunt, qui antiquos publicarum ſacrarumq. pecuniarum cuſtodes, Colacretas dictos prodiderunt, itemq. in Parallelis Plutarchus, qui Pyrandrum in Eleuſinio bello quæſtorem fuiſſe narrat. Reliqui vero fere Naucrari extiterunt in ſingulis tribubus duodeni, in ſingulis curijs quaterni, qui præter cetera munera, tributa populis Atticis impoſita, eorumq. impenſas ſuffragijs ſubieciſſe feruntur. nam vnam-

Polemarchus

Quæſtor

Colacretæ

Naucrari

vnãquanq Naucrariã equites duos, & nauem vnã præbuiſſe, auctor eſt Pollux, itẽq. Phylarchi quattuor, qui, teſte Herodoto, ſingulis tribubus ſinguli præfuerunt. Phylarchi

Iam vero religionem à regibus conſtitutam in primis, multa indicio ſunt, ſed maxime ſacrorum multitudo, quæ in ea ciuitate curata ſunt. quorum magna ex parte auctores, conditoreſq. reges fuere. Inter ceteros autem deos Mineruam antiqua religione, & cærimonia coluerunt, quippe cui vrbem, agrũq. iã inde ab initio cõſecraſſent, ac ſe, fortunaſq. ſuas dicaſſent. Hinc Athenæa ſacra Ericthonius intulit, eaq. vt quotannis ſolemnia permanerent, inſtituit. nã Panathenæa quinto quoq; anno agi, quæ Magna dicerentur, poſtea ſanxit Theſeus, quod Arpocratio, & Libanius, & Pauſanias in Arcadicis prodidit. Narrat etiam idem in Atticis, cum vrbem, tum agrum Atticæ vniuerſum Mineruæ ſacrum fuiſſe, & populos cum ſuos quenque deos priuatim coluiſſe, tum Mineruæ communiter rem diuinam feciſſe, ſignumq. eius omnium ſanctiſsimum de communi omnium populorũ conſilio dedicatum in arce, tum cũ ea oppidi nomine appellaretur. Hinc etiam virgines emanarunt, quæ κανηφόροι dictæ ſunt, quòd in pompis ciſtas ad deam ferrent, in quibus eſſent, quæ ad ſacrificium pertinerent. quas dignitate præcellentes ab Ericthonio rege lectas ex Philochori ſententia prodit Arpocratio. Sacra Mineruæ

Eadem etiam ratione ſummos Neptuno honores habuerunt, ſacris ſcilicet Poſidonijs, & menſe Poſideone, & communi ei cum Minerua ſacerdote dicatis. Narrat enim Apollodorus, mortuo Pandione, Erectheo regnum, ſacerdotium vero Mineruæ, & Neptuni Buti fratri eius eſſe delatum. Hic eſt autem Butes, à quo qui profecti ſunt, Butadæ, & Eteobutadæ fuerunt, ex quibus lectam eſſe ſacerdotem Arpocratio ſcribit, quæ ſacra Poliadis Mineruæ obiuit. Neptuni.

Iam

Iouis

Iam vero Ioui quantum cultum tribuerint, declarant diuersa eius numina, quæ sunt varijs inditis cognominibus eleganter expressa. Si quidem Iouem venerati sunt πολιοῦχον, siue πολιέα, βουλαίον, φράτριον, φιλίον, ἕρκιον, κτήσιον & μειλίχιον, eiq. dies festos, Pandia, Diasia, & Dijpolia consecrarunt. Quid de Cerere, & Proserpina dicam? quas illi sanctissima quadam religione

Cereris

videntur obseruasse, nimirum beneficij memores, quo à Cerere Proserpinam filiam quærente affecti sunt, cũ ab ea serendi frumenti incognitam ante rationem didicerunt. Itaque Thesmophoria, quæ & Mysteria, & Initia dicta sunt, ab Erectheo rege, vt in Eleusine fierent, sancta sunt. quorum originem Arnobius libro aduersus gentes quinto diligenter est persequutus. atque hæc quidem Magna dicta. parua vero, quæ postea Theseus, vt scribit Plutarchus, instituit, vt ijs Herculem, tum forte hospitem suum initiaret. ac parua quidem mense Antestherione, magna vero Boedromione confecta ex eiusdem Demetrio, & Phocione didicimus. Hinc in mysterijs peragendis eumolpidæ, hierophantæ, daduchi, ceryces, mystæ, & epoptæ nobilitati. Eumolpidæ autem sacerdotes fuerunt, ab Eumolpo, qui Cereris initia in Eleusine primus fecit, genus ducẽtes, eorumq. sacrorum custodes, de quibus interpres Oedipi Colonei in hunc fere modum: Quæritur, cur Eumolpidæ initijs præsint, cum sint peregrini. respondetur, placere Istro, Eumolpum Triptolemi ex Deiope filia nepotem, non Thracem, Eleusinia mysteria instituisse; Acesidorum vero censere, quintum à primo Eumolpo fuisse, qui initia demonstrarit; ex Eumolpo enim Cerycem natum, ex quo Eumolpum, ex quo Antiphemum, ex quo Musæum poetam, ex quo Eumolpum, qui mysteria docuit, quæ quotannis Cereri, & Proserpinæ fiunt. Ceryces autem, qui eius sacri ministri fuerunt, à Ceryce natu minimo

nimo Eumolpi filio originem duxerunt. Alij tamen, Cerycemnon Eumolpo, ſed Aglauro Cecropis filia, & Mercurio natum, vt in Atticis exponit Pauſanias, prodidere.

Quin etiam magnum honorem Apollini, & Dianæ adhibuerunt. argumento eſt, quòd communiter Apollinem patrium, ex Ionis Xuthi filij inſtituto, coluere, qui Erectheo regi, vt diximus, opem in bello Eleuſinio tulit, eaq. de cauſſa, vt ſcribit Arpocratio, ſacra Boedromia inſtituere, & quòd, eodem teſte, Metagitnia Apollini dedicarunt, à vicinitate populorum inter ſe contracta. quod in libro de exilio oſtendit Plutarchus, inquiens: An vero peregrini, & expertes ciuitatis ſunt Athenienſes illi, qui ex Melita in Diomidem commigrarunt, vbi etiam menſem Metagitnionem, & ſacra commigrationis Metagitnia peragunt, mutuam cum alteris vicinitatem hilari, & læto animo excipientes? Apollinis

Nam de Dionyſio neminem puto expectare dum dicam. cui Dionyſia bina dicata, ſatis conſtat. in Demoſthenis enim Mediana, & Aeſchinis Timarchiana ſcriptum eſt, Dionyſia in vrbe, & in agris confecta. Quem morem declarare Acharnenſium videtur interpres, cum ſcribit, ludos Dionyſio bis in anno actos, primum vere in vrbe, cum tributa a ſocijs pendebantur, iterum in agris in Leno, cum peregrini propter hiemis difficultatem intereſſe non poterant. cuius rei mentio in Stephani quoque commentario de vrbibus reperitur. Quin etiam ille idem eodem in loco ex Apollodori ſententia prodit, Antheſteria communi nomine feſtos dies, qui Dionyſio agerentur, vocari, partes vero Pitœgyam, Choas, & Chytram. Choas autem octauo Pyanepſionis, aut, vt alijs placet, decimo Antheſterionis concelebrari. Non eſt conſilium, hoc loco ſacra omnia Athenienſium perſequi, ſed tamen Metœcia, ſiue Dionyſii Metœcia

Synœcia tacitus præterire non possum, quæ scribit cũ Plutarcho Thucydides in honorem deæ instituta à Theseo, tum cum Atticos ex agris in vrbem compulit, & eos in vnam quasi domum conuocauit: neque Apaturia, quæ Melanthus, qui postea rex fuit, victo per fraudem singulari certamine hoste Xantho, suscepit. quorum quattuor dies fuerunt; primus δόρπεια, in quo curiales inter se conuenientes epulabantur, secundus ἀνάῤῥυσις, in quo Ioui Curiali, & Mineruæ rem diuinam faciebant, tertius κουρεῶτις, quo pueros, & puellas inter curiales referebant. addunt etiam quartum quidã, vt inquit Suidas, ἐπίβδα. Iam vero summæ etiam antiquitatis sacra fuerunt Thargelia, Plynteria, Hephestia, Promethea, & Chalcea, quæ vetere instituto, & more maiorum Athenis sunt obseruata. His autem sacris operam dedisse reges, & reginas, ad ea, quæ supra ex Aristotele attulimus, Demosthenis etiam non obscura accedit auctoritas, qui in actione contra

Apaturia

Thargelia &c.

Sacerdotes

,, Neæram ita loquitur. Quondam erat dynastia in ci-
,, uitate, & regnum erat eorum, qui in omni ætate ex-
,, cellerent, quia indigenæ essent. Sacrificia vero om-
,, nia rex faciebat, & quæ arcana erant, vxor eius cura-
,, bat, cum esset regina. postea quàm vero Theseus eos
,, in vnum compulit, regem nihilominus populus crea-
,, bat. vxorem autem eius ciuem lege statuit esse, & quæ
,, nulli antea viro nupsisset, vt arcana sacra pro ciuitate
,, more patrio faceret.

Neque vero solum reges, sed etiã amici regis operati sacris sunt, in Regia porticu considentes propè Bucoleum, vt notat Pollux. Multos autem sacerdotes propterea à regibus institutos, cum coniectura probabile est, tum quibusdam etiam vestigijs indicatur. Aristides enim in Panathenaica refert, Erectheum, cum in bello Eleusinio filiam deuouisset, referendæ gratiæ caussa ab Atheniensibus deorum, qui in arce essent, assessorem esse creatum; Erectheo vero

ipsi

ipsi post mortem consecrato sacerdotem destinatum Cicero innuit in tertio de natura deorum. Sed si sunt
» hi dij, inquit, certe est Erectheus, cuius Athenis & de-
» lubrum vidimus, & sacerdotem. Praeterea Leonis ciuis Atheniensis filiabus, quæ ciuitate pestilentia oppressa deuotæ pro salute publica erãt, sacra, templũq. nomine Leocorium institutum esse, ibidem Aristides demonstrauit. postremo multa Theseo, multa Herculi fana dicata, in Plutarchi, & Pausaniæ monumentis animaduertimus. ex quibus intelligi potest, in tot deorum, heroumq. tantis honoribus magna etiam sacerdotum multitudine religiosæ præsertim, & præter ceteras cultui diuino deditæ ciuitati opus fuisse.

De Popvlari Rep. Atheniensivm.

Expressa, vel potius, quoquo modo in tanta tẽporum propè caligine potuit, adumbrata Atheniensium regni forma, sequitur, vt popularis reip. statum litteris, quoad consequi possumus, persequamur. cõplectemur autem totum tempus illud, quod est à tertio xxiiii olympiadis anno vsque ad secundum centesimæ decimæ octauæ, quod est spatium annorum trecentorum viginti quinque. illo enim demum anno, Archontibus decennalibus abrogatis, fundamenta primum popularis reip. sunt instituta; hoc vero paucorum, qui nuper inuaserat, dominatu euerso, sunt restituta. qua historia nihil esse iudico aut ad dignitatem magnificentius, aut ad vtilitatem fructuosius, aut ad lectionis voluptatem certe iucundius. si quidem hoc temporum interuallo extiterunt, quæcunque Athenienses vnquam memoratu digna aut cum barbaris, aut cum Græcis bella gessere, omnes insignes seditiones, omnes illustres populi motus hoc tempore

Democratiæ tempora.

emerſerunt. qui aut bellica laude, aut ſenatoria, aut doctrinæ, aut eloquentiæ gloria Athenis vnquam floruere, quos innumerabiles fuiſſe accepimus, omnes hoc ſæculo viguerunt. poſt olympiadem autem CXVIII ſatis Athenienſes habuere, ſi recuperatam beneficio Demetrij, Antigoni Macedonum regis filij, antiquam libertatis, & reip. poſſeſsionem retinere inter tot potentiſsimorum regum, & florentiſsimorum populorum arma potuerunt. Etenim poſt mortem Alexandri Magni adeo multi, magniq. in Aſia, & in Europa reges ſunt exorti, & Romanorum vires in Italia ita creuerunt, vt Romani cum Græcis populis, regibusq. facile armis iam contendere, reges autem Græcorum populorum opes, ſi bello de principatu decernẽdum eſſet, nullo etiam negocio euertere, ac labefactare poſſent.

Democratia duplex.

Hanc autem remp. cum complector animo, duplicem fuiſſe inuenio; vnam, quæ in ditiorum ciuium imperio fuit, alteram, quæ in omniũ liberorum. Prior à Theſeo rege inſtituta, poſt à Dracone, & à Solone legibus, & magiſtratibus eſt inſtructa. poſteriorem Cliſthenes, Ariſtides, & Pericles, alijq. qui popularem gratiam aucupati ſunt, induxerunt. Hæc autem per quadringintos primum, deinde per triginta tyrãnos, poſt per Caſſandrum Antipatri Macedoniæ regis filium labefactata, rurſus per Theramenem, Traſybulum, & Demetrium Antigoni filium reſtituta eſt. Draco autem primus popularem remp. iam tum à Theſeo deſcriptam legibus, vt ſignificat etiam in Politicis Ariſtoteles, temperauit. Quæ cum haud ita multo poſt ciuili ſeditione, atque partium diſcordia ad paucorum dominatum recidiſſet, melioribus à Solone legibus, & magiſtratibus eſt aſtricta. At vero cum paucis poſt annis Solonis remp. tyrannide in ciuitatem illata, Piſiſtratidæ deleuiſſent, Cliſthenes Alcmæonis filius, vir

& ciuis

& ciuis egregius, exactis tyrannis, eam non solum, vt inquit Herodotus, restituit, sed etiam, vt censuit Aristoteles, auxit. Sequutæ inde res sunt Medicæ, quo tempore virtus Atheniensium maxime in propugnanda libertate Græciæ aduersus incitatos Darij, Xersisq. armorum impetus admirationi omnibus fuit. tum vero, Aristides, qui plurimum ex ijs bellis auctoritatis erat adeptus, & post eum vir manu, & lingua promptus, Pericles popularem hunc reip. statum amplificarunt, cum omnia plebi, & imperitæ multitudini tradiderunt, quibus Solonis legibus ei fuerat interdictum. Quoad clade omnium maxima in Sicilia accepta, cum exercitum, ducesq. omnes, & præclarum in primis ciuem, & imperatorem Niciam misere amisissent, statum reip. quadringentis uiris commiserunt, atque ex populari paucorum dominatum reddiderũt. Quibus paulo post, cum se impotenter, superbe, & crudeliter in ciuitatem gererent, duce Theramene, viro fortissimo, à reip. dominatione semotis, & abrogatis, vetus popularis resp. est reuocata. Quam cum per septem annos tenuissent, rursus amiserunt, cum obsessi à Lysandro Lacedæmonio, fameq. afflicti, populari statu cedere, & remp. triginta viris permittere iussi sunt. Qui eadem, qua quadringenti ante, via ingressi eundem exitum ductu Thrasybuli exulis Atheniensis, à quo recepta rep. & reducto à Phyla in vrbem populo, armis exacti sunt, facile inuenere. Postremo autem cum bello Lamiaco Antipatrum Macedoniæ regem iam Alexandro mortuo lacessissent, neque postea impetum eius in se, & diuturnam sustinere obsidionem possent, ei ita se tradiderunt, vt populari rep. dimissa, paucorum diuitum dominatum acciperent. quem cum per annos decem & septem, Demetrio Phalereo ciue suo, quem Cassander imposuerat, omnia pro arbitrio gerente, pertulissent, tandem à De-

metrio Antigoni filio, atque adeo ab ipso Antigono liberati antiqua instituta, iuraq. omnia beneficio illorum singulari recuperarunt, in ijsque post per multa sæcula permanserunt.

Democratia prior.

Nos autem popularem vtranque remp. descripturi, ordiamur primum à priore. Hæc Thesei resp. dici potest, quia ad exemplum eius, quam quondam descripserat Theseus, est instituta. quin etiam resp. potest Draconis vocari, quòd ei Draco primus leges dederit. Neque vero quorum consilio, & qua occasione uetere abrogato Archontum imperio popularis potissimum resp. placuerit, in veterum commentarijs vllis reperio. Illud tantum inuenio scriptum apud Isocratem oratorem in Panathenaica, Theseum ciuitatem populo administrandam permisisse, Athenienses vero summe laudandos esse, qui institutam à Theseo remp. receperunt, quòd cum rerum publicarum ignari, & rudes essent, non errarint in ea deligenda, quæ omnium confessione non solum communissima, & iustissima, sed etiam vtilissima, ac iucundissima esset. instituisse enim popularem reip. statum, non eum, qui præcipiti animi impetu gubernatur, & qui libertatem in intemperantia, beatitudinem in quidlibet faciendi licentia poneret, sed qui hæc eiusmodi omnia improbaret. Ego autem sic existimo, populum Atheniẽsem Codridarum, siue Medontidarum diuturni imperij tandem esse pertæsum, quippe qui nimia, vt supra dixi, libidine, luxuriaq. diffluerent, ac Thesei, & disciplinæ ab eo quondam traditæ recordatum, vt est suauis libertatis sensus, & rerum nouarum dulcis aspectus, ad eam remp. quæ de libertate vna cogitat, nimirum popularem animo inclinasse. Hanc tamen non statim illi legibus fundarunt, credo, quòd nemo dum ita sapientia excellere in ciuitate putaretur, vt leges tum paucis cognitas, institutæ reip. consentaneas pos-

ſet excogitare. anno vero poſtquam populus præeſſe reip.cœpit, ſexageſimo quarto, trigeſimæ nonæ olympiadis anno quarto, vt Euſebius, & Clemens memoriæ prodiderunt, Draconi reſp. legibus conſtringenda commiſſa eſt. Hunc narrat Gellius ciuem fuiſſe Athenienſem, virum probum, & multa prudentia præditum, iuriſq. diuini, & humani peritum, primumq; omnium leges ſcripſiſſe, quibus Athenienſes vterentur, verum, vt inquit Plutarchus, vſque adeo graues, & acerbas, vt noxis omnibus pœnam capitalem adſcripſerit, quippe qui in eos, quos ignauos fuiſſe, atque olera, pomaue ſurripuiſſe comperiſſet, æque atque in ſacrilegos, & homicidas animaduerti voluerit. Vnde illuſtris vox illa Demadis dimanauit, Draconis leges ſanguine fuiſſe, non atramẽto deſcriptas. Cuius rei cum cauſſam ab eo quidam quæſiſſet, reſpõdiſſe fertur, paruas quidem ſe culpas ea pœna dignas exiſtimaſſe, magnis vero quam maiorem cõſtitueret, nullam habuiſſe. Vſi ſunt autem ijs per annos XXVII. vſque ad olympiadis quadrageſimæ ſextæ annum tertium. quo anno Solo remp. inteſtinis afflictam diſcordijs, nouis legibus, & inſtitutis erexit. Popularis autem reſp. ea primum placuit, vt populo quidem vniuerſo concio, & iudicia, at magiſtratus, & ſacerdotia ſolis patricijs paterent: Hoc autem Theſei inſtitutum fuerat. de quo Plutarchus, Cum ciuitatẽ, inquit, magis augere vellet, omnes ad æqualem reip. partem vocauit. vnde illud, vt narrant, emanauit, quod edictũ eſſe Theſei exiſtimatur. Huc adeſte omnes populus. neque tamen democratiam inordinatam, & confuſam propter indiſcretam multitudinem in ciuitatem influentem eſt paſſus, ſed primus populum in patricios, & ruſticos, & opifices diſtinxit. atque patricios res diuinas cognoſcere, & magiſtratus gerere, & leges, ac ſacra interpretari voluit. æquauit autem eos cum alijs

Draconis respublica.

„ ciuibus, cum dignitate patricij, vsu rustici, multitu-
„ dine opifices anteirent. Hæc Plutarchus ferè. Hoc autem post à Dracone quoque in instituendis legibus esse retentum docet idem, cum ait, Solonem pauperes iure magistratuum spoliasse, idq. vt ante fuerat, diuitibus, & patricijs reliquisse. Illud autem maxime populare visum est, quòd pro vno reip. præfecto, quem in decennium archontem creabant, nouem instituerunt, qui tantum magistratum in annum gererent. Significat autem hoc nō obscure Eusebius, cum inquit, expleto archontis Erycis decennio Athenięses remp. nouem principibus mandasse ex cuncta ciuitatis nobilitate selectis; & Velleius, cum scribit, consuetudinem archontum in decem annos creandorum in annos LXX mansisse, ac deinde annuis commissam magistratibus remp. esse; ex ijs, qui denis annis præfuerunt, primum fuisse Charopem, vltimum Erycem; ex annuis primum Creontem. Neque vero dubitandum videtur, quin nouem principes fuerint, qui Græce nouem archontes dicuntur, nempe, Rex, Archon, Polemarchus & Thesmothetæ sex. quibus ius omne, quod primum regum, deinde archontum fuerat, ita est diuisum, vt in eorum manu, & potestate tota esset resp. Cur autem his signati nominibus sint, nemo tradidit.

Nouem archontibus commissa resp.

Mihi vero in eorum potestatem, & nomen attentius intuenti, illud sequuti Athenienses videntur, vt quoniam regum, & archontum imperio diu obtemperarant, ne illa omnino vocabula iam propè populo sancta oblitterarent, aliquem etiam regem, & archontē, sed minore multo, eaque breuiore cum potestate in populari rep. esse voluerint, & quia reges in bello Polemarchum adhibuerant, hunc quoque militiæ retinuerint: ne vero ciuitatis legibus carentis administratio in vnius, vt ante, voluntate consisteret, sex thesmothetas, quasi iuris totius custodes, crearint. De

communi

communi autem nouem archontum ante Solonis legislationem imperio admonet nos libro primo Thucydides, cum in Cylonia seditione exponenda, quæ ante, quàm Solo leges daret, est excitata, inquit, arce à Cylone occupata statim ex agris omnes accurrisse, & Cylonem obsidione cinxisse; quæ cum in longum duceretur, Athenienses fessos plerosq. recessisse, custodia nouem archontibus commissa, & potestate summa rei, vt eis optime videretur, gerendæ concessa, tum enim plerasq. res ciuiles nouē archontes administrasse. Confirmat idem Plutarchus in Solone, qui ait, Megaclem archontem, & collegas Cylonios socios ex arce degressos cōtra datam fidem ad aras deorum obtruncasse. Hos autem eosdem prytanes naucrarorum vocauit Herodotus, cum de eadem re loquēs scripsit, Cylonios socios ab aris deorum à prytanibus naucrarorum, qui tunc Athenas gubernabāt, esse abstractos. erant autem naucrari magistratus in singulis, vt supra dixi, tribubus duodeni, qui, vt ante regibus, sic postea nouem archōtibus videntur fuisse subiecti. Quin etiam, quæ scribit Suidas, huc referenda sunt. scribit autem, nouem archontibus vna iudicare ante Solonis legislationem non licuisse, sed regem sedisse ad Bucoleum, qui locus erat propè Prytaneum, archontem ad Eponymos, thesmothetas ad Thesmothesiū, iusq. tum absoluti iudicij habuisse. Quibus ex rebus intelligi potest, multo maiore, antequam Solo ad rēp. legibus vinciendam accederet, nouem archontes fuisse in rep. auctoritate, quàm postquam ille eam legibus temperauit. Quæret quispiam, qua potissimum? non possum de singulis eius partibus in tanto scriptorum silentio affirmare. sed eos tamen populi concioni, iudicijs, sacris, reiq. bellicæ præfuisse, facile ducor ad opinandum, cum eos in regum, archontumu'e, penes quos hæc omnia iura erant, locum successisse

Nouem Archontum iura

chontem, & pacificatorem, & legislatorem declaratum à ciuibus ait, deinde Solonis lex, qua cum cauit, vt forte eligerentur, aperte aliter ante se obseruatum fuisse ostendit. Atque hæc quidem, quæ de Draconis rep. scriberem, vix inueni. est enim horum temporum memoria tantis vetustatis tenebris inuoluta, vt neque per quos hæc resp. instituta, nec quibus magistratibus, nec quo illorum iure munita sit, scire possis. nam Herodotus, qui hæc tempora attigit, alia omnia, quàm ciuilia iura, descripsit, & Draconis leges omnes, præter paucas, quæ de cæde latæ erant, Solo postea sustulit. Quoniam vero populus Atheniensis prima sua quasi vitæ incunabula, ac reip. initia Soloni accepta referre ita solitus est, vt veteribus propè omnibus institutis oblitteratis, vnius Solonis remp. & in quotidianis sermonibus celebrarit, & in concionibus ad populum usurparit, ne nos quidem superiora tempora nimia temporum obscuritate obducta magni admodum faciamus, sed Atheniensium democratiam à Solone potissimum descriptam consideremus, atque inde quasi à nouo orsi principio, singulas eius partes inuestigemus. Solonis resp.

Annus agebatur vrbis à Cecrope conditæ nongentesimus quinquagesimus tertius, qui in annum primũ incidit olympiadis quadragesimæ sextæ, cum Athenas pestilentiæ morbo iandudum propter Cylonios ad aras deorum obtruncatos oppressas Epimenides Cres, vir sapientissimus, solemni facto sacrificio liberauit, populumq. Cylonia primum seditione, post morbo grauissimo iactatum ad spem melioris vitæ reuocauit, vt Diogenes, & Plutarchus litterarum monumentis, vterq. in Solone mandauit. Quo Athenis profecto alia rursus ciuitatem pestis inuasit, acerba nempe seditio, quam ciuium impar conditio excitauit, cum alij diuitijs parum necessarijs abundarent, alij victus etiam

quotidiani inopia laborarent. cui malo occurri uix
videbatur posse, nisi tyranno resp. mandaretur. nam
plebs vniuersa magno ære alieno contracto se diuiti-
bus obstrinxerat, quippe cum aut agros ita colerent,
vt sextam fructuum partem eis penderent, qui inde he
ctemorij, thetesq. id est, mercenarij, dicebantur, aut
ocre alieno super corpus obruti nexos se fæneratori-
bus præberent. atq. alij alibi venum irent, multi etiam
filios suos vendere, nulla præsertim lege uetante, at-
que propter fœneratorum acerbitatem vrbem desere-
re cogerentur. maxima vero pars, quæ opibus præpol
lebat, inter se coniurarant, ne rem pro nihilo haberẽt,
sed præfecto vno homine fideli delecto, omnes, qui
ad diem non satisfecissent, spoliarent, agrumq. eorum
diuenderent & reip. formam immutarent. In hoc re-
rum statu, qui prudentia ceteros anteibant, de rep.
uni viro præter ceteros sapienti, ac probo committen
da cogitarunt, cumq. vnum Solonem esse animaduer
terent, cum sapientem, si quidem vnus fuit è septem,
tum neque diuitum iniuriæ participem, neque cum
pauperibus angustijs rei familiaris oppressum, roga-
runt eum, vt communi suscepta caussa popularem se-
ditionem sedare, & remp. nouis legibus constituere
vellet, eumq. archontem, & discordiarum arbitrum,
& legumlatorem, recusantem primum, deinde se in
ciuium potestate futurum pollicentem crearunt. Ille
vero rem difficillimam, atque omnium in ea ciui-
tate maxime illustrem aggressus, cum popularem mo-
tũ nouis tabulis, quam ille σεισαχθείαν appellauit, indu-
ctis compescuit, tum patriam democratiam sublato
paucorum dominatu restituit, ac stabiliuit. primum
enim ciuium census quattuor excogitauit, ita vt qui
ex siccis, humidisq. modios explerent quingentos, in
prima classe collocarit; qui quadringentos, in secun-
da; qui trecentos, in tertia; reliquos inde omnes in

quarta. ac primos quidem quinquemodiales vocauit, alteros equites, tertios zeugitas, quartos thetas. atque ijs quidem tantum, qui copijs abundarent, magiſtratus mandari, quemadmodum etiam ante ſe obſeruatum fuerat, voluit. qui autem paruis præditi facultatibus eſſent, eos à magiſtratibus repulſos conciones inire, & iudicia exercere tantum conceſsit. Areopagi vero auctoritatem in rep. non modo non imminuit, ſed etiam vehementius auxit. quæ omnia non Plutarchus ſolum in Solone, ſed Ariſtoteles etiam in ſecundo de rep. tradidit. Solonem quidam, inquit, probum legumlatorem fuiſſe putant, qui paucorum imperio intemperanter abutentium dominatum ſuſtulerit, & ſeruientem populum in libertatem vindicauerit, & patriam democratiam recte temperata rep. cõſtituerit. Nam conſilium Areopagi ad paucorum potentiam pertinere tradunt, quòd autem ſuffragio magiſtratus mandentur, ad optimatum imperium, iudiciorum autem rationem popularem eſſe. Solo autem, vt videtur, illa, quæ prius erant, non ſuſtulit, conſilium dico, & magiſtratuum lectionem, populum autem iudicibus ex omnibus ad iudicia aſciſcendis conſtituit. quare non defuere, qui factum Solonis accuſarent, quòd alteram reip. partem ſuſtuliſſet, rebus cunctis ad iudicum, qui ſorte legebantur, arbitrium reuocatis. & paulo poſt: Solon, vt videtur, poteſtatem populo maxime neceſſariam mandandi, & corrigendi magiſtratus tribuit. quæ poteſtas ſi populo denegetur, ſeruum eum eſſe neceſſe eſt, & hoſtili odio diſsidere. magiſtratus vero cunctos nobilibus, & locupletibus mandari voluit ex ijs videlicet, quorum cenſus eſſet quingentorum modiorum, & ex zeugitis, & item ex cenſu tertio equeſtri nominato. quartus autem cenſus erat theticus, cui nullus magiſtratus communicabatur. Atque hæc quidem Theſei, Draconis,

Democratia posterior.

Solonisq. resp. fuit. quæ vero post à Clisthene, & ab Aristide, & Pericle inducta, & postremò à Demosthene, atque æqualibus eius administrata est, ea fuit eiusmodi. Clisthenes enim tribuum numerum auxit, in easq. seruos, & peregrinos descripsit, & ostracismum aduersus eos, qui virtute excellentes in ciuitate populari obesse libertati possent, induxit. Aristides infimæ etiam plebi magistratus communicauit. Pericles populum mercede plebi ad iudicandum, & ad locos in theatris ludorum caussa emendos assignata insolentiorem, atque arrogantiorem effecit, & per Ephialtē summam illam Areopagi potentiam labefecit. Quod Aristoteles eodem etiam in loco tradidit. Postquam, ,, inquit, populi vires iudiciorum communicatione præ ,, ualuerunt, populo quasi tyranno gratificantes remp. ,, in statum popularem, quo nunc est, induxerunt. Areo ,, pagi consiliū Ephialtes, & Pericles imminuit, eiusq. ,, auctoritatem afflixit. iudicibus mercedem Pericles ,, idem constituit. Ita assentatores populares populi po ,, tentiam augentes remp. in hunc popularem domina- ,, tum deduxerunt. id tamen non Solonis voluntate, sed ,, casu factum videtur. nam cum naualis victoriæ auctor ,, Medorum bello fuisset, magnos spiritus, & arrogan- ,, tiam sumpsit, habuitq. prauos duces auræ popularis ,, captatores, bonis ciuibus cōtra nitentibus. Quamobrem, si quis roget, quæ popularis Atheniensium resp. fuerit, haud absurde responderi poterit, quæ præcipue in Solonis legibus, Clisthenis, Aristidisq. contineretur. quorum ille diuites, hi pauperes extulerunt.

Clisthenis respublica.

Aristidis Periclis

Nam, si quis diligenter consideret, facile intelliget, ex hoc principio omnes, quæ postea inter ciues de rep. dissensiones sunt consequutæ, tanquam ex uberrimo quodam fonte fluxisse, nempe quòd de eadē rep. non idem sentirent omnes, sed alij locupletum, alij tenuiorum partes, caussamq. suscipientes, immoderatas

tas opes, & parum liberæ ciuitati tolerandas sibi quærerent. sic enim Themistocles cum Aristide, Cimo cum Pericle, & cum eodem Thucydides, & Nicias cum Cleone contendit, vt eorum quisq; non suam, sed illi diuitum, hi pauperum caussam tueri se simulantes eum ad propriam amplitudinem, & potentiam sibi aditum compararent. Quod malum ne latius serpens remp. funditus aliquando dissiparet, iam tum Clisthenes ostracismo in ciuitatē inducendo prouidit. Solo autem omnes ciuilis administrationis partes diuturna consultatione complexus, eas ita legibus astrinxerat, vt in perpetuum, si ijs obtemperaretur, ea ratio disciplinæ constaret. cumq. leges suas satis multas fore ad omnia consilia domi, forisq. expedienda, ancipitesq; rerum euentus omnes prouidendos putasset, propterea legum ferendarum exiguam alijs copiam fecerat. Neque tamen, si quando id fieret, id casu, aut temere, sed summo consilio, & magna adhibita diligentia curari voluerat. Ex quo factum est, vt post Solonis legislationem leges à paucis, decreta vero quotidie prope ab innumerabilibus scripta sint. inter quæ illud interfuit, quòd leges in vniuersum latæ sunt, & summam reip. attigerunt, ita vt nec senatus. nec populus, nec iudices, nec magistratus, nec si qua alia in ciuitate consilia fuerint, quidquam, nisi ex præscripto legum decernere, potuerint; decreta vero vni plerunq. & de quotidianis rerum euentis scripta sint, ita tamen vt neque latis legibus repugnarent, & ex receptarum legum præscripto ad senatum, populumq. ferrentur. Ac leges quidem dictæ sunt, quas Solo, & ex Solonis instituto postea ad Nomothetarum consilium præstantes aliquot ciues tulerunt, decreta vero, quæ senatore, aut ciue aliquo scribente, aut senatus, aut populus accepisset. quæ vt omnem ab legibus Solonis vim, & auctoritatem obtinuerunt, sic ijs etiam multo

minus

minus firmitatis, & uirium habuerunt. hæ vero leges in tabulas descriptæ partim ἄξονες, partim κύρβεις sunt appellatæ. quanquam sunt, qui scribant, κύρβεις præcipue fuisse, in quas leges de sacris, ἄξονας vero, in quas reliquæ incisæ essent. Ac primum quidem in arce collocatæ, deinde, vt omnibus paterent, per Ephialtem in Prytaneum, & forum delatæ sunt. vnde legis inferioris vsurpatio dimanauit, eius ratiõe, quæ in summa arce obseruabatur. quod scriptum Plutarchus in Solone, & Pausanias in Atticis reliquerunt. Quas autem leges in Metroo seruatas esse Arpocratio tradidit, eas ferè non tam Solonis, quàm eorum, qui post Solonem nouis legibus remp. instruxerunt, leges fuisse crediderim. Quamobrem in populari rep. describenda legum tantum, quibus ea continebatur, mentionem faciemus, decreta vero, vt ab instituto nostro aliena omnino ne attingemus quidem.

Ciuis duplex. Quoniam autem omnis reip. fundamentum est ciuis, popularis autem Atheniensium resp. fuit duplex, duplicẽ etiã eius ciuẽ faciamus necesse est. Nam si ciuem eum esse Atheniensem definiemus, qui consiliorum, & iudiciorum, & magistratuum in ciuitate potestatem habuerit, haud sanè huic quæstioni cumulate satisfaciemus. neque enim omnes in Solonis rep. ius magistratuum habuerunt. Sin autem magistratus è iure ciuium detrahamus, ciuem ab Aristide constitutum, qui particeps etiam honorum fuit, non complectemur. nos autem omnem disputationem ad posteriorem remp. dirigentes, & eius regula ciuem, quem quærimus, metientes, ciuem Atheniensem esse defendimus, qui publicorum consiliorum, iudiciorum, magistratuumq. iure præditus fuit. popularem autem remp. Atheniensium vocamus, in qua consilia, iudicia, & magistratus æque omnibus ciuibus patuerunt. atque hanc quidem disputationem à Solone reip.

quodam-

quodam modo conditore vſque ad Demetrium Antigoni filium, per quem eſt reſtituta, perducimus. Quo temporum interuallo ciuitas Athenieñſium plurimum rei militaris gloria, & inter Græcos auctoritate, atque opibus floruit. Etenim pulſis iterũ, profligatiſq. terra, mariq. Medis, muriſq. vrbis, quos illi barbara vſi importunitate deiecerant, celeriter, vel aduerſa Lacedæmoniorum iuſtis iampridem vicinæ ciuitatis laudibus æmulantium voluntate refectis, portuq. Piræeo ad claſſem amplisſimam recipiendam extructo, vix æſtimari poteſt, quẽ aditum ad imperij principatum, in quem toto animo iã inde poſt exactos tyrannos incumbere cœperat, ſibi pararit. Quæ res quo maturior eſſet, ſcelerata Pauſaniæ Spartani ducis de prodenda Xerſi Græciæ libertate cõſilia effecerunt. Quibus ſocij alienatis prorſus ab imperio Lacedemoniorum animis totos ſe in Athenienſes cũ ſpectata Themiſtoclis virtute bello proximo claros, tum ſingulari Ariſtidis æquitate iam etiam in pace longe inter omnes illuſtres conuerterunt; atque vt eius conſilio libenter commune aduerſus barbaros ærarium in Delo conſtituerunt, ſic eiuſdem etiam ſtudio facile totius rei maritimæ imperium ad Athenienſes à Lacedemonijs tranſtulerunt. Huic enim arti ſe potisſimum ciuitas ab Aeginetico bello, Themiſtocle monitore, dediderat. Quare Piræeum ille portum rei nauticæ commoditatem contemplatus conſtruxerat, totamq. ciuitatem ad mare tranſtulerat, contrario vſus conſilio, ac reges ab initio fuerant, qui ciues à maritimo ſtudio ſemper auocarant, eoſq. in agris colendis occupatos habuerant. Itaque vrbem portui, & terram mari adiunxerat, atq. ea re populi opes aduerſus optimates, translata ad remiges, naualemq. turbam potentia, mirum in modum amplificarat, & inquilinos, ac artifices omnes ad turbam

nauticam in vrbem alliciẽdam immunitate donarat. Vnde Xenophon in libro de rep. Atheniẽsium æquum esse statuit, vt tenuiores in omnium rerum partem vocarentur, quia plus afferrẽt ad opes ciuitatis, quàm nobiles, cum rem naualem omnem continerent. Pericles autem florentibus iam reip. rebus vrbem ædificijs plurimis instruxit. in primis autem propylæa arcis, & longos muros, quibus Piræeum cum vrbe coniunxit, ædificauit. ex quo potissimum tempore Piræeus pro ciuitatis parte haberi est cœptus. si quidẽ narrat Thucydides, cùm more maiorum in agris habitarent, imminente bello Pelopõnesio, omnes in vrbem se coniecisse, atque uacua omnia loca eius inædificasse, vt etiam in longis muris, & in Piræeo domos extruxerint, & Pelasgicum, locum arci subiectum, quod nefas incoli habebatur, ædificijs occuparint. Verum de magnitudine, & potentia ciuitatis non est nobis hoc loco consilium scribere, cum vix ad reip. iura, disciplinamq. veterem explicandam, quod vnum instituimus hoc tempore, valeamus. Nunc ad reliqua pergamus.

CAROLI SIGONII

DE REP. ATHENIENSIVM

Liber ſecundus,

QVI INSCRIBITVR DE CONSILIIS.

DE GENERIBVS CONSILIORVM.

EXPOSITA ſuperiore libro popularis Athenienſium reip. forma, ciueq. Athenienſi, quantum perfici diligentia potuit, circunſcripto, ſanè relinqui videtur, vt, quoniam & reip. & ciuis à nobis deſcripti iura omnia in conſilijs, & iudicijs, & magiſtratibus collocata ſunt, deinceps de his ſingulis breuiter, quid inuenerimus, explicemus. Ac conſilia quidem, atque iudicia vſque adeo popularis eius, quem quærimus, propria ſtatus fuerunt, vt ne Solo quidem, qui anguſtiorem populi dominatum inſtituit, ea plebi, cum magiſtratus adimeret, eripienda duxerit, probe vero in primis, atque prudenter. Etenim, vt ſcribit in Politicis Ariſtoteles, quanquam liberis, & pauperibus hominibus magi-

ſtratus recte non committuntur, quia iniuſtitia, & imprudentia facile modo ad iniuriam, modo in errorem impelli poſſunt, tamen nihil eis tribuere, nihil communicare, res admodum eſt plena periculi; quia ſi multi, ijq. egentes, honorum expertes ſint, vrbem hoſtibus plenam eſſe neceſſe ſit. ex quo fit, vt ijs ſaltem conſilia, & iudicia impertienda ſint, Soloq. recte fecerit, qui magiſtratus legendi, corrigendiq. ius tribuit, vt autem ſeparatim per ſe magiſtratum gererẽt, non permiſit. Ac conſilia quidem fuerunt, (ſic autem appello, quæ illi συνέδρια nominarunt) in quibus ferè de rebus ijs, quæ ſtatum reip. continent, & commodum ciuitatis conſeruant, conſultarunt, vt de ciuibus, de legibus, de ſacris, de magiſtratibus, de bello, pace, fœderibus, de pecunijs publicis, & de præmijs bene de rep. meritorum. Iudicia vero, in quibus de rebus ijs diſceptarunt, quæ ferè iuſtitiam, æquitatẽq. attingunt. Neque vero ſine cauſſa his duabus præcipue rebus vtilibus nimirum, & iuſtis eſt in omni ciuitate conſultum. ſiquidem ciuitas nihil aliud eſt, quàm quædam boni, iuſtiq. communio, ad quam quidem quantopere natura propenſi homines ſint, facile ex ipſo ſermonis officio declaratur, qui nobis nulla alia de cauſſa à natura tributus eſt, quàm vt inter nos, quæ vtilia, iuſtaq. ſunt, quorum ipſi ſoli inter cetera animantia ſenſum habemus, exprimeremus, cum belluis vox tantummodo data ſit ad voluptatem, & moleſtiã, quibus ſolis afficiuntur, inter ſe indicandas. Quoniã autem conſilia Athenis multa, nempe tribuum, curiarum, gentium, populorum, ſenatus, concionis, & Areopagi fuerunt, res poſtulare videtur, vt primum de primis agentes, deinceps, qua tribus, curiæ, gentes, populiq. auctoritate, iureq. fuerint, oſtendamus.

De Tribvbvs, Cvriis, Gentibvs, Popvlisq.

Popvlvm igitur in partes quattuor primus diuisit vrbis, vt dixi, conditor Cecrops; quibus autem præcipuis vnamquanque nominibus & ille, & reliqui deinceps reges ornarint, ante cognitum est. Ac Solo quidem in constituendo populo, vt numerum earum, sic nomina etiam ab Erectheo rege demum imposita conseruauit, nempe Armatorum, Opificum, Agricolarum, & Pastorum. Clisthenes vero, qui pulsis Pisistratidis cum Isagora ciue potentissimo de principatu certauit, & popularem remp iam funditus tyrannide Pisistratidarum euersam, traducto ad suas partes populo, excitauit, cum alia multa, tum veterum tribuũ numerum, & nomina, vt scribit Herodotus, immutauit. nam ex quattuor decem fecit, & eas à decem heroibus nominauit, qui postea Eponymi sunt appellati, quòd ab ijs vniuersus esset populus Atticæ nominatus. fuerunt autem reges quattuor, Cecrops, Erectheus, Pandion, Aegeus, & duo regum filij, Oeneus Pandionis, & Acamas Thesei, & ciuis Atheniensis, Leo, qui filias pro salute publica quõdam deuouerat. reliqui dijs, heroibusq. prognati, Hippothoon Neptuno, & Antiochus Hercule satus, decimum autem peregrinum, hospitem quondam, atque amicum ciuitatis Aiacem Telamonis Salaminium asciuit. Vnde tribus appellatæ, Cecropis, Erectheis, Pandionis, Aegeis, Oeneis, Acamantis, Leonis, Hippothoontis, Antiochis, & Aiacis, quemadmodum scriptum in veteribus Pausaniæ, & Pollucis commentarijs reperitur. Quod idem sensisse videtur etiam Demosthenes, cum in funebri Atheniensium laudatione de his ita disseruit, vt priscam earum originem cum laude ciuium, qui in eas erant descripti, coniunxerit. Quæ tributim,

Tribus x.

Tribuum x. nomina.

F 3 inquit,

,, inquit, ſingulos ad fortitudinis ſtudium accenderunt,
,, exponam. meminerant Erecthidæ, eum, à quo appel-
,, lantur, Erectheum pro patrij regni incolumitate filias
,, ſuas, quas Hyantidas vocant, ad manifeſtum exitium
,, dedidiſſe; Aegidæ vero, Theſeum Aegei filium par,
,, æquumq. ius in ciuitate inſtituiſſe; Pandionidæ autẽ
,, quàm acriter Procne, ac Philomela illatam ſibi à Te-
,, reo contumeliam eſſent vltæ; Leonidæ vero, Leonis
,, filias à poetis celebratas, quòd ſe uictimas ciuibus
,, pro patria deuouiſſent. Acamantidis porro Homeri-
,, ci verſus veniebant in mentem, quibus poeta propter
,, matrem Phædram Acamantem ad Troiam eſſe profe-
,, ctum affirmauit; Oenidis autem, Cadmo natam Se-
,, melem, huius vero eum eſſe filium, quem in hoc fu-
,, nere nominari dedecet, eoq. prognatum Oeneum,
,, qui princeps ipſorum vocaretur; Cecropidis vero,
,, principem ſuum partim draconem, partim hominem
,, celebratum, quòd prudentia hominem, robore dra-
,, conem æquipararet. Hippothoontidis autem nuptiæ
,, Alopes occurrebãt, ex quibus ortus eſſet Hippothoõ;
,, Aiacidis, Aiacem erepto præmio ſibi viuendum non
,, eſſe exiſtimaſſe, vt Antiochidis, Antiochum Hercu-
,, lis filium extitiſſe. Quo factum eſt, vt omnes aut pro
,, dignitate acceptæ à maioribus gloriæ viuendum, aut
,, honeſta morte ſibi occumbendum putarint.

His igitur nominibus cum denas tribus Cliſthenes affeciſſet, in his eandẽ diuiſionis rationẽ ſeruauit, quæ ab alijs ante in quaternis fuerat inſtituta, vt tribuũ vnã quanque in aliquot curias, ſingulas autem curias in aliquot gentes diffuderit. at quo numero curias, quo gẽtes eſſe voluerit, nihil, quod pro certo tradi poſsit, accepi. Gentium certe nomina multa celebrantur, vt Alcmæonidæ, Brytiadæ, Eteobutadæ, Chœronidæ, Chonnidæ, Ceryces, Eunidæ, Phytalidæ, Praxiergidæ, Phylidæ, Cynidæ, quæ apud Arpocrationem, Heſychium,

Tribuum partes.

Gentium nomina.

ſychium, & Suidam inueniuntur. Brytiadarum autem meminit etiam Demoſthenes in oratione contra Neæram, Phytalidarũ Plutarchus in Theſeo, Praxiergidarũ in Alcibiade, Cerycũ vero, & Eteobutadarũ in Andocide, & Lycurgo. Hæ vero gentes cum ſacra quædã inter ſe patria obiuerunt, tum præcipue Iouem Hercæũ, & Apollinem patrium, quem colerent, habuerunt.

Quod autem ad populos attinet, ſanè conſtat, omnes, teſte Herodoto, in ſingulas denas tribus ab eodem Cliſthene eſſe deſcriptos, in Cecropidem quidem Aexonam, Athmonem, Dedalidas, Epiecidas, Melitam, Pitthim, Phlyam, Sypalettum, Trinemes, & Xypetem; in Erectheidẽ vero Agrœlem, Anagyrunta, Cephesiam, Euonimos, Lambram maritimam, Lambram inferiorem, Pambotadas, Pergaſen, Phegunta, Sybridas, & Themacos; in Pandionidem autem Angelem, Cytherum, Cydathenæũ, Cydantidas, Conthylen, Myrrhinunta, Oam, Praſias, Probalinthum, Pæaniam ſuperiorem, Pæaniam inferiorem, Phegæas, & Stiriam; in Aegeidem vero Araphena, Buten, Colyttum, Diomeam, Erecthiam, Ericeam, Erchiam, Gargettum, Icariam, Ionidas, Philaida, Phegæam, Plothiam, & Tithranta; in Oeneidem autem Acharnas, Baten, Epicepheſiam, Hippotamadas, Laciam, Luſiam, Phylam, Pteleam, Perithoedas, Tyrmidas, & Thriam; in Acamantidem vero Agnuntem, Cerames, Cephalem, Cholargum, Ireſidas, Ermum, Iteam, Hepheſtiam, Proſpaltam, Porum, Sphettum, Thoricum, & Thymoetadas. in Leonidem vero Halimunta, Aphidnam, Aethalidas, Cettos, Crepiam, Chollidas, Diradas, Euripidas, Ecalem, Hybam, Leuconæum, Marathonem, Oeum Ceramicum, Potamũ, Pæonidas, Peleces, Phrearros, Scambonidas, & Sunium; in Hippothoontidem autem Azeniam, Amaxanteam, Anacæam, Achardunta, Ceriadas, Chorydallum,

Populi in tribus coniecti.

dallum, Deceliam, Eroeadas, Eleusim, Elæunta, Oenoem de Eleutheras, Oeum Decelicum, Piræum, & Sphendalem, in Anthiochidem vero Aegeliam, Alopecas, Anaphlystum, Amphitropem, Bessam, Crionam, Melenes, Pallenem, Phalerum, Penthelem, Perrhidas, Thoras, & Titacidas, & in Aiacidem demum Rhamnunta, Tricorithum, Oenoem ad Marathonem, Phygeas, & Phalares. Quæ omnia in Pausaniæ, Stephani, Arpocrationis, Suidæ, & interpretum Aristophanis commentarijs scripta extant. Reliqui vero populi, vt Cothocidæ, vnde fuit orator Aeschines, & Colonus, vnde poeta Sophocles, & Otrynes, qui apud Demosthenem in oratione aduersus Leocharē, & Achradus, & Cynosarges, & Lenus, qui à Stephano memorantur, in quibus tribubus fuerint, adhuc expiscari non potui. An vero Clisthenis hæc vtique descriptio fuerit, merito dubitare aliquis posßit. præsertim vero cum aliquando ex vna tribu in alteram populos motos constet, vt Aphidnæos, Persidas, Titacidas, & Thyrgonidas, quos ex Aiacide translatos narrat ex Nicandri sententia Arpocratio, & Aphidnam, ac Marathonem, quos in Aiacidem in primo Symposiacorum refert Darij in bello Plutarchus, in Leonidem vero, posteriorem, vt opinor, consuetudinem respiciens conijcit Stephanus.

Iam vero singulis his partibus præfectos quosdam esse constitutos, tribubus quidem curatores tribuum, curijs vero φρατριάρχους, & populis δημάρχους, (quos ipsos, nisi Græcum nomen mallemus, curiarum, & populorum præfectos Latine appellare possemus) atque hos omnes tribuum, curiarum, & populorum concilium, cum opus fuit, aduocasse, ad eaq. de rebus publicis rettulisse, post apparebit. Horum autem conciliorum summa, vt video, iura duo fuerunt, vnum, vt de ciuibus cognoscerent, alterum, vt curationes quasdam,

Tribuum, curiarum gentium, populo-

dam, & ſacerdotia publica ex ſuo corpore proderent. rumq. iura
Ciuium autem cognitio multiplex fuit. Nam & peregrini, quos populus ciuitate donarat, non ante ſe pro ciuibus gerere potuerunt, quàm in tribus, populoſq. coniecti ſunt, & pueri indigenæ ciuium munera obire nulla potuerunt, qui non certa ætate apud curiales, popularesq. profeſsi ſunt; & omnino nulla ciuiũ, & ciuitatis excuſsio, niſi inter tribules, curiales, gentiles, populareſq. ſuſcepta eſt.

Ac primum quidem, quod dixi, peregrinos, cum aſciſcebantur in ciuitatem, eoſdem in tribus, popu- Ciues nouiin tribus.
loſq. fuiſſe deſcriptos, facile confirmari Cliſthenis inſtituto antiquiſsimo poteſt, qui cum, Piſiſtratidis exactis, ciuium augere numerum uellet, peregrinos, ſeruoſq. in ciuitatem, ita vt omnes in tribus referret, accepit, quemadmodum ſcriptum eſt apud Ariſtotelem libro de rep. tertio; & præterea Platæenſium, qui Boeotiæ populus fuit, recentiore confirmari exemplo licet; qui euerſa, teſte Diodoro, à Thebanis, archonte Socratide, patria, Athenas cum profugiſſent, in ciuitatem ita aſcripti ſunt, vt in tribus, populoſq. coniecti ſint. ſic enim eſt in decreto de ciuitate Platæenſibus data apud Demoſthenem in oratione contra Neæ
,, ram: Hippocrates cenſuit, Platæenſes ciues eſſe ab
,, hoc die Athenienſes, eoſdemq. in populos, & tribus diſtribui. Vnde illa ſunt etiam in oratione Lyſiæ con-
,, tra Pancleonem: Cum dixiſſet, ſe Platæenſem eſſe,
,, quæſiui, ex quonam populo? reſpondit, ex Decelia.

Neque vero indigenarum ciuium filij ſe pro ciuibus gerere potuerunt, niſi planè pueri nomina primũ Profeſſio puerorum apud curiales, & populares.
apud curiales, deinde apud populares profeſsi eſſent, quam profeſsionem δοκιμασίαν vocarunt. Annus autem prioris profeſsionis legitimus, annus ætatis decimus quintus fuit, vt ſcriptum eſt apud interpretem Veſparum Ariſtophanis ex auctoritate Ariſtotelis, cuius cũ

haud satis certum sumere argumentum possent ij, qui ei probationi præfecti erant, quos illi δοκιμάζοντας nominabant, pudenda ipsa puerorum studiosius inspiciebant. Dies autem huic præcipue professioni dicata est, quæ fuit Apaturiorum tertia, quæ propterea κουρεῶτις est appellata. Facta vero est per parentes iureiurando obstrictos, liberos eos suos esse, quos profiterentur, & quidem ex coniuge sua ciue Attica natos. Posterioris autem professionis annus fuit decimus octauus, quod postea demonstrabitur, quo anno ex pueris in ephebos, atque adeo in viros adscribebantur. Atque horum quidem institutorum multa, eaq. illustria in primis Demosthenes nobis monumenta reliquit in oratione contra Bœotum. sic enim Mantitheus
,, quidam apud eum loquitur: Cum pater meus Boeo-
,, tum, fratremq. eius ex Māgone susceptos agnouisset,
,, eos ad curiales adducere necesse habuit. adduxit, ado-
,, ptauit, profitetur Apaturijs nomen huius Boeotum
,, apud curiales, illius vero Pamphilum, ego vero Man
,, titheus ascriptus sum. cum autem pater ante è vita de-
,, cessisset, quàm apud populares professio fieret, hic po
,, pulares adiens, se pro Boeoto Mantitheum inscripsit.
,, & paullo post: Prius me apud populares professus est
,, pater, quàm hunc apud curiales. & in oratione con-
,, tra Eubulidem: Parentes me puerum adduxerunt ad
,, curiales, & in Apollinis patrij ædem, & in alia fana, &
,, pater iuratus legitimum iusiurandum professus est, me
,, ciuem ex ciue vxore sua esse natum, scire. & Isæus de
,, hereditate Apollodori: Vbi Thargelia venerunt, ad-
,, duxit me ad aras, & gentiles, & curiales ex lege, quæ
,, est, si quis aut naturalem, aut adoptiuum filium pro-
,, fitetur, sacris tactis affirmare, se ex ciue Attica natum
,, profiteri. iterum idem ille contra Neæram: Testatur
,, Timostratus Cephalensis, se & Phrastorem Aegilien-
,, sem ex numero gentilium esse, qui dicantur Brytiadæ,

& volen-

& volente Phrastore in numerum gentilium filium suum profiteri, quod scirent, eum ex Neæræ filia esse susceptum. item: Adduxit ad curiales, & Brytiadas, quorum ipse est gentilis: & Andocides in ea, quam de mysterijs: Puerum iam grandem adducit ad Ceryces, affirmans filium suum esse. Ceryces autem decreuerunt ex lege, quæ est, patrem ipsum iuratum adducere; se vere filium suum adducere. Adde etiam, moris fuisse, vt, cum pueros profiterentur, ijs nomina & patris, & populi adscribenda curarent. quod item ex eadem cōtra Boeotum elicitur: Qua lege, ista appellatio instituetur, vt à matre nominatio fiat, aut aliud addatur, quàm pater, & populus? & post: Si quis de te quærat, quod nomen professus es? Boeotum dices. hoc enim inscriptus es: & paullo post legem fuisse adijcit, quæ patribus potestatem nominis filijs imponendi, atque pro arbitrio adimendi daret. Erant porro tabulæ aliæ apud curiales, & gentiles, aliæ apud populares, illæ communes, vt scribit Arpocratio, hæ Lexiarchicæ dictæ. quarum in eas referebantur, qui apud curiales profitebantur, in has qui apud populares. quod ex Isæi oratione de Apollodori hereditate cognoscitur. Quas autem communes tabulas Isæus, easdem modo communes, modo curiales vocat Demosthenes in orationibus aduersus Eubulidē, & Leocharem. Lexiarchicæ vero dictæ sunt, quasi hereditatipotentes. λῆξιν enim antiquitus hereditatem nuncuparunt, quam quia earum demum tabularum auctoritate pro arbitratu tractare iam adulta ætate pueri potuerunt, propterea lexiarchicæ dictæ sunt. Quod Arpocratio nobili, credo, Aeschinis adductus testimonio tradidit, qui Timarchum inquit, posteaquam in lexiarchicas tabulas relatus patrimonij compos fuit factus, patruum suum senem, in cuius tutela fuerat, despexisse. Neque vero patrimonij solum, sed etiam totius reip. compotes

earum auctoritate tabularum fiebant. scriptum est enim apud Suidam, omnium ciuium Atheniensium, qui ætate essent ad magistratus capiendos idonea, nomina, adiunctis etiam populorum nominibus, in ijs tabulis esse inscripta, & ex ijs tabulis eos magistratuũ potestates esse sortitos. Itaque Aeschines in superiore oratione dixit, ciues postquam in tabulas lexiarchicas essent relati, legibus de impudicitia fuisse obstrictos. Quin etiam in ijsdem index concionalis fuit, quem illi πίνακα ἐκκλησιαστικὸν appellarunt, cuius auctoritate & concionem obire, & communia participare ijs licuit. quod elicitur ex oratione aduersus Leocharem: Primum progressus tentauit in Otrynensium indicem concionalem semet ipsum inscribere, cum esset Eleusinius. deinde antequam inscriberetur in tabulas lexiarchicas Otrynensium, communium rerum partem adipisci. cui rei cum nos resisteremus, ille cõuocatis paucis quibusdam Otrynensium, & Demarcho suadet, vt, cum apertæ tabulæ fuerint, semet ipsum in Archiadæ nomen inscribant. post autem Panathenæis magnis sub distributionem ad theoricam pecuniam venit, & cum populares alij cepissent, petijt sibi etiam dari, & in tabulis in nomen Archiadæ inscribi. Tantam autem vim ad ciuitatem habuit hæc apud curiales, popularesq. professio, vt non solum curialium, & gentilium ea de re testimonium, sed hanc etiã apud curiales, popularesq. professionem pro argumẽto ciuitatis communicatæ firmissimo Eubulidi apud Demosthenem Euxius opposuerit. merito. vt enim donatæ ciuitatis fundamentum est tribus, & populus, sic tribus, & populi communicati ipsa apud curiales, popularesq. professio. vnde illa manarunt in Boeotum. Age vero, si quis de te quærat Boeote, cur nunc es in Acamantide tribu, & populo Thoricius, & Manthiæ filius? nihil aliud respondeas, nisi, quòd te, dum viueret,

,, ueret, Manthias adoptauit. si quis roget, quo argumẽ
,, to hoc probes, sanè, quia apud curiales me professus
,, est, dices. Quo argumento, quasi à quodam veritatis impulsus impetu Euxius dixit, omnibus populis pellere, nihil aliud esse, quàm ciuitatem adimere. Ac de solemni quidem ciuium per curiales, popularesq. probatione hactenus disputatum sit.

Excussio vero, quam illi ἀποψήφισιν appellarunt, fuit, cum eos, qui se pro ciue gerebãt, aut vt legitimos probarunt, aut vt adulterinos repudiarunt. Solo enim ab initio sciuit, vt tam nothi, quàm legitimi filij ciues à patribus scriberentur. nothos autem vocauit eos etiã, qui è matre peregrina, non ciue Attica essent suscepti. vnde Themistocles, quia matrem habuit Thracem, pro notho, teste Plutarcho, habitus est. Post annos autem aliquot Pericles, cum propter magnam auctoritatem, ac potentiam in rep. dominari videretur, legem, vt idem testis est, tulit, vt soli ciues Athenienses essent, qui ex duobus ciuibus Atheniensibus orti essent. quam legem intelligit Libanius in argumento orationis contra Eubulidem, cum legem extitisse Demosthenis memoria scribit, vt ciues omnes, qui in tabulis ciuium essent scripti, excuterentur, an veri essent, nec ne, & qui ex ciue patre, matreq. nati non essent, expungerentur, populares autem de ijs sententiam ferrent. quod si à popularibus peregrini essent iudicati, ad iudices prouocare possent; qui si eos retinuissent, ciues essent, sin minus, venum irent. Itaq. Plutarchus, hac lege lata, cum quæstiones acerbe in eos, qui se pro ciue ferrent, essent habitæ, paullo minus quinque millibus damnatos tradit, quattuordecim autem millia, & quadraginta esse retenta. Addit idem, Periclem ipsum postea, cum à populo vix impetrasset, vt filium, quem vnum, legitimis omnibus amissis, nothum habebat, lege sua solutus in ciuium

Ciues excutiuntur a populantibus.

tabulas referret, eum inter curiales retulisse, ac Periclis nomine affecisse. Populares porro de his sententiam, vt scriptum est in lege, tulisse, satis aperte commemorata Euxij prouocatio indicat. in qua ille: Sub noctem populares ætate grauiores, qui in vrbem suffragij caussa venerant, rus remigrarunt. nam populus quinque, & triginta stadia ab vrbe aberat, & maxima pars eorum ibi habitabant. qui vero remanserunt, ab Eubulide inducti, cum non essent plures triginta, suffragia de me plura, quàm sexaginta, tulerunt. Non est illud quoque silentio prætereundum, quod ex eadem oratione cognoscitur, cum eiusmodi ciuium excusio fieret, obseruatum esse, vt quæreretur de singulis, quos patres, quos curiales, quos Apollinis patrij, & Iouis Hercæi gentiles, popularesq. haberent. Suffragia vero, quod scribit Pollux, frondibus, in quibus veros, falsosq. ciues inscripsissent, tulerunt, vnde ἐκφυλλοφορῆσαι fuit, frondium suffragio ciuitate mouere. iudicia vero populorum talia διαψηφίσεις vocata sunt. vnde dixit Aeschines in Timarchum: Fiebant διαψηφίσεις in populis, & quisq. nostrum suffragium tulit de corpore, qui Atheniensis vere esset, & qui secus. Ac de ciuitatis quidem cognitione hæc dicta sint.

Quod autem ad publicas constituendas curationes pertinuit, id eam quidem vim, atque sententiam habuit, vt cum magistratus alij vniuersi populi suffragijs, alij sorte, alij editione deligerentur, editio ipsa proprie tribubus, & curijs, & gentibus, & populis mandaretur; cuius rei vno exemplo contentus ero. Cum muros Athenarum multis in partibus ruinosos reparare, ac reficere populo placuisset, decretum latum inquit Aeschines, vt tribuum consilium, quam ille ἀγορὰν vocat, haberetur, imperatumq. vt singulæ tribus operum publicorũ curatores, & quæstores ex suo quæque corpore daret. Quare cum Pandionis Demosthenem

Magistratus a tribubus, & curiis editi.

edidisset,

edidisset, vehemens illa post ei cum Aeschine contentio in caussa Ctesiphontis exarsit. Ex quo perspicitur, tribus ipsas quandam quasi separatam remp. habuisse, cum non solum magistratus suos quosdam, vt ostendi, ediderint, sed etiam de quibusdam rebus separatim consultarint, atque decreuerint, & quædam iudicia exercuerint, &, quod mirabilius videri potest, ærariũ etiam Eponymo quæque suo sacratum habuerint. Quæ omnia cum ex ijs, quæ diximus, tum maxime ex oratione Demosthenis aduersus Theocrinem intelliguntur. Cum lex, inquit, iubeat. ἔνδειξιν (publi-

,, cæ genus id actionis est) esse aduersus eos, qui ærario
,, debent, & si quis Mineruæ, aut aliorum deorum, aut
,, Eponymorum alicui debeat, iste apparebit debere,
,, neque vnquam pependisse, septingentas drachmas,
,, quibus mulctatus est in rationibus referendis, Epony-
,, mo tribus suæ. item: Præsentes tribules suos non est re
,, ueritus, cum ita eorum rem communem administras-
,, set, vt eum peculatus damnarint. item: Ipsum autem
,, Theocrinem confiteri, eam manere mulctam, eumq.
,, pro se, ac pro fratre spopondisse tribulibus, nec serua
,, ta religione, ac sine infamia ἔνδειξιν hanc posse repu-
,, diari, recita decretum, quod in Scirrhonidæ senten-
,, tiam factum est inter tribules.

Tribuum & curiarum res publica separata.

Iam verò vt tribus eædem & senatus, & concionis, & iudicum, & omnium magistratuum, & rei demum bellicæ, ac militaris seminarium quoddam vberrimũ fuerint, quoniam res est ab hoc sermone aliena, post suo loco commodius demonstrabitur. nunc, quod sequitur, de senatu dicamus.

Tribuum ad multas res vsus.

DE SENATV QVINGENTVMVIRVM.

QVI ante Solonem senatus Athenis fuerit, parum, vt supra dixi, compertum est. Plutarchus certe ita loquitur,

quitur, vt Solonem eiusmodi auctorem, institutoremq́. consilij prodere videatur, cum senatum ab eo geminum institutum inquit, vnum Quingentumuirûm, alterum Areopagitarum, nimirum vt his duabus quasi anchoris populi concio fluctuans regeretur. Dicam igitur primum de priore, quem illi τὴν τῶν πεντακοσίων βουλὴν nominarunt. hunc enim præcedere ordine Solo voluit, vt illum alterum dignitate. Hic igitur ob eam potissimum rem à sapientissimo legislatore est institutus, vt esset, quemadmodum scribit Plutarchus, qui concionis rudis, & imperitæ, penes quam resp. erat vniuersa, deliberationes, & consilia gubernaret. neque enim cum magnam cuicunque decretorum ad populum ferendorum potestatem permitteret, ea ipsa ferri, nisi ἐκ τοῦ προβουλεύματος, id est nisi ex senatus præconsulto, voluit, qui prudentia, & moderatione ceteris antecelleret. Cum enim, vt notat ad Androtianā Libanius, magna populi multitudo esset, eaque facile, quòd occultam decretorum fraudem non sentiret, in errorem induci posset, propterea ante ad senatum ea mitti Solo instituit, vt vitijs demum, si qua hærerēt, excussis, perferentur ad populum. Quare lex, quam profert aduersus Androtionem Demosthenes, ne decretum aliquod ad populum, nisi ex senatus præconsulto, feratur, lex mihi hæc esse Solonis videtur. quā postremis ille temporibus vetustate iam aliqua ex parte obsoleuisse significat. Itaque decretum, quod ad populum Androtio sine senatus præconsulto pertulerat, vt vetus senatus ob remp. bene gestam corona donaretur, ab accusatoribus eo nomine est reprehēsum, quòd ante senatus cognitioni non esset commissum. ille vero hoc prætermiserat, veritus, ne si ad nouum senatum decretū de veteris senatus honore misisset; quæ est hominum improbitas alienæ laudi semper, & eorum maxime, qui ante se remp. gesserint, inuidentium,

Senatus origo.

Senatus usus.

tium, ab eo fortasse repudiaretur. Hinc factum est, quod narrat Plutarchus, vt Lysias Syracusanus, cum Thrasybulo decretum scribente in ciuitatem esset ascitus, haud ita multo post, ab Archimo decreto Thrasybuli accusato, quòd sine senatus præconsulto latum ad populum esset, eadem ipsa ciuitate sit spoliatus. Vnde illa sunt etiam in Timocratea: Accesit ad senatum, » præconsultum scriptum est, aduocata concione popu» lus decreuit. & in ea, quæ de ementita legatione dicta » est: In tyrannorum, & paucorum dominatu omnia ex » edicto propere procurantur, apud vos autem primum » rebus de omnibus senatum audire, & præconsulere o» portet, deinde concionem aduocare. Neque vero hãc solam potestatem senatui largitus esse legislator videtur, vt quæ decreta ad populum ferenda essent, ipse ante perpenderet, sed etiam vt nullo populi scito accedente statuere posset. scribit enim Arpocratio, cum senatus decretum populo esset propositum, populum consueuisse statuere, an ea de re sibi sciscendum esset, an satis senatus præconsultum valeret, eamq. προχειροτονίαν esse appellatam. In quo illud attendendum est, quod in Aristocratea eiusdem extat, quanquam ea senatus auctoritas erat, vt de rebus ciuitatis omnibus consuli posset, eius tamen decreta ad populum non perlata in annum tantummodo valuisse, quòd si à populo essent confirmata, populum in perpetuum obstrinxisse. Ex quo mirabile quoddã senatus cum populo vinculum est initum, vt neque populi scita legitima, & rata haberentur, quæ senatus auctoritas ante non approbasset, nec rursus diuturna decreta senatus essent, nisi populi ad ea suffragatio accesisset. hæc igitur, vt hunc locum concludam, Solonem hominem sapientissimum ratio impulit, vt senatum hunc in hãc remp. introduxerit.

Quod vero ad eius lectionem pertinet, mirifice mi-

Senatus lectio.

hi in eo fuiſſe cautus ille, ac diligens videtur. neque enim cum eam ſorti permitteret, niſi certo numero ſenatores legi, eosq. ſpectata ætate, probataq. vita eſſe voluit. Inſtituit autem eum, teſte Plutarcho, ex quadringentis, nimirum cẽtenis ex ſingulis tribubus, quæ tum erant quattuor, ſumptis. quem numerum postea Cliſthenes aucto numero tribuum aliquanto amplificauit, atque ad quingentos perduxit. Sorte autem quotannis lectum, & Libanius in Androtianam tradit, & præter alios grauiſsimus auctor Thucydides libro octauo oſtendit, cum eum τὴν βουλὴν ἀπὸ κυάμου, & τοὺς βουλευτὰς ἀπὸ κυάμου, id eſt ſenatum, & ſenatores à faba vocat. & Andocides in oratione de myſterijs, cum τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους λάχοντας τῷ κυάμῳ, id eſt ſenatum quingentorum ſorte fabæ lectum, in quodam vetere decreto recitando appellat. Fabas enim ad ſortem adhibuerunt ita, vt cui alba obtigiſſet, is honoris beneficium à ſorte acciperet, cui nigra, repulſam. quemadmodũ perſpicue Plutarchus in Pericle demonſtrat. vnde idẽ quoque magiſtratum ſortito lectum ἀρχὴν κυαμευτὴν appellauit. Fuit autem hæc, quantum ego intelligere poſſum, ſortiendi ratio talis. Singularum tribuum curatores nomina omnium tribulium ſuorum, qui per ætatem ſenatores eſſe poſſent, eamq. dignitatem ambirent, æneis tabellis ſigillatim inſcripta, quæ πινάκια, vt inquit Arpocratio, dicebantur, in hydriam vnam conijciebant, in alteram vero fabas totidem, ex quibus quinquaginta albæ erant, reliquæ vero nigræ, tam multæ numero, quàm multi erant, qui ſupra quinquaginta petebant. Ita cum eodem tempore tribulis vnius nomen ex hydria vna, & faba ex altera duceretur, fiebat, vt, qui albæ ſortem nactus eſſet, is ſenator eſſet. atque hoc pacto ductis ex ſingulis tribubus ciuibus quinquagenis, numerus erat ſenatorum quingenorũ expletus. Hoc facto inde eos, qui ſenatui præeſſent,

quos

quos illi prytanes vocarunt, sortiebantur, ita scilicet, vt nominibus decē tribuum in hydriam vnam deiectis, in alteram vero faba alba vna, & nouem nigris, quæ fabā albā prima tribus tulerat, ea senatui in prima prytanea præesset, quæ secunda, in secunda, atque ita deinceps. Erat autē prytanea spatiū dierū triginta quinq;. hæc enim decima pars erat anni apud Athenienses, quem illi ad lunæ cursum dirigentes dierum CCCLIIII numerarunt. Sed quoniam si decies triginta quinque multiplicaueris, numerum dierum tantum CCCL conficies, propterea quattuor illos, qui ex CCCLIIII superrerant dies primis quattuor prytaneis addebant, vt illæ dierū essent triginta sex, reliquæ vero triginta quinque. Ita ferè Arpocratio. Nam Libanius hos dies quattuor magistratibus creandis esse dicatos inquit, perq; eos dies Atticam sine magistratibus fuisse. Lectis autem prytanibus, tum deinceps proedros, & epistatam legebant. ex quibus autem eos legerint, haud plane conuenit inter antiquos. Libanius enim proedros decem ex ipsorum prytanum numero, vt senatui præsiderent, lectos scribit, eosq. per septem dies præfuisse, ita vt singuli singulorum dierum imperium obtinerēt, tribus tantum exceptis, qui ad imperium diei peruenire nequirent, eos vero epistatas esse appellatos, qui per diē in magistratu essent. Atque hoc idem cōfirmare videtur Vlpianus in Medianam, cū proedros nuncupatos scribit, qui à tribu prytaneatum gerente ad senatum, & rursus à senatu ad populum, vt ibi præsiderent, missi essent. Arpocratio vero, quem libentius sequor, proedros nouem non ex tribu prytaneatum gerente, sed ex reliquis reliquarum nouem tribuum senatoribus, ex singulis singulos lectos, ex Aristotelis sententia prodit, huic autem lectioni præfuisse epistatam prytanum, eum, qui in singulos dies imperium obtineret. Quod idem etiam intellexisse vide-

Præfectorum Senatus lectio

tur Pollux, cum ſcripſit, vbi prytanes coegerunt ſenatum, aut populum, epiſtatam proedros ſortitum ex vnaquaque tribu vnum, præterquam ex ea, quæ prytaneatum gereret. Eorum autem meminerunt etiam Demoſthenes, Aeſchineſq. ille quidem contra Androtionem: Primum qui ſenatui præſidebant, & qui hæc ſuffragijs ſubijciebat, epiſtata, rogarunt. hic vero cõtra Timarchũ: Et cum eſſet in ſenatu illius diei proedrus, adeſſe patruo opem imploranti noluit. hic enim proedrũ pro epiſtata vſurpauit, vt etiam in Timocratea Demoſthenes. His rebus expeditis deinceps, ſi erant, qui id peterent, ſecunda ſortitione alios ſenatores, alios prytanas, alios proedros, aliumq. eodem modo epiſtatam ſublegebant, non vt illi extemplo inirent, ſed vt, ſi primi forte aut mortui, aut reiecti eſſent, ipſi extemplo in eorum locum ſuffici poſſent. Declarat hoc Arpocratio. Aeſchines, inquit, Demoſthenem neque λαχόντα, neque, ἐπιλαχόντα, id eſt neque ſortitione, neque ſubſortitione ſenatorem lectum propterea dixit, quia qui ſenatores, aut magiſtratus eſſe cupiebant, in ſortem conijciebantur, deinde vnicuiq. ſorte ducto alterum ſubſortiebantur, vt, ſi prior, quem ſors tulerat, aut reiectus, aut mortuus eſſet, qui in eius locum aut ſenator, aut magiſtratus ſubſortito ſufficeretur, non deeſſet.

Probatio Senatorum. His rebus omnibus rite adminiſtratis, tum iudiciũ conſtituebatur, quod illi δοκιμασίαν vocabant, in quo ſenatorum, qui lecti erant, uita diligenter exquirebatur. qualis eſt cauſſa, quæ aduerſus Phylonem à Lyſia ſcripta legitur. Solo enim legem tulit, quam commemorat aduerſus Timarchum Aeſchines, qua cum alijs probris notatos, tum maxime impudicos eſſe in ſenatu prohibuit. Quod ſi parum integra illi vita iudicati fuiſſent, in eorum locum, qui ſubſortitione lecti erant, ſubſtituebantur: ſin autem probati erant, ſolemne

Senatorum iusiurandum.

lemne iusiurandum quoddã iurare iubebantur. quod innuit Demosthenes in oratione contra Neæram, cum dicit: Sortitur senatum Apollodorus, probatusq. iureiurando legitimo se obstringit. Iurabant autem, primum se in ea littera, cuius sortem nacti essent, assessuros; (etenim, quod in Pluti commentario ex Philochori annalibus proditum est, Glaucippo archonte institutum fuerat, vt singuli senatores singula curiæ subsellia, quæ singulis litteris erant signata, in sortem conijcerent) deinde, vt est in ipso, de quo dixi, Apollodori iureiurando, se populo præcipue consulturos; tum se nemiñe vnquam Atheniẽsium in vincula coniecturos, nisi aut prodendæ ciuitatis, aut populi euertendi consilia iniuisset, aut vectigalium emptor, aut sponsor, aut collector, reip. non satisfecisset. Quæ verba in eos esse scripta Demosthenes in Timocratea interpretatur, non de quibus iudicium factum esset, sed qui nondum caussam dixissent; nimirum ne vinculis impediti aut incommodius agerent, aut omnino imparati ad eam dicendam accederent.

Primo autem anni die mense Ecatombeone, in senatum venientes vnà solemne quoddam sacrificium faciebant, quod εἰσιτήρια nominarunt. votaq. pro rep. suscipiebãt. Sacrificii meminit Demosthenes in oratione de ementita legatione. Senatus, inquit, εἰσιτήρια sacrificauit, conuiuium celebrauit, vna libarunt prætores, & propè dicam, omnes magistratus. & contra Mediam: Et tamen tanto flagitio mihi obiecto, me εἰσιτήρια facere, & sacrificare, & victimas ferire pro vobis, totaq. rep. permisit. Hoc autem factum esse adijcit Vlpianus; cum senatus in curiam ingrederetur, vt ex sententia deliberationes procederent. Vota vero suscepta à senatu esse ad Iouis Bulæi, & Mineruæ Bulææ sacella, quæ erãt in curia, docet aperte Antiphon in oratione de choreuta, cum inquit: In curia Iouis Bulæi, (Noui Senatus ingressus)

" & Mineruæ Bulææ facellum est, ad quæ ingredientes
" senatores vota faciunt. ex quibus ego etiam tum sena-
" tor vnus fui, qui hæc feci, & vna cum senatu in alia
" sacella ingressus sum, & sacrum, votumq. suscepi pro
" hac ciuitate, & ad hæc prytaneatum gessi in prima pry
" tanea tota duobus diebus exceptis, & rem diuinam
pro democratia feci.

Officia præfectorum senatus.

Principes ergo, vt dixi, senatus quodammodo prytanes quinquaginta fuerunt, ita vt & senatum cogendi, & eos, qui res nouas nunciarent, audiendi, & qui senatum poscerent, producendi, & omnino de rebus omnibus, de quibus consuli oporteret, ad senatum referendi potestatem haberent. Vt autem his muneribus commodius inseruirent, institutum erat, vt in Tholo, qui locus propè curiam fuit, quotidie versarentur. Itaque in eo loco prytanas vna sacrum fecisse, epulatos esse, ac libasse, Demosthenes in oratione de ementita ligatione, & Pausanias in Atticis prodiderunt. Vnde illa demum in oratione de mysterijs apud
" Andocidem emanarunt: Edixerunt, vt Athenienses,
" qui in vrbe habitarent, in forum armati irent, qui in
" Longis muris, in Thesei ædem, qui in Piræeo, in fo-
" rum Hippodamium, equites in Anaceum, senatum in
" arce futurum, ibiq. pernoctaturum, prytanes autem
" in Tholo.

Ac quotidie quidem prytanas senatum, nisi si uacatio aliqua esset, aduocare solitos, narrat Pollux. res autem nouas ad eos delatas, eosq. in repentina re senatum coegisse, Demosthenes in caussa Ctesiphontis
" demonstrat: Aduesperascebat tum, cum nuncius alla-
" tus est ad prytanes, captam esse Elatiam. tum vero eo-
" rum alij medio conuiuio surgentes omnes, qui in ta-
" bernis erant, & in foro versabantur, eijciunt, & vela
" incendunt, alij prætores accersunt, tubicines euocant,
" in vrbe plena tumultus erant omnia. postridie autem

prima

,, prima luce prytanes senatum in curiam vocant. Qui vero Aristophanis Pacem exponit, scribit, prytanas in curiam, qui senatum poscerent, produxisse, atque illud officium quæstui habuisse. Fuit autē moris, quod scribit Pollux, vt antequā senatus haberetur, in tabella quadam, quibus de rebus agendum esset, proscriberetur: id quod Demosthenes in oratione de ementita legatione significat, cum inquit: Oportet, senatum au-
,, dire, & præconsulere, vbi præconibus, & legationibus
,, senatum dari proscriptum fuerit. & contra Euergum:
,, Iussit senatus, vt eum deferrem, & prytanes ei iudi-
,, dicium intra biduum proscriberent. Quod etsi ita fiebat, tamen prytanes etiam ad freqnentem senatum de rebus omnibus referebant. Ac nescio, an præcipuum epistatæ officium fuerit. neque enim quo alio in senatu munere functus sit epistata, dispicere satis possum, nisi totius collegij nomine, quæ essent in senatu discutienda, proposuerit; summæ tamen eum in senatu fuisse auctoritatis ostendit Aeschines, cum Timarcho obiecit, quòd cum diei eius proedrus esset, quo de patrui sui re in senatu agebatur, pro eo ne verbū quidem fecerit. Sed siue epistata omnium collegarum nomine, siue singuli prytanes separatim de singulis rebus, vel volentibus, vel inuitis collegis, rettulerint, omnino fixum, ratumq. illud est, vniuersam relationem ad prytanas attinuisse. Sententiæ Senatorum.

Relatione autem facta, sententiæ à singulis, & quidē surgentibus senatoribus dictæ sunt. Quod ostendit Andocides in oratione de mysterijs: Postquam sena-
,, tus frequens conuenit, surgens Callias dixit. & Lysias
,, in oratione contra frumentarios: Vbi ad senatum pry-
,, tanes de frumentarijs rettulerunt, adeo illis succesiue
,, runt, vt oratores quidam dixerint, eos indemnatos
,, xj uiris esse tradendos: ego uero cum acerbum esse pu-
,, tarem, si talia senatus facere assuesceret, surgens

dixi,

dixi, lege mihi videri cum frumentarijs esse agendũ.

Decreti scriptio.

Dictis sententiis, decretum scribebatur. scriptum autem inuenio non solum à prytanibus, sed etiã à quibuslibet senatoribus. à prytanibus, vt quod scripsisse se affirmat Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte, tribu Pãdionide prytaneatum gerente, fuit enim Demosthenes è Pandionide tribu; & quod in eadem scripsit Aristonicus Phrearrius, tribu Leonide prytaneatũ gerente, fuerunt enim Phrearij populares è Leonide tribu. à quibuslibet senatoribus, vt in oratione contra Neæram: Apollodorus decretum scribit in senatu, cũ esset senator, & senatus præconsultum defert ad populum. & quale illud est, quod Ctesiphõ Anaphlystius de coronando Demosthene scripsit, tribu Oeneide prytaneatum gerente. neque enim Ctesiphon tum prytanis esse potuit, cum Anaphlystij Antiochidem obtinuerint, non Oeneidem, quæ tum in prytaneatu fuisse fertur. & quale illud, quod in oratione de ementita legatione à Timarcho senatore scriptum est, ne quis ad Philippum arma deferret.

Suffragia Senatorum.

Decreto vero recitato prytanum aliquis de eo suffragium senatoribus permittebat, quod illi dicebant ἐπιψηφίζειν. Atque hoc cum tradit Vlpianus aperte in Medianam, tum significat non obscure Demosthenes in eadem oratione, cum inquit: Prytane ad suffragia danda induco. & Antiphon superiore loco: Et ego prytaneatum gerens in prima prytanea suffragium dedi, & sententiam dixi de rebus maximis. Suffragia vero fabas albas, nigrásq. fuisse, illas ad iubendum, has ad vetandum, Vlpianus notatum reliquit. Id autẽ si senatorum maior pars sciuisset, pro rato habebatur, eiq. nomen & eius, qui scripserat, & tribus, quæ tum prytaneatum gerebat, affigebatur, vt Tribu Oeneide prytaneatum gerente, Ctesiphon Leosthenis Anaphlystius dixit. item: Hippothoontide tribu prytaneatum gerente,

gerente, Demosthenes Demosthenis Pæaniensis scripsit; & reliqua eius generis infinita.

Quæret hoc loco aliquis, quibus de rebus præcipue senatus hic sit consuli solitus. difficile est, singula persequi, summam aperit Xenophon in libro de rep. Atheniensium, cum ait, eum de bello faciendo, & de parandis pecunijs statuisse, præterea tributa accepisse, ac rei naualis, & sacrorum curam gessisse, &, quod latissime patet, de quotidianis negocijs omnibus cognouisse. Quod autem de tributis scribit Xenophon, id ipsum lege etiam, cuius meminit aduersus Timocratem Demosthenes, confirmatur. Est, inquit, apud „ vos lex præclara in primis, qui possident sacras, publi„ casq. pecunias, eos in curia soluere, sin minus, sena„ tum ab ijs, leges telonicas adhibentem, exigere. Omnino autem quæcunque ad populum lata, eadem ferè in senatu tractata sunt. Quæ vero hæc fuerint, commodius dicemus, cum de concionis potestate dicemus. Illa vero propria senatus iura fuerunt, primum, vt eos exquireret, qui propter imbecillitatem, & paupertatem à se stipem vitæ tuendæ caussa petebant. Hi sunt, qui ἀδύνατοι appellati sunt. stips autem, teste Arpocratione, duo oboli, vel, vt placuit Aristoteli, obolus fuit. eiusmodi vero hominum disquisitionem, δοκιμασίαν dictam, senatus quoque cognitioni commissam „ ostendit Aeschines contra Timarchum: Arignotum, „ patruum suum, inter imbecillos stipem petentem de„ spexit, & seni in probatione, quæ imbecillis proponi„ tur, superato, & senatus opem imploranti, cum senator, & illius diei proedrus esset, adesse noluit. & Lysias item in oratione, quæ inscribitur, Ne stips imbecillo detur. in qua in senatu de imbecilli hominis obolum petentis probatione accurate disseritur. Alterum fuit, vt de æstimationibus eorum cognosceret, quorum nomina ad se essent delata; quam actionem

De quibus senatus consultus.

I illi

illi εἰσαγγελίαν dixerunt. Ea vero à Polluce exposita est:
,, Si quis, inquit, in ijs rebus, de quibus nullæ extant le
,, ges, deliquerit, aut magistratus, aut orator, apud se-
,, natum εἰσαγγελία aduersus eum conceditur; qui si le-
,, uiter peccasse videatur, à senatu ipso mulctatur;
,, si vehementius, æstimata mulcta, quam ei soluere
,, aut pati oportet, tradit eum iudicibus. Scribit e-
tiam Arpocratio, εἰσαγγελίαν publicorum fuisse deli-
ctorum, quæ propter magnitudinem procrastinatio-
nem non paterentur, & de quibus neque magistra-
tus, neque leges magistratibus latæ essent, quibus ad-
duci in iudicium possent, sed ad senatum, aut popu-
lum primum deferrentur. apud quos si reus conuictus
esset, grauissima pœna mulctaretur, accusator vero,
etiam si non damnaret, nullo detrimento afficeretur,
nisi, si quintam partem suffragiorum non ferret, mul-
cta mille drachmarum; cum antiquitus pœna acerbio-
re afficeretur. Vt autem in ceteris rebus, sic in eius-
modi delationibus iudicandis omnia per prytanes &
acta, & confecta sunt, quod ex verbis Demosthenis ex
oratione contra Euergum aperte perspicitur. Cum
,, ego, inquit, & pignoribus spoliatus à Theophemo, &
,, præterea verberibus affectus essem, veniens in senatũ
,, & verbera ostendi, & quomodo mulctatus essem, exi-
,, gendis reip. armamentis, exposui. ea re offensus sena-
,, tus, quòd non me, sed se ipsum, & populum, qui le-
,, gem de exigẽdis armamentis iussisset, læsum putaret,
,, iussit, vt ego eum deferrem, & prytanes ei, vt homi-
,, ni iniurioso, & naualem expeditionem impedienti,
,, intra biduũ iudicium proscriberent eo nomine, quòd
,, armamenta non reddidisset, & pignora eripuisset, &
,, me, qui exigebam, & reip. inseruiebam, male affecisset.
,, facto igitur de Theophemo iudicio in senatu ex dela-
,, tione, quam ego detuleram, & facta vtriq. dicendi
,, copia, & suffragijs occultis à senatoribus latis, damna-

tus

tus est in senatu, & iniuste fecisse visus est. & cum iam in eo senatus esset, vt decerneret, vtrum iudicibus traderet, an drachmis quingentis mulctaret, quot à legibus mulctandi ius habebat, orantibus istis omnibus, & supplicantibus, & quem non allegantibus, & descriptionem armamẽtorũ statim in senatu reddẽtibus, & se arbitro rem permissuros, cui ego voluissem Atheniensium, dicentibus, concessi, vt Theophemo lis quinque, & viginti drachmis æstimaretur. Quibus ex verbis aperte, vt opinor, declarantur, quæ ab Arpocratione, & Polluce de delatione dicuntur. Illud autem memorabile, has delationes senatum recepisse in summis tantum ærarij angustijs constitutum, quod scribit in oratione contra Nicomachum Lysias: Non ignorabat, senatum, cum satis pecuniarum ad res gerendas habet, nihil delinquere, cum vero in angustias est deductus, cogi delationes recipere, & ciuium oratorumq. bona publicare.

Pertinuit illud etiam ad iudicium, cognitionemq. senatus, vt senatores, qui parum sancte se gererent, è senatu dimoueret. id quod, quia frondibus nomina senatorum inscriptis administratum est, propterea, teste Polluce, ἐκφυλλοφορῆσαι dixerunt, vt Aeschines de Timarcho senatore differens: Si senatus, vbi hunc improbe fecisse statuerit, & frondibus eiecerit, etiam iudicio tradiderit, donate illum. item; Post hæc senatus in curiam ingressus eum frondibus expulit, suffragio vero retinuit. quod autem iudicio non tradiderit, id vero iniquo animo fero.

Atque hæc quidem huius senatus iura extiterunt. Præmium vero ei non obscurum fuit, corona, quam si se egregie gessisset, & in primis si triremes nouas aliquot fecisset, à populo petere, atque accipere per legem potuit. quam legem affert aduersus Androtionẽ orator, cum ille de senatu corona donando, etiam nõ

Senatus præmium.

constructis triremibus decretum ad populum pertulisset. Merces autem quædam pecuniæ summa fuit, quæ non senatui solum, sed etiam concioni,& iudicibus numerata est. Quod vno insigni maxime aduersus Timocratem loco ostenditur, in quo ita orator: Lex
›› est vobis, si qua,alia præclara,vt qui sacras,publicasq.
›› pecunias possident, in curia pendant; sin minus, vt se-
›› natus ab eis, legibus vsus telonicis,exigat. hac igitur
›› lege res communes administratur. si quidem quæ in
›› conciones, & sacrificia,& senatum, & equites,& alias
›› res, pecuniæ impenduntur,huius beneficio legis abun
›› de suppetunt. cum enim vectigalia non sufficiunt,
›› quæ adpensiones dicuntur, metu legis huius pendun
›› tur.quomodo igitur non omnes reip.partes dissoluen
›› tur, cum vectigalium pensiones non fuerint satis, ne-
›› que hæc nisi in exitu anni capere liceat, senatus autẽ,
›› & iudices, eos qui adpensiones non soluant, vincien-
›› di potestatem non habeant? quid agemus? non con-
›› ueniemus, nec deliberabimus,si opus erit?& amplius
›› popularem statum retinebimus? non iudicabunt fo-
›› ra & priuata, & publica? non inibit senatus,& tracta-
›› bit ea, quæ legibus continentur? at gratis scilicet hæc
›› faciemus. quid vero iniquius est, quàm si ex lege, quã
›› tu mercede corruptus tulisti, populus, & senatus, &
›› iudices mercede sua priuentur? Hæc ille. Hanc ergo, opinor, consuetudinem Atheniensium intuens Aristoteles, qui suos de rep. commentarios diligenti omnium rerum publicarum obseruatione, & maxime, si quis attendat, Atheniensis, confecisse videtur, scripsit, populare maxime esse, mercedem omnibus dare, concionibus, senatui, iudicijs, & magistratibus, & ex concionibus maxime ordinarijs, & ex magistratibus in primis ijs, qui vna esse, & inter se vesci quotidie cogerentur.

De

De Concione.

His expositis transeamus ad concionem, quam illi ἐκκλησίαν dixerunt. in qua populus tātas opes habuit, ut ab ea vna popularis resp. nomen inuenerit. nā concionis arbitrio vniuersum à Solone populare permissum erat imperiū. quód & intellexit Demosthenes, cum in oratione contra Neæram populum Atheniensem, omnium rerū, quæ sint in ciuitate, dominū esse, eūdemq. pro arbitratu deijs statuere posse scripsit, & res ipsa ne mine etiam loquente testatur. scilicet, quia ad senatū, & ad iudicia nisi sorte peruenire nemo potuit: at concio omnibus, postea quam per ætatē in populariū cōcionales relati tabulas essent, sine ullo sortis beneficio patuit. idq. potissimum ex instituto Solonis, qui, ut inquit Plutarchus, cum magistratus solis diuitibus tribuisset, concionem æque omnibus impertiuit. Est aūt cōcio populi conuentus legitimè aduocatus rei alicuius publicæ caussa suffragio suo aut iubendæ, aut vetandæ. Quod autem dixi legitime, id habet hanc vim, ut & à magistratu legitimo aduocata, & die locoq. legitimo habita, & reliqua, quæ continentur in lege de habenda concione, seruata sint. quæ ipsa nos, quoad poterimus, ex infinitis propè vetustatis tenebris, dabimus operam, vt eruamus. Concionis usus. Concio quid.

Ac magistratus quidem, qui populi concionem regebant, erant prytanes, proedri, & epistata. Prytnes erant ijdem, atque ij, qui in senatu prytaneatum gerebant. Proedri vero nouem erant, singuli ex singulis nouenis tribubus ijs, quæ in prytaneatu nō erāt, sorte in singulis concionibus lecti. quod & Arpocratio tradit, & Aeschines in oratione de ementita legatione confirmat. Lectis, inquit, legatis ad iusiurandum à Philippo de pace accipiendum concio habita est, in qua Demosthenes senator sorte lectus est proe- Concionis præfecti.

drus. & lex, quam recitat in Timocratea Demosthe-
,, nes: Proedri, quibus sorte obtigerit, vt in ea concio-
,, ne præsideant. Epistata vero alius fuit ab eo, de quo supra cognouimus. ille enim prytanum princeps fuit, hic proedrorum; ille senatui præfuit, hic concioni, ille in diem magistratum obtinuit, hic in eas tantum horas, per quas concio habita est. Duos autem hos fuisse epistatas, vnum, qui lectus sit ex prytanibus, alterum, qui ex proedris, atque illum quidem huius sortitioni præfuisse, hunc vero ab illo imperium accepisse, Arpocratio ex Aristotelis sententia aperte scriptum reliquit. postremis autem temporibus, quod scribit cõtra Timarchum Aeschines, lex noua lata est, vt tribus vnius sors duceretur, eaque in tribunali præsideret. Ac prytanes quidem vt senatum, sic etiam cõcionem aduocãdi ius habuere. quod scriptum est apud Vlpianum in Timocrateam, & Pollucem libro viii. Proedri vero qui ante prytanas in concione sederunt, res, de quibus agendum erat, proponebant. quod in eodem commentario præcipit Vlpianus, cum inquit, satis cõstare, prytanes coegisse concionem, proedros vero subiecisse, qua de re conuenissent, & Demosthenes in Mediana, cum legem iubere inquit, vt postquam proedri rettulerint de rebus ab archonte administratis, referant etiam de iniurijs in pompa alicui factis, & Aeschines in Timarchiana, cum ait: Quomo-
,, do iubet lex proedros referre? vbi solemnis expiatio,
,, & precatio facta fuerit, iubet proedros προχειροτονεῖν de sacris patrijs. Epistata vero in eum vsum institutus videtur, vt cum prytanes concionem coegissent, proedri rettulissent, ipse populo suffragium daret. Quod declarat Aeschines in accusatione Ctesiphontis: Iu-
,, bet lex, prytanes concionem cogere, nomothetis in-
,, scriptis, epistatam autem proedrorum suffragiorum
,, potestatem permittere populo. & Demosthenes, in

Andro-

,, Androtionis : Qui præſidebant ſenatui, & qui hæc
,, ſuffragijs committebat, epiſtata rogarunt, & populo
,, ſuffragandi poteſtatem dederunt, cui dignus eſſe ſena
,, tus præmio videretur, & cui ſecus. Tribus autem, quæ præſidebat, opem, vt inquit Aeſchines, legibus, & populari ſtatui aduerſus improbos oratores afferebat. Cum ergo horum quaſi imperio Athenienſis concio teneretur, hinc Demoſthenes oratorio more in Ariſtogitonem decreta contra leges ſcribentem inuectus dixit, eum non à prytane, non à præcone, non ab epiſtata, non à præſidente tribu, quæ decima pars eſſet ciuitatis, coerceri potuiſſe. Præconis autem mentionem fecit, quia per præconem ſubijciente ſcriba omnia prytanum, proedrorum, & epiſtatæ edicta pronũciabantur. Ac per quos quidem conciones haberentur, & regerentur, expoſitum ſit.

Conciones autem aut ordinariæ fuerunt, aut extraordinariæ. Illæ ſtatis cuiuſque prytaneæ diebus habitæ ſunt, hæ, vt res, & occaſio tulit; illæ de rebus certis, hæ de incertis; illæ ab vno magiſtratu ſemper, nimirum à prytanibus, hæ & à prytanibus, & à prætoribus; illæ proprio nomine ἐκκλησίαι, hæ κατεκκλησίαι, & σύγκλητοι ἐκκλησίαι dictæ ſunt. Ordinariæ porrò quattuor in quaque prytanea, auctore Polluce, habitæ ſunt: prima, quæ κυρία dicta eſt, in qua magiſtratus rogarunt, an bene haberent, aut abrogarunt, & qui voluerunt, εἰσαγγελίας detulerunt, & bonorum publicatorum tabulas recitarunt ij, quibus hoc negocium datum erat; in ſecunda permiſſum eſt, vt quicunque vellet, de rebus priuatis, & publicis libere diceret; tertia præconibus & legatis data eſt, ſi modo ante prytanibus litteras reddidiſſent; quarta ſacris eſt attributa. Quod autem ſcribit Pollux, illud totum ex libro de rep. Athenienſium Ariſtotelis eſt mutuatus: ex quo hæc recitat Arpocratio:
,, Quæ ſint, inquit, κύριαι ἐκκλησίαι, docet in Athe-

Conciones ordinariæ, & extra ordinariæ.

nienſium

à nemine vocatus populus conueniret. extraordinariæ vero, vt circumeuntibus, & conuocantibus quibusdam repente haberentur. vnde in oratione de falsa legatione dixit Demosthenes: Incerto adhuc rerum futurarum euentu coetus, & sermones in foro multi habiti sunt; timebant videlicet, ne repente σύγκλητος cōcio aduocaretur. & Aeschines de eadem: Philippo ex Macedonia egresso, plures conciones συγκλήτες cum timore, & tumultu coacti estis inire, quàm legibus constitutas. Hæ vero quia plerunq. de bello cogebantur, propterea à prætoribus habebantur, aut, si senatus mandasset, etiam à prytanibus. De prætoribus multa testimonio sunt, maxime autem decretum, quod est in oratione pro Ctesiphonte: Mnesiphilo archonte συγκλήτῳ concione à prætoribus habita, & ex prytanum, senatusq. sententia decima die Mæmacterionis abeuntis Callippus dixit. Hinc illud est apud Diodorum libro XVI: Cum Philippus in Atticam irrupisset, eo nuncio accepto populus in theatrum cōuenit summo mane à nullo magistratu, vt mos erat, vocatus. vt prætores venerunt, & eum, qui nuncium pertulerat, produxerunt, & ille dixit, silentium, & stupor incredibilis consequutus est, vt nemo loqui auderet. de prytanibus vero Aeschines auctor est, qui in oratione contra Ctesiphontem Demostheni obiecit, quòd decretum in senatu scripserit, vt prytanes concionem haberent octauo die mensis ineuntis Elaphebolionis, cum Aesculapio res diuina fieret. & in oratione de ementita legatione, quòd decretum scripserit, vt prytanes post Dionysia vrbana, & in theatro Dionysij duas proscriberent conciones, vnam octauo decimo, alteram nono decimo die.

Locus porro concionum fuit diuersus. si quidem & in foro, & in Pnyce, & in theatro habitæ sunt. De foro testis est Arpocratio, vbi de voce πάνδημος differit, qui *Concionum locus.*

priscis temporibus concionem in foro habitam esse narrat, eaq. de caussa tum concionem ἀγορὰν esse appellatam. de Pnyce, & theatro Pollux, qui scribit cōcionem olim habitam esse in Pnyce, deinde in theatro Dionysiaco. Pnycis autem mentio est etiam in lege Solonis, vt est in oratione contra Ctesiphontē: Legislator iubet in populo, in Pnyce concione renunciari, qui à populo coronetur, alibi vero nequaquam. Pnyx vero aut à consultorum, aut à subselliorum densitate, quæ πυκνότης dicitur, nomen, teste Arpocratione, inuenit. Hinc Thucydides libro octauo, Athenienses, inquit, concionem aduocarunt; vnam extemplo in Pnyca, vbi alias etiam soliti erant; in qua cum Quadringentos abrogassent, quinque millibus remp. tradendam esse decreuerunt. habitæ sunt aliæ quoque pycnæ cōciones, in quibus & nomothetas, & alia in remp. reduxerunt. Fuit autem, vt scribit Pollux, locus antiqua simplicitate nō in theatri magnificentiam fabricatus: in quo fuit suggestum, ex quo ad populum agebatur, & quidem ad mare versum, quòd maritimam turbam fundamentum esse popularis imperij, vt narrat in Themistocle Plutarchus, arbitrarentur. De theatro vero Dionysij elicitur etiam ex lege, quam recitat Demosthenes aduersus Mediam: Prytanes concionem coguntο in theatro Dionysij postridie in Pandione. & ex decreto eiusdem in oratione de ementita legatione: Placuit, vt post Dionysia vrbana, & in Dionysij theatro conciones duas prytanes proscriberent. Atque hæc quidem duo loca concioni habendæ fuere solemnia, extra ordinē vero & in Piræeo, & in Colono, & in Munichia habitas esse Demosthenes in ea, quam modo dixi, oratione, Thucydides libro octauo, & Lysias in oratione contra Agoratum demonstrarunt.

Quomodo concio proscribebatur.

Moris præterea fuit, vt antequam cōcio cogeretur, πρόγραμμα præferretur, id est res quà de agendum esset, pro-

proscriberetur, vt omnibus in concionem venientibus, quo de consulendi essent, pateret. quod Vlpianus ad primam contra Philippum, & ad eam, quæ est de ementita legatione, notatum reliquit; & voluisse Demosthenes videtur, cum in eadem oratione dixit: " Proscriptum autem erat, Prætoribus, & legatis; & in " Timocratea: Cum de legibus agendum est, proscribendum est, Nomothetis; & Andocides in oratione de my" sterijs: Erat concio prætoribus, qui in Siciliam mittebantur.

Vt autem nemo concionem inire poterat, qui non in tabulis cōcionalibus scriptus esset, sic si quis ex ijs eò non veniret, aut ægre veniret, multis rationibus cogebatur. vt apud interpretem Acharnensium scriptum est. Nam & vela, inquit, laxarunt, & vias, quæ in forum non ferebant, obstruxerunt, & venalia ex foro remouerunt, ne circa ea tempus tererent, & tincto fune circumscribentes eos in concionem compulerunt. Quod autem uela ille laxata scribit, ab Arpocratione exponitur. Omne integumentum, inquit, siue ex pelle, siue ex alia materia γίῤῥον dicebatur. Demosthenes autem in oratione pro Ctesiphonte ait, accepto nuncio de Elatia capta prytanas ex medio conuiuio surgentes, eos qui in tentorijs, quæ in foro sunt, versabātur, exegisse, & γίῤῥα, id est vela, incendisse, ne in foro circa venalia cōuenirēt, neque alia de re morā traherent: in oratione vero contra Neæram inquit, in donanda ciuitate iubere legem, prytanas ponere vrnas, & suffragium dare ingredienti populo, antequam peregrini introeant, & vela tollere. quod aut idem est cum loco orationis pro Ctesiphonte, aut aliquid eiusmodi suspicandum est, prytanas ciuibus in concione sedentibus suffragium dedisse ante peregrinorum ingressum, & antequam tollerentur obices, id est priusquam in concionem laxarentur cuilibet dice-

Quomodo in concionem uenirent, aut cogerentur.

re cupienti. Hæc Arpocratio. ex quibus apparet, ne illum quidem, quæ γέῤῥα essent, satis secum constitutum habuisse. Quod autem interpres dixit, fune tincto populum in concionem esse compulsum, id ipsum ab eodem alio loco ita declaratur. Quoniam, inquit,
,, Athenienses ægre conueniebant in conciones, soliti
,, erant duo ministri funem coccino tinctum per forum
,, extendentes turbam in concionem cogere; qui vero
,, tincti erant, mulctam pendebant; & à Polluce, cum scribit, qui in concionem non venissent, eos à Lexiarchis mulctatos, & fune tincto per sagittarios in cōcionem esse compulsos.

Quomodo in concione præfecti sederent.

In sedendo autem prytanes, proedri, epistatæq. prima tribunalis sedilia occupabant, eaq. proedria dicebatur, vt ostendit Dinarchus contra Aristogitonem:
,, Non ne hic ærario debere conuictus in proedria pry-
,, tanum assedit? & Aeschines contra Ctesiphontem; Cū
,, per annum senator fuisset Demosthenes, nullos vn-
,, quam legatos in proedriam vocauit, sed tum primum
,, legatos apposito puluino, circum strataq. veste puni-
,, cea in proedria collocauit. Hinc in Acharnensibus veteris expressor moris, ac disciplinæ facetissimus
,, comicus ita scripsit: Nunc cum esset concio κυρία,
,, summo mane deserta erat ipsa Pnyx. qui vero in fo-
,, ro versantur, nugantur, atque in inferiore, & supe-
,, riore parte funem tinctum fugiunt. neque prytanes
,, veniunt, nisi intempestiue; deinde dum veniunt, vr-
,, gent se inter se ob primum sedile, quia vna confluūt. Populo autem conuocato cōcionis initium ab expiatione concionis, & votorum susceptione, & detestatione capiebatur. Ac de expiatione quidem proditū est in commentario Acharnensium in hunc modum:

Sacra Concionis.

,, Moris fuit Atheniensibus mactare porculum, & subsel
,, lia sanguine illius imbuere in honorem Cereris, quia
,, fruges eius lædit. item: Qui in concione erant, expia-

bantur

,, bantur mactato porculo, vnde Aeschines dixit; postea
,, quam piaculum circumlatum erit, & præco patria vo-
,, ta fecerit, tum iubet lex ad populum agi. immolatus
,, vero ad expianda loca porculus: κάθαρμα dicebatur, &
,, qui expiabat, καθαρτὴς; Aeschines vero contra Timar-
,, chum καθάρσιον vocat. Et in expositione Concionatum:
Peristarchus præerat expiationibus. dicebatur ve-
ro περίσταρχος; quia expiationes dicebantur περίστια. itẽ
Pollux, qui peristarchos expiasse porculis minutulis
concionem ait. De votorum autem nuncupatione co-
gnoscitur ex lege, cuius meminit Demosthenes con-
,, tra Timocratem, in qua hæc sunt: Prytanea prima, die
,, vndecimo, in populo, uotis à præcone nuncupatis,
,, disquisitio fiat legum. Lex autem, vt inquit superio-
re oratione Dinarchus, præconem cum bona omina-
tione precari iubet, vt populo de rebus à dijs cõsilium
traderetur. Cum votis porrò execratio quoque con-
iuncta fuit, vt ex oratione Demosthenis de ementita
,, legatione colligitur. Recita execrationem, inquit, ex
,, lege. Execratio hæc pro uobis, Athenienses, in sin-
,, gulis concionibus præco precatur, quæ constituta le-
ge sunt. Videtur autem execratio huius sententiæ fuis-
se, quantum ex ijs, quæ apud eum sequuntur, verbis
elicitur, vt qui contra remp. sensisset, dixissetue, ipse
cum gente, domoq. sua à dijs euerteretur. Vnde Di-
narchus eadem in caussa dixit, in vna quaque concio-
ne detestationes aduersus improbos homines factas, Si
quis donis acceptis diceret, ac decerneret de rep. eum
pesti deuotum esse:
His rebus rite peractis, proedri, qua de re consu- *Qui ad concionem ferrent,*
leretur populus, proponebant: de qua si quod sena-
tus præconsultum extaret, illud primum populo reci-
tabant; deinde, an satis id esset, an suffragatio adiun-
genda esset, rogabant: quorum illud declaratur ab
Aeschine in oratione de ementita legatione, cum ait:

Aleximarchus dat legendum proedris decretum. hoc vero à Demosthene contra Timocratem, cum inquit: Indicauit, accesit ad senatum, præconsulum scriptũ est, post hæc habita concione populus προχειροτόνουν; & iterum ab Aeschine contra Timarchum: Postquam expiatio, circumlata fuerit, & præco patria vota fecerit, lex iubet, proedros προχειροτονεῖν de sacris patrijs. Erat autem, vt supra dixi, προχειροτονία, cum senatus præconsulto ad populum delato, anteà populo statuebatur, an opus esset de rebus propositis populum consuli, an senatus præconsultum satis valeret.

Qui sententias in concione dicerent.

Quod si se de proposita rẽ cõsuli populo placuisset, tum præco proedrorum iussu ciues omnes ad dicendã de rep. sententiam inuitabat, clara voce rogans, num quis sententiam dicere vellet ex ijs, qui supra quinquaginta annos nati essent; Ostẽdit Demosthenes pro Ctesiphonte: Postridie, summo mane prytanes senatum vocant in curiam, vos vero in concionem venistis, & antequam ille ageret, & præconsuleret, totus populus in superiore parte sedebat. post hæc autem vt senatus ingressus est, & prytanes, quæ ad se delata erant, exposuerunt; & eum, qui venerat, produxerunt, & ille loquutus est, præco interrogauit, quis loqui vult? nemo vero processit. sepe vero præcone rogante, nemo tamen surgebat neque oratorum, neque prætorum, cum communis patriæ vox citaret, qui de salute diceret, quã enim præco ex legibus vocem mittit, hanc communem patriæ existimare oportet. & Aeschines contra Ctesiphontem; Conticuit pulcherrimum illud edictum in ciuitate: quis loqui vult eorum, qui supra quinquaginta annos nati sunt, & deinde ex alijs ciuibus? item: Cuperem ego & senatum Quingentumuirum, & conciones à præfectis ipsarum recte gubernari, & leges, quas tulit Solo de oratorum modestia, vigere, vt liceret primum maximo natu ciuium

,, uium, ita vt legibus sancitum est, modeste suggestū
,, ascendenti sine tumultu optimum ciuitati consilium
,, dare, deinde & ex alijs ciuibus, qui vellent, seruato
,, ætatis gradu separatim de quaque re sententiam suam
exponere. Iussu vero proedrorum hoc factum dixi,
quòd idem in oratione de ementita legatione negat,
se in posteriore de pace cōcione dicere potuisse, proe-
dris dicendi copiam adimentibus.

Quanquam autem ciues omnes inuitabantur, non
omnibus tamen sententiam in concione dicere licuis-
se, ex lege liquet, qua Solo impudicos, militiæ de-
sertores, impiosq. à suggesto remouit, vt idem in ea-
dem actione docet, cum inquit: Legislator apertè
,, ostendit, quos oporteret in concione dicere; & quos
,, non, neque à suggesto reijcit, si quis non ex maiori-
,, bus prætorijs natus sit, nec si quis opificium aliquod
,, victus necessarij caussa exerceat, sed eos maxime am-
,, plexatur, & propterea sæpe rogat; quis loqui vult?
,, quos uero non putauit dicere oportere? qui parentes
,, percusserint, aut non aluerint, aut tecto non excepe-
,, rint, qui turpem vitam egerint, qui stipendia impera-
,, ta non fecerint, qui scutum abiecerint, qui muliebria
,, passi sint, qui patrimonium dilapidarint. Quin etiam
in prima aduersus Aristogitonem, qui ærario debe-
rent, eos dicendæ sententiæ iure vacuos fuisse, Demo-
sthenes inquit. Suggestum autem nominauit, quia qui
dicturi erant, ij suggestum ascendebant, vt ex supe-
riore loco agentes commodius audirentur. vnde Ae-
schines contra Ctesiphontem obijcit Demostheni,
quòd occupauerit suggestum, & nemini locum ad di-
cendū reliquerit. & ille alter pro Ctesiphonte respon-
,, det: Si qui saluam remp. volebant, procedere oporte-
,, bat, vos omnes, & reliqui Athenienses surgentes in
,, suggestum ascendissetis. Atque hæc eadem omnia de
præconsulto, & concione, & dicendarum sententia-
rum

rum more vno etiam Medianæ orationis loco planissi-
,, me demonstrantur: Postquam milites Tamynis circũ-
,, sederi nunciatum est, & senatus præconsultum fecit,
,, vt omnes equites, è quibus hic erat Medias, exirent,
,, hic hanc veritus militiam in posteram veniens cõcio-
,, nem, antequam proedri sederent, triremem pollici-
,, tus est. vt autem in concione, verbis factis, equitibus
,, opus non esse intellectum est, triremem ipse non cõ-
,, scendit, sed alterum præfecit.

Suffragia concionis.

Dictis sententijs, deinceps decretum scribebatur, atque suffragijs populi committebatur. Scriptum ostendit Plutarchus, cum inquit, reclamante, & vincente Alcibiade, Demostratum oratorẽ scripsisse, oportere prætoribus summum imperium apparatus, & totius belli concedere. Suffragijs autem permittebat epistata, ita vt per præconẽ populum, quid ei videretur, rogaret, eumq. ad decretum suo suffragio aut sciscendum, aut antiquandum inuitaret. quod illi ἐπιψηφίζειν τὸ ψήφισμα, & διδόναι διαχειροτονίαν τῷ δήμῳ dicebant. Atque hoc, vt supra dixi, in Androtiana ostendit De-
,, mosthenes, cum inquit: Qui senatui præsidebant, &
,, qui hæc suffragijs permittebat, epistata, interrogarũt,
,, & iubendi facultatem dederunt. item: Hæc interroga-
,, uit epistata, iussit populus, placuit. non est hic opus,
,, inquit, præconsulto senatus. & Aeschines in Ctesipho-
,, tea: Iubet lex, prytanes cogere concionem, proscri-
,, ptis nomothetis, epistatam vero proedrorum iuben-
,, di facultatem populo dare. Iussu tamen, aut voluntate proedrorum in hoc epistatam munere esse versatũ, Vlpianus videtur innuere, cum in Medianæ commentario scribit, proedrorum officium fuisse, interrogare populum, an de re proposita ei statuere placeret; item proedros rogasse populum per præconem, velletne se ea de re consuli; atque omnino sine proedris populũ nulla de re statuisse. pariterq. Aeschines in eadem, cũ

ait:

" ait: Nunc vero ſcribunt facile quidam ſententias con-
,, tra leges, atque decreta. nonnulli alij ſuffragijs com-
,, mittunt, qui non iuſte, ſed coitione proedratum ade-
,, pti ſunt. & de falſa legatione: Aleximachus decretū
,, proedris legendum præbet, quo lecto ex proedris ſur-
,, gens Demoſthenes negat, ſe decretum populi ſuffra-
,, gijs commiſſurum. & Plutarchus, cum Ariſtidem nar-
,, rat ſæpe ſuſcepta ſententia deſtitiſſe, cum interroga-
turo populum proedro, ex verbis factis decreti ſui vi-
tium cognouiſſet.

Suffragium vero fuit manuum porrectio, quam illi χειροτονίαν dixerunt, & ad leges iubendas, & magiſtratus quoſdam creandos, & decreta ſciſcenda de rep. adhibuerunt. Quare ſcripſit Vlpianus in Medianam, proedros rogaſſe populum, an ei placeret, illum vero manus ſuſtuliſſe. & Xenophon rerum Græcarum libro
" primo, concio, inquit, dimiſſa eſt, quia aduesperaſce-
" bat, nec manus diſpicere potuiſſent. & Andocides in
" oratione de pace: Nos legati vos omnes legatos faci-
" mus ò Athenienſes: quicunque manum ſuſtulerit, ille
" legatus erit ſuæ voluntatis, pacem ne, an bellum ma-
" lit. & Cicero pro Flacco: Sic ſunt expreſſa iſta præ-
" clara, quæ recitantur, pſephiſmata, non ſententijs,
" neque auctoritatibus declarata, nec iureiurando con-
" ſtricta, ſed porrigenda manu, profundendoq. clamo-
" re multitudinis concitatæ. & poſt: Porrexerunt ma-
nus, pſephiſma natum eſt. Ex quo apparet, quod plu-
rium manibus eſſet acceptū, id à populo iuſſum, ſan-
citumq. fuiſſe. An vero alius fuerit ſuffragij ferendi modus, poſt dicemus. Vbi vero populus ſuffragia tulerat, tum proedrorum aliquis ea populo renunciabat. quod aperte ex orationis exordio contra Cteſi-
,, phontem intelligitur: Si quis aliorum ſenatorum rite
,, proedrus factus ſit, & veſtras χειροτονίας renunciarit,
,, huic iudicium comminantur.

Quomodo concio dimitteretur.

Illud autem prætereundum silentio non videtur, si interea, dum populus in concione sedebat, signi aliquid è cœlo apparuisset, concionem dimitti,& in aliū diem indici à prytanibus solitam. cum enim apud Aristophanem in Acharnensibus Dicæopolis dixisset, Veto, ne concio habeatur Thracibus, quia signum à Ioue editum est,& gutta me tetigit,ac præco subiecisset; Thracas abire dico, adesse vero in vltimum diem, quia prytanes soluunt concionem: notauit interpres, obseruasse Athenienses Iouis dies, & conciones signo à Ioue facto diremisse: fuisse autem Iouis signum, quam illi διοσημεῖαν vocarunt, intempestiuam tempestatem; dissolutaautem concione rursus conuocatos esse, cū ijsdem de rebus sciscere cuperent.

Decreti scribendi ratio.

Decreti porro scribendi ratio ea fuit, vt oratoris potissimum, aut senatoris, qui censeret, & tribus, quæ in prytaneatu esset, ei nomen affigerent. vnde cōtra Timarchum scriptum est: Talibus oratoribus in populi sententias inscriptis. & pro Ctesiphonte: Archōte Mnesiphilo, Ecatombæonis vltimo, & nouo, Pandionide tribu prytaneatum gerente, Demosthenes Pæaniensis censuit. & apud Plutarchum in Lycurgo: Anaxicrate archonte, in prytanea Antiochidis Stratocles Euthydidæ filius censuit. & alia eiusmodi multa.

Vt autem senatus scita, antequam ad populum perferrentur, præcōsulta, sic postquam à populo accepta fuerant, decreta, vel, vt ludens in Græcos Cicero dixit, psephismata nominata sunt: in quibus scribendis illud summo studio prouidendum fuit, ne quid afferrent, quod aut receptis Solonis legibus aduersaretur, aut in ijs ferendis legum præcepta violarent, quæ ab eodem de scribendorum decretorum ratione fuerant datæ.

Quibus de rebus concio statuerit.

His expositis, nunc quæ potissimum res populi arbitrio, iudicioq. permissæ sint, exponamus. neque enim

enim actum est eodem modo de omnibus. Atque vt à legibus, quæ præcipua populi cognitio fuit, exordiamur, satis constat, legibus veteribus, siue quæ senatoribus, siue quæ magistratibus essent latæ, recognoscendis, primam, vt ante diximus, concionem esse dicatam: abrogandis autem, & nouis in earum locum iubendis aliam. verum legum veterum abrogandarū, nouatumq. instituendarum ius non vniuersæ concioni, sed meliori populi parti communicatum est, qui νομοθέται sunt appellati. Sunt autem hoc loco Nomothetæ, non qui nouas leges reip. scripserunt, quomodo Draconem, Solonem, Clisthenem, & Periclem nomothetas uocarunt, sed præcipuum prudentum consilium, qui in concione leges ad se perlatas suo iudicio aut probarunt, aut repudiarunt. Solon enim cū remp. satis multis legibus stabilisset, eas tamen, si usus postularet, corrigi, & abrogari posse uoluit, si pro iis nouæ aliæ meliores, commodioresq. essent illatæ. instituitq. ut ex uniuerso populo homines, certo præditi numero, sorte, ut scribit ad Leptinianam Vlpianus, legerentur, qui iureiurando Heliastico, de quo postea dicemus, obstricti, & mercede affecti huic cognitioni in concione operam darent. Atque hoc potissimum leges ipsæ Solonis, quæ in Demosthenis, & Aeschinis orationibus recitantur, ostendunt. quarum una in Timocratea eiusmodi est: Prima prytanea, die undecimo, in populo, uotis à præcone nuncupatis, legum ἐπιχειροτονία fiat, primum senatoriarum, deinde communium, tum earum, quæ nouem Archontibus latæ sunt, tum aliis magistratibus. disquisitio uero prior sit, cui sufficere leges senatoriæ videantur, posterior uero, cui non uideantur. deinde de communibus eodem modo. disquisitio uero fiat ex legibus, quæ extant, quod si quæ leges receptæ improbatæ sint, prytanes, quorum in magistratu disquisitio fiet, de improbatis,

ultimam ex tribus concionem habeant. proedri uero, qui forte in ea concione præsederint, necessario referant, primũ post sacra de nomothetis, quomodo considant, & unde nomothetis stips suppetet. nomothetæ uero sint ex iis, qui iusiurandum Heliasticum iurarint. Quod si prytanes, prout scriptum est, concionẽ non habuerint, aut proedri, prout scriptum est, non rettulerint, prytanum quisque mille drachmas Mineruæ dare damnas esto. & indicatio eorum sit apud Thesmothetas, non aliter, atque cum quis magistratum gerit, cum ærario debet. Thesmothetæ uero indicatos introducunto in forum ex lege, alioquin ne ascendãt in Areopagum, ut qui legum emendationem peruerterint. ante concionem uero Atheniensis, qui legem ferre uelit, proponat ante Eponymos scriptas leges, quas ferat, ut pro multitudine propositarum legum de tempore decernat populus nomothetis. qui uero nouam legem fert, describens in album, proponat ante Eponymos quotidie, donec concio habeatur. legantur autem ex populis, qui leges suasuri sunt, quæ inter nomothetas abrogentur, quinqueuiri ex Atheniensibus omnibus, die undecimo Ecatombæonis mensis. Atque hanc quidem legem laudibus efferens Demosthenes in hæc postea capita redegit. Lex primum, inquit, uobis disquisitionem concedit, utrum lex noua sit inferenda, an quæ sunt, sufficere uideantur. post vbi decreueritis inferre, non subito ferre iubet, sed tertiam concionem assignat. neque uero in ea ferre concedit, sed considerare, quomodo nomothetæ considеant. interea uero iussit, ut qui inferre leges uellet, ante Eponymos proponerent, ut, qui uellent, possent & cõsiderare, & quod uobis inutile perspicerent, enunciare, & per ocium contradicere. Huic autem legi paullo post alteram multo breuiorem, atque apertiorem adiungit eiusmodi. Legum, quæ sunt, nullam tol-

ferre ius sit, nisi inter nomothetas: tum uero Atheniēsi, qui uelit, tollere liceat, cum alteram aliquā ferat pro ea, quam tollat. proedri uero manuū suffragia de his legibus permittant, primum de ea, quæ extat, an uideatur commoda populo Atheniensi, an non, deinde de ea, quæ rogatur. utram uero acceperint porrigendis manibus nomothetæ, eā rata esto. contrariam uero legem ne ius sit ferre legum, quæ extant, ulli. quod si quis tollens aliquam legum, quæ extant, alteram pro ea reposuerit populo Atheniensium parum commodam, aut iis, quæ extant, contrariam, accusatio eius esto ex lege, quæ est, si quis parum commodam legem tulerit. Atque hæc eadem etiam in actione Leptiniana sunt, vbi orator aperte has leges omnes Solonis esse ostendit. His adiungitur etiam Aeschinis in accusatione Ctesiphontis auctoritas: Tulit Solo, vt Thesmothetæ quotannis emendarent in publico leges, diligēter examinantes, an altera alteri contraria, an inter ratas irrita aliqua esset, an plures leges vna de eadem re scriptæ essent. & si quid tale inuenissent, describentes in tabulas, iussit ante Eponymos proponere, prytanes autem concionem, proscripto Nomothetis, habere, epistatam autem proedrorum manuum suffragia populo concedere, & alias tollere, alias relinquere, vt vna lex esset de actione vna, non plures. Hæc aūt legū inter nomothetas ferendarū consuetudo cū vsque ad Quadringētorū dominatum incolumis permansset, prorsus cum Solonis rep. & extincta, & eorum imperio abrogato, vna cum eadem pariter est reuocata: quod cum Thucydides grauissimus auctor libro octauo mandauit, tum ex decreto etiam Tisameni intelligitur, quod post annis septem, remotis à rep. triginta tyrannis, scriptum est in hæc verba, vt inuenio in oratione de mysterijs apud Andocidem: Placuit populo, Tisamenus censuit, remp. gerere Athe-

» nienses patrijs institutis, legibus autem vti Solonis, & » Draconis, quibus antea vtebantur; quibus autem opus » fuerit, eas lecti à senatu nomothetæ describant in ta- » bulas, & proponant ante Eponymos ijs, qui velint, » considerandas, & tradant magistratibus in hoc mense. » traditas autem leges probet prius senatus, & nomothe » tæ quingenti à populis editi, vbi iurarint. liceat autẽ » priuato curiam ineunti de commodo legum agere. » postquam latæ fuerint leges, det operam senatus Areo » pagi, vt latis legibus magistratus vtantur. confirma- » tas vero leges describant in parietem, vbi prius descri » ptæ erant, considerare volenti. Leges hoc decreto » probatæ, & confirmatæ in porticu sunt descriptæ. Tũ » lata lex est, ne non scripta lex ad rem aliquam, sed su- » prascriptæ leges adhiberentur: decretum autem nul- » lum neque senatus, neque populi firmius lege esset, » neque in vnum legem ferre liceret, nisi eadem in om- » nes Athenienses ferretur, & vt legibus, quæ essent post » Euclidem Archontem, vterentur. Atque hoc quidem modo cum vetere Solonis rep. prisca etiam legum ferendarum consuetudo est renouata. Quam Demosthenes, vt video, retinens, cum post aliquot annos nouam de trierarchis legem inferre vellet, veterem Solonis ante ea de re legem sustulit. quemadmodum ipse in oratione pro Ctesiphonte scriptum reliquit. Timocrates autem legem rogaturus tulit, vt Prytanes Pandionidis Nomothetas in sedibus collocarent, nomothetæ vero essent mille, & vnus ex iuratis. Ac de legum quidem cognitione hæc dicta sint. Sacra vero ex Solonis illa, de qua dixi, lege in tertia concione tractata sunt, aut, vt scribit Pollux, in quarta.

De sacri

De magistratibus.

Vt autem magistratus quosdam, prætores, hipparchos, phylarchos, & taxiarchos crearint, & creatos, an egregie se gererent, explorarint, & abrogarint, postea demonstrabimus.

Nam

Nam legatos à senatu, populoq. decretos, & lectos, ostendit Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte, cum ait, placuisse populo, vt legati ad Philippum de nauibus recuperandis legerentur, ijsq mandata darentur. & in ea, quæ est de ementita legatione, cum inquit, Aeschinem neque senatus, neque populi suffragio lectum, legatum ad Philippum esse profectum. Legatos item exterarum gētium ad populum productos, & in concione tertia auditos, tum apud Pollucem, vt diximus, tum in historijs sæpe, vt apud Thucydidem, legimus.

De bello item, pace, & foederibus cum populo actum esse perspicuum est. Videmus enim bellum cum Lacedæmonijs Atheniensem populum decernere auctore Pericle apud Thucydidem; pacem autem iubere apud Demosthenem in ea, quam modo commemoraui, oratione. si quidem inquit: Nam præter cetera, „ quæ attulit in priore concione, in qua de pace statue- „ batis, pacem dissuasit: in posteriore vero, in qua pa- „ cem confirmare oportebat, Philocrati se adiunxit. „ De bello & pace.

Iam vero populi præmia fuerunt, ciuitatis, immunitatisq. largitio, præterea coronæ, proedriæ, statuæ, & victus in Prytaneo. quos honores vt primis temporibus raros, ac tenues populus detulit, sic postremis prope infinitos, atque effusos bene de se meritis exquisiuit. cuius rei documēto potest esse Miltiades, cui hoste accerrimo à ceruicibus patriæ, Græciæq. repulso ea, teste Probo, gratia est relata, vt in porticu, quæ Poecile vocabatur, cum pugna depingeretur Marathonia, in decem prætorū numero prima eius imago poneretur, isq. hortaretur milites, præliūq. cōmitteret. Qua propter iure queri videtur in or. de syntaxi Demosthenes, ꝑtoribus vulgo statuas collocari, quas maiores sui neq; Miltiadi, neq; Themistocli statuisset, qui maximis rep. periculis liberassent, atque externis homi- De præmiis benemeritorum.

hominibus temere ciuitatem concedi, cum maiores Menoni Pharsalio, & Perdicæ Macedonũ regi, quorũ singularia fidei, & beniuolentiæ erga remp. officia extitissent, non ciuitatem, sed immunitatem tantum tribuissent; nimirum, quòd ciuitatis Atheniensis communicationem nimis amplum, atque omni beneficio maius præmium esse statuerent. in quam sententiam illa etiam in accusatione Neæræ scripta reliquit: Populus Atheniensis, cum sit omnium rerum, quæ sunt in ciuitate, dominus, cumq. possit facere, quod lubet, adeo magnificum munus esse, Atheniensem facere existimauit, vt leges condiderit, quomodo ciues efficere oporteat. Lex autem est populo: nemini fieri Atheniensem licere, qui non de populo Atheniensi bene meritus dignus ciuitate videatur: etenim vbi persuasus erit populus, & donum dederit, adoptionem ratam esse non sinit, nisi suffragio occulto postero die supra sex millia Athenienses decreuerint. Prytanas autem iubet lex vrnas ponere, & suffragium ingredienti populo dare, antequam peregrini introeant, & vela tollere, vt, cum sui quisq. sit dominus, eum, quem ciuem est facturus, intueatur, an dignus sit, qui dono ciuitatis afficiatur.

De ciuitate.

De immunitate.

Immunitates autem cum à populo donatas dicimus, liturgiarum maxime vacationes intelligimus, qua de ratione post uberius disputabimus.

De coronis.

Iam coronas à populo virtutis, & beneuolentiæ ergô, quam erga populum Atheniensem haberent, esse concessas, locupletes testes sunt duæ inter se contrariæ de Ctesiphonte orationes.

De proedriis.

Proedriæ vero cum alij, tum in Equitibus Aristophanes meminit. quem in locum interpres scribit, qui eiusmodi genus consequuti honoris essent, eos & in curia, & in concione, & in theatro, & in alijs eiusmodi conuentibus omnibus, qui loca occupassent, dimouendi,

monendi, atque ibi aſsidendi habuiſſe. Vnde Plutarchus Democharem Demoſteni donum à populo narrat petijſſe, æneam ſtatuam in foro, & victum in Prytaneo, & proedriam ipſi ac poſterorum eius natu maximo.

De ſtatuis autem, & victu publico in Prytaneo auctoritas extat Demoſthenis in oratione de falſa legatione: Alicui ne legatorum, quos miſit Philippus, „ æneam ſtatuam in foro collocabitis? quid? dabitis ne „ in Prytaneo victum, aut aliud aliquod donum, quo „ bene meritos excolitis? non opinor. & ad Polyclem: „ His, auditis populus me collaudauit, & ad prandium „ in Prytaneum vocauit. Itaque in decreto de honoribus Lycurgi apud Plutarchum hæc ſunt: Placuit po„ pulo, vt bene meritis gratia referatur, laudare Lycur„ gum Lycophronis filium Butadem, virtutis, & iuſtitiæ „ ergô, & populum ſtatuam ei æneam in foro collo„ care, præterquam vbi lex erigi prohibet, uictum vero „ præbere in Prytaneo in perpetuum poſterorum Lycur„ gi natu maximo. & apud Iſæum de hereditate Dicæogenis: Hamordij poſteris victum publicum, proedrias, & immunitates eſſe conceſſas. Præter hæc vero iudicia etiam quædam à populo facta eſſe cõperio, vt earum cauſſarum, quæ εἰσαγγελίαι, & earum, quæ προβολαὶ dictæ ſunt. Ac εἰσαγγελίαι quidem quorum criminum fuerint, ſupra diximus. Hæ vero tum ad ſenatum, tum ad populum, & quidem in prima concione, teſte Polluce, delatæ ſunt. Itaque cum Alcibiades de myſterijs enũciatis ad populi iudicium eſt adductus, eo genere accuſationis, vt ſcribit Plutarchus, eſt oppugnatus, quod εἰσαγγελία vocatur. In hoc autem genere accuſationis populus fabis albis, nigriſq; ſententiam ſuam declarauit, illis quidem ad abſoluendum, his vero ad condemnandum. vnde apud eundem Alcibiadis illud admodũ ſcitum eſt, qui, cũ iudicium declinaſſet,

De ſtatutis & uictu in Prytaneo.

Concionis Iudicia.

,, quærente de eo quodam, non credis patriæ ipsum de
,, te iudicium ò Alcibiades? in ceteris, inquit, credam,
,, de capite vero meo ne matri quidem, ne forte impru-
,, dens nigrum pro albo calculum ferat. Iam vero de a-
ctione ea, quæ προβολὴ dicta est, recitat legem aduer-
,, sus Mediam ille noster: Prytanes concionem haben-
,, to in Dionysi, postridie in Pandione, in ea vero agun
,, to primum de sacris, deinde προβολὰς tradunto pom-
,, pæ caussa factas, vt ludorum Dionysiacorum, quæ tran
sactæ non sint, Est autem προβολὴ actio, quæ præcipue in eum intendebatur, qui in festis, ludisq. alteri contumeliam, aut iniuriam intulisset. Quo iudicio Mediam Demosthenes insectatus est.

Imperij autem abrogationem non manibus palam tollendis, sed suffragijs occulte ferẽdis adhibitã, idoneus esse Plutarchus testis potest, qui scribit, Periclem incitati populi iracundiam non ante placasse, quàm ille sumptis in manus calculis eũ prætura spoliarit, pecunijsq. mulctarit. Atq. hæc quidẽ ex ordine.

Extra ordinem vero iudicium constitutum est in prætores, qui in Sicilia ciuium cadauera è mari non collegissent. de quibus & in senatu, & ad populum actum, eumq. & manuum porrectione, & occulto suffragio sentẽtiam suam declarasse tradit Græcarum rerum libro primo Xenophon, cuius verba ipsa, quia mire ad veterem hanc senatus, populiq. in decernendo consuetudinem illustrandam valent, pro-
„ ponam. Post hæc, inquit, exposuerunt in senatu præ-
„ tores de nauali pugna, & magnitudine tempestatis.
„ Timocrate autem censente alios etiam vinctos popu-
„ lo esse tradendos, senatus eos in uincula tradidit. de-
„ inde concio fuit, in qua cum alij, tum Theramenes in
„ primis prætores accusauit, cum æquum esse diceret,
„ eos rationem reddere, cur cadauera è mari non colle-
„ gissent, & miserunt prætores ad senatum, populumq.

nihil

" nihil aliud, quàm tempestatem, incusantes. post hæc " prætores pauca pro se quisq. dixit (neque enim caussa " ex lege acta est) & populũ persuaserunt. Volebant au- " tem priuatorum pleriq. surgentes spondere. at pla- " cuit rem in alteram concionem differre (tum enim " serum erat diei, neque manus dispicere potuissent) " senatum autem præconsultum facere, quonam modo " de uiris iudicare oporteret: deinde concionem habue " runt, ad quam senatus sententiam suam detulit, Calli- " xeno eam pronunciante, vt Atheniẽsibus omnibus per " tribus hydriæ duæ apponerentur, & in vna quaq. tri- " bu præco pronunciaret, cui peccasse prætores viderẽ- " tur, in priorem ferret, cui secus, in posteriorẽ. quòd " si peccasse visi essent, capite mulctarentur, & Xiuiris " traderentur, & bona publicarentur, decima vero Deæ " esset. tum processit in concionem quidam, qui Cal- " lixenum contra leges scripsisse asseruit. vulgus autem " clamabat, indignum esse, populo, vt pro arbitrio age- " retur, non concedi. & super his dicente Lycisco, eos " eodem suffragio iudicandos esse, quo prætores, nisi " populo concionem permitterent, rursus vulgus ob- " strepuit, & coacti sunt citationes recipere. prytanibus " autem negantibus se suffragationem contra leges da- " turos, rursus Callixenus ascendens eos his de rebus " accusauit. illi vero clamabant, vt eos, qui negarent, " citarent. Quo metu perculsi prytanes omnes assense- " runt, præter Socratem Sophronisci filium. ille vero " negauit, se nisi ex lege facturum quidquam. Eurypto- " lemus autem sententiam scripsit secundum Canoni " decretum, vt de singulis separatim iudicaretur. atque " ita primum de sententia Euryptolemi iudicium tule- " runt, deinde de senatus, & post hæc prætores octo ca- " pite condemnarunt.

Inter cetera vero populi iudicia refertur etiã ostra- cismus. Hunc Heraclides ab Hippia tyranno, Pisistra- Ostracismus.

ti filio, aduersus eos, qui tyrannidem appeterent, institutum scribit, Aelianus vero à Clisthene. atque hoc quidem ad veritatem mihi videtur esse propensius. fuit enim Clisthenes tyrannorum inimicus acerrimus, & libertatem Atticam aduersus immoderatam ciuiũ potentiam præclaris multis alijs institutis sepsit, atque muniuit. ostracismus vero ad intolerandas ciuium liberæ ciuitati opes abijciendas, & superbos eorum, qui se excellentius in rep. gerere viderentur, frangendos spiritus decem annorum exterminatio fuit. Assentitur tamen Heraclidi Arpocratio, qui scribit reperiri in monumentis Androtionis, Hipparchum quendam, Pisistrati propinquum, in exilium pulsum esse ea lege, quæ tum primum de ostracismo latā erat. Aelianus autem, Clisthenem primum sua lege damnatum prodit. Est autem ostracismus dictus à testula, quam nomen eius, quem pellere vrbe cupiebant, inscriptam pro suffragio ferebant. Etenim, vt Plutarchus in Aristide, & Pollux libro xviii, ijsdē prope vterq. verbis declarāt, cum populo placuisset, ostracismi iudicium cōstituere, forum cancellis sepiebatur, ita vt decem tantum aditus relinquerentur, per quos populus in tribus diuisus ingrederetur. tum archontes, & senatus, qui iudicio præerant, vniuersam, quæ conuenerat, multitudinem numerabant. nam si minus sex millibus essent, qui iudicaturi essent, iudicium pro irrito habebatur. suffragium autem erat testula, in qua quisque nomen potentis ciuis alicuius inscripserat, cuius ipse præsentis, & remp. tractantis magnitudine offenderetur. Qui autem à maiore conuocati populi parte notatus erat, is vrbe extemplo cedere, & per decennium abesse, integris tamen bonis, incolumibusq. fortunis, cogebatur. hoc enim inter ostracismum, & exilium interesse voluerunt, quòd exules bonis mulctabantur, nec tempore, aut

loco

loco circumſcribebatur, qui vero teſtulis erant damnati, ij & bona retinebant ſua, & certo tempore, & certo loco definiebantur; & exilium quidem flagitij pœna fuit, oſtraciſmus vero quædam nimiæ potentiæ diminutiò. nam quos virtutis opinione, & populi fauore, & clientelis, aut aliqua ciuili facultate excellere inter ceteros intellexerunt, eos vrbe exigere hoc iudicij genere ſoliti ſunt, vt Ariſtidem, Cimonem, Themiſtoclem, & Thucydidem, quos omnes nimiæ ſuſpicione potentiæ, & virtutis eiecerunt. præclarũ enim illud, & ad memoriam poſteritatis inſigne, cum comitia oſtraciſmo eſſent indicta, agreſtis quidam homo, & rudis plane, ac litterarum ignarus in forum properans, in Ariſtidem, qui Iuſtus, vt erat, ita appellabatur, incidit, cumq. teſtula oblata, vt Ariſtidis nomen inſcriberet, rogauit. miratus Ariſtides, cum quæſiſſet, num quid ab Ariſtide mali accepiſſet, minime vero, inquit ille, immo hominem ne noui quidẽ, ſed vulgatnm iſtud Iuſti cognomen æquo animo ferre non poſſum. Pulſus eſt ergo Ariſtides, quòd Iuſti cognomen offenderet, pulſus Damon Perichis magiſter, quòd prudentiæ opinionem haberet. Poſtremo cum ignobiles, & flagitioſos homines exterminare cœpiſſent, quòd nobilis priſtina conſuetudo ſordeſceret, prorſus oſtraciſmus extabuit. cum enim Alcibiades, & Nicias inter ſe ſeditioſe contenderent, populuſq. inductis oſtraciſmo comitijs, alterum eorum ſine dubio expulſurus videretur, illi facta inter ſe coitione Hyperbolum, hominem non virtutis, ſed improbitatis magnitudine intolerabilem eijciendum curarunt. quam rem adeo iniquo animo tulit populus, vt oſtraciſmi iudicium poſthac nullum exercuerit. Andocides autem cum in oratione contra Alcibiadem de oſtraciſmo diſputaret, eò dicendo prouectus eſt, vt qui primus oſtraciſmi legem tulerit, eum contraria

rescere cōcioni Solo voluit. Huic autem duo ille præcipue officiorum munera impertiuit, & quidem, vt apparet, ambo grauissima; vnum, vt omnes reip. partes quasi ex alta quadam specula intueretur, alterum, vt de caussis capitalibus grauioribus quæreret. nos autē de priore potestate hoc loco agemus; nam de posteriore, tum cum de iudicijs differemus, commodiore, & magis proprio esse acturi videmur. Hunc igitur senatum ex ijs, qui nouem archontum imperium gesserant, Solo constituit. nouem autem archontes fuerunt, qui decennalibus, vt iam diximus, archontibus abrogatis remp. susceperunt, Rex, Archon, Polemarchus, & Thesmothetæ, quos Solo in sua, vt supra dixi, rep. haud pari quidem, sed tamen maximo cum imperio conseruauit. Hos igitur certissimum Areopagi seminarium fuisse, perspicuum est. ostendit Plutarchus, qui scribit, Solonem nouem archontes, vbi ma stratu annuo abijssent, ad Areopagum ascendere voluisse, ipsumq. quia archon fuerat, Areopagitam fuisse; Periclem autem Areopagitarum honore caruisse, quia neque rex, neque archon, neque polemarchus, neque thesmotheta fuerit, quòd ij magistratus antiquitus sortito mandarentur, ac inde in Areopagum asciscerentur. atque hoc idem etiam confirmat Pollux. quanquam Libanius ad Androtianam rem in dubium aliqua ex parte videtur reuocare, qui scribit, placuisse alijs, nouem archontes in Areopagitas quotannis esse ascriptos, alijs vero ipsos solum thesmothetas. Ac de thesmothetis quidem nulla cōtrouersia est. scriptum est enim in vetere lege apud Demosthenem in Timocratea: ,, Thesmothetæ eos, qui accusati ,, fuerint, introducunto in forum, vt lex iubet, alioquin in Areopagum ne ascendant. Sed & archontem in Areopagitarum numerum esse relatum, ex ea Lysiæ oratione cognoscitur, in qua Euandrum defendit

Areopagitarum lectio.

dit περὶ δοκιμασίας. in qua nihil aliud agitur, nisi, vt Euā-der archontatu gesto, postquam vitæ rationem reddiderit, ad Areopagum ascendat. Quare quod de archōte certum est, idem de rege, & polemarcho etiam suspicari licet. Neque tamen omnes his honoribus functi eò aspirare potuerunt. Significat hoc non obscure Demosthenes in prima contra Aristogitonem,
„ cum inquit: Quibuscunq. ex thesmothetis non licet
„ in Areopagum ascendere, ij omissa vi, decreto iudicum aquiescunt. Cur ita? nempe, quia necesse erat, vt annuo magistratu gesto rationem vitæ suæ iterum eo iudicio redderent, quod δοκιμασία vocabatur. in quo periculū adibant, ne à iudicibus reiecti ab eo consilio excluderentur. quod & ad Leptinianam Vlpianus, & Plutarchus in Pericle memoriæ prodiderunt. Quare in Areopagitica Isocrates, cū de laudibus Areopagi dissereret, dixit, nemini licuisse in Areopagitarum numerum ascribi, nisi qui bene nati essent, & virtutis ac moderationis documenta permulta dedissent. tantum autem primos illos Areopagitas monumentum virtutis, & continentiæ suæ in illo loco posteritati reliquisse, vt etiam suo tempore, quo mores antiqui degenerauerant, obseruatum sit, qui moribus intolerandis fuisse antea videbantur, si quouis modo forte in senatum eum obrepsissent, subito eos commutasse, atque ex instituto potius senatus, quàm ex suo vitam egisse. Hi vero, vt Vlpianus adiunxit, per totam vitā in eo senatu fuerunt, nisi forte inde crimine aliquo obiecto eiecti sunt, & propterea numero etiam incerto fuerunt. Itaque Libanius ad eandem cum senatum hunc vellet à senatu Quingentumuirum separare, tres differentias attulit; vnam, quòd illi certo numero includerentur, hi incerto; alteram quòd illi per annum in eo honore essent, hi vsque ad mortem; tertiā, quòd ijdem illi res publicas plerūq. tractarent, hi præcipue capitales.

capitales, & si qua vrgeret necessitas, etiam publicas. Capitalium autem rerum cognitionem qui solâ huic senatui tribuunt, ij regalis potius reip. instituta, quàm popularis, videntur spectare. Qui enim à regibus ad capitales quæstiones exercendas est institutus, idem à Solone ad totius prope reip. custodiam, non adempta tamen rerum capitalium cognitione, est collocatus. Quod innuit non obscure Plutarchus, cum Areopagitas rerum omnium speculatores, & legum custodes à Solone constitutos scripsit. intellexit autem Cicero disputans de officijs, cum consilium Solonis, quo primum constituit Areopagitas, non minus præclarũ, quàm illud Themistoclis fuisse dixit, quo Salaminia victoria parta est; illud enim semel, hoc semper profuisse ciuitati, hoc consilio leges Atheniensium, hoc maiorum instituta seruata; & Themistoclẽ quidem nihil dixisse, in quo ipse Areopagum adiuuerit, at Solonem potuisse dicere vere, à se adiutum Themistoclem. esse enim bellum gestum consilio senatus eius, qui à Solone erat constitutus. Quibus verbis factum illud præcipue etiam attingere Areopagi videtur, cũ, vt scribit in Politicis Aristoteles, Medicis temporibus, exhausto ærario, octonas drachmas singulis militibus numerauit, & victoria nobili parta multum propterea spiritus sumpsit, eamq. reip. partem seueriorem effecit. Præterea vero eundem moribus ciuium præfuisse, satis constat. hoc enim optimus in primis auctor in Areopagitica declarat Isocrates. Apud maiores nostros, inquit, pueri ne in viros quidẽ adscripti, quod lubebat, agere poterãt, sed multo plures in corroborata, quàm in tenera ætate curatores habebant. Etenim vsque adeo maiores nostri modestiæ studuerunt, vt moribus instituendis senatum ipsum Areopagi præfecerint. cũ autem omnium ciuium, tum præcipue adolescentum curam susceperunt, vt quos rerum domesticarum dif-

Cognitio Areopagitarum.

N ficultate

,, ficultate oppressos cognoscerent, ad agriculturæ stu-
,, dium,& mercaturæ conuerterent;quos diuitijs affluē-
,, tes,in equestri disciplina, & gymnasijs, & venationi-
,, bus, & studio philosophiæ retinerent. Quamobrem
,, vrbe quidem in uicos, agro vero in populos distribu-
,, to vitam cuiusq. inspiciebant, & parum modestis mo-
,, ribus præditos ad senatum adducebant, vt eos ille aut
,, admonitionibus,aut increpatione,aut,si res posceret,
,, supplicio coerceret. Ex quo scite in Axiocho Socra-
,, tes: Vbi vero in ephebos aliquis, inquit, inscriptus
,, sit,omne tempus sophronistis, & Areopagi iuuenum
censuræ tribuitur. Hoc autem à Solonis, vt cetera, pru
dentia profectum videtur, cuius consilio institutum
scribit Plutarchus, vt Areopagi senatus, quid quisq.
Atheniensium ageret, & quo se quæstu sustentaret, in-
quireret, & ignauos, inertesq. pœna afficeret. Itaque
Athenæus libro xiii,ex Hyperidis sententia prodidit,si
quem in caupona cœnasse comperisset, eum in Areo-
pagum ascendere prohibuisse. & Quinctilianus scri-
psit, puerum damnasse,qui cothurnicum oculos erue
bat, quòd iudicarit, signum id esse perniciosissimæ
mentis, multisq. malo, si adoleuisset,futuræ. Eundē
porro, quæ ad pietatem, & sacerdotia pertinerent,
procurasse, ex oratione cōtra Neæram apparet. in qua
scriptum est, mulctasse eum Theogenē regem, quoad
ius habuit, quòd vxorem, quæ ciuis nōn erat, haberet,
eamq. vt reginam, sacra pro patria facere passus esset,
Narrat etiam Plutarchus in Hyperide, cum conten-
tio cum Delijs orta esset, vtri sacro præessent, Aeschi-
ne patrono lecto, Areopagum Hyperidem χειροτονῆσαι,
in Phocione autem, cum turbatores ciuitatis, & rerū
nouarum cupidi Charidemum in tribunal traxissent,
eumq. seditiose prætorem deposcerent, optimates me
tu perculsos Areopagi senatum, quem in populo habe
bant, lacrymis, & precibus induxisse, vt Phocioni
remp.

remp. commendaret. Ex quo apparet, Areopagitas cũ difficilibus, & turbulentis reip. temporibus subuenisse, tum in consilijs capiendis porrectione manuum, perinde ac populum, sententiam suam declarasse. Vt autem prytanes ad senatum Quingentumuirum, proedri ad populum, sic nouem archontes ad Areopagi senatum rettulisse, verisimile est. si quidem in oratione contra Neæram scriptum est, nouem archontes statis diebus in Areopagum ascendisse; & Lysias in Areopagitica, Atqui si ais, inquit, non oportuisse moriam cædere, nouem archõtes adduxisses, aut alios ex Areopago. Ac de consilijs quidem Atheniensium hæc inuenimus.

CAROLI SIGONII

DE REP. ATHENIENSIVM

Liber tertius,

QVI INSCRIBITVR DE IVDICIIS.

DE GENERIBVS IVDICIORVM.

DEINCEPS ſequitur, vt de vetere Iudiciorum ratione dicendum eſſe videatur. in quibus Solo maximam ferme reip. à ſe conſtitutæ partem collocaſſe viſus eſt, cum vt concionem, ſic iudicia ciuibus omnibus impertiuit. credo, quòd iam tum ſapiétiſsimus legislator animaduerterit, nihil, vt inquit Ariſtoteles, eſſe tam populare, quàm omnes ex omnibus, & de omnibus, aut certe de plurimis, aut de maxîmis iudicare. Difficilis autem hæc in primis,& plena obſcuritatis eſt diſputatio. Quare danda opera eſt,vt, ſi non aliud,at ordinis ſaltem lumen ad eam tractandam aliquod afferamus.Primum ergo vt in cõſilijs de rebus ijs præcipue, quæ ad commoda ciuitatis pertinent, conſultatur,ſic

in foris iudicialibus, quæ illi δίκας ἰδίας nominarunt, de ijs, quæ iustitiæ sunt, disceptatur, cum ciues à legum præscripto discedentes, aut reip. aut priuato alicui iniuriam attulerunt. Ex quo duo actionum, quas illi δίκας appellarunt, genera dimanarunt, publicarum vnum, alterum priuatarum. Ac publicæ quidem præcipuo nomine κατηγορίαι dictæ sunt, priuatæ vero communi δίκαι. Quam differentiam Isocratem aperte docuisse video in oratione de Iugo, cum dixit, δίκας quidem de priuatis criminibus intendi, κατηγορίας vero de rebus ciuitatis institui. Inter has autem illud interfuit, quòd in publicis actio cuiq. ciui concessa ast; in priuatis vero ei tantum, qui se læsum esse assereret. quod & scripsit in Solone Plutarchus, & indicauit idē contra Lochitam Isocrates, cum dixit: In alijs criminibus is solus, qui iniuriam passus est, eum qui fecit, in iudicium adducere potest: in cōtumelia vero, quasi communis res agatur, licet cui placet. Vnde merito in prima aduersus Stephanum de falso testimonio dixit Demosthenes, se dicam priuatam non potuisse intendere, quia bello dicæ sublatæ erant, sed ὕβρεως γρα φὴν γράφεσθαι. probe. Fuerunt. n. κατηγοριῶν genera multa γραφὴ, φάσις, ἔνδειξις, ἀπαγωγὴ, ἀφήγησις, ἀνδροληψία, & εἰσαγγελία. Id ita esse, non solum Pollux, qui hæc ipsa libro est octauo de industria persequutus, sed Demosthenes quoque declarat, qui in Androtiana, Multis, inquit, modis Solo harum legum lator permisit, vt accepta iniuria ius vestrum persequeremini, & pœnas repeteretis ab ijs, qui iniuriosi fuissent. veluti in furto, vales ne viribus? ἄπαγε. imbecillior es? magistratibus ἐφηγοῦ. vereris ne mille drachmas? δικάζου furti apud arbitrum, neque periculum adibis. neutrum horum uis? γράφου. times & hoc? ἐφηγοῦ. horum nullum est idē. eadem ratione in impietate ἀπάγειν, γράφεσθαι, δικάζεσθαι apud eumolpidas, φράζειν apud regem licet, & in oratione

Controuersiarum genera.

 tione

tione aduersus Bœotum: Si quid horum, inquit, in posterum facere tentauerit, quales sunt γραφαὶ, φάσεις, ἐνδείξεις, ἀπαγωγαί: & contra Theocrinem: Si quis scitũ faceret, licere infamibus γράφεσθαι, φαίνειν, ἐνδεικνύναι. Agamus ergo de his singulis, quidq. ea sint, ex veterum, quoad possumus, sententia aperientes, quàm multa, & varia Athenis iudicia constituta sint, demõstremus.

Γραφὴ dictum est publici cuiusdam iudicij genus, cũ aut publice, aut perinde ac in publicis, alius alium iudicio est persequutus. Crimina vero, de quibus γραφὴ scribi per leges potuit, hæc fuerunt: φόνος, τραῦμα ἐκ προνοίας, πυρκαΐα, φάρμακον, βούλευσις, ἱεροσυλία, ἀσέβεια, προδοσία, ἑταίρησις, φθορά, μοιχία, ἀγάμιον, ἀστρατεία, λειποστράτιον, λειποτάξιον, δειλία, λειποναύτιον, ἀναυμάχιον, τὸ ῥίψαι τὴν ἀσπίδα, ψευδεγγραφὴ, συκοφαντία, ψευδοκλητεία, δῶρα, δεκασμός, ξενία, δωροξενία, ὕβρις, ἀγράφιον, ἄγραφον μέταλλον, ἀλόγιον, παρανόμων, δοκιμασία, εὐθύνη, προβολὴ, ἀπογραφὴ, ἀπόφασις, id est, cædes, vulnus de industria, incendium, venenum, insidiæ, sacrilegium, impietas, proditio, impudicitia, corruptela, adulterium, neglectæ nuptiæ, neglecta militia, deserta militia, desertus ordo, timiditas, deserta nauis, neglecta pugna naualis, abiectum scutum, falsa relatio, calumniatio, ementita citatio, dona, munera, peregrinitas, peregrinitas dono tentata, contumelia, deletum nomen, improfessum metallũ, non redditæ rationes, violatæ leges, probatio, repetundæ, probola, apographe, & apophasis. Ex quibus alia satis, quid ipsa sint, nomine ipso declarant, alia explicationis lumen aliquod fortasse desiderant. cui officio videtur faciendum esse, vt seruiamus. Ac primum quidem de cæde leges eiusmodi fuerũt, vt quod scriptum est in Mediana, qui mortem alteri de industria attulissent, eos morte, & perpetuo exilio, & bonorum publicatione mulctarent, qui vero inuiti, venia, atque humanitate multa dignos existimarent.

Βουλεύσεως autem nomen duobus, vt inquit Arpocratio, in criminibus valuit, vno, quando alter alteri per insidias necem parauit, siue consequuta mors esset, siue non esset, altero, quando aliquis, vt ærarij debitor inscriptus litem inferret alteri, quòd se contra ius inscripsisset. prioris testis est Isæus in oratione ad Euclidem, qui inquit, de eo cognitum esse in Palladio; & Dinarchus contra Pistium, qui in Areopago; Aristoteles autem assentitur Isæo; posterioris Demosthenes in prima contra Aristogitonem, & Hyperides in prima contra Athenogenem. Προδοσία fuit, si quis capta ab hostibus pecunia aut reip. nocuit, aut certe nocendi consilium habuit. De proditione vero, & sacrilegio legem recitat Xenophon in primo rerum Græcarum: Siquis ciuitatem prodiderit, aut sacra surripuerit, aduersus eum iudicium in foro constituatur; & si damnatus fuerit, in Attica ne sepelliatur, sed bona eius publicentur. Ἑταιρήσεως, quam impudicitiam vertimus, quæ fuerit, satis notum est. De ea vero lex extat Solonis apud Aeschinem in actione cõtra Timarchum: Si quis Atheniensium impudicus fuerit, ne ex nouem archõtibus sit, neue sacerdotiũ obeat, nec populo patrocinetur, neque magistratum aliquem gerat, neque præco, neque legatus eat, neque legatione functos iudicet; neque mercede sycophantam agat; nec sententiam dicat neque in populo, neque in senatu. Quod si quis, addit orator, aduersus hæc fecerit, γραφὰς impudicitiæ Solo instituit, & maxima supplicia statuit. Φθορὰ præcipue insidiæ dictæ sunt liberis pueris libidinis caussa paratæ: quod indicauit Aeschines contra Timarchum: Cum Misgolas, inquit, & Phædrus Timarchum adolescentulum cum peregrinis quibusdã in caupona cœnantem offendissent, ac peregrinos se in carcerem sequi iussissent, quòd adolescentulum liberum corrupissent, peregrini timore perculsi in fu-

gam se coniecerũt. Quo factũ est, vt qui Socrati nocere voluerunt, duorũ eum criminũ reũ fecerint, & quòd deos nouos induceret, & quòd iuuentutẽ corrũperet. quorũ illud est τῆς ἀσεβείας, hoc τῆς φθορᾶς. Ἀστρατείαν ostẽdit in or. de ordine deserto Lysias fuisse, quoties quis miles cõscriptus cũ ceteris in castra nõ venisset. Λειποτάξιον vero, nõ solũ si proelio recesſisset, sed etiã si pedestrẽ militiã neglexisset, & equestrẽ optasset. Vt autem inquit aduersus Ctesiphontem Aeschines, Solon ijsdẽ pœnis teneri statuit eum, qui militiam neglexisset, & qui ordinem deseruisset, & qui timidus esset. voluit autem naturam etiam insimulari, vt vnusquisq. ciuiũ de pœnis, quæ legibus constitutæ sunt, magis, quàm de hostibus solicitus, melior patriæ propugnator euaderet. igitur eum, qui militiam neglexisset, & qui ordinem deseruisset, & qui timidus esset, à foro arceuit, nec corona donari, neque ad sacra publica admitti permisit. ψευδεγγραφὴ, Polluce teste, fuit, non si quis alterum falso debitorem ad ærarium rettulisset, quod Arpocratio censuit, sed si falso debitorem magistratui aliquem indicasset. ψευδοκλητεία Polluci fuit, si quis se alterum in ius citasse ementiretur. Arpocrationi vero, si quis falso alterum, vt debitorem, in ius vocasset. Δῶρα, & Δωροδοκία si quis ex ijs, qui in rep. versarentur, donis se corrumpi passus esset, vt Δικασμὸς, si muneribus iudicia corrupisset. Qua de re lex est in oratione secunda contra Stephanum; Si quis, inquit,
,, coierit, aut Hæliæam, aut aliquod forum eorum, quæ
,, sunt Athenis, aut senatum, præbitis ad corruptelam
,, pecunijs, aut acceptis, aut manum fecerit ad popu-
,, laris status euersionem, aut, aduocatus cum esset, pe-
,, cunias ceperit in priuatis causis, aut publicis, harum
,, rerum γραφαὶ sunto apud Tesmothetas. Ξενίας, si quis na
,, tus ex ambobus parentibus peregrinis se pro ciue ges-
,, sisset. Vnde Vlpianus ad Timocrateam, si quem, in-
quit,

,, quit, constabat, sibi vindicasse ius ciuitatis, cum Athe
,, niensis non esset, & eadem tamen, quæ ciues faceret,
,, hic ante iudicium in carcere habitabat, post uictus iu
,, dicio uenum ibat. Δωροξενία, si de peregrinitate postu-
latus, iudicium pecunia subuertisset. Ὕβρις, quoties
quis liberum, tanquam seruum, aut vinxisset, aut ver
berasset. Vnde dixit orator aduersus Nicostratum:
,, Puerum in hortum vicinum immiserunt, vt rosariũ
,, euelleret, eo consilio, vt, si eum ego deprehensum
,, aut vinculis constrinxissem, aut verberibus affecissem,
,, vt seruum, γραφὴν mihi intenderent contumeliæ. Ἀγρά
φιον, si ærarij debitor, antequam satisfecisset, nomen
suum de publicis tabulis deleuisset. Vnde illud est cõ-
,, tra Theocrinem: Lex non aduersus eos, qui debent,
,, & nõ inscripti sunt, γραφὰς ἀγραφίου cõstituit, sed quorũ
nomina non soluto ciuitati debito è tabulis sint expũ-
cta. Ἀγράφου μετάλλου dica, teste Suida, fuit huiusmodi.
Qui metalla argentea exercebant, vbi nouum aggre-
di opus cupiebant, rem indicabant ijs, quos popu-
lus præposuerat, vt noui metalli vigesimam quartam
pensitarent. quod si quis metallum, quod non profes-
sus esset, exercuisset, ius erat cuilibet, eũ γράφεσθαι. Ἀλο
γίου vero, si rationes rerũ, quas tractasset, nõ rettulisset.
Παρανόμων, si decretum scripsisset ita, vt leges, quæ de
ferendis decretis erant, transgressus esset. quo de ge-
nere multa in Ctesiphontem Aeschines, & in Andro-
tionem Demosthenes. Δοκιμασίᾳ excutiebant, vt inquit
Arpocratio, senatores, & magistratus omnes, an ido-
nei essent ad imperandum, oratores, an impudici es-
sent, an patrimonium effudissent, an parentes male
habuissent, & equites, an satis culti essent. Quin etiã
Aeschines omnium, qui ad remp. se contulissent, quã-
quam nullum magistratum gessissent, vitam hoc ge-
nere iudicij Solonis lege inquit esse à quolibet exqui-
sitam. atque eo nomine ipse Timarcho iudicium in-

tentauit. Ευθύνη actio fuit aduersus eos, qui magistratibus, aut legationibus functi essent, de pecunijs, & delictis intra certum tempus, quo transacto agere non licuit. Cui quæstioni minimam etiam quàque curationẽ fuisse subiectam, idem aduersus Ctesiphontem contendit. quæ vero actio legatis est intentata, ea proprium nomen παραπρεσβείας obtinuit. quo iudicio Demosthenes ea, quæ extat, oratione Aeschinem oppugnauit. Απογραφὴ, inquit Pollux, aduersus eos fuit, qui male erga populum affecti essent, qui sycophantæ essent, qui in festis contumeliam, aut iniuriam alteri intulissent, ac deniq. vt scribit Xenophon libro primo rerum Græcarum, qui populum decepissent. Απογραφὴ erat, quoties quis publici quidquam alterum retinere arguebat, quiq. vrgebat, ἀπογραφὴν instituebat, ostendens, vnde pecunias haberet, & quàm multas haberet. Quod si ille se habere negaret, iudicium, Arpocratione teste, fiebat, quasi non iuste facta esset ἀπογραφὴ, quæ caussa in oratione contra Nicostratum à Demosthene pertractatur. fuisse autem publicũ iudiciũ, ex eo cognoscitur, quòd idem scribit, ei iudicio mille drachmarum periculum propositum fuisse, & ne quẽ postea posset suo nomine γράφεσθαι. quæ conditiones ambæ in publica iudicia conuenerunt. Απόφασις autem erat, cum alter alterius bona aperiebat, & eo facto eum ad fortunarum, & publici muneris permutationem inuitabat, quod Arpocratio ex Demosthenis ad Phænippum oratione collegit.

Φάσις fuit detectio eorum, qui in metallis, aut emporijs exercendis deliquissent, aut qui vectigalia publica auertissent, & vno verbo omnes ocultorum delictorum patefactiones φάσεις appellatæ sunt. quin etiam Libanius ex oratione aduersus Theocrinem elicit, legem fuisse, qua dabatur φάσις aduersus mercatores, & nauicularios, qui frumentum aliò, quàm Athe-

Athenas, deportassent. Lysias autem in oratione contra Philonem ostendit, φάσιν eorum fuisse, qui parum idonei præessent reip. cum inquit: Ego vero iuratus in iudicium veni, me optima reip. consulturum, illud autem est in iureiurando, si quis senatorem forte lectum parum idoneum cognouit, eum φαίνειν. Ἔνδειξις actio fuit de delicto confesso, quod non iudicium, sed pœnam desideraret. item actio in eos, qui legibus ab aliquo siue loco, siue actione repellerentur, quali Aristogitonem Demosthenes perculit, qui cum lege à rep. remoueretur, quia nomen eius in tabulis publicis, vt debitoris, extaret, remp. tamen capessebat. de quo eodē ita Dinarchus: Nō ne hic ἐνδειχθεὶς à Lycurgo, & publico debere conuictus, cum ei sententiam dicere non liceret; & XI uiris ex legibus traditus, ante fora iudiciaria ambulauit, & in proedria prytanū assedit? Itaque Demosthenes idem in oratione contra Theocrinem, ἔνδειξιν inquit esse aduersus ærarij debitores, quorum nomina in tabulis nulla extent. recitatq. de hac re legem in Timocratea: Si quis supplicet in senatu, aut in populo pro ijs, quos aut iudices, aut senatus, aut populus condemnauit, si ipse debitor supplicet, antequam pendat, aduersus eum esto ἔνδειξις, non aliter ac si quis ærarij debitor iudicet in Hæliæa.

Ἀπαγωγὴ actio fuit aduersus facinorosos homines, nempe quoties quis, quem absentem ἐνδεικνῦναι liceret, eum præsentem in ipso furto deprehensum abduceret, ac se periculo mille drachmarum obijceret. Vnde illud est Andocidis aduersus Alcibiadem: Vobis maleficos homines in carcerem abducere haud satis commodum est. ne si quis quintam suffragiorum partem non tulerit, mille, quæ constitutæ sunt, drachmas persoluat. Fuisse autem actionem aduersus fures, & grassatores, ostendit Demosthenes contra Androtionem: In furto, vales ne viribus? ἄπαγε. & Lysias in

oratione contra Agoratum: Phænipidem graſſatorem abduxit, & vos eum in iudicio morte mulctaſtis. & iterum Demoſthenes in ſecunda aduerſus Stephanum: At qui ſi te furem abduxiſſem in ipſo furto deprehenſum. & contra Cononem: Cũ dicerent, eum obnoxiũ eſſe, & τῶν λωποδυτῶν ἀπαγωγῆ, καὶ ταῖς τῆς ὕβρεως γραφαῖς.

Ἐφήγησις fuit, quoties quis, quẽ propter imbecillitatẽ nõ audebat abducere, ad ædes eius, in quibus deliteſcebat, magiſtratũ ducebat. Vnde trita iam illa fluxerunt: In furto, vales ne viribus? ἄπαγε. imbecillior es? τοῖς ἄρχουσιν ἐφηγοῦ. Quã vocẽ quoniã Vlpianus interpretatur ὑπόδειξιν ſane ſequitur, ἐφήγησιν eſſe ſontis deliteſcẽtis ſubmonſtrationem.

Ἀνδρολήψιον aduerſus eos fuit, qui confugientes ad ſe homicidas dedituros recuſaſſent; ex quibus vſque ad tres viros comprehendere licuit. pignoribus autem coercebant ciuitatem, quæ homicidas ſeruaret, nec ſibi ad ſupplicium traderet, cuius rei lex hæc eſt in Ariſtocratea: Si quis violenta morte pereat, pro hoc propinquis ἀνδροληψίαι ſunto, donec aut pœnas cædis dent, aut interfectores dedant. comprehenſio vero eſto vſque ad tres viros, non amplius.

Εἰσαγγελία quæ fuerit, ſuperiore libro demonſtrauimus. nunc ad ea legem, quæ eſt apud Demoſthenem in oratione ad Timotheum, adiungamus, per quam aduerſus eum εἰσαγγελίαν concedi ſcribit, qui populo promiſſum non præſtiterit; & alteram, quam idem in oratione de ijs, qui ſunt in Cherroneſo, innuit, cum inquit: Si intoleranda facit Diopethes, & naues deducit, parua tabella hæc omnia prohibere potuerit, iubent enim leges, eos, qui hæc deliquerint, εἰσαγγέλλεσθαι. & quod ſcribit Pollux, aduerſus impudicos tribus actionũ generib. iri potuiſſe, γραφῇ, δοκιμασίᾳ, εἰσαγγελίᾳ. Nam aduerſus ſycophantas, id eſt qui falſum iudiciũ intuliſſent, multo pluribus itũ eſt, nimirum γραφῇ, προβο-

βολῇ, εἰσαγγελίᾳ, ἐνδείξει, & ἀπαγωγῇ. quod tradit Isocrates
,, in oratione de antidosi, cũ inquit: Maiores nostri de sy
,, cophãtis acerbiores leges, quàm de alijs maleficijs, tu-
,, lerũt. si quidẽ de maximis iniurijs vno tantũ in foro iu
,, dicia statuerunt, aduersus vero sycophantas γραφὰς
,, apud thesmothetas, εἰσαγγελίας apud senatum, προβολὰς
,, apud populum proposuerunt. & Demosthenes in ora-
,, tione contra Theocrinem: Si quis sycophantarum cõ-
,, tra mercatores fecisset, eorum ἔνδειξιν, & ἀπαγωγὴν esse
legislator voluit. Caput autem εἰσαγγελίας fuit, vt, si qui delati essent, leuius peccasse à senatu iudicati fuissent, ij mulctarentur à senatu, si grauius, iudicibus dederentur, mulcta, quæ eis subeunda esset, æstimata.

Atque hæ quidem fere publicæ actiones fuerunt, quarum ea, vt scribit Pollux, vis, atque conditio fuit, vt ijs ciui cuiuis vti licuerit, cum eo tamen, vt si quintam suffragiorum partem non ferret, drachmas mille penderet. cuius rei legem recitat contra Theocrinem Demosthenes. Lex, inquit, instituentibus aut γράφεσθαι
,, γραφὰς, aut φαίνειν, aut quidpiam aliud eorũ facere, quæ
,, in lege scripta sunt, diserte denunciat, quibus condi-
,, tionibus horum quidq. suscipiendum sit, quæ sunt, si
,, quis actionem persequutus quintam suffragiorum par
,, tem non tulerit, vt mille drachmas pendat: si non per-
,, sequatur, alteras mille. vt neque sycophantam agat
,, quisquam, neque impunitate proposita prænaricetur, ‚‚
,, aut quæ sunt ciuitatis, largiatur. Quin etiam adijcit ‚‚
,, idem in secunda aduersus Aristogitonem, si quis alte- ‚‚
rum iudicio persequutus quintam partem suffragio- ‚‚
rum non tulerit, ei in posterum neque γράφεσθαι, neque ‚‚
ἀπάγειν, neq; ἐφηγεῖσθαι licuisse. Illud aũt proprij habuit ‚‚
εἰσαγγελία, quòd actor nõ dãnato reo mulctę expers fuit. ‚‚
quod cum Hyperides, teste Polluce, tradidit, tum
,, etiam Isæus, cum dixit: Atqui mulcta εἰσαγγελίαις apud
,, archontem nulla est proposita, ne si delatores quidem

nullum ſuffragium tulerint. Theophraſtus autem addit, cum homines facile ad εἰσαγγελίας inſtituẽdas adducerentur, legi poſtremo adſcriptum eſſe, vt qui reũ non damnaſſet, mille drachmas perſolueret. Ac de publicis quidem controuerſijs hactenus.

Actiones priuatæ quæ.

Priuatæ aũt fuerũt, κακηγορία, αἰκία, βία, παροινία, βλάβη, κάκωσις, ἀποπομπὴ, κλοπὴ, παρακαθήκη, χρέος, συμβόλαια, συνθῆκαι, εἰς διαιτητῶν αἵρεσιν, μίσθωσις οἴκου, ἐνοίκιον, σιτὸς, καρπὸς, ἐξούλη, οὐσία φορὰ ἀφανὴς, μεθημερινὴ, βεβαίωσις, εἰς ἐμφανῶν κατάστασιν, ἐξαίρεσις, ἀποστάσιον, ἀπροστάσιον, ἐπιτροπὴ, κλῆρος, ψευδομαρτυρία, & λειπομαρτύριον. i. cõuiciũ, verberatio, vis, ebrietas, damnũ, mala tractatio, repudium, furtum, depoſitum, debitum, commercia, pacta, diuiſorum electio, vindicatio, domus locatio, inhabitatio, victus, fructus, deiectio, exportatio occulta, diurna, præſtita venditio, manifeſtatio, vindicatio, violatum patrocinium, neglectum patrocinium, tutela, hereditas, falſum, & deſertum teſtimonium: Quarum quæ obſcuriores vidẽtur ordine, vt inſtituimus, explanemus. Κακηγορίας meminit Iſocrates in oratione contra Lochitam, cum dixit, leges iubere, vt, ſi quis in alterum non dicenda dixiſſet, quingentas drachmas deberet; Αἰκίας uero Demoſthenes in oratione contra Euergum, vbi aperte αἰκίαν fuiſſe oſtendit, cum quis prior manus iniurioſas alteri intuliſſet. & Iſocrates in eadem, cum dixit: „ Me à Lochita manus iniurioſas prius inferente verberatum, teſtes omnes: vos autem inuenietis, qui leges nobis tulerunt, eos in primis de corporibus laboraſſe. primum enim de hac ſola iniuria & δίκας, & γραφὰς ſuſcipi nulla depoſita pecunia ſtatuerunt, vt, prout noſtrum quiſq; aut vellet, aut poſſet, ita de iniurioſis hominibus pœnas ſumeret. Quod autem inquit, de iniuria corpori illata γραφὰς, & δίκας fuiſſe, eò referendum eſt; quod ὕβρεως γραφὴ fuit, αἰκίας vero, & κακηγορίας δίκη. vnde dixit aduerſus Mediam Demoſthenes: Si quis

quen-

quencunq. priuatum contumelia affecerit, aut maledicto incesserit, γραφὴ ὕβρεως, καὶ δίκη κακηγορίας φεύγεται. & contra Cononem. Institutæ sunt δίκαι κακηγορίας, ne conuicijs vexati ad inferenda verbera delabantur; sunt etiam αἰκίας, ne quis, vbi inferior sit, lapide, aut telo alio quempiam vlciscatur; sunt γραφαὶ τραύματος, ne vulneratis quibusdam cædes aliqua consequatur. Atque huic quidem crimini pœnam nullam à legibus constitutam, sed accusatorum arbitrio, & iudicum cognitioni permissam scribit Arpocratio. Βιαίων, teste eodem, lis fuit aduersus eos, qui non solum virgines violassent, sed etiam quodcunque per vim fecissent. Βλάβης δίκης meminit Demosthenes contra Mediam, cũ inquit: Atqui vestibus, & aureis coronis corruptis potui priuatam βλάβης dicam intendere. additq. si quis volens nocuisset, duplum, si innitus, simplum legibus pedendisse. Κακώσεως permissa fuit puellis heredibus aduersus maritos, & parentibus aduersus filios, & pupillis aduersus tutores, cum male ab ijs habiti essent, vt Demosthenes ostendit in oratione contra Timocratẽ, & Lysias de hereditate Hegesandri. Huius autem criminis non solum δίκην fuisse, sed etiam γραφὴν, & εἰσαγγελίαν, prodit Arpocratio. Κλοπὴ quæ fuerit, ex lege apparet, quam profert Demosthenes contra Timocratẽ: Si quis interdiu supra quinquaginta drachmas furatus fuerit, adducĩ liceat ad XI uiros; si quis vero noctu quodcunq. surripuerit, eum & occidere, & inter persequendum vulnerare, & ad XI uiros cuilibet abducere liceat, conuicto autem eorum facinorum, propter quæ ἀπαγωγαὶ sunt, non liceat datis vadibus satisfacere pro furtis, sed mors pœna sit. & si quis è Lyceo, aut ex Academia, aut Cynosarge vestem, aut lagunculã, aut quidquam aliud minimi pretij, aut aliquod vasculum è gymnasijs, aut portubus surripuerit supra decẽ drachmas, & eos morte mulctandos consuerunt. Si quis

quis vero priuato iudicio furti conuictus fuerit, ei licere duplum æstimationis persoluere. penes vero iudices esse, furem præter argentum ad quinque dierũ, totidemq. noctium vincula damnare, vt omnes eum in vinculis videant. censuit enim flagitiosum hominẽ non tantum, quod rapuit, restituto, esse liberatum, sed cum duplum oportere soluere, tum in vinculis habitum supra mulctam hanc, quod vitæ reliquum fuerit, ignominiose traducere. Συμβόλαια pacta fuerunt, cum inter priuatos de ratione pecuniarum, tum inter ciuitates de dando, & accipiendo iure. inter priuatos, vt inter mercatores. de quibus loquitur Demosthenes in oratione pro Phormione: Lex iubet, mercatorias dicas τῶν συμβολαίων esse Athenis, & ad Atheniensium emporium. & post: Leges iubent τῶν ἀθήνησι συμβολαίων dicas esse apud Thesmothetas. Hæ vero fuerunt mercatoriæ dicæ. quarum meminit in oratione contra Lacritum. Conatur vobis, inquit, suadere, vt statuatis, mercatoriam hanc dicam introduci nõ posse, cum nobis dicas mercatorias iudicetis. & ad Apaturium: Leges iubent, vt dicæ sint nauicularijs, & mercatoribus, quæ Athenas, & quæ Athenis, de quibus syngraphæ extẽt. item Lysias: Aduersus mercatores menstruæ sunt à Boedromione vsque ad Munichionẽ, vt subito ius suum consequuti soluere portu possint. Vnde Pollux, & Arpocratio tradiderunt, ἐμμήνους δίκας, id est menstruas lites esse ἐρανικὰς, & ἐμπορικὰς, id est de collecta, & mercatoribus. Est autem ἐρανιστὴς, vt scribit Arpocratio, qui collectæ particeps est, & symbolũ confert, quod in singulis conferre mensibus oportebat. De pactis autem inter ciuitates pluribus Demosthenes disseruit in oratione de Haloneso, maxime autem, cum inquit: περὶ συμβολαίων Philippus se missurum ad vos inquit, qui ea pacifcantur. ea vero tum demũ rata fore, non vbi in iudicio apud vos confirmata fuerint,

rint, vt iubet lex, ſed vbi ad ſe relata fuerint. & paullo
,, poſt: Iam vero non eſſe ſymbola inter Athenienſes, &
,, Macedones neceſſaria, præteritum tempus argumen-
,, to ſit. neque enim Amyntas, neque alij reges nostra
,, cum ciuitate ſymbola contraxerunt, cum tamen tum
,, frequentius inter ſe miſcerentur, quàm nunc. in no-
,, ſtra enim poteſtate erat Macedonia, & tributa nobis
,, dabat, & emporijs tunc magis, quàm nunc, & nos eo-
,, rum, & illi noſtris vtebantur. & mercatoriæ dicæ non,
,, vt nunc, ſeuere fiebant, quæ efficiunt ſingulis menſi-
,, bus, vt non egeant ſymbolis, qui tantis inter ſe terra-
,, rum diſiuncti ſpatijs ſunt. Hæc autem σύμβολα Thucy-
dides in primo συμβολαίας πρὸς τὰς συμμάχους δίκας voca-
uit. Συνθῆκαι pacta fuerunt inter priuatos vel de loca-
tione, & mutuo, vel de iudicij ratione. de locatione,
,, vt pro Phormione. Hæ ſunt συνθῆκαι, iuxta quas Paſion
,, menſam huic locauit. & ad Pantenætum: Propoſui-
,, mus συνθήκας, in quibus locatio ſcripta erat. de mu-
tuo, in prima contra Ariſtogitonem: Si quis alterum
,, pecunias debere criminaretur, ille uero negaret, cum
,, συνθῆκαι apparerent, per quas mutuo dediſſet, eum im
pudentem iudicaretis. de re arbitro permittenda, vt
,, ad Apaturium: Cum inſtarent dicæ, ad rem arbitris
,, permittendam deſcendimus, & cum συνθήκας ſcripſiſſe-
,, mus, pacti ſumus, ſi inter tres arbitros conueniſſet,
,, nos eorum decreto ſtaturos; ſin minus, duorum; &
,, συνθήκας apud eorum vnum depoſuimus. item aliàs ſæ-
pe. Εἰς δατητῶν αἵρεσιν, quoties ex ijs, qui ſocietatem
coiſſent, qui communem rem diuidere volebant, litē
intendebant ijs, qui recuſabant. vt Lyſias docuit in
oratione ad Alexidemum, & Ariſtoteles, teſte Arpo-
cratione, in rep. Athenienſium. Σῖτος victus erat, qui
à maritis debebatur vxoribus, poſtquam ab ijs diſceſ-
ſiſſent, aut dimiſſæ eſſent, nec dotem recepiſſent. ete-
nim dimiſſæ, & dotem, & victum repetere poterant,

P eaq.

eaq. σίτου δίκη vocabatur. de qua lex est apud Demosthenem in oratione contra Neæram: Si quis dimiserit vxorem, reddat dotem; sin minus, nouem obolos vsuræ nomine pendat, & tutori mulieris pro ea de victu ad Odeum actio detur. Itaque Andocides in oratione pro Nicostrato dixit: Dicat quæso, apud quem archontem promissa vxor virum repudiauit, aut domū eius; deinde à quo recepit dotē, mortuo illo, cui dicit promisisse; quam litem victus intenderit aut dotis pro muliere desponsa ei, qui Pyrrhi hereditatem possidet. καρποῦ, & ἐνοικίου meminit, Arpocratione teste, Lysias. Si quid obijcis, inquit, huic puero, & tuarum rerum aliquam possidet, dicam intende ex legibus, si de agro litigas, καρποῦ; si de domo, ἐνοικίου, quemadmodum iste nunc tibi tutelæ dicam intendit. Item Demosthenes contra Olympiodorum: Cur nunquam, inquit, litem mihi ἐνοικίου intendisti de domo, quam mihi vt tuam locasse dicebas? Prima vero lis, si de domo contendebatur, erat ἐνοικίου, si de agro, καρποῦ; secunda τῆς οὐσίας, tertia, ἐξούλης. Quod si in controuersia ἐνοικίου, καρποῦ, & οὐσίας victi essent, tamen in possessione permanebant; sin autem etiam ἐξούλης essent damnati, tum eos victoribus cedere possessione necesse erat. quemadmodum Arpocratio tradidit. Ceterum ἐξούλης δίκην, eodem teste, intendebant ij, qui se à rebus suis arceri dicerent, ijs, à quibus arcerentur. dicta vero est ἀπὸ τοῦ ἐξίλλειν, quòd est deijcere; auctore autem Polluce, quoties quis eum, qui publice emisset, rebus emptis frui non pateretur, aut victorem, quæ vicisset, sed aut possidētem deijceret, aut possidere prohiberet, aut ipse, qui deberet, aut alius pro eo. Itaque si ille, vt emptor, de possessione litigaret, hic vero vt hypothecam habens, iudicium erat ἐξούλης. Quin etiam dicam ἐξούλης intenderunt, qui ad diem dictam mulctas non exegissent, culpa eorum, qui mulctati ad id tempus non satisfecissent.

ſent. Itaque Vlpianus Medianam exponens dixit, ἐξούλης dicam fuiſſe, cum periculum erat, ne quis ex poſſeſsione aliqua, aut loco, aut domo deijceretur, quia mulctam præſtituto tempore non ſoluiſſet. Qui vero ἐξούλης conuicti eſſent, eos conuictori res ablatas reſtituiſſe, & ærario, quæ æſtimati erant, pependiſſe, Arpocratio ex Iſæi, & Lyſiæ auctoritate adiungit. concluditq. tale nomen in omnes cõuenire, qui è ſuis bonis eijciuntur, non, quemadmodum cẽſet Cæcilius, in eos, qui ex iudicato debeant, ſolos. Βεβαιώσεως lis erat, quam intendebat emptor venditori, ſi altero litigante rem venditam non præſtaret. aliquando etiam arrabone ſolo dato, & venditore litigante, litem βεβαιώσεως intendebat is, qui dederat ei, qui acceperat. quod oſtendit Lyſias. Ita ferè Arpocratio. Pollux autem litem fuiſſe ſcribit, quoties aliquis empta domo, aut agro eum, qui litem inferret, ad venditorem adduceret, vt emptionem præſtaret. qui ſi non præſtitiſſet, obnoxius fieret ei liti, quæ βεβαίωσις dicitur. quod ſi qui ad venditorem adducebat, cauſſa cecidiſſet, id de quo lis erat, victoris fiebat, uictus autem ab eo, qui calumniatus fuerat, æſtimationem accipiebat. Εἰς ἐμφανῶν κατάστασιν lis erat, quæ ob id intendebatur, vt ea, de quibus eſſet controuerſia, in apertum producerẽtur. cuius meminit Demoſthenes aduerſus Nicoſtratum. Ἐξαιρέσεως δίκη fuit, quam is, qui in ſeruitutem aliquem duxerat, intendebat alteri, qui eundem in libertatẽ vindicabat. quod, teſte Arpocratione, oſtendit Iſæus. itemq. ex oratione Lyſiæ contra Pancleonẽ apparet. Ἀποστάσιον concedebatur manumiſſoribus aduerſus manumiſſos, ſi à ſe defeciſſent, & alium patronum adoptaſſent, nec quæ legibus continentur, obſeruaſſent. conuictiq. in ſeruitutem reuocabantur. vnde contra Ariſtogitonem in prima Demoſthenes. Et matrẽ eius, inquit, ἀποστασίῳ dãnatã vẽdidiſtis. Ἀπροστάσιον

lite de hereditate coniunctæ fuerunt etiam controuersiæ τῶν ἐπικλήρων, ἐπιπροίκων, & ἐπιδίκων. Ἐπίκληρος fuit puella pupilla fratris expers, patrimonij heres. Lex autem fuit, auctore Suida, vt si legitima filia fratribus legitimis careret, ipsa, non nothus filius, hereditatem adiret, nothis autem vsque ad quinque minas relinqui tantummodo liceret. Ἐπίπροικος fuit puella, quæ fratribus prædita hereditatis partem loco dotis est assequuta. Ἐπίδικος puella heres, de qua controuersia esset, cui esset in matrimonio collocanda. Legis autem de testamento, vnde omnes hæ controuersiæ sunt profectæ, meminit Isæus in oratione de hæreditate Pyrrhi: Lex, inquit, diserte præcipit, licere testari, vt cuiq. lubet, de rebus suis, si filios mares legitimos non reliquerit, quod si feminas reliquerit, in earum beneficium. Igitur, subijcit orator, filiabus non licet. Atque hanc eandem legem commemorat quoque Demosthenes in secunda aduersus Stephanū: Liceat, inquit, cuilibet pro arbitrio de rebus suis testari, nisi filij mares legitimi adsint, modo ne aut furore, aut senio, aut veneno, aut morbo, aut mulieris suasu, aut necessitate, aut vinculo oppressus teneatur. item: Quodcunque filijs legitimis superstitibus pater testatus erit, ratum sit, si filij mortui sint, antequam pubertatem excedant. Vltima autem omnium iudiciorū actio fuit ψευδομαρτυριῶν, quæ aduersus eos intentata est, (quod illi ἐπισκήπτεσθαι dixerunt) qui in iudicio aut falsum testem produxissent, aut falsum testimonium dixissent, aut alio falsi genere iudicem circumuenissent. Quod ex prima Demosthenis contra Stephanum liquet: Vos iurastis, iudicaturos non de ijs, de quibus vult reus, sed de quibus fuerit actio. hāc vero necesse est patefieri actoris intentione, quam ego huic ψευδομαρτυριῶν intentaui. & ex secunda, in qua recitat hanc legem: Esto obnoxius falso testimonio, qui

,, testimonium dixit ob id, quia contra legem dixit, &
,, qui producit illum eodem modo. Additq. legem vetare, ipsum sibi testimonium dicere ἐν γραφαῖς, ἐν δίκαις, ἐν εὐθύναις. Cum hac autem actione etiam κακοτεχνιῶν δίκη coniuncta fuit, cuius meminit Arpocratio, & Demosthenes in oratione contra Euergum, cum inquit:
,, Praeclarae mihi leges illae videntur, quae post iudicia fal
,, si testimonii dicas concedunt, ut si quis productis te-
,, stibus, qui falsa dicant, aut conditionibus, quas non
,, tulit, aut testimoniis, quae contra leges dicta sint, iudi-
,, ces deceperit, nihil ea re proficiat, sed ut qui iniuriā
,, accepit, testimoniis ἐπισκηψάμενος, & ad uos ingressus,
,, ostenderit, testes de re falsum dixisse, tum ab eis poe-
,, nas repetat, & illius, à quo producti sunt, κακοτεχνίας ul
,, ciscatur. propterea q. minorem actori, si uictus erit,
,, mulctam statuerunt, ne qui laesus est, poenae magnitudi
,, ne à persequendis testibus auocetur. reo autem poe-
,, nas magnas proposuerunt, si conuictus fuerit, & uobis
,, falsum testimonium dixisse uideatur. idque merito.
,, uos enim testes intuiti, & eorum testimoniis freti, sen
,, tentiam fertis. ne igitur & uos decipiamini, & qui ad
,, uos ingrediuntur, iniuriis afficiantur, propterea eos
,, obnoxios reddidit legislator. Quin etiam tantam in
,, hoc toto dicendi testimonii genere diligentiam po-
,, suerunt, ut si quis de re, cui gerendae affuisset, se testi-
,, monium dicturum professus, fidem fefellisset, ei quo-
,, que, Polluce teste, λειπομαρτυρίου litem intendi posse sta
tuerint.

Publicarum, & priuatarum actionum differentiae.

Atque hae quidem publicae, priuataeq. caussae, litesq. fuerunt, longe inter se non solum ipsorum, quae diximus, criminum genere, sed etiam propositarum aestimationum uarietate, & iudicum, qui eas cognoscerent, dissimilitudine, & tota demum actionis, ac iudicii ratione dispares, atque diuersae. Aestimationes autem, quas illi τιμήματα uocarūt, ferè fuerunt, ζημία, φυγή,

ἀτι-

ἀτιμία, δεσμός, στήλη, & θάνατος, id est, mulcta, exilium, infamia, uincula, pila, & nex. Ex quibus ζημία pecuniarũ mulctationem attulit, φυγὴ vrbe exegit, & bona publicauit, ἀτιμία, quam nescio an satis apte infamiam dicamus, iure ciuium, & maxime honorum potestate spoliauit. Vnde in tertia contra Philippum Demosthenes ἄτιμον definiuit eum, qui rerum communium partem non haberet; & contra Androtionem, cui neque dicere, neque scribere, id est neutiquam remp. attingere liceret. δεσμὸν intellexerunt carcerem, quem inde δεσμωτήριον appellarunt, & vinculorum genera ἐν ποδοκάκῃ, siue ἐν ξύλῳ, quod vocabulum passim in legibus Solonis inuenitur. στηλίτας autem dixit in tertia Philippica Demosthenes, quos in pila ad perpetuam memoriã vt impios, aut ingratos descripserũt. Maiores, inquit, nostri in ænea pila, in arce, litteras has inciderunt: Arthmius Pyctonactis filius Zelita sit hostis populi Atheniensium, & sociorum, & ipse, & genus, quia aurum ex Medis in Peloponnesum attulit, non Athenas. θάνατον autem omnia necis genera quocunque modo illata, nominarunt, gladio, laqueo, tympano, & veneno. τύμπανον, vnde ἀποτυμπανίσαι fluxit, ligna erant, quibus nocentes homines cædebantur, vt Pluti interpres prodit. Plato autem Socrati, & Xenophon Therameni, capitis damnatis cicutam (veneni id genus est) ex legibus præbitam esse à custodibus carceris scribunt. Quæ cum ita more, institutoq. maiorum obseruarentur, inde formula illa iudicandi manauit, cuius cum alias, tum in Timocratea Demosthenes meminit, vt quibus criminibus æstimatio nulla à legibus indicta esset, iudices æstimarent, ὅ, τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι, id est quid reum aut pati, aut pendere oporteret. quibus verbis hæc omnia, quæ dixi, æstimationum genera comprehenderunt. Quoniam autem, quemadmodum aut singulæ caussæ cognitæ, aut iudicia earum facta sint,

" dijs mihi paratis, & in iurgio manibus illatis, capite
" suo cæso, de vulnere apud Areopagũ me, vt vrbe exter
" minaturus, reũ fecit. & cõtra Cononẽ: Brauroniæ sacer
" dotis patrẽ, qui interfectũ non attigerat, sed ad cædẽ-
" dũ cohortatus interfectorem fuerat, in exiliũ eiecit
" senatus Areopagi. De insidijs demũ necandi caussa fa-
ctis, quã illi βούλευσιν dixerũt, indicasse Areopagũ, tradi-
dit in Atheniẽsiũ rep. Arpocratione teste, Aristoteles.

Iam vero ordo apud Areopagum agendi is fuit, vt actionem accusator apud regem, qui vnus fuit è nouẽ, intenderet, is deinde receptam litem ad Areopagum introduceret, atque vna cum eo, corona, vt inquit Pollux, deposita, iudicaret. Antequam autem actionis initium fieret, accusator, & reus grauissimo se iureiurando obstringere iubebantur. inde bis vtrique caussam orare, reo vero post primam dictionem solũ etiam vertere permittebatur. Iudices aũt sedẽtibus ijs in duobus scabellis argenteis, quorũ, teste Pausania, vnum Contumeliæ, alterum Impudentiæ nominabãt, noctu, & sub dio caussas audiebant, & quidem summo silentio, adempta oratoribus conciliandorum, & commouendorum animorum omni per præconem facultate, quorum illud in exordio, hoc in peroratione facere soliti erant. Quæ quoniam neque apud vnũ scriptorem, neque vno in loco reperiuntur, ex quibus ea fontibus hausferimus, indicandum est. Quod ergo dixi, quæstionem harum caussarum ad regem pertinuisse, id ex multis orationis Antiphontis de choreutæ morte locis perspicitur. maxime autẽ, cum inquit:
" Rex & leges eis recitauit, & tempus ostendit, quo di-
" cam scribere non liceret, & citationes citare, quas
" oportebat. & paullo post: Quod regi obijciunt, quòd
" mea caussa dicam scribi noluerit, id à veritate longe
" remotum est. oportebat enim regem, vbi tres quæstio-
" nes scripsisset, eas in tribus mensibus exercere, dicam

Ordo agendi apud Areopagum.

vero quarto menſe, vt nunc, introducere. duo vero magiſtratus ſui reſtabant menſes Thargelio, & Scirrhophorio. neque in ſuo magiſtratu introducere poterat: neque cædis cognitionem alteri tradere licet, neque ab ullo vnquam rege tradita eſt. neque ſcribi volebat contra leges. De iureiurando autem teſtis eſt Demoſthenes in Ariſtocratea: Primum, inquit, iuſiurandum dare, & ſi calũnietur, ſibi, ac genti, familiæq. ſuæ peſtem exoptare in Areopago cogitur is, qui aliquem de cæde inſimulat: deinde iureiurando ſanctiſsimo ſe obligat, & quod nemo in vlla alia re iurat, in viſceribus capri, & arietis, & tauri, qui & per quos, & quibus diebus oporteat, ſint mactati. poſt autem ei, qui ſe tali religione obſtringit, nondum tamen habetur fides, ſed ſi mendacij conuictus eſt, nihil aliud conſequitur, niſi vt liberos ſuos, & omnem familiam periurio obſtringat, ſin autem iure accuſaſſe videatur, & reum cædis damnarit, ne ita quidem damnatum in ſua poteſtate habet, ſed ſumendi ſupplicij ius penes leges eſt, & eos, quibus hæc commiſſa ſunt; huic vero damnatum inſpectare pœnas ex lege dantem licet; nec præter id quidquam amplius. reus autem calumniæ iuſiurandum eodem modo præſtat, cõceditúrq. vt priore cauſſa dicta ſolum vertat, neque accuſator, neque iudices, neque hominum aliquis eum retinere poteſt. itemq. Lyſias, cum in oratione contra Thomneſtum prima actorem iuraſſe ait, quòd interfecit, reum vero, quòd non interfecit, quod ille διωμνύσθαι vocat. & Antiphon, cum in oratione de cæde Herodis inquit: Tum vero, cum oporteret te iurare iuſiurandum maximum, & grauiſsimum, exitium tibi ipſi, & generi, & familiæ tuæ imprecantem, nempe te nihil aliud mihi obiecturum, quàm cædem me feciſſe, iniuratus me accuſas. poſtremo. Dinarchus, qui Demoſthenem inquit omnibus diris, quæ in ciui-

tate

tate suscipiuntur, esse deuotum, quòd Seueras deas in Areopago peierauerit, aliosq. deos, quos iurare leges iubent. Iam vero testes eodem etiam se obligasse iureiurãdo, ostendit Antiphon. Et cum testes, inquit,
" oporteat eodem se obligare iureiurando, atque tu,
" qui accusas, & victimis tactis contra me testimonium
" dicere, tamen iniurati sunt. Hinc idem ille cum pro
" choreuta diceret, intulit, sacramenta, & prædictiones, & cetera, quæ fiunt propter controuersias de cæde, multum inter se differre. & in eadem: Ex his intelli-
" gi licet, vtri sanctiora, & veriora iurarint, isti ne, an
" ego. illi enim iurarunt me insidijs factis necem attu-
" lisse Diodoto: ego neque interfecisse, neque manum
" inferentem, neque insidias comparantem. Iam cetera, quæ de ratione dicendæ caussæ proposuimus, earundem etiam orationum auctoritate firmantur, in quibus & illud est: Quod si quid horum mentiri vide-
" bor, licet accusatori in secunda oratione, quodcun-
" que voluerit, reprehendere, defensori vero priore di-
" cta oratione licet abire. Sed multo apertius à Luciano hæc omnia tractantur in Hermotimo, & Anacharside. apud quem ita Solo loquens inducitur: Noli abs
" re longe aberrare, sed imitare senatum Areopagi, qui
" nobis caussas de cæde iudicat. cuius hic mos est pa-
" trius, vt vbi in pagum ascenderit, de cæde, aut vulne
" re ex industria, aut incendio iudicaturus, potestatem
" dicendi faciat vtrique litigatori. ita separatim dicunt
" accusator, & reus, aut ipsi, aut patronos adducunt.
" æquo animo, & cũ silentio audit senatus. quod si quis
" exordio colligendæ beneuolentiæ caussa vtatur, aut
" misericordiam, aut indignationem alicunde commo-
" ueat, qualia multa oratores aduersus iudices compa-
" rarũt, statim per præconẽ silere iubentur, non permit-
" tentem eos audiente senatu nugari, & rem verbis in-
" uoluere, vt facta nuda Areopagitæ inspiciant. Atque

Q 2 hoc

hoc idem etiam multis ante hunc sæculis Aristoteles, ut ceteros omittam, in principio artis rhetoricæ litteris prodidit. Cur autē sub dio iudicium exercuerint, caussam reddit in oratione de Herodis cæde Antiphō. nempe ne iudices in eundem locum conuenirent, atq. ii, qui manibus essent impuris, &, ne qui de cæde accusabat, sub eodem tecto esset, atque ille ipse, qui cædem patrarat. silentii uero eorū summi argumento fit prouerbium celebre, quo dicebatur, Areopagita taciturniorem esse. nam uere tacitos eos iudicasse, Macrobius etiam libro Saturnaliorū septimo prodidit. Atq; hæc quidē iura ferme omnibus nota, atq. illustria sunt.

Areopagi ἀπόφασις

Illud uero uulgare minus, ac tritum, quòd idem Areopagus partim sponte sua, partim populi scito de aliis grauibus etiā criminibus, ut de proditione, quæsiuit, & præiudicio facto ea iudicibus Heliææ detexit, ac nouo ab iis retractanda iudicio tradidit. hanc autem quæstionem, atque detectionem ζήτησιν illi, atque ἀπόφασιν dixerunt. Quæ omnia ex Dinarchi oratione contra Demosthenem cognoscuntur. Primum, inquit, Areopagus necessario duobus modis ἀποφάσεις instituit,
„ sponte, populiq. decreto. item: Putatis ne sena-
„ tum Areopagi, cum de Demosthene, Demade, & Ce-
„ siphonte per sex menses quæsiuerit, iniuste apud uos
„ ἀποφάσεις instituisse. item: Neque uero, ut eum absol-
„ ueretis, de eo quærendum Areopagi senatui commisi-
„ stis, sed ut, si ille detexisset, uos meritas pœnas sume-
„ retis. & paullo post. Cum tu decretum scripsisti, ut
„ senatus Areopagi quæreret de iis, qui pecuniam ab
„ Harpalo accepissent, ut ipsi patrium est, quæsiuit, &
„ iudicibus detexit. item: An uero maiores uires veri-
„ tate calumniatio huius habebit, qua dicturus est, mul-
„ tos, quos senatus Areopagi populum læsisse detexerat,
„ in hoc ingressos forum euasisse, aut senatum in nonnul-
„ lis ne quintam quidem suffragiorum partem tulisse?

hoc

,, hoc autem quo modo fiat, facile cognoſcetis. ſenatus ,, quærit, quæ ſunt mandata à uobis, & quæ ſunt apud ſe ,, crimina, non quo modo uos aliquando iudicare ſoletis, ſententiæ plus, quàm iuſto tribuentes, ſed omnino, qui obnoxius eſt iis, quæ quæruntur, & quicunq; ,, patria uiolarit; exiſtimans, qui in paruis aſſueſcit iniuſte ſe gerere, hunc magnas iniurias facilius etiam illaturum. cum mulctaſſet eum, qui apud ſe naulo portitorem fraudarat, vobis detexit, eumq. vos abſoluiſtis, non quòd Areopagi ſenatum mentiri iudicaretis, ,, ſed quòd ſententiam magis, quàm iuſtum ſpectaretis. Non neceſſe eſt plura proferre. ſatis eſt locum indicaſſe. plenæ enim huius ſunt rationis, atque doctrinæ ambæ Dinarchi in Demoſthenem, & Ariſtogitonem actiones. Hic ergo ſenatus ſeuerisſima, vt dicere cœperam, iudicia fecit. quippe qui, vt ſcribit in Timarchum Aeſchines, non tam ex verbis oratorum, & teſtibus, quàm ex ſua ipſius, quam de facto præceperat, conſcientia iudicaret. ſententias vero occultis ſuffragijs tulit, id eſt calculis aut perforatis, aut ſolidis, & quidem ab ara, vt ſcribit in Cteſiphonteam Vlpianus, acceptis, & tacite in ſitellam immiſsis.

Ceterum, vt narrat Pollux, ter tantum in menſe legitimis diebus, quarto, tertio, & ſecundo abeuntis conuenit, & quidem in pagum cognomine Martium: extra ordinem autem in Regia etiam porticu eſt coactus, quod oſtendit in prima aduerſus Ariſtogitonem Demoſthenes, cum inquit, legum vi effici, vt ſedens in Regia porticu Areopagus, quanquam funiculo tãtum obtento, ipſe quiete res ſuas agat, & omnes ſtatim inde recedant. *Quibus diebus conuenerit, & quo in loco.*

Atque hæc quidem de hoc ſenatu, foroq. quæ diceremus, habuimus. cuius tanta apud veteres laudum præconia prædicantur, vt nulla virtus ſit, qua egregius ſenator, & ſanctus iudex aliquis affici poſsit, quæ non *Areopagi Laudes.*

 ei ſumma

ei summa tribuatur, vsque adeo, vt Areopagitam pro constãti senatore, & seuerissimo iudice M. Tullius, homo oĩs antiquitatis peritissimus, ad Atticum scribens usurparit. & Aristides cum in Panathenaica priscam Atheniensium disciplinam laudibus celebraret, Areopagum omnem superasse laudis excellentiam dixerit, neque aliam vim in eo loco insitam ad iustitiam cognoscendam fuisse, atque in ijs, vnde oracula fundebantur ad futurarum rerum prædictionem; tantæ vero auctoritatis eum fuisse, vt magistratus omnes, & consilia cum alia, tum maxime populus, & priuati cũcti ad eius iudicia venerint. Quibus de rebus tanta ei ab omnibus ciuibus habita reuerentia est, vt in cõspectu eius ridere nefas existimarint. Cum enim pro-
" ducto, inquit Aeschines, in concionem ex Timarchi
" decreto Areopago magnus risus populum nescio qua
" de caussa esset complexus, tum Pyrrhander increpans
" populum, quæsiuit, cur non risum Areopago præsen
" te continerent. illi vero responderunt: Non ignora-
" mus, ò Pyrrhander, non oportere in horum præsen-
" tia ridere, verum tantæ sunt veritatis vires, vt omnes
" hominum superent rationes. Hic est demum ille senatus, cuius nimia potentia factũ est, vt in rep. Atheniensium species aliqua paucorum imperij eluxerit. Itaq. Pericles excellens auctoritate, atque potentia ciuis cum populi partibus se aduersus diuites adiunxisset, Ephialtem, egregium itẽ ciuem induxit, vt multis iudicijs ereptis eius opes decreto ad populum lato labefactaret. quod Aristoteles Politicorum secundo, & Plutarchus in Pericle memoriæ prodiderũt. Hinc Aeschines in Timarchum, Areopagum, vt cetera imperia, reddendis rationibus fuisse obnoxium, & Demosthenes aduersus Neæram, Areopagum non potuisse pro arbitrio in ciuem Atheniensem animaduertere dixit. Memorabile autem illud in primis, quod idem in

Aristo-

Aristocratea scriptum reliquit, Areopagum neque à tyrannis, neque à paucis dominantibus vllis vnquam è rep. fuisse remotum, & quod in Panathenaica minor multo natu tradidit Aristides, locum eum nulla perturbatione, quibus multis res conflictantur humanæ, vnquam esse affectum.

De Ivdiciis Ephetarvm, Prytaneo, Palladio, Delphinio, et Phreattio.

Post Areopagitas sequuntur Ephetæ. hi vero Demophoonte, vt antè dixi, rege instituti, quinquaginta ex Atheniensibus, totidemq. ex Argiuis, vt in Palladio foro de inconsulta cæde cognoscerent, maiore deinde auctoritate, iureq. ampliore à Dracone instructi sunt. sic enim instituit, vt vnus, & quinquaginta ex optimis eligerentur, qui, vt prodit Pollux, in foris capitalibus iudicarent. ex quo existimari potest, Athenienses solos ad iudicandum ab eo retentos, Argiuos autem esse repudiatos, ephetasq. ab vno Palladio ad reliqua de cæde fora esse traductos. Itaque in Apocrationis, & Suidæ commentarijs reperitur, ephetas in quattuor, de quibus supra diximus, foris Prytaneo, Palladio, Delphinio, & Phreattio de sanguine iudicasse, eaq. ephetarum fora vocata esse. Quod si ita est, sane perspicitur, certum ephetas forum obtinuisse, & lectione ad iudicandi ius peruenisse. Lectio vero eam habuit vim, vt neminem nisi ætate, & vita spectata admitteret (si quidem Suidas nisi quinquaginta annos natos, & moribus probatissimis legi negat potuisse) & præterea sortitionem adiūctā haberet. quod ex uerbis quibusdam, quæ apud Pluti extant interpretem mihi facile persuaserim, cum inquit, ex singulis tribubus viros quinque illustriores sumptos, atque ex ijs vnum sorte ad iudicādum positum esse. neque enim

Ephetarum numerus, lectio, cognitio.

lectio

lectio cum sortitione coniuncta in alios potest iudices conuenire, quàm in ephetas. Solonem autem, quâquã Areopagitas Ephetis, vt inquit Pollux, ad eorum deprimendam auctoritatem opposuit, tamen hæc omnia comprobasse, leges eius quædam indicant à Demosthene recitatæ. quarum vna est in oratione contra Macartatum; Si quis necauerit, decreuerint autem quinquaginta, & vnus ephetæ, inuitum necasse. altera contra Aristocratem: Siquis homicidas necarit aut cædis eius caussam attulerit, cum abstineret à mercatibus, qui in finibus sunt, & ludis, & sacris Amphyctionicis, iisdem teneatur, ac si Atheniensem interfecisset, cognoscat autem ephetæ. Quin etiam eosdem de insidijs necis caussa factis in Palladio cognouisse, ex Isæi auctoritate prodidit Arpocratio, in Prytaneo vero de rebus inanimatis, significat Aeschines in caussa Ctesiphontis, inquiens: Indignum sit, si lignũ, & lapides, & saxa, & ferrum, res mutas, & sensu carẽtes, cum quempiam ruina opprimunt, & necant, exterminamus, Demostheni vero, qui & vltimam expeditionem decreuit, & milites prodidit, honorem habebitis. Regem porro in hæc item fora caussas introduxisse, argumento est, quod scribit Pollux, Regem de rerum inanimatarum caussis quæsisse, quas in Prytaneo iudicatas, supra cognouimus. Quod si rex cædis caussas in Prytaneum introduxit, profecto etiam in Palladium, cuius meminit Demosthenes in oratione contra Euergum. Apud regem, inquit, ne intendas. neque enim id tibi lege licet, cum è tua familia non fuerit illa mulier, neque ancilla. leges autem cognatis, & dominis actionem dant. proinde si apud Palladium iuraris, & ipse, & vxor, & tum vos, tum familiam deuoueritis, multis deterior videberis. item contra Neæram: Impegit falsum crimen, eum debuisse ærario ab annis quinque, & viginti, profectumq. aliquando

" quando Aphidnas ad fugitiuum ibi quærendum, percussisse mulierem, quo ictu illa perierit. & aduocatis, & subornatis hominibus seruis, qui se Cyrenæos esse dicerent, ei diem apud Palladium dixit. Illustre autem ad memoriam illud, quod est apud eundem in oratione aduersus Pantænetum: Si quis incōsultæ cædis reum fecisset, eumq. nocentem esse aperte ostendisset, post autem ei ignouisset, atque remisisset, non amplius eijciendi eius potestatem retinebat. neque enim si qui passus erat, ei, qui fecerat, ante obitum cædem remiserat, reliquorum cognatorum vlli ius actionis habebant. sed quos eijci, & exulare, si conuincerentur, & morte affici leges iuberent, hi si semel sibi ignotum esset, omnibus periculis exoluebantur. Neque vero minus memorabile illud alterum, quod narrat Aeschines in oratione de ementita legatione, à patribus traditum sua etiam ætate obseruatum esse, vt qui rei capitalis rei suffragijs in Palladio præstitissent, cæsis victimis iurarent, iudices, qui sententiam secūdum se tulissent, vere, & iuste statuisse, & nihil falsi dixisse; sin minus, ipsum sibi, & familiæ suæ pestem precari, iudicibus autem vt multa, eaq. bona euenirent, optare.

DE IVDICIIS HELIAEAE, PARABYSTI, TRIGONI, ET METYCHII.

IAM vero præter quinque capitalia, quæ numerauimus, fora fuerunt etiam alia multa, & quidem pleraq. de controuersijs non leuissimis constituta. Interpres Aristophanis in commentario Pluti quinque ea fuisse prodidit, verum quæ, aut qualia fuerint, nobis, quod omnium minime vellem, quærendum, atque indagandum reliquit. quamobrem demus operam, vt locum difficilem in primis, & impeditum, quàm

firmiſsimis poſſumus nixi coniecturis expediamus.
Ego igitur, quantum ex verbis ſcriptorum elicere ve
terum poſſum, inter hæc fora Heliæam principatum
obtinuiſſe, huic vero bina Parabyſta, & Trigonum, &
Metychium adhæsiſſe opinor. hæc enim fororum no-
Heliæa quæ mina præcipue in priſcis Atticarum rerum monumen
tis inueniuntur. Heliæam autẽ cum alijs foris duobus
coniunctã, ſed ijs ipſis ſublimiorẽ fuiſſe, multis rõni-
bus ducor ad ſuſpicandum, maxime autẽ quia Demo-
ſthenes aduerſus Ariſtogitonem in prima apud Helia-
,, ſtas iudices ita dicit: Nolite putare, maiores hæc vo-
,, bis fora ædificaſſe, vt eiuſmodi hominum genus in eis
,, tanquam vitulos, ſaginaretis. & quia Arpocratio ex-
ponens, quid eſſet ὁ κάτωθεν νόμος, ac de Heliæa verba fa-
ciens, ſcripſit, fora alia ſupra, alia infra collocata fuiſ
ſe; tertio loco, quòd Antiphon in oratione de choreu
ta inquit, Philocratem iudicij cauſſa in Heliæam aſcẽ
diſſe, nam niſi altior locus fuiſſet, haudquaquam il-
lo opus aſcenſu fuiſſet. ne illud dicam; quòd Heliæa
dicta fuiſſe traditur à ſole, cuius ſplẽdore late ex om-
ni parte, credo propter altitudinem ipſam, illuſtrare-
tur. Quibus ſi argumentis ſtare volumus, certe reli-
Parabyſtum. qua Heliææ ſubiecta fora duo Parabyſta fuiſſe dice-
mus, quorum vnum maius, medium alterum nomi-
nat Pollux. Parabyſtum enim ab obſcuritate loci ap-
pellatum cum prodit Pauſanias, idem tacite Hæliææ
Trigonum oppoſitum fuiſſe, docere videtur, quæ vt dixi, à ſolis
Metychium. ſplendore nomen inuenit. Nam Trigoni, & Metychij
illius à figura, huius ab architecto nomẽ adepti Pauſa-
niam, vt diximus, Arpocrationẽ, Heſychium, & Pollu
cẽ auctores habemus. Sed hæc omnia præter Heliæam
vt auctoritatis minoris, ſic famæ etiam obſcurioris
Heliææ magnitudo. fuerunt. ita vt ad nos vix tenuis nominum ipſorum
memoria permanarit. Heliæa vero maximum omniũ
fuiſſe forum dicitur. quippe quò iudices quingenti,
& ſi

& si grauior res incideret, mille, ac mille & quingenti, quasi è duobus, vt inquit Pollux, tribusq. foris cõuenire soliti sint. Itaque cum Demosthenes in Timocratea dixisset, duo fora, ad vnum & mille, tulisse sententiam, notauit Vlpianus, in caussis grauioribus è duobus foris conuenisse, vt mille & vnus inæquali suffragiorum numero iudicarent. Quo factum est, vt in caussa Demosthenis, cum à Dinarcho de pecunijs Harpali postulatus esset, atque post Areopagi præiudicium res apud iudices tractaretur, mille & quingenti iudices iudicium fecerint. quod ille declarat, cum inquit: Et cum mille, ac quingenti sitis, omnem totius ciuitatis salutem in manibus habetis. In reliquis vero foris quo numero iudices iudicarint, nihil accepimus.

Vt autem quinque capitalia fora proprias, quas cognouerunt, caussas habuerunt, sic Heliæa, Parabystũ, & reliqua suis etiam instructa fuerunt. eademq. ratione, vt illorum quodammodo princeps, gubernatorq. Rex fuit, qui in ea, vt dixi, fora certas controuersias introduxit, sic his foris alij magistratus præfuerunt, atque in his iudicia exercuerunt, vt in Heliæa thesmothetæ, vndecim viri in Parabysto, in alijs alij, ijq. suas quisq. caussas in hæc singula introduxerunt. Totius vero actionis, quam illi δίκην nominarunt, hæc ferme ratio fuit. Omnino qui alterum iudicio persequutus est, aut publico illum est aggressus, aut priuato. Vtcunque autem modo ageret, ad magistratum vtique, cui eiusmodi erat permissa cognitio, venire necesse habuit. ac primum quidem aduersarium suum apud eum per citatorem in ius vocauit, quod illi προσκαλεῖσθαι, & vocationem πρόσκλησιν, & citatorem ipsum κλητῆρα dixerunt, deinde verbis quibusdam cõceptis actionem ei intentauit, eamq. intentionem in tabella descriptam magistratus ipsius, aut paredro,

Ordo agendi apud Heliastas & alios iudices.

Citatio rei.

aut scribæ dedit. Huius autem consuetudinis in publicis quidem actionibus testis est Vlpianus. qui, cũ Demosthenes dixisset, Mediam Stratonem damnandum curasse contra omnes leges, neque citatore, neque accusatore inscripto, notat, accusationem his verbis institui solitam: κατηγορῶ τοῦτου, καὶ προσκαλοῦμαι τὸν δεῖνα διὰ

Accusatio rei τὸν δεῖνα, id est accuso hunc, & voco in ius hunc per illum. ex quo apparet, nomen actoris, & rei, & citatoris, & criminis, quo de actio intenderetur, in tabula scribi fuisse solitum. item Demosthenes contra Theo-

, , crinem, cum ait: Vocato in ius Polyeucto γράφει ad-
, , uersus eum infert malæ tractationis apud archontẽ, &
, , dat intẽtionem Mnesarchidi paredro. & Phauorinus,
, , qui, teste Laertio, actionem impietatis Socrati his ver-

bis intentatam scribit: Hæc ἐγράψατο Melitus Meliti filius Pittheus Socrati Sophronisci filio ab Alopecis: Peccat Socrates dijs, quos colit ciuitas, non colendis, & nouis alijs dæmonibus inducendis. peccat etiam iuuenibus corrumpendis, æstimatio mors. Atque hoc eodẽ modo εἰσαγγελίαν etiam esse delatam, Demosthenes in oratione de ijs, qui sunt in Chersoneso, decla-

, , rat, cũ inquit: Si intoleranda facit Diopethes, & naues
, , deducit, parua tabella hæc omnia prohibere potuerit.
, , iubent enim leges, eos qui hæc deliquerint, εἰσαγγέλλεσθαι. & Plutarchus, qui litis formulam, qua Alcibiades de uiolatis mysterijs postulatus est, hoc modo scri-
, , ptam prodidit: Thessalus Cimonis filius Laciades Al-
, , cibiadem Cliniæ filium Scambonidem detulit, deli-
, , quisse in deas Cererem, & filiam, imitantem myste-
, , ria, & indicantem sodalibus suis in tectis suis, veste
, , indutum, qua hierophanta indutus sacra indicat, & se-
, , metipsum hierophantam nominantem, Polytionem
, , vero daduchum, cerycem vero Theodorum Phegeen-
, , sem, sodales vero alios mystas, & epoptas appellan-
, , tem contra leges latas ab eumolpidis, & cerycibus, &

sacer-

sacerdotibus ex Eleusine. Neque vero solum εἰσαγγελίαν, sed etiam φάσιν eodem modo institutam significat Demosthenes in oratione contra Theocrinem, cum ait: Vocato in ius Micone hanc φάσιν dedit, accepitq. eam Euthyphemus scriba curatorum emporij. In priuatis autem actionibus idem obseruatum ostendit in oratione contra Euergum, cum inquit: Vocaui eum in ius, & dicam verberum ei intendi. & in oratione contra Macartatum: Vocauit in ius Macartatum de hereditate, & litem intendit apud archontem. & cum legem hanc profert: Si quis de adita hereditate, aut pupilla herede controuersetur, vocet in ius eum, qui hereditatem adijt, apud archontem, quemadmodũ fit in alijs dicis, sin autem sine vocatione petierit, irrita erit petitio hereditatis. Vt autem minister ipse vocationis κλητήρ, sic officium eius κλητεύειν est appellatum. Vnde illa sunt contra Euergum: Me illum vocasse in ius οἱ κλήτορες testantur οἱ κλητεύσαντες. & contra Nicostratum: Veni ad κλητῆρα, qui affirmabat, se κεκλητευκέναι. item: κλητῆρα aduersus me fratrem suum Arethusium inscribit. Vnde ψευδοκλητείας actio aduersus eos est instituta, qui aut non citassent, cum se citasse dicerent, aut citassent illi quidem, sed non legitime. vt ex eadem oratione perspicitur. Pollux autem prodit, πρόσκλησιν propriè in ijs esse, qui de hereditate, aut pupilla herede litigarent: qui enim controuersiam, inquit, mouet, vocat in ius eum, vnde petitur, apud archontem: quem si nõ vocaret, irrita dica esset, quæ ἀπρόσκλητος dicitur. Quo verbo vsus est orator contra Nicostratum. Adde, quòd vt in publicis criminibus qui iudicium inferebat, κατηγορεῖν, sic in priuatis λαγχάνειν δίκην dicebatur: veluti contra Apaturium: Νῦν δ' ἐπειδὴ οὐχ ἐμμένει, κατηγορεῖ δ' ἐκείνου. Vnde λῆξις ipsa est priuatæ litis intentio, vt in eadem: Αἱ δὲ λήξεις τῶν δικῶν τοῖς ἐμπόροις ἔμμηνοί εἰσιν. Intendebatur autem ita, vt litis genus,

Vocatio in ius

πρόσκλησις

nus, & summa scripto comprehenderetur. quod ostēdit Demosthenes in oratione contra Stephanum prima, inquiens: Vos iurastis iudicaturos, non de quibus vult reus, sed de quibus est ἡ δίωξις, quam oportet ex actoris λήξεως elucere. Atque hoc idem etiam ἔγκλημα nominabant. vt contra Aphobum de falso testimonio: Principium τοῦ ἐγκλήματος est, hæc ἐγκαλεῖ Demosthenes Aphobo, retinet Aphobus pecuniam meam, quam à tutela possidet. & pro Phormione: Hic cum multis ciuibus lites intenderet, pecunias multas exegit, cum scriberet εἰς τὰ ἐγκλήματα: iniuriam mihi fecit ille non reddito mihi argento, quod reliquit pater: & in prima contra Aristogitonem: Sororem abducendam vēdidit, vt inquit τὸ ἔγκλημα τῆς δίκης. Ego autem λαγχάνειν δίκην litem intendere uerto, quippe cum scribat Suidas λαγχάνειν δίκην esse καταγγεῖλαι κρίσιν. Nam quod Cicero de Siciliæ more loquens dixit, Verrem prætorem sortitum dicas, id longe ab hoc, quo de agimus, λαγχάνειν δίκην, est alienum, quod uiri in hoc litterarum genere exercitati non viderunt: illud enim est prætoris iudicia sortientis, hoc litigatoris iudiciū intentantis.

Excussio actoris.

Lite autem intenta magistratus, antequam eam in forum iudiciariū introduceret, actorem ipsum diligēter excutiebat, cum ita quæreret: Vis ne accusare, aut testes habes ad accusandum paratos? aiente autem illo, tum actionem recipiebat, eamq. in forum introducebat. ea vero excussio ἀνάκρισις dicta est. quam Vlpianus in Medianam descripsit, cum qui litem intendit, interrogatur ante forum à magistratu, sit ne actionem persequuturus, testes ne habeat, egeat ne alicuius præsentia, vt rebus omnibus paratis accederet ad forum. Hac de caussa Demosthenes contra Olympiodorum dixit: Post hæc archon nos omnes litigatores excussit, & excussos in forum introduxit. & contra Nicostratū:

Cum

,, Cum ego aduersus eum de falsæ citationis accusatione excusus, & iam in forū ingressurus essem. & contra Theocrinem: Hanc φάσιν vocato in ius Micone dedit, accepitq. eam scriba curatorum emporij. iacuit autem diu ante consilium, donec iste accepta pecunia eam condonauit, magistratibus describentibus; atque ipsum ad excusionem vocantibus. & Isæus de hereditate Philoctemonis: Cum excusiones fierent apud archontem; interrogati à vobis, quænam esset eorum mater, & cuius filia, dicere non potuerunt, iubente archonte, vt responderent.

Quod si magistratus excusione adhibita actionem recepisset, eamq. in forum introducere decreuisset, tum vero ei foro, & omnibus, quæ postularentur, alijs ex omnibus Atheniensibus iudices sorte attribuebāt. Hæc autem sortitio ante indicta, quàm facta est. ac indicta quidem eo modo, quo Lucianus ostendit in eo libro, qui inscribitur Dicasteria: in quo Mercurium præconis loco iudicum sortitionem indicentem facit his verbis: Audite populus: Quod faustum, felixq. sit, hodie concilium de litibus habebimus septimo ineuntis Elaphebolionis. quicunque γραφὰς intenderunt, veniant in Areopagum, vbi Dice sortietur forum, & ipsa aderit iudicibus. iudices autem ex omnibus Atheniēsibus erunt. merces cuiusq. iudicis tres oboli. iudicum numerus pro ratione criminis. Hæc enim quanquàm ab illo ioci, ludiq. caussa scribuntur; tamen ex consuetudine Atticorum iudiciorum dicuntur. sic enim sortitionem iudiciorū Athenis præco indixit, sic sortitioni nouem archontes vna cum scriba decimo præfuerūt, sic iudicatus mercedem singuli iudices ternos obolos rettulerunt. Facta autem est sortitio in hunc modum, vt est apud Pluti interpretes: Erant quinæ singulis primis litteris ij, quos nominaui, præfecti designarunt, ac duas hydrias Atheniensibus omnibus qui

Sortitio iudicum.

qui iudicatum peterent, apposuerunt, vnam, in quam competitorum nomina deiecerunt, alteram, in quam tabellas totidem, quarum aliæ alijs, quas dixi, litteris essent notatæ. Ita fiebat, vt prout quisq. hanc, aut illã litteram sortiretur, ita huic, aut illi foro iudex trade retur. Sortitione autem perfecta, deinceps subsortitio inibatur. quemadmodum etiam significat Demosthenes in prima contra Aristogitonem, cum inquit:
›› Quid est, cur vos ipsi omnibus paullo ante in sortem
›› coniectis Atheniensibus, & omnibus in hoc forum
›› peruenire cupientibus, soli nobis iudicium redditis?
›› nempe quia sorte lecti, deinde sublecti estis. sic enim
›› iubet leges. Vt autẽ quisque litteræ sorte nactus erat, ita præconi fori eius ostendebat. præco vero tabellã ei dabat, in qua nomen ipsius, & patris, & populi, & fori inscriptum, simulq. symboli loco virgam, in qua fori nomen, eodem, quo forum, colore signatum erat. quibus acceptis iudicandi potestatem ille erat adeptus, nec sine ijs aut iudicare, aut mercedem iudicationis poscere poterat. Aristoteles tamen in com mentario de rep. Atheniensium scripsit, fora singula vario colore in uestibulo distincta fuisse; illum vero sumpta virga in forum se contulisse eodem, quo virga, colore præditum, & eadem, qua virga, littera signatum. vbi vero ingressus erat, symbolum publicum à magistratu accepisse. Vnde Demosthenes pro
›› Ctesiphonte dixit: In communibus caussis ad maiorũ
›› dignitatem respicere debetis Atheniẽses, simulq. exi-
›› stimare, vestrum vnumquemq. vnà cum virga, & sym
›› bolo spiritum ciuitatis suscipere. Excludebantur autem à iudicatu præcipue Heliææ, qui aut triginta annos nati non essent, aut integram famam non retinerent, aut ærario deberent. quarum conditionum omnium meminit Pollux. de tertia vero scriptum est etiã
›› in lege Solonis in Timocratea: Si quis debitor suppli-

cet,

,, cet, antequam soluat, ius esto eum ἐνδεικνύναι, non aliter, ac si debens ærario in Heliæa iudicet. Itaque Heliastæ antequam ad iudicandum considerent, solemni iureiurando adigebantur, & quidem, teste eodem in loco Demosthene, in hæc verba: Sententiam ferã vt iubent leges, & decreta populi Atheniensis, & senatus quingentumuirũ. neque tyrannorum, neque paucorũ dominatum constituam. nec, si quis euertat popularem statum Atheniensium, aut dicat, aut suffragetur aduersus hæc, patiar. neque nouas tabulas, neque capite damnatos reducam. neque eos, qui incolumes sunt, expellam contra leges, quæ extant, & decreta populi Atheniensis, & senatus, neque ipse, neque aliũ quenquam concedam. neque magistratum creabo, vt imperet, rationibus alterius magistratibus non relatis, siue sit ex nouem archontibus, siue hieromnemõ, siue quicunque cum nouem archontibus eodem die sorte leguntur, & præco, & legatus, & synedri. neque bis eundem magistratum eundem virum, neque duos magistratus eundem gerere sinam eodem anno, nec accipiam munera propter Heliææ iudicatum, aut ego aut alius quisquam mihi, aut alij me conscio, neque fraude, neque machinatione vlla. & natus sum annos non minus triginta. & audiam accusatorem, & defensorem æquo animo ambos. & sententiam feram de quo est actio. adiuro Iouem, Neptunum, Cererem. & ipse mihi exitium imprecor, & familiæ meæ, si quid horum transgrediar. sin bona fide præstitero, præclara mihi multa, eaq. bona eueniant. Eiusdem autem etiã iurisiurandi meminit Aeschines in exordio orationis contra Ctesiphontem, cum inquit, legislatorem hoc primum in iureiurando iudicum posuisse: Feram sententiam ex legibus. Pollux autem iudices iurasse inquit in Ardetto (qui locus fuit prope Ilissum amnem vltra stadium Panathenaicum) Apollinem patrium, &

Sacramentum iudicum.

Cererem, & Iouem regem, se de ijs, quorum leges extent, vt iubent leges, sententias laturos, quorum non extent, optima mente. Quod nescio an de Heliastis sit accipiendum, an potius de populis iudicantibus, in quorum iureiurando Demosthenes in oratione cōtra Eubulidem posita hæc verba fuisse significat: Feram ,, sententiam iustissima mente, neque odij caussa, neque gratiæ.

Introductio caussarum

His rebus rite administratis, tum iudices in suum se quisque forum conferebant eo die, quem illis ad iudicandum præscripserat magistratus. neque enim, vt scriptum est in Timocratea, eodem die iudicium cōstitui, & concio haberi poterat. Vbi vero cōuenissent, magistratus actiones in forum introducebant, atque ipsi ei iudicio præsidebant, & iudicibus iudicandi potestatem dabant. Quod tradit Arpocratio, cum quid
,, sit ἡγεμονία δικαστηρίων exponit: Aliæ, inquit, apud alios
,, magistratus dicæ intendebantur, intentas autem ma-
,, gistratus, vt cuiq. lex præcipiebat, introducebat in fo-
,, rum, ei præsidens, atque præpositus. & Lysias contra
,, Alcibiadem de neglecta militia: Graue esset, si thes-
,, mothetæ, qui iudicium dederunt, & suffragium per-
,, miserunt, ne quos condemnaretis, iuberent. Quod autem dixi, magistratus lites in forum introduxisse, illud expressi, quod illi dixerunt εἰσάγειν δίκας εἰς τὸ δικαστήριον. quod est aliud nihil, quàm accusatori, aut litigatori iudicium dare. Quare qui hoc officio fungebantur, εἰσαγωγεῖς, id est introductores dicebantur. & δίκη εἰσαγώγιμος dicta est lis, quæ per leges à magistratu introduci, nec ab eo repudiari potuit. Sed de hoc toto genere introductorio, & quæ apud quéque magistratum lites intenderentur, & quæ à quoque in singula fora introducerentur, tum dicam, cum de iure magistratuum disputabo. nunc quæ huius sunt loci præcipue, persequamur. Introducta uero in forum actione,

subsidia

subsidia multa reo erant legibus comparata, quibus aut iudicium à se depelleret, aut in aliud tempus differret, aut eodem iudicij laqueo aduersarium suum impeditum, & constrictum teneret. primum autem præsidium fuit παραγραφὴ, quam nos exceptionem vocamus, quæ, teste Polluce, & Vlpiano, erat, quoties aliquis negabat, actionem eam introduci posse, aut quia damnatus ante, aut quia absolutus fuisset, aut quia tẽpus abijsset, quo iudicari oportuisset, aut quia non publica actio intendenda fuisset, sed priuata, neque apud Areopagum, sed apud Palladium, neque apud arbitrum, sed apud archontem, aut thesmothetas, aut alios, aut non eo tempore, sed alio. Extant autem multæ eiusmodi apud Demosthenem caussæ, ex quarum diligenti obseruatione aperte perspicitur, παραγραφὴν nihil aliud esse, nisi cum docentur iudices, δίκην μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι, quod præcipue ex paragraphe pro Phormione cognoscitur: vnde in prima contra Stephanum illud est: Litem, in qua hæc testata sunt, παρεγράψατο μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι Phormio, quia ei crimina condonassem. Vt autem reus παραγραφὴν attulit, sic accusator διαμαρτυρίαν, nempe cum testẽ produxit, qui assereret, litem εἰσαγώγιμον εἶναι, deq. ea iudicium constitutum est aduersus ipsum contestantem, quem illi διαμαρτυρήσαντα vocarunt. Quin etiam actore nullum testem producente, reum produxisse, & litem μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι probasse, inuenio apud Isocratẽ in oratione ad Callimachum, cum inquit: Intendit mihi litem decem millium drachmarum, cum ego testes proferrem δίκην μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι. Qui autem alterum falsi testimonij arguebat, is dicebatur ἐπισκήπτεσθαι. Quæ omnia ex vna oratione de hereditate Pyrrhi apud Isæum perspiciuntur: Matre, inquit, nostra, sorore autem Pyrrhi litem de hereditate mouente, tutor mulieris, quæ hereditatẽ adierat, ausus est διαμαρτυρῆσαι, matri nostræ

Depulsio iudicij.

» fraternam hereditatem non esse ἐπίδικον, quia legitima
» filia extaret Pyrrho, cuius ab initio hereditas fuerat.
» nos autem ἐπισκηψάμενοι, & ad vos adducentes eum, qui
» ausus erat διαμαρτυρῆσαι de ijs, arguentesq. quòd aper-
» te falsa testatus esset, eum apud vos falsi testimonij
condemnauimus. item in oratione ad Leocharem:
» Iste διαμεμαρτύρηκεν, Archiadæ hereditatem non esse
» ἐπίδικον, quòd ei extarent legitimi filij.

Dilatio iudicii.

Alterum vero subsidium dictum est, ὑπωμοσία, quam definit Arpocratio, quoties differretur actio per caussam peregrinationis, aut morbi, aut aliqua re eiusmodi, interposito iureiurando. idq. apparere inquit ex oratione contra Olympiodorum, in qua ita orator:
» Postquam archon omnes litigatores in forum acciuit
» ex lege, ὑπωμόσαμεν, id est subiurauimus nos, hunc
» Olympiodorum abesse in exercitu. cum autem & hic
» subiurasset, & aduersarij contra subiurarunt, Olympio
» dorum hunc criminantes. Hinc Vlpianus in Medianã ὑπωμοσίαν dixit esse iusiurandum, quo iudicium prorogaretur, si quis aut morbum, aut amici mortem, aut fortunæ iniquitatem excusaret. Horum autem duorũ subsidiorum meminit etiam contra Euergum Demosthenes, cum inquit, eo testimonio priorem aduersarium ingressum forum, se neque, παραγραφομένους, neque ὑπομνυμένους.

Recriminatio

Tertium fuit ἀντιγραφή, quoties, vt inquit Pollux, qui accusabatur, contra accusabat. qui si caussa cecidisset, summam pecuniæ quandam debuit, quam vocarunt ἐπωβελίαν. vnde illa apud Demosthenem in oratione ad Phænippum: Me ἀντεγράψατο Phænippus, non iuste bonorum detectionem instituisse. & ad Leocharem: Et nos ἀντεγράψατο, se Otrynensem esse.

Mutua litis intentio.

Quartum ἀντίληξις, quando absens aliquis foro, per præconẽ citatus, neque audiẽs, iudicium deseruisset. atque intra duos menses (neque enim vltra licuit) mu-

tuam actori litem intentasset. quod si litem non obti-
nuisset, inscriptam mulctam debuit, & infamia nota-
tus est. Desertum autem, quod ego dixi, iudicium, illi
δίκην ἐρήμην vocarunt. vnde διώκειν ἐρήμην fuit, litem secun-
dum præsentem aduersus eum, qui iudicium deseruis-
set, dare, & ἐρήμην καταγινώσκειν, aut ἑλεῖν alterum deserti iu
dicij nomine condemnare, & ἐρήμην ὀφλισκάνειν deserti iu
dicij nomine condemnari. quæ dicendi genera passim
apud oratores inueniuntur.

Quod si nullum horum remediorum reus tentasset,
sed recta via iudicio occurrisset, quod illi εὐθυδικίαν, &
εὐθυδικεῖν vocabant, quemadmodum ex oratione ad
Phormionem, & ex prima contra Stephanum liquet,
tum vero multa administrari sunt solita, quæ homines
à iudicijs temere inferendis facile deterrerent. Si qui-
dem actor, & reus iusiurandum quoddam suscipere,
& pecuniam quandam deponere à magistratu coacti
sunt, quò caussam syncerius agitarent. Iusiurandum
autem fuit duplex, idq. duobus nominibus à Græcis,
vt sunt in fingendis, iungendisq. verbis felices, desi-
gnatum est, προωμοσία, & ἀντωμοσία. προωμοσία, teste Pol-
luce, fuit iusiurandum, quo primum adigebatur ille,
qui litem intẽdebat, vera se crimina obiecturum. Ἀντω-
μοσία, quo reus, se non iniuriose acturum. Hinc Demo

Iusiurandum actoris, & rei

,, sthenes ad Aphobum dixit: Me vero προομώσαντος, homi
,, nem liberum esse, si contraria iuraris, tibi ignosco:
,, & ad Macartatum: Aliquem ei esse genere propinquũ
,, nemo tentauit ἀντομόσαι. Isocrates autem in oratione
de Iugo usus est ἀντομόσαι etiã, cum loqueretur de acto
,, re: Plus temporis, inquit, in criminando parente meo
,, ponunt, quàm in ijs, de quibus ἀντώμοσαν. edocendis:
Quin etiam pro vtrisq. sæpe etiam διόμνυσθαι, & διωμοσίαν
adhibuerunt. quod ex superioribus auctoritatibus col
ligi potest. In publicis autem iudicijs accusator præci-
puo se sacramento obstrinxit, contestans deos, de pe-

cunia accuſationem non dimiſſurum, neque vllo modo præuaricaturum. vnde aduerſus Timarchum Aeſchines dixit: Et cum accuſationi in foro inſiſtens ſacris in manus ſumptis iuraſſet, ſe munera neque accepiſſe, neque accepturum eſſe; & cum deos iuriſiurandi arbitros adiuraſſet; & ſibi ipſi peſtem optaſſet, tamen pecuniam accepiſſe conuictus eſt.

Sportulæ.

Pecuniarum item, quæ deponerentur, multa genera fuerūt, πρυτανεῖα, παράστασις, παρακαταβολὴ, ἐπωβελία. Prytanea Pollux cū Arpocratione cōſentit, pecuniā fuiſſe, quam ante iudicium actorem, & reum deponere oportuit, qui vero iudicio facto victus eſſet, pro vtroque iudicibus perſoluit. moriſq. fuiſſe addit, vt qui de ſumma centum drachmarum vſque ad mille contenderēt, tres drachmas deponerent, qui de mille vſque ad decem millia, triginta; alios autem exiſtimaſſe, prytanea æſtimatæ litis partem decimam fuiſſe, eamq. pro ſportulis iudicum ab actoribus eſſe depoſitam. Paraſtaſis vero drachma fuit depoſita ab ijs, qui priuatis inter ſe de controuerſijs diſceptarent. quo pacto accepit Andocides in oratione de myſterijs, cum inquit: His cognitis extemplo ego paraſtaſim depoſui, & litem Leagro priori de hereditate intendi. Ariſtoteles tamen, vt narrat Arpocratio, in quæſtionibus etiam, quas theſmothetæ exercuerunt, paraſtaſim depoſitam eſſe, memoriæ prodidit. Qui vero de bonis publicis cum rep. aut de puellarum hereditate cum priuatis cōtenderunt, ij παρακαταβολὴν depoſuerunt; illi quidē quintam partem bonorum, quæ in controuerſiam vocarentur, hi vero decimam. quod & Polluci, & Arpocrationi multorum hoc oratorum auctoritate, maxime autem Demoſthenis aduerſus Pantænetum, comprobanti videtur. Quæ autem pecunia exigebatur ab ijs, qui quem accuſaſſent, non condemnaſſent, ea ἐπωβελία nominata eſt. nimirum, quòd pro ſingulis

drachmis obolus deponeretur, qui erat sexta pars drachmæ. Atque hoc est, quod dixit Demosthenes cõtra Euergum: Postquam solui multis præsentibus testibus mille, & centum tres drachmas, & duos obolos ἐπωβέλιαν, & Isocrates ad Callimachum: Intendit mihi litem decem millium drachmarum, me vero testes producente, quemadmodum lis non esset εἰσαγώγιμος, arbitrio facto, illud ille persequutus non est, quòd sciret, se si quintam suffragiorum partem non tulisset, ἐπωβέλιαν debiturum. inducto autem magistratu, rursus eandem dicam scripsit, tanquam in prytaneis solis periculũ cõtracturus. Non in omnibus tamen actionũ generibus hæ depositæ pecuniæ sunt. ostendit hoc Isocrates contra Lochitam, cum inquit, de sola contumelia & dicas, & γραφὰς constitutas esse sine paracatabola. & Isæus in oratione de hereditate Pyrrhi, cum ait: Tu non detulisses ad archontẽ male tractari puellam heredem ab adoptiuo tanta contumelia affectam, & paternis bonis spoliatam; cum præsertim solæ hæ caussæ actoribus nihil afferant periculi, & liceat cuilibet opem ferre puellis. neque enim mulcta delationibus ad archontem proposita est, ne si nullum quidem suffragium tulerint, nec prytanea, nec parastasis vlla in delationibus deponitur, sed actores deferre sine periculo possunt, damnati vero extremis supplicijs afficiuntur.

Sæpe etiam incidit, vt ante iudicium ad finiendam litẽ litigatorũ alter alteri conditionẽ aliquam ferret, quod illi προκαλεῖσθαι, & πρόκλησιν appellarũt. declarat hoc Demosthenes cõtra Pantænetũ: Ferunt, inquit, nobis conditionem, quasi non accepturis, vt aut omnes ab eis pecunias anferremus, atque abiremus, aut ipsis eam pecuniam solueremus, quam petebant. & contra Stephanum: Tulit conditionem Phormio Apollodoro, si negaret, exemplum testamenti eas esse tabulas, *Oblata conditio*

quas

quas Phormio in echinum immiserat, vt aperiret testamentum Pasionis. Maxime autem se inter se conditionibus lacessere soliti sunt, famulos, famulasq. ad quæstionem, aut ad testimonium poscentes. vt contra Pantænetum: Recitat mihi πρόκλησιν sanè longam, postulans, vt seruus, quem dicit harum rerum esse conscium, in quæstionem detur. & contra Nicostratum: Volo, inquit, dicere de conditione, quam mihi tulerunt, quando prima recitatio est facta, dicentes, se paratos esse tradere mihi seruos in quæstionem, cum vellent, hoc sibi aliquid testimonij esse. & contra Euergum: Atqui oportebat, foris in sortem coniectis, producta muliere, & sumpto præcone quærere de me, an vellem quæstionem habere, & ingredientes iudices testes adhibere, se paratum esse tradere. Hinc etiam ἀντιπροκαλεῖσθαι dixerunt, mutua aduersarium conditione lacessere, ac prouocare. quo verbo vsus est Demosthenes contra Pantænetum: Recita πρόκλησιν, inquit, per quam ego coactus sum eum ἀντιπροκαλεῖσθαι, & seruum tradere. In oratione autem pro Ctesiphonte diserte aperit, quarum rerum πρόκλησις instituta sit, & quarũ non sit, cum inquit: Neminem vestrum ignorare arbitror, earum rerum προκλήσεις inuentas esse, quæ in vestrum conspectum proferri gestæ non possunt. exempli caussa, torqueri præsentibus vobis non licet. eius rei πρόκλησις sit, necesse est. factum est aliquid extra regionem. eius item πρόκλησιν esse necesse est. vbi vero res in vestrum proferri conspectum possunt, quid simplicius est, quàm in medium eas adducere?

Testimoniorum ratio.

Quoniam autem qui litigabant, in primis rem testimonijs confirmabant, hinc multa sunt etiam de citandis testibus, & dicendis testimonijs prodita monumenta. quorum ratio nequaquam nobis videtur esse in hoc doctrinæ commentario negligenda. sunt autem duæ voces in primis in hoc genere factitatæ, μαρ-

τυρία

τυρία, & ἐκμαρτυρία. quarum illa fuit, quoties qui vidit, testimonium dixit, hæc vero, quoties qui audiuit. Quod si qui viderat, testimonium dicere renuebat, tũ per præconem citatus cogebatur aut testimonium dicere, aut ἐξομνύσθαι, id est abiurare, se aut non affuisse, aut certe mille drachmas pendere. Qui vero ad dicendum testimonium citabatur, is dicebatur κλητεύεσθαι, per quem citabatur, κλητήρ, qui mille drachmarum terrore testimoniũ dicere cogebatur, ἐκκλητεύεσθαι. Atque hæc quidem cum à Polluce, & Arpocratione traduntur, tum etiam priscorum oratorum auctoritate, ac testimonio comprobantur. quorum verba censeo proferenda. Isæus de hereditate Pyrrhi: In μαρτυρίαις eos, qui affuerint, qualescunq; sint, adhibeamus necesse est, vbi vero ab imbecillis, aut peregrinaturis ἐκμαρτυρίας elicimus, optimum quenque ciuem, & nobis notissimum omnes aduocamus, neque cum vno, aut duobus, sed quàm plurimis possumus ἐκμαρτυρίας facimus. Aeschines in Timarchum: Quare si Misgolas huc accedens verum μαρτυρεῖν voluerit, iuste faciet, sin autem ἐκκλητευθῆναι maluerit, quàm vera μαρτυρεῖν, vos rei summam cognouistis. si enim qui egit, erũbescit, & mille drachmas pẽdere ærario mauult, quàm os suum vobis ostendere, qui vero passus est, concionem habebit, sapienter fecit legislator, qui hos tam flagitiosos homines à suggesto remouit. sin autem obtemperauerit ille quidem, sed ad impudentissimam rationem illam se conuerterit τὸ ἐξομνύσθαι, dum Timarcho rem gratam faciat, aduersus se peierabit. Demosthenes contra Neæram: Hipparchum cogam μαρτυρεῖν, aut ἐξομνύσθαι, aut ἐκκλητεύσω illum. & in prima contra Stephanum: Primum vobis ex ijs, qui eis adsunt, testimonium dicent ij, qui viderunt. neque enim puto fore, vt velit, eos ἐξομνύσθαι. Quid plura? recitat idem in secunda leges, quibus hæc tota, quam dixi,

T consue-

,, consuetudo sancitur: Iubent, inquit, leges, quæ quis
,, vidit, & quibus gerendis interfuit, ea in tabulis scri-
,, pta μαρτυρεῖν, vt neque demere liceat quidquam, ne-
,, que addere scriptis. rem vero à viuente auditam pro
,, testimonio dicere non sinunt, sed à mortuo. imbecil-
,, lium autem, & peregrinantium ἐκμαρτυρίαν scribi in ta-
bulis. Adde etiam, moris fuisse, vt qui testimonium dixissent, ad aras progressi, se vera dixisse iurarent: cuius rei documento est vir integerrimus, sanctissimusq. Xenocrates, qui cum testimonio dicto iurandi caussa ad aras accederet, vna uoce omnes iudices, ne is iuraret, reclamarunt. vnde celebris vox illa Periclis manauit, qui rogatus ab amico, vt pro se falsum deieraret, probe respondit, amicum se illi tantum vsque ad aras futurum.

Hæc igitur omnia, ceteraq. quæ ad iudicium, litéq. pertinebant, ante iudicium in tabulas, litterasq. Arpocratione teste, referebantur, pacta, sacramenta, in ius vocationes, testimonia, & si qua erant eiusmodi alia, eorumq. exempla, quæ ἀντίγραφα dicebantur, in capsulam, quam illi ἐχῖνον vocabant, includebantur, ac ne qua fraus admitti posset, diligenter obsignabantur, quemadmodum ex multis Demosthenis locis colligitur, vt aduersus Bœotū de nomine: Et nisi iam

Tabularum obsignatio.

,, obsignatis echinis hæc accidissent, testes ad vos pro-
,, duxissem. & contra Stephanum: Phormio Apollodoro
,, conditionem tulit, si negaret ἀντίγραφα testamenti eas
,, esse tabulas, quas Phormio in echinum intulisset, vt
,, testamentum aperiret Pasionis. item: Testimonium,
,, quo me reuincturum putabam, in echino non inueni.
,, & contra Olympiodorum: Ego huic conditionem tu-
,, li, meque sequi ad Andocidem, apud quem pacta
,, sunt, iussi, vt communi consensu pactis descriptis,
,, iterum signarentur, ἀντίγραφα vero in echinum immit-
,, terentur, ne qua suspicio oriretur. Ea vero obsigna-

ta in

ta in iudicium deferebantur, vt præsto litigatoribus ipsis essent, vbi ea iudicibus per scribam recitari iussissent.

His autem peractis vtriq. litigatori hora ex lege ad dicendum statuebatur, eaq. clepsydra notabatur, propterea q. spatium illud διαμεμετρημένην ἡμέραν appellarūt. Erat autem, vt inquit Arpocratio, modus quidā aquæ ad dimensum diei spatium fluens, quæ mense Posideo ne mensurata, in quo maxima, & maximis de rebus iudicia exercebantur, in tres porro partes distribuebatur, vnam, quæ actori dabatur, alteram, quæ reo, tertiam, quæ iudicibus. quem morem cum ex commentarijs Aristotelis de rep. Atheniensium prodidit, tum ex oratione Aeschinis in Ctesiphontem, in qua hæc verba sunt: In tres partes diuiditur dies, cum γραφὴ παρανόμων in forum introducitur. prima enim aqua accusatoribus, & legibus, & democratiæ infunditur, secunda vero reo, & patronis. vbi vero primis sententijs absolutus non fit, qui trangressus esse leges arguitur, tū tertia aqua infunditur æstimationi, & magnitudini iræ vestræ. Clepsydra vero, de qua dixi, uas fuit perforatum, in quo, vt Vesparum scribit interpres, aquā infundebant, eamq. fluere sinebant vsque ad foramē, atque ita oratori silentium imponebant, ne fortasse dicendo diem eximeret, atque alios, ne dicerent, impediret. Huius autem rei tam multa extant apud oratores testimonia, vt ea commemorare, prorsus putidum esse videatur. Demosthenes contra Nicostratum: Non multis, inquit, post diebus in forum ingressus est ad diem dimensam. item ad Aphobum de falso: Quod tunc in parua quadam parte aquæ totius cū alijs obiecimus, nunc ad totam aquam ipsum per se probaturi eramus. & ad Polyclem: Si quis potest ostendere, me mentiri, surgens, in mea aqua redarguat. & contra Neæram: Procedente oratione, si volueritis audire, &

Hora ad dicendum clepsydra notata.

›› mihi aquæ copia ſuppetat, demonſtrabo. & Iſæus de
›› hereditate Pyrrhi: Recita, tu vero infunde aquam. Vi
detur autem orator id mandare archonti. quia De-
moſthenes in eiuſmodi de hereditate iudicio infundẽ
dæ aquæ negocium archonti aſsignat. Poſtquam, in-
,, quit, archon eos in forum duxit, & cauſſam agere
,, oportuit, cum alia omnia ſibi parauerunt ad iudiciũ,
,, tum aquæ, ad quam decertandum erat, quadruplo plus
,, nobis ſumpſerunt. neceſſe enim habebat archon am-
,, phorã vtriq. litigatori infundere, & tres choas poſte-
riori orationi. Pollux autem miniſtrum affuiſſe quen-
dam ſcribit, qui diceretur ἐφύδωρ, qui clepſydræ æqua
litatem aſſeruarit. Videndum tamen etiã atq. etiã ad-
monet Arpocratio, quid ſit, quòd Iſæus contra Elpa
goram dicat, aliquando ad dimenſam diem ſine aqua
iudicium fieri, aliquando cum aqua.

Sententiæ ferendæ ratio. Perorata vero tandem vtrinque cauſſa, cum nihil addendum reo videretur, petebat, vt iudices ſuffra-
gia de ſe ferrent. quod ſignificare Xenophon in ſympo
,, ſio videtur, cum inquit: Atqui nihil habeo amplius,
,, quod opponam. quare ferant ſuffragia, vt ſtatim vi-
,, deam, quid me pati, aut ſoluere oportet, modo occul
te ferant. Tum vero magiſtratus, qui iudicio præſide-
bat, ſuffragium iudicibus dabat, quo reum aut abſol-
uerent, aut damnarent. vnde illud eſt, de quo diximus,
,, Lyſiæ: Graue eſſet, ſi qui iudicium dederunt, & ſuf-
,, fragium permiſerũt, ne quos iudices ipſi condemna-
rent, iuberent. Præco vero, qui actori aderat, roga-
bat iudices, vt cui reus videretur culpæ affinis eſſe,
cõdemnatorium ferret calculum; qui ſecus, abſoluto-
rium. verum hæc non in omnibus iudicijs eodem mo
do. nã quibus criminibus pœna legibus erat conſtitu
ta, qui ἀγὼν ἀτίμητος, teſte Arpocratione, appellabatur,
vna ſententia ſatis erat, qua pœna illa reum aut mul-
ctabant, aut liberabant. quibus vero nulla à legiſlato-

re certa

re certa proposita pœna, sed ea aut magistratus, aut accusatoris arbitrio erat permissa, qui ἀγὼν τιμητὸς vocabatur, iubebat iudicibus is, qui iudicium exercebat, primum condemnandus reus, an absoluendus esset, statuere, inde quid ei patiendum, aut soluendum esset, æstimare. Itaque si quis quidpiam vel minimi quoque, vt ante cognouimus, pretij surripuisset, capite plecti lex iubebat; si vidua mariti mortui domum compilasset, aut si quis liberum hominem cõtumelia affecisset, primum damnandus ne, an absoluendus esset, statui, deinde damnato, siue à magistratu, siue ab accusatore pœna esset inscripta, statim quid ei pati, aut soluere oporteret, æstimari. atque hoc idẽ in crimine etiam impietatis, cuius reus fuit Socrates, vsurpatum esse animaduertimus. de quo sic Cicero (libentius enim huius, quàm Diogenis verba recito:) Socrates damnatus est, neque solum primis sententijs, quibus tantum statuebant iudices, damnarent, an absoluerent, sed etiam illis, quas iterum legibus ferre debebant. erat enim Athenis reo damnato, si fraus capitalis non esset, quasi pœnæ æstimatio. Neque vero solum in fraude impietatis, sed etiam violatarum legum hoc iuris est vsurpatum. quod ostendit Aeschines, cum inquit. Vbi vero primis sententijs reus absolutus non sit, tum tertia aqua infunditur æstimationi, & magnitudini iræ vestræ. Suffragia vero, vt inquit Pollux, primum marinæ chonchæ fuerunt, quas postea ex ære confectas σπονδύλους dixerũt. deinde, teste Vlpiano in expositione Timocrateæ, fabæ albæ, nigræq. aut solidæ, & perforatæ à iudicibus occulte in vrnas quasdam coniectæ sunt, atque albæ quidem, solidæq. ad absoluendum, nigræ vero, perforatæue ad condemnandum. De albis, nigrisq. scribit item Aristophanis interpres in Ranas; de solidis vero, & perforatis in Vespas. De præcone autem iudices sentẽtiam, vt paulò

,, lo ante dixi, rogante Aeschines contra Timarchum
,, loquutus est: Si de studijs, inquit, huius dandum esset
,, suffragium, Timarchus ne peccasset, an non, res au-
,, tem ageretur apud iudices, ad uos autem, vt nunc, ad-
,, ductus esset, neque liceret ex lege, aut decreto aut mi
,, hi accusare, aut huic defendere; præco autem, qui
,, mihi nunc apparet, vos rogaret legitima rogatione
,, calculum perforatum, cui videtur Timarchus impudi
,, cus esse, plenum vero, cui non, quid statueretis? Vr-
nas autem iudicibus, in quas suffragia deijceret, duas
præcones porrigebant, quæ κάδοι, & καδίσκοι diceban-
tur, vnam absolutoriam, condemnatoriam alteram;
quod cum interprete Vesparum tradit Arpocratio ex
,, auctoritate Menandri, qui dixit: Accipe suffragium.
,, cadiscus vero tibi absolutorius hic, condemnatorius
,, vero hic. Pollux autem duas amphoras vocat, in quas
iudices suffragia mitterent, condemnandi vnam æneã,
quam vocabant κύριον, absoluendi alteram ligneam,
quam dicebant ἄκυρον. quod idem etiam in Vesparum
commentario prodit. Vnde Lycurgus aduersus Leo-
,, cratem dixit: Vestrum vnumquenq. existimare opor-
,, tet, duobus cadiscis positis, altero proditionis, alte-
,, ro salutis caussa, si Leocratem absolueritis, prodere
ciuitatem. In priuatis autem iudicijs quaternos cadi-
scos appositos inuenio, singulis litigatoribus binos.
quod declarat in oratione contra Macartatum Demo-
,, sthenes, cum inquit: Quattuor cadiscis ex lege appo-
,, sitis, iudices decreuerunt, & suffragia fuerunt paucio
,, ra tribus, aut quattuor in Theopompi cadisco, quàm
in mulieris. Lata autem à iudicibus suffragia à magi-
stratu dinumerabantur. quod Isæus significat, cum lo-
quitur de hereditate Dicæogenis: Permisimus, inquit,
,, archonti, vt suffragia non numeraret, sed confunde-
ret. Notat porro Vlpianus in Medianam, non solum
plura suffragia, sed etiam paria vim ad absoluendum
habuisse.

habuisse. vnde dixit Aeschines contra Ctesiphontem:
„ Paria ei suffragia fuerūt. quod si vno solum excidisset,
„ aut exulasset, aut perisset.

His autem pronunciatis, si capite damnatus reus esset, vndecimuiris; vt summum de eo supplicium sumerent, tradebatur, si pecunia mulctatus, apud praetores, aut quaestores deae inscribebatur. de quibus postea cognoscemus. Quod si inscriptam reip. soluere mulctā rei familiaris impeditus angustijs nequiuisset, in vinculis habitus, atque infamia notatus cum ipse à rep. tractanda remouebatur, tum eandem filijs conditionem moriens relinquebat. Quod Miltiadi accidisse accepimus: qui accusatus proditionis, caussa cognita, capitis absolutus, pecunia tamen mulctatus est, lite quinquaginta talenta aestimata. quam pecuniam cū soluere non posset, in vincula coniectus ibi diem suū obijt. Cimo vero filius eius non ante remp. attigit, quàm sumpta à Callia sororis suae viro pecunia aes paternum dissoluit, ac reip. satisfecit. Itaque huc respiciens Demosthenes illud praeter cetera obiecit Androtioni, quòd cum pater eius debitor aerarij è carcere profugisset, ipse tamen, qui paternae infamiae hereditatem creuisset, remp. administrare auderet.

Sententiae executio.

DE IVDICIIS ARBITRORVM.

HACTENVS sit disputatum de iudicibus, deinceps sequitur, vt de arbitris, qui διαιτηταὶ dicti sunt, disseramus. quorum iura, vt etiam iudicum, obscurissima, & multis difficultatibus inuoluta sunt, neque adhuc satis cuiquam, vt mihi quidē videtur, illustria. Hi, quemadmodum Vlpianus in Medianam scribit, quadraginta quattuor ex vnaquaque tribu, & quidem, vt Polluci placeet, supra sexagesimum, vt Suidae, supra quinquagesimum annū nati, & ex Lexiarchicis tabu-

Arbitri qui, quales, & quot

lis quotannis sorte educti sunt. ex quo intelligi potest, ducentos uiginti arbitros in singulos annos alios alijs tribubus arbitrium reddidisse. unde Demosthenes in oratione contra Euergum dixit: Arbitrium fiebat in
„ Heliæa. nam ibi sedent, qui Erectheidi, & Oeneidi
„ arbitrium reddunt. Hi vero in duo genera longe inter

Arbitrorum genera duo.

se diuersa diuisi sunt. nam alij ex hoc numero ad priuatam caussam dijudicādam noua sorte lecti, alij a litigatoribus ita inter se pacifcentibus sumpti sunt. quod significauit Demosthenes in oratione ad Aphobum, cum dixit: Et cum mihi persuasisset, vt Archinæo, & Dracontidi, & Phanestrato de falso testimonio rem permitterem, vbi ab eis accepit, si iurati arbitrium fecissent, compromissum damnaturos, eos reliquit, & cum ad arbitrum sorte lectum se contulisset, nec crimina refellere potuisset, arbitrij damnatus est. Vtrunque autem genus complexus mihi videtur Aristoteles, quanquam obscure, cum in rep. Atheniēsium hæc verba posuit, quæ ab Arpocratione produntur: Arbitri a iudicibus diuersi fuerunt. nam iudices in assignatis foris iudicarunt, litesq. ab arbitris ad se translatas discreuerunt. arbitri vero ante sorte lecti, quàm ij, quorum de re ageretur, se eis permitterent, arbitrium reddiderunt, &, si litigatoribus placuisset, finem liti imposuerunt; sin minus, crimina, & citationes, & testimonia, & leges, & alias vtriusque probationes in echinum coniectas, atque obsignatas, litium introductoribus tradiderunt. Dicamus ergo nos deinceps de ambobus. Qui igitur arbitria sortitione adepti erant, ij operam eis dare cogebantur, ea tamen conditione, vt iniurati essent, & ad eos sine periculo mille drachmarum aditetur, & ab eis ad iudices prouocatio concederetur. Coactos esse arbitria reddere, ostendit Pollux, cum scribit: Arbitri sorte legebantur ex ijs, qui supra sexaginta annos nati erant, eisq. sub-

sortitione

„ sortitione arbitria tradebantur: eratq. eis infamia proposita, qui arbitrium, quod sorte obtigerat, recusarent. Iniuratos iudicasse, locus Demosthenis paullo ante ex Aphobi oratione recitatus docet. nam de periculo mille drachmarum idem in Androtiana significat, cum ait: Vereris ne mille drachmas? dicam intende apud arbitrum, nec periculum adibis. De prouocatione vero, quam ἔφεσιν appellarunt, apparet ex eodem contra Aphobum loco: Cum arbitris compromissarijs relictis ad arbitrum sorte datum se contulisset, arbitrij damnatus est. iudices autem, ad quos prouocauit, caussa cognita eadem cum amicis eius, & cum arbitro statuerunt, eiq. litem æstimarunt. Iam vero qui prouocarunt, eos tabulas omnes, quæ ad litem pertinerent, in echinum inclusas, & obsignatas ad iudicium detulisse, & Aristoteles, & Pollux eisdem locis tradiderunt. Compromissarij vero arbitri appellati sunt, quos ex compacto ipsi litigatores ex toto arbitrorum numero legerunt, & quibus se iuratis permiserunt, nec ab eorum sententia recedere ius fuit. de his autem lex est in Mediana: Si qui de commercijs priuatis inter se contēdant, & velint arbitrum quemlibet eligere, liceat eis legere, quem velint, arbitrū; vbi ex compacto voluerint, stent ijs, quæ ab eo decreta fuerint, neque amplius transferant ab hoc ad alterum forum eadem crimina, sed quæ iudicata sunt ab arbitro, rata sint. Atque eiusmodi quidem arbitros intellexit Demosthenes in oratione contra Neæram; Cum Phrynioni, inquit, litem intendisset, quòd à se hanc mulierem in libertatem abripuisset, persuaserūt eis propinqui, vt compromissum facerent, & pro Phrynione arbiter sedit Satyrus, pro Stephano Sabrias, cōmunem vero adlegunt Diogitonem, qui in fano conuocati, re audita, sententiam tulerunt, mulierem liberam esse, eaq. illi steterunt. & Isæus in oratione de

V here-

,, hereditate Dicæogenis: Cum lis esset initura mense
,, Mæmacterione, petijt Leochares à Dicæogene, vt pro
,, rogato iudicio, rem arbitro permitteremus. id quod
,, nos, qui leuiter læsi eramus, concessimus, remq. ar-
,, bitris quattuor permisimus. quorum nos duos addu-
,, ximus, illi duos. & in conspectu eorum pacti sumus,
,, staturos ijs, quæ ipsi decreuissent, & iurauimus. & ar-
,, bitri dixerunt, se, si possent iniurati nos in gratiam
,, reducere, facturos, sin minus, pronunciaturos, quæ
,, ipsi iusta censuissent. & Demosthenes in oratione ad
,, Callipum: Cum hanc mihi litem intendisset, inuitas-
,, setq. vt Lysithidæ rem permitterem, respondi, me se-
,, cundum leges permissurum, & ad magistratum rem
,, detuli. iste vero arbitro secũdum leges dato persuasit,
,, vt iniuratus arbitrium redderet; me denunciante, vt
,, secũdum leges iuratus arbitrium redderet, ille iniura
,, tus pronunciauit.

In his porro arbitrijs exercendis eandem rationem inter litigatores esse obseruatam differendi, transferendiq. arbitrij, & pecuniæ deponendæ, atque in iudicijs diximus, Demosthenes in oratione contra Mediam maxime indicat, cum ait: *Agendi ordo apud arbitros*
,, Strato nobis arbitriũ
,, reddens, vt venit ἡ κυρία, & omnia effluxerunt, quæ le-
,, gibus continentur, ὑπωμοσίαι καὶ παραγραφαί, nihilq. re-
,, stabat amplius, primum me rogauit, vt continerem
,, arbitrium, deinde vt in posterum differrem. tandem
,, vbi neque ego concessi, neque ille prodijt, serum au-
,, tem diei erat, arbitrium in eum tulit. Hinc narrat Pol
,, lux: Quoties quis apud arbitros, translato, aut dila-
,, to morbi, aut peregrinationis caussa arbitrio non oc-
,, currens εἰς τὴν κυρίαν, deserti arbitrij damnabatur, li-
,, cebat ei intra decem dies τὴν μὴ οὖσαν ἀντιγράφειν, & deser
,, tum arbitrium tollebatur, vt à principio veniret ad
,, arbitrum. si autem τὴν μὴ οὖσαν non tolleret, iuratus se
,, inuitum deseruisse arbitrium, pro rata arbitri senten-

tia

tia ducebatur. Hinc in oratione de nomine dixit Demosthenes: Cum ego litem hanc Bœoto Mantiæ filio Thoricio intendissem, à principio occurrit iudicio, & eiurauit, quasi esset Bœotus. tandem vt fraudi locus non fuit, desertum arbitrium aduersus se iudicari passus ἀντιλαγχάνει μοι τὴν μὴ οὖσαν. Est autem ἀντιλαγχάνειν τὴν μὴ οὖσαν litem renouare de iudicio irrito. Atq; hæc, & eiusmodi vocabula alia ad hāc rationem spectantia loco Medianæ commemorato inueniuntur.

Magistratus autem, qui lites ad arbitros introduxerunt, εἰσαγωγεῖς, id est introductores dicti sunt, de quibus ita Pollux: Εἰσαγωγεῖς nomen magistratus forte lecti, qui dicas ad arbitros introducebat. Atque hoc, credo, intellexit etiam Aristoteles, cum dixit, qui prouocarunt ab arbitris, eos tabulas omnes litis in echinum inclusas tradidisse τοῖς εἰσαγωγεῦσι τῶν δικῶν. Quos etiam eosdem esse opinor cum ijs, quos vocat in Mediana Demosthenes ἄρχοντας, cum inquit, Stratonem arbitrium iudicasse aduersus Mediam in ædibus archontum; Et cum iam, inquit, contenebrasset, offendit Medias archontes exire domo, vnaq. Stratonem, qui deserti arbitrij eum damnarat. ausufq. est petere ab eo, vt sententiam aduersus se latam mutaret, & ab archontibus, vt transcriberent. Ex quo apparet, eos illius iudicij prope dominos, ac principes fuisse. duos autem ei arbitrio præfuisse, post apparet.

Quin etiam pecunia apud arbitros quædam deponebatur. de qua Pollux ita scribit: Arbitri drachmam vnam ab actore ceperunt, quæ dicebatur παράστασις, cū ipse in tabulis & crimen, & æstimationē inscripsisset, alteram vero pro ἀντωμοσία. Demetrius autem Phalereus, teste Arpocratione in libris de legum latione, tradit, arbitros cepisse drachmas duas, vnam, quam vocabant παράστασιν, alteram κατὰ ὑπωμοσίαν ἑκάστην.

Hos autem arbitros in exitu anni, qui Scirrhophorione

rione mense complebatur, potestate abijsse, elicitur
,, ex Mediana, vbi ita agit orator: Medias expectata vl-
,, tima arbitrorum die, qui est Thargelione, aut Scirrho
,, phorione, ad quem hic quidem arbiter venit, ille ve-
,, ro non venit, eo, qui prytaneatum gerebat, ad suffra-
,, gia danda inducto, contra omnes leges Stratonem ar-
,, bitrum ne accusatum quidem eijcit, & infamia notat.
Quem locum ita declarat Vlpianus: moris fuisse, vt qui remp. attigissent, rerum actarum rationes redderent, arbitros autem quendam in locum certis diebus conuocatos, vt si quis eos accusare vellet, quòd aut gratiæ, aut odij caussa, aut pecuniæ iudicassent, parati ad defensionem essent; abeunte vero anno ab arbitris initium sumptum, quia leuior eorum procuratio fuerat, Stratonem autem, cum extremo die mensis venire neglexisset, Mediæ esse potentia condemnatū. Ac de prisca quidem Atticorum iudiciorum consuetudine hactenus disputatum sit.

CARO-

CAROLI SIGONII

DE REP. ATHENIENSIVM

Liber quartus,

QVI INSCRIBITVR DE MAGISTRATIBVS.

TERTIVM locum obtinet quæstio obſcura de magiſtratibus. Magiſtratus autem voco, quas illi ἀρχὰς appellarunt. quod ipſum cum dixerunt, nihil aliud quàm ius quoddã à priuati hominis iure ſeparatum intellexerunt. habet enim qui in magiſtratu eſt, non id iuris ſolum, quod priuati ciues reliqui, nimirum quod ex communicatione ciuitatis adeptus eſt, ſed aliud quoque amplius, quod capiendo magiſtratu eſt conſequutus. Verum quod præcipue ius hoc nomine magiſtratus ſignificetur, magnam habet dubitationem. Ariſtoteles enim in quarto de rep. haud facile exprimi poſſe aſſerit, quid magiſtratus nomine deſignetur. Nam cum præfectos, inquit, multos ciuilis ſocietas deſideret, certe non omnes, qui leguntur, aut ſorte

Magiſtratus qui.

» ducuntur, magiſtratus ſtatuere oportet. cuiuſmodi
» ſunt primum ſacerdotes, qui in aliũ numerum, quàm
» ciuilium magiſtratuum, referendi ſunt, deinde chora
» gi, & præcones, & legati. curationes autem aliæ ciui
» les ſunt aut omnium ciuium ad aliquod officium, vt
» prætores militum, aut partis, vt gynæconomus, & pæ
» donomus: aliæ vero domeſticæ, vt cum ſitometras le-
» gunt, aliæ vero miniſtræ, & ad quas, ſi opes ſuppet-
» tant, ſeruos adhibeant. in primis autem magiſtratus
» vocandi, quibus tributum eſt, vt quibuſdam de rebus
» conſultent, & iudicent, & imperent: præcipue autem
» vt imperent. eſt enim maxime proprium magiſtratus
» imperare. Ex quibus verbis apparet, eum duo gene-
ra magiſtratuũ conſtituere, αἱρετοὺς, & κληρωτοὺς, id eſt qui leguntur, & qui ſorte ducuntur, neque tamen ſacerdotes, aut choragos, aut præcones, aut legatos, quãquam leguntur, aut ſorte ducuntur, magiſtratus vocare: pari ratione eundem curationes omnes, quas illi ἐπιμελείας vocant, magiſtratus nomine ſpoliare, curationes autem appellare, quæ alicui officio, atque operi efficiendo ſunt deſtinatæ. quarum aliæ ciuiles ſint, aliæ domeſticæ, aliæ illarum miniſtræ; atque illud demum concludere, magiſtratus ſolos nominandos eſſe, qui ius habeant conſultandi, iudicandi, & imperandi. Aeſchines autem contra Cteſiphontem diſputans, acute admodũ ex verbis legis Solonis tria genera magiſtratuum eſſe contendit: vnum eorum, qui populi ſuffragio creati ſint: alterum, qui ſortis beneficio: tertium, qui editione, quos Solo χειροτονητοὺς, κληρωτοὺς, & αἱρετοὺς vocet. Sic autem agit: Si quis exci-
» piat magiſtratus eos, qui ſorte, & qui ſuffragio popu
» li ſint creati, relinquitur, quos tribus, aut curiæ, aut
» populi ex ſe ipſis ad tractandas pecunias publicas pro
» dãt, eos magiſtratus editítios eſſe. hoc autem fit, quan
» do mandatur aliquid tribubus, exempli cauſſa, vt foſ-
ſas

ſas ducant, aut triremes conſtituant. Ex quibus verbis intelligi poteſt, quos Ariſtoteles vno nomine αἱρετοὺς appellauit, eorum duo genera à Solone inſtitui; vnum qui χειροτονητοὶ dicantur, alterum qui αἱρετοὶ, id eſt vnum, qui totius populi ſuffragio creati; alterum qui à parte populi proditi ſint: præterea curationes, quas Ariſtoteles magiſtratus eſſe negauit, à Solone in magiſtratuum nomen includi. quid ita? nempe, quia vt Ariſtoteles proprium ius magiſtratus eſſe voluit, conſultare, iudicare, & imperare, ſic Solo mulctam irrogare, & iudiciorum principatum habere. quæ illi τὰς ἐπιβολὰς ἐπιβάλλειν, & τὴν τῶν δικαστηρίων ἡγεμονίαν ἔχειν dixerunt. Quod ex eadem Aeſchinis oratione cognoſcitur;

Magiſtratus ius.

,, Hunc igitur, inquit, & magiſtratum τειχοποιῶν

,, geſsiſſe, & publicas pecunias tractaſſe, vt alij magiſtra-

,, tus, & iudiciorum principatum obtinuiſſe, teſtibus planum faciam. & ex oratione Lyſiæ contra Nicomachum: Ille vero Archontibus mulctam irrogantibus,

,, & in forum introducentibus ne obtemperare quidem

,, voluit. Ἐπιβολὴ vero legitima quædam pecuniæ ſumma fuit, qua propria magiſtratus auctoritate mulctandi ius habuit. vltra quam ſi progredi, & τίμημα ἐπιγράφειν, id eſt æſtimationem inſcribere voluit, eam in forum introducere, & iudicum cognitioni permittere debuit: id quod præter cetera lex oſtendit, quæ à Demoſthene profertur in oratione aduerſus Macartatū:

,, Archon non ſinat viduas aliquid contra leges facere,

,, & pro magiſtratus auctoritate irrogandæ mulctæ ius

,, habeat. quod ſi maiore pœna digna videatur, vbi ad

,, quinque dies in ius vocarit, & æſtimationem, quæ ſi-

,, bi videatur, inſcripſerit, introducat in Heliæam. He-

,, liæa vero æſtimet, quid ei patiendum ſit, aut ſoluendum. Quibus principijs poſitis, ſequitur, curationes & omnino quaſcunque præfecturas magiſtratus nomine afficiendas eſſe. Nos autem, quoniam Solonis remp. deſcri-

describendam suscepimus, interpretem legis eius Aeschinem sequuti latiore significatione omnes potestates, quæ mulctæ irrogandæ ius, aut iudiciorum, aut etiam consiliorum principatum habuerint, nomine magistratus afficiemus. Vt autem iudiciorum principatus est, vt in fora iudicum introducere, sic consiliorum, vt ad consessus referre publicos possint.

Magistratuum genera.

Hac definitione constituta, sequitur, vt magistratuum genera perquiramus, quæ multa ex multiplici eorum diuisione reperiuntur. Primum enim, quod est in lege, alij χειροτονητοὶ fuerunt, alij κληρωτοὶ, alij αἱρετοὶ. χειροτονητὰς dixerũt, quos populus vniuersus legitime cõuocatus suffragio declarauit. legitime autẽ cõuocabatur, cum à Thesmothetis, vt inquit Pollux, solemni die concio ἀρχαιρεσίαις, id est creandis magistratibus habebatur. Ibi vero qui propositus erat, de eo suffragium ferebatur, vt Aeschines de ementita legatione: ,, Cum legati decem creandi essent, ego propositus ,, sum à Nausicle, Demosthenes autẽ à Philocrate. Quo factum est, vt multis absentibus, atque adeo etiam recusantibus honores sæpe virtutis opinione, & populi fauore delati sint. Suffragium vero fuit χειροτονία, id est porrectio manuum, nimirum, vt in quem plures manum sustulissent, quemq. eiusmodi voluntatis iudicijq. sui significatione probassent, is magistratum adeptus diceretur. eo vero modo prætores, hipparchos, & qui cum his coniuncti erant, designarunt, & omnino, vt inquit in Politicis Aristoteles, omnes, in quibus rerum vsus, & exercitatio aliqua quærebatur. κληρωτοὶ dicebantur, quorum nomina in singulis tabellis scripta in sortem conijciebantur. Quo respiciens dixit contra Neæram orator, duabus tabellis præfecturam sortiri, esse fraudem reip. facere. Vt autẽ illi in comitijs per Thesmothetas creati, sic hi in fano Thesei per eosdem sorte ducti sunt, quod ostendit

Aeschines

Aeschines contra Ctesiphontem; Magistratus, inquit, esse dicent eos, quos thesmothetæ sortiuntur in æde Thesei, & eos, quos populus solet porrectione manuum declarare in comitijs, prætores, hipparchos, & qui cum his coniuncti sunt. Αἱρετοὶ vero dicti sunt, quos extra ordinem ex senatus populiq. decreto tribus, aut populi ex suo quisque corpore prodiderunt, vt omnes operibus publicis perficiendis præfecti, quales murorum curatores, viarumq. stratores. quod ex eodem apud Aeschinem loco perspicitur.

Quanquam autem ex omni, vt diximus, censu magistratus creari lege Aristidis licuit, tamen, vt Xenophon in libro de rep. Atheniensium scribit, plebes infima iure tantum honorum contenta nunquam eos magistratus petijt, qui salutem, aut periculum totius populi continerent, sed eos tantum, vnde fructū vtilitatemq. perciperet, reliquos vero diuitibus reliquit.

Quacunque vero ratione, & quocunque ex censu lecti fuissent, omnes oportebat vitæ, morumq. suorū, antequam magistratum inirent, rationem in foro apud iudices reddere. quæ iudicij forma dicebatur δοκιμασία, & postquam magistratu abijssent, rationem magistratus apud logistas referre, quæ dicebatur εὐθύνη. Quod cum multis alijs testibus, tum maxime Aeschine confirmatur in oratione de ementita legatione. Iubet lex, inquit, magistratus oēs, quos populus creat, & publicorum operum præfectos, & omnes, qui tractāt aliquid ciuitatis vltra triginta dies, & qui iudiciorū principatus obtinent, (operum vero præfecti omnes iudiciorum principatum obtinent,) & qui sorte lecti sunt, hos inquam omnes lex iubet præesse, probatos in foro, & rationem, atque εὐθύνας apud scribam, & logistas deponere, ita vt nemo vel minimo magistratu gesto, nisi rationem, & εὐθύνας reddiderit, à popu-

Probatio magistratuum.

lo corona donari posſit. Forenſis autem hæc probatio propterea neceſſaria fuit, quia Solo, vt idem inquit contra Timarchum, lege prohibuerat, ne quis magiſtratum ullum aut intra Atticæ populos, aut extra, aut ſuffragio, aut ſorte delatum gerere poſſet, qui impudicitiæ, aut alio turpitudinis genere notatus fuiſſet. Vt autem qui in probatione reijciebatur, magiſtratū non inibat, quemadmodum ex Lyſiæ oratione de Euādri probatione cognoſcitur, ſic qui in referendis rationibus conuinceretur, pœnas ex lege dabat. quod ex eodem Aeſchinis loco apparet.

Diſquiſitio magiſtratuum.

Neque vero hoc cōtenti fuerunt. quin etiā in prima prytaneæ cōcione magiſtratus omnes in diſquiſitionē vocarunt, eoſq. ſi parum probe ſe gererent, vt ſupra diximus, abrogarunt. Vnde aduerſus Theocrinem dixit Demoſthenes: Frater huius propter eiuſdem improbitatē in diſquiſitionibus magiſtratu ſpoliatus, in eandē omnes collegas calamitatem traxit. noſtis enim, vt Lyciſco archonte, theſmothetæ omnes in populo abrogati ſint, ac deinde coronas à uobis receperint. Coronas autem receptas cum inquit, inſigne magiſtratus intelligit, quo alij coronæ, alij ſtrophij fuerunt ornati.

Inſignia magiſtratuum.

De corona teſtimonium extat Demoſthenis, qui in ſecunda aduerſus Ariſtogitonem inquit: Cum abrogati ſunt aliqui eorum, qui verſantur in magiſtratibus, extemplo abdicant ſe magiſtratu, & coronas deponūt. De ſtrophio meminit Pollux, qui nomophylaces, non corona, ſed ſtrophio albo vſos ſcribit.

Prouocatio magiſtratuum

Illud præterea prodit Plutarchus, magiſtratus omnes à Solone cum prouocatione, quam ἔφεσιν vocarūt, fuiſſe creatos, prouocationem autem à magiſtratibus ad iudicia fuiſſe permiſſam.

Cur pleriq. magiſtratus deni.

Quod autem pleriq. magiſtratus deni quotannis lecti ſunt, id ipſum ex Cliſthenis inſtituto profectum eſt, qui cum decem tribus inſtituiſſet, ex ſingulis legi ſingu-

gi singulos statuit, vt æqualitatis rationem, qua vna ciuitatis maxime concordia continetur, in rep. custodiret.

An vero certus annus singulis capiendis magistratibus fuerit, parum cognitum est. Illud quidem accepimus, neminem nisi certa ætate operam suam reip. præstitisse: is autem annus fuit decimus octauus. quo anno apud curiales probabantur, & ex pueris excedentes in ephebos, atque adeo in uiros adscribebantur, & ex lexiarchicarum tabularum, in quas referebantur, auctoritate ius bonorum suorum adipiscebãtur. quod supra probatum nouo nunc etiã Aeschinis testimonio confirmandum uidetur: qui in oratione de falsa legatione inquit, se ex pueris egressum peribolũ regionis fuisse biennium, eiusque rei se synephebos testes daturum; & Vlpiani, qui in Medianã scribit, cum in ephebos adscribebantur, & in viros profitebantur, ius suorum bonorum adeptos, e tutela exisse. Huc accedit exemplum Demosthenis, qui si Callimacho archonte anno trigesimo secundo Mediam, Timocrate vero archonte, e tutela egressus tutores suos iudicio, quod Dionysius, & Plutarchus scriptum reliquit, est persequutus, profecto anno ipso decimo octauo ætatis e tutorum potestate, atque e pueris abijt, ac in ephebos, & in tabulas lexiarchicas est relatus. Ab hoc ergo anno aut fortunis aut corpore seruire reip. cœperunt, ita vt aut περίπολοι, aut λειτουργοὶ fuerint, atque ab ijs initijs ad altiores honorum gradus ascenderint. quod ex sequenti disputatione planissime cognoscetur. nunc, quod instat, singulorum, ut proposuimus, iura magistratuum persequamur.

Certa ætas magistratuum

De Præfectis Consiliorum.

In magistratibus autem exponendis, quoniam consilia

silia præposuimus iudiciis, ob eam rem ante qui consilia, quàm qui iudicia, rexerint, edocebimus: & quia consilia supra commemorata sunt, tribus, curiæ, gentes, populi, senatus, concio, & Areopagus, propterea qui his consiliis magistratus præfuerint, indagabimus.

Phylarchi. Tribubus igitur præpositi fuerũt antiquitus, vt opinor, φύλαρχοι, qui deni à Clisthene, quod scribit Herodotus, vt à populo crearentur, instituti sunt, post autem cum ad rei bellicæ, vt pòst dicemus, administrationem essent traducti, omnem tribuum curam susceperunt ij, qui ἐπιμεληταὶ φυλῶν, id est tribuum curatores sunt appellati. Hi vero à tribubus proditi, tribus ipsas, cum usus postulauit, conuocarunt, & earũ negocia, atque ærarium procurarunt. Quod indicat

Curatores tribuum.

,, Antiphon in oratione de choreuta: Volui, inquit, viros
,, duos, vnum curare Erectheidem, quem ipsi tribules
,, decreuerant conuocare tribum, eiusque perpetuam
,, curam habere, alterum vero Cecropidem, qui perpe
,, tuo solitus erat hanc tribum conuocare. & Demosthenes, cum ait, Theocrinem curatorem à tribulibus declaratum, rem communem administrasse, atque in iudicio repetundarũ de peculatu damnatum esse. Adde, quod idem, cum aduersus Mediam inquit, Pandionide tribu iam tertium annum choragum non edente, eade re archontem, & tribus curatores inter se contendisse, atque iurgasse, sane ad curatores tribus honorem, laudemq. ipsius tribus pertinuisse significat, eorũq; munus fuisse, ut darẽt operam, ne tribui anno suo choragi deessent.

Phratriarchi. Quod autem in tribubus phylarchi, aut tribuũ curatores, iuris obtinuerũt, idẽ prope in curijs φρατρίαρχοι, siue curiarum præfecti videntur exercuisse, quorum meminit Pollux, & Arpocratio, & præcipue Demosthe
,, nes in oratione aduersus Eubulidem: Recita curialium

testimonium, qui me phratriarchum legerunt. ...

Quo posito, illud et uerisimile coniectura uidetur, cum gentium consilium quoddam fuerit, eodem modo et quosdam singularum gentium curatores extitisse, qui curiarum præfectis responderint, atque gentiũ negocia administrarint: præsertim uero cum tabulæ quædã fuerint, ut supra ostẽdimus, cõmunes, & curiales uocatæ, in quas puerorũ nomina referrẽtur. quas obseruasse, qui curijs præfuerunt, haud sane alienũ uidetur. Gentium curatores.

Populis autem certe δήμαρχοι sunt præpositi, cum à Clisthene essent eo, qui populos in tribus distribuit, instituti, eademq. auctoritate, qua qui regum tempore Naucrari dicebantur, ornati. Munus autem eorum fuit, descriptiones fundorum, qui in singulis populis essent, conficere, tabulas lexiarchicas custodire, populos, re postulante, conuocare, & suffragium eis dare. quæ omnia ex Aristotelis auctoritate prodidit Arpocratio. Adijcit Pollux, eosdem collationes, et impensas, quæ à populis fierent, suffragio subiecisse. Quo eodem pertinet illud in oratione contra Eubulidem, in qua ait Euxius, multorum à se uoluntates alienasse, quod in demarchia à multis, quæ ex nemorum redempturis debebant, acerbe exegerit; & Arpocrationis illud, cum eos pignora abstulisse ex Aristophanis sententia inquit. Quin etiam eosdem popularium recensum fecisse, & nautas edidisse, Demosthenes aduersus Polyclem ostendit: His auditis, inquit, decreuistis, trierarchos naues ad Choma deducere, & senatores, ac demarchos recensiones popularium facere, & nautas edere. & aduersus Macartatum, eosdem, si quis in populo perisset, neque sepulturæ mandatus esset, sepulturam eius ex lege curasse. cuius legis uerba hæc sunt: Qui pereunt in populis, quos nemo sustulerit, eos demarchus propinquis denunciet, ut tollant, atque sepeliant, & populum expient eodemmet die, Demarchi.

,, quo singuli eorũ perierint. de seruis aũt denũciet dño
,, de liberis uero ijs, qui pecunias possident. quòd si nul-
,, læ mortui pecuniæ sint, denunciet propinquis mortui.
,, quod si, denunciante demarcho, propinqui non sustu-
,, lerint, demarchus locet tollendum, & sepeliendum,
,, & expiandum eo die populum, quàm minimo poterit.
,, quòd si nõ locauerit, mille drachmas ærario dare dam
,, nas esto: quidquid autem impenderit, duplum à de-
,, bitoribus exigat. si non exigat, ipse popularibus da-
re damnas esto. Quòd autẽ lexiarchicas tabulas apud demarchos asseruatas scribit ex Aristotelis sententia Arpocratio, idẽ etiã Demosthenis testimonio confirmatur. apud quem Euxius aduersus Eubulidem dolet, tabulas, in quibus pater suus professus erat, Antiphilo Eubulidis patre demarcho interijsse, et Leochari Aristodemi filius obijcit, quòd paucis quibusdã Otrynensium conuocatis, & demarcho persuaserit, ut apertis tabulis semetipsum inscriberet.

Prytanes. *Proedri.* *Epistatæ.*

Iam uero senatui Quingentũuirũ, & concioni prytanes, & proedri, & epistatæ præfuerunt. Atque hi quidẽ omnes, ex quibus, & quo modo legerentur, & quàm multis diebus, & quo iure præessent, satis supra ostensum est, cum de senatu, & concione, quorum iura ab his disiungi uix possunt, est disputatũ. Fuerunt autem prytanes quinquaginta, proedri nouẽ, epistatæ duo, unus senatus, alter populi, in sortem omnes coniecti, qui senatum, & concionem indixerunt, conuocarunt, dimiserunt, priuatos, legatosq. audierunt, & in senatum, concionemq. produxerunt, ad ea cõsilia rettulerũt, & si quid aliud fuit, quod cum senatu, populoq. agendum esset, id ipsi pro sua auctoritate eo, quo demonstrauimus, modo egerũt. Memorabile uero illud, quod narrat Pollux, epistatam senatus bis eũdẽ legi non licuisse, clauesq. ærarij, quod in arce erat, cũ publico annulo apud se habuisse, & propterea nisi diẽ unum in imperio esse

per

per leges non potuisse. Quæ ipsa ita sancita esse scribit in Androtianã Libanius, siue quicũq. is sit, qui eius argumentum orationis conscripsit, ne ille diuturnitate imperij abusus tyrãnidẽ occuparet. Prætores autem extra ordinẽ cum concione egerunt, ut supra diximus. Quin etiam thesmothetas cum concione aliquando egisse reperimus. Etenim, teste Polluce, & comitijs magistratuum præfuerunt, & delationes ad populum detulerunt. nam, ut ijdem ad Areopagi senatum rettulerint, ante cognouimus.

Prætores Thesmothetæ

DE PRÆFECTIS IVDICIORVM.

IVDICIORVM autem foris reliqui ferme omnes magistratus præfuerunt. uerum principatum quodammodo eorum nouem archontes tulerunt, Rex, Archon, Polemarchus, & Thesmothetæ sex. quibus magistratibus tantum honoris tribuit Solo, ut, quod scriptum est in oratione contra Neæram, quos populus ciuitate donaret, eis tamen hanc dignitatem lege adimeret, sed posteris eorum tantum communicaret. Hi uero non suffragio, ut ante, sed forte ut legerentur, instituit, ita tamen, ut postquam lecti essent, in senatu quidem excuterentur, in iudicio uero probarentur. quorum illud ἀνακρίνεσθαι, hoc δοκιμάζεσθαι appellarunt. Ac excussos quidem ostendit Demosthenes in oratione aduersus Eubulidem: Vos quidem nouem archontes excutitis, an de parentibus bene mereantur. ego uero à parentibus orbus relictus sum. & paullo post: Quemadmodum uos excutitis Thesmothetas, sic ego me ipsum uobis excutio. heus tu, quis tibi fuit pater, qui propinqui, qui curiales, qui Apollinis, & Iouis Hercei gentiles, qui tribules? Quem locum explicans, ut uideo, Pollux, inquit, thesmothetarum excussionem factam esse, interrogante senatu, an utrinque essent Athenienses tertio

Nouem archontes.

gradu,

gradu, & ex quo populo, an haberent Apollinem patrium, & Ioue Herceum? an de parentibus benemererentur? an stipendia pro patria fecissent, an censum haberent? Hoc tamen pacto excussos omnes, qui reip. partem aliquam tractaturi essent, narrat Dinarchus in oratione contra Aristogitonem. Illud autem in nouem archontibus fuit præcipui, quòd in Regia porticu iureiurando adacti sunt, se leges seruaturos, neque donum accepturos, alioquin auream Delphis statuam repensuros. deinde, quòd in arcem ascendentes, eadem iurarunt, & myrto coronati sunt. Vnde Socrates in Phædro dixit: Atqui ego tibi, vt nouem archontes, polliceor auream Delphis statuam soluturum. Probatos autem à iudicibus, ex Demosthenis verbis elicitur, cum cōtra Leptinem inquit, Solonem uoluisse, thesmothetas sorte lectos bis probatos imperare. vno enim probationis vocabulo excussionem etiam videtur esse cōplexus. merito. cauerat enim Solon, ut supra dixi, ne quis impudicus ex nouem archontibus esset. Corona vero eos usos esse, & tradit Pollux, & in oratione contra Timarchum confirmat Aeschines, & aduersus Mediam Demosthenes: Si quis, inquit, thesmothetam contumelia, aut maledicto affecerit, infamis est omnino, quia leges, & coronam uestram, & nomen ciuitatis cōculcauit. pariterq. si archōtem coronatum percusserit, aut maledicto incesserit. Iura uero singulis his diuersa Solo concessit. quorum alia ad sacra, alia ad consilia, plurima uero eaq. summa ad iudicia pertinuerūt. Ac sacra quidē patria Rex, Archon, & Polemarchus procurarūt, ut dicemus, cum de sacrorum præfectis agemus. ad concionem autem, & Areopagum ut quibusdam de rebus rettulerint, supra ostendimus. Nunc autem, ut grauiora iudicia exercuerint, quæ maxima eorum fuit procuratio, exponamus.

Primum autem nouē archontes & iudicum numerū,

& sua

& sua cuiq. iudici fora sortiti sunt, & quo quæque fora die iudicare deberent, ut ante diximus, proscripserunt. deinde maiorem litium partem apud se intentam audierunt, &, si libuit, in ipsa fora introduxerunt, publicas quidem ferme rex, & thesmothetæ, priuatas autẽ archon, & polemarchus. Quod intellexit Vlpianus in Androtianam, cum ab Eutyphrone in Regia porticu rogatus, cur ibi esset, quòd non ei, ut sibi, apud regem δίκη esset, reprehendit eum, quòd apud regem δίκην appellasset, quam Athenienses γραφὴν nominarent. Quæ uero apud quenq. actiones intentæ, & ab ijs in forum introductæ sint, quod supra omisimus, cum de iudicibus agebamus, in præsentia subiungamus.

De Rege igitur, qui in porticu Regia ius dixit, ita scriptum est apud Pollucem: Apud Regem lites Rex.
,, intenduntur impietatis, sacerdotij controuersi. & gen-
,, tibus, ac sacerdotibus omnibus ipse ius dicit. & caussas
,, de cæde in Areopagum introducit, & deposita coro-
,, na cum ijs iudicat. quin etiam lites de rebus inanimatis cognoscit. Hoc autem idem prodit etiam Arpocratio, dum, quid sit ἡγεμονία δικαστηρίων, exponit. Ac de cæde quidem ut rex cognouerit, satis supra demonstratum opinor. de impietate autem eum quæsisse, ostendit Plato etiam in Eutyphrone, ubi Socrates in Regia porticu apud Regem à Melito de impietate accusatus, Eutyphron autem patri suo iudicium de cæde intentaturus narratur. & Demosthenes in oratione aduersus
,, Lacritum: Litem intende apud Regem; non sumus, in-
,, quit, gynasiarchæ, neque impietatis accusamus quen-
,, quam. Scribit tamen idem in Androtiana, si quis alterum argueret impietatis, id & apud thesmothetas, & apud regem facere potuisse, sed apud thesmothetas γράφεσθαι, apud Regem φαίνειν.

Iam vero apud Thesmothetas actiones intentæ sunt Thesmothetæ
de peregrinitate, de peregrinitate corrupta, de donis,

 de ca-

de calumnia, de falsa citatione, de falsa relatione, de contumelia, de nomine deleto,& de adulterio. Quod non solum Pollucis, & Arpocrationis, sed etiam vete rum legum auctoritate testatū est. De peregrinitate, n̄ lex extat apud Demosthenē in oratione contra Neærā:
" Si quis desponderit mulierem peregrinā, vt propinquā
" suam, homini Atheniensi, infamis esto; & bona eius
" publicentur, & conuictoris pars tertia esto. γραφέσθω
" autem apud thesmothetas, cui licet, quemadmodum
" etiam de peregrinitate. item altera: Si peregrinus ci-
" uem Atticam in matrimonio habuerit arte, aut frau-
" de aliqua, γραφέσθω apud thesmothetas quilibet Athe-
" niensis, cui ius est; si conuincatur, veneat & ipse, &
" bona eius,& tertia pars conuictoris esto. eodem modo
" & qui vxorem habet peregrinam, damnatus debeat ærario mille drachmas. De donis autem lex est in oratione contra Stephanum secunda: Si quis coierit, aut
" corruperit aut Heliæam, aut aliquod forum ex ijs, quæ
" sunt Athenis, aut senatum, præbitis ad corruptelam
" pecunijs, aut manum fecerit ad popularis status euer-
" sionem, aut aduocatus cum esset, pecunias ceperit in
" priuatis causis, aut publicis, harum rerum γραφαὶ sunto apud thesmothetas. De calumniatoribus, quos illi sycophantas dixerunt, sic scribit in oratione de antido
" si Isocrates: Maiores nostri acerbiores de sycophantis,
" quàm de alijs maleficijs, leges tulerunt. quia maximis
" delictis in vno tantum foro iudicia compararunt, de sy
" cophantis autem γραφὰς apud thesmothetas, εἰσαγγελίας
" in senatu, προβολὰς in populo statuerunt. De contume lia porro legē profert Aeschines in Timarchum: Si quis
" Atheniensem puerum liberum contumelia affecerit,
" γραφέσθω ille, in cuius potestate est puer, apud Thesmo
" thetas, æstimatione inscripta, qua si à iudicibus damne
" tur, Vndecim uiris traditus, eodem die moriatur. item alteram Demosthenes in Mediam: Si quis alicui contumeliam

tumeliam intulerit, vel conuicium dixerit, γραφὴν cōtumeliæ, δίκην conuicij subeat, si vero thesmothetæ, infamis esto. omnibus autem omnino pro eo, qui male habitus est, pœnas repetere ius sit. item alteram: Si quis contumelia affecerit quenquam aut puerum, aut mulierem, aut virum liberum, aut seruum, aut aliquid aduersus hos contra leges commiserit, γραφέσθω apud thesmothetas quilibet Atheniensium, cui ius est, thesmothetæ vero introducant in Heliæam triginta post γραφὴν diebus, nisi si quid publici impedimento sit; sin minus, vt primum licuerit. vbi vero damnatus sit, illi Heliæa statim æstimet, quid pati, aut soluere debeat. qui vero γραφὰς priuatas γράφωνται ex lege, si quis non persequutus erit, aut persequutus quintam suffragiorum partem non tulerit, pendat mille drachmas ærario. si vero de contumelia pecunia mulctatus sit, si liberum contumelia affecerit, in vinculis esto, donec pendat. Quibus legibus adductus, vt video, Isocrates in oratione cōtra Lochitam ita scriptum reliquit: In alijs criminibus licet ei soli, qui iniuriam passus est, ei, qui fecit, iudicium intentare, de contumelia vero, quasi res communis agatur, licet cuilibet Atheniensium γραψαμένῳ apud thesmothetas, ad vos accedere. præclare. Hoc est enim, quod Solo voluit, cum interrogatus, vt prodit Plutarchus, quæ probe ciuitas regeretur, respōdit, in qua cuicunq. non minus læsi alterius iniuriam iudicio persequi licet, atque ei ipsi, qui iniuriam passus est. De nomine deleto ita scriptum extat in oratione aduersus Theocrinem: Lex diserte præcipit, si quis eorum, qui ærario debent, ære non persoluto, ex tabulis expunctus fuerit, aduersus eum de nomine deleto apud thesmothetas γραφὰς esse, non autem aduersus eum, qui, cum debeat, non sit in tabulas relatus. in hunc enim ἔνδειξιν, & alias pœnas esse. De adulterio ita contra Neæram: Si quis alterum, vt adul-

adulterum iniuste vinxerit, γραφέσθω apud thesmothetas, se iniuste vinctum, & si uinctorem conuicerit, & videatur ab eo iniuste insidijs appetitus, ipse indemnis esto, & sponsores sponsione liberentur. sin autem adulter esse videatur, iubet lex, vt sponsores eum cõuictori tradant, in foro vero sine pugione pro arbitratu eum tractet, vt adulterum. Iam vero actionem τῶν παρανόμων apud archontem intentam thesmothetas introduxisse, significat Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte: Aeschines, inquit, intendit γραφὴν Ctesiphonti apud archontem τῶν παρανόμων, archon inde ad thesmothetas. & Vlpianus ad Leptinianã perspicue tradit. quo cum discrepare Pollux haud videtur. si quidem scribit, thesmothetas τῶν παρανόμων γραφὰς εἰσάγειν, & si quis parum idoneam legem scripserit. Eodem vero referre δοκιμασίας etiam, & προβολὰς possumus, quas à thesmothetis introductas à Polluce accepimus. nã de δοκιμασία confirmat Lysias in oratione contra Alcibiadem de militia neglecta: Valde nimirum succẽseretis, si Thesmothetæ vestræ probationi obuiam euntes vos ad condemnationem rogarent, quòd graue esse existimaretis, si qui iudicium dederunt, & suffragium permiserunt, ne quos condemnaretis, iuberent. Eadem etiã ratione nonnullæ ἀπαγωγαὶ factæ sunt ad thesmothetas. vt de quibus lex est in Aristocratea: Homicidã ius esto necare in nostrate agro, & abducere, vt iubet lex in tabula. Quæ verba exponens orator ita subijcit: Concedit lex adducere. an ad se? minime vero. at quo modo? vt iubet lex in tabula. quid est hoc? thesmothetæ reos ob cædem possunt capite mulctare. ad hos igitur vult abduci. & Lycurgus contra Leocratem, decretum recitans de ijs, qui in bello Deceliam secesserunt: Si quis, inquit, reuersus capiatur, ius esto cuilibet Atheniensium abducere ad thesmothetas. Quin etiam eosdem de pactis, & iniurijs mercatorijs cognouisse, ostẽdit

,, dit Demosthenes in oratione ad Phormionem de mu- ,,
,, tuo: Grauissimum, inquit, esset, si leges iuberent, de ,,
,, pactis dicas esse apud thesmothetas, vos vero dicam ,,
,, recusaretis iurati. & contra Apaturium: Mercatoribus ,,
,, & nauicularijs iubet lex dicas esse apud thesmothe- ,,
,, tas, si iniuriam accipiant in emporio, aut hinc aliquo ,,
,, nauigantes, aut aliunde huc, & nocentibus pœnam vin
,, cula constituit, donec pœnā, qua mulctati sunt, soluāt. ,,
,, Ex quo intelligi potest, aliquot etiam lites priuatas ,,
apud thesmothetas esse intentas.

Deinceps sequitur Archon, apud quem lites, vt in- Archon
quit Pollux, intendebantur de mala tractatione, ebrie- ,,
tate, diuisorum electione, tutela pupillorum, tutorū ,,
cōstitutionibus, de hereditatibus, & puellis heredibus. ,,
quin etiam idem curator erat mulierum, quæ post ma- ,,
riti mortem prægnantes esse viderentur, & domos pu- ,,
pillorum exhaurirent. Quæ vero scribit Pollux, eadē ,,
veterum etiam oratorum auctoritatem nacta sunt. Nā ,,
de mala vxorum tractatione Lysias in oratione contra
,, Alcibiadem: Tantam vero dotem, inquit, adeptus, quā-
,, tam nemo Græcorum, adeo contumeliose se gessit, in-
,, ductis in domum meretricibus, & seruabus, & liberis,
,, vt vxorem coegerit, quanquam modestissimam, à se
discedere, ad archontem, vt lex præcipit, venientem.
De mala vero tractatione parentum testis est Demo-
sthenes in oratione aduersus Lacritum, cum inquit,
archontem de pupillis, & parentibus cognouisse. De
reliquis legem affert idem in oratione contra Macar- ,,
,, tatum: Archon curam habeat pupillorum, & pupilla- ,,
,, rum heredum, & solitudinis domorum, & mulierum,
,, quæ remanēt in mortuorum maritorum ædibus, se vte-
,, rum ferre dicentes, neque patiatur, eas contumeliose,
,, aut contra leges aliquid facere, & potestatem habeat
,, pro auctoritate magistratus irrogandæ mulctæ: quod si ,,
,, maiore pœna digna videatur, vocata in ius ad quinque ,,

dies, & mulcta, quæ sibi placuerit, inscripta, in Heliæã introducat. quod si conuicta fuerit, æstimet Heliæa, quid ei patiendum sit, aut soluendũ. Item alteram: Si quis de adita heriditate, aut pupilla herede cõtrouersetur, uocet in ius eum, qui hereditatem adijt, apud archõtem; quemadmodum fit in alijs dicis. Iam uero de manifestatione quoque cognouisse archontem & Arpocratio tradidit, & Isæus in oratione de hereditate Philoctemonis ostendit. Euctemon, inquit, repetijt à Pythodoro tabulas, & uocauit in ius de manifestatione. eo uero in conspectu archontis constituto, dixit, se uelle testamẽtum rescindere. Item de uictu, Demosthenes in oratione contra Neæram: Mulierem prægnantẽ domo eijcit, nec dotem reddit. cum autem Stephanus ei litem de uictu apud Odeum de dote intendisset ex lege, quæ iubet, si dimittat uxorem, reddere dotem, sin minus, ad nouem obolos usuræ nomine soluere, & de uictu apud Odeum ius esse tutori pro muliere litigare. Odeum autem locus fuit in theatri similitudinẽ à Pericle constructus, ita dictus, quòd ibi musici artifices inter se cantibus decertarent, ut Plutarchus scriptũ reliquit. Quo eodem in loco cum farinæ dimetirentur, ut in oratione ad Phormionem scribit Demosthenes, factum est, ut archon ibi forum habuerit, in quo caussas de uictu cognouit. quẽadmodum Suidas, & Pollux memoriæ prodiderũt. Postremo cognouisse etiam de repudio innuit cõtra Onetorẽ in prima Demosthenes, cum inquit: Repudium uero isti apud archontem scripserunt. Neque uero solum priuatas lites, sed etiã publicas quasdam archon exercuit, ut εἰσαγγελίας, ἐνδείξεις, φάσεις, & ἐφηγήσεις. Εἰσαγγελίαι in mala tractatione, & in hereditate puellarum sunt factitatæ. Quod planum facit Isæus in oratione de hereditate Pyrrhi: Licet cuilibet puellas heredes subleuare, quia pœna εἰσαγγελίαις apud archontem non est proposita. item: Tu nunquam

detulisses

detulisses apud archontem puellam heredem male tractatam ab ascititio filio, contumelia affectam, & toto patrimonio spoliatam. & Demosthenes, qui in oratione contra Medontem, teste Polluce, εἰσαγγελίας esse concessas inquit aduersus eos, qui alieni, non propinqui puellas heredes duxissent. quas delationes Solo à mille iudicibus, Phalereus à mille, & quingentis iudicari voluit. De reliquis testis est item Pollux, qui scribit in hunc modum: φάσιν instituebant apud archontem, cum in tabula nomen & suum, & rei adscriberent, & æstimationem inscriberent. archon autem tradebat controuersiam foro, & æstimatio euadebat eorum, qui accepissent iniuriam, si alius pro eis φάσιν institueret. qui vero quintam partem suffragiorum nō ferebat, τὴν ἐπωβελίαν debebat. Ἔνδειξις item facta est apud archontem. qua qui vsus est, eam archonti scriptam tradidit, vt se falsæ ἐνδείξεως pœna obstringeret. Quod idem in ἐφηγήσει obseruatum esse superiore libro demonstrauimus.

Vt autem Archon inter ciues ius dixit; sic Polemarchus inter ciues, & peregrinos. Neque enim prætereundum illud est, magnam peregrinorum turbam Athenis esse versatam, qui aut ibi negociarentur, aut operam suam ciuibus Atheniensibus quoquo modo præstarent. Eorum vero genera duo fuerunt, μέτοικοι, & ἰσοτελεῖς. Ac μέτοικοι quidem, quos inquilinos vertimus, dicti, qui cum ex sua ciuitate Athenas commigrassent, atque ibi rerum suarum sedem; ac domiciliū collocassent; cum eadem, ac ciues, veste vterentur, vt inquit in Atheniensium rep. Xenophon, lege tamen Solonis opus in foro facere prohibebantur, quod scriptū est in oratione contra Neæram, & tributum quoddam, quod μετοίκιον dicebatur, pendere iubebantur: ἰσοτελεῖς aūt ex inquilinis erant ij, quibus id honoris tribuebatur, vt tributo, & alijs quibusdam oneribus, quæ in-

Polemarchus.

quilinis

quilinis erant imposita, soluerentur, atque, vt inquit Ammonius, omnium rerum, quarum ciues, præterquam magistratus, participes essent. Quorum hominum sæpissime Demosthenes in Leptiniana mentionē vsurpat. Huic ergo hominum generi qui ius diceret, Polemarchus est constitutus. Hic enim, vt scribit Pollux, μετοίκοις, & ἰσοτελέσι δικάζει. &, quod ex Aristotelis commentarijs Arpocratio tradidit, caussas violati, & neglecti patrocinij, & hereditatum inter inquilinos introducit. Verba vero ipsa Aristotelis apud Vesparū interpretem extant.
,, Polemarchus, inquit, non ciuibus
,, ius dicit, sed peregrinis eorum enim lites introducit.
,, quique auxilij indigent, ad polemarchum confugiūt.
,, ille vero introducit caussas violati, & neglecti patro-
,, cinij, & hereditatum, & pupillarum heredum inquili-
,, nis. & omnino quodcunque archon ciuibus, id totū
,, præstat inquilinis polemarchus.
Quod vero scribit Aristoteles, id ipsum lege confirmatur, quam profert Demosthenes contra Stephanū in secunda: Recita, inquit,
,, legem, quæ iubet, litem esse de puellis heredibus om-
,, nibus & peregrinis, & vrbanis; ac de ciuibus quidem
,, archōtem, de inquilinis vero polemarchum curare. &
,, addit: Ergo de puella herede lis erat inferenda, si tan-
,, quam pro ciue, apud archontem, si tanquam pro pere-
grino, apud polemarchum. Omnino autem peregrinos in ius apud polemarchum vocatos ostendit Lysias in oratione contra Pancleonem:
,, Veni, inquit, in offici-
,, nam, in qua Pācleon opus faciebat, vocaui eum in ius apud polemarchum, quòd eum inquilinum esse arbitrarer.
item Demosthenes in oratione ad Zenothemidem. Quoniam autem inquilini iudiciorum haud participes suo nomine litem intendere nequibant, propterea patronum ciuem Atheniensem adhibere, qui pro se ageret, cogebantur. quod Aristoteles libro tertio Politicorum mandauit. vnde lis ἀπροστασίου in eos,

qui

qui patronum nullum haberent, dimanauit. Neque vero inquilinos solum, sed etiam reliquos peregrinos in ius ad polemarchum venisse opinor: præsertim vero cum Athenienses omnibus socijs suis ius Athenis dixerint, eosq. priuatarum litium caussa venire Athenas coegerint. quod factum cum ob sportularum fructum, quo pauperes iudices alebantur, tum propter sumptum in classem ad socias ciuitates mittendam euitandum, Xenophon in commentario de rep. Atheniensium interpretatus est.

Regi autem, & Archonti, & Polemarcho Paredri bini singulis in consilio affuerunt. hi vero neque sortis, neque populi, sed eorum, quibus assederunt, beneficio lecti ius eis suggesserunt, vt Pollux, & Arpocratio tradidere. Itaque cum Demosthenes in Mediana dixisset, patrem archonti filio paredrum fuisse, notauit Vlpianus, paredros iunioribus datos, qui propter ætatem imperiti erant iudiciorum, vt simul cum ijs caussas examinarent. quin etiam paredriam aliquando emptam esse ostendit idem ille aduersus Neæram, cum Stephanum à Theogene rege, homine nobili, sed paupere suppeditata pecunia paredriã emisse inquit. Eos tamen non nisi in senatu quingentorum, & in iudicio probatos magistratum gessisse, & magistratu peracto rationes rettulisse, ijdem, quos supra dixi, memoriæ prodiderunt. Meminit porro eorum Isæus in oratione de hereditate Philoctemo- Paredri.
,, nis: Confessus Euctemon coram archonte, & pare-
,, dris, & testibus multis adhibitis, se non habere testa
,, mentum, abijt. & Demosthenes contra Theocrinem:
,, Vocato in ius Polyeucto profert γραφὴν aduersus eũ
,, de mala tractatione, & intentionem dat Mnesarchidi
,, paredro. Ac de nouem quidem archontum iure hæc dicta sint.

Fuisse autem preter hos alios etiam magistratus,

Z qui

qui iudicia exercuerint, non eorum ſolum, quos ſupra commemorauimus, ſed nouo etiam Suidæ teſtimonio comprobatur. quid autem inquit Suidas? quid aliud, niſi nõ eſſe omnibus magiſtratibus permiſſum, omnes lites introducere, ſed alias regi, alias theſmothetis, alias archonti, alias polemarcho, alias prætoribus, alias logiſtis, alias vndecimuiris. Quod cum ita ſit, ergo deinceps, qui reliquas iuriſdictiõis, quæſtioniſve partes magiſtratus obiuerint, explicemus; &, quod nemo adhuc ne tentauit quidem, aperiamus.

Prætores urbani.

Prætores igitur, qui vrbanam iuriſdictionem adepti ſunt, (nam alij, vt poſt dicam, rem caſtrenſem, militaremq. tractarunt.) quæſtiones multas, & quidem omnes ad rem bellicam attinẽtes domi exercuerunt, vt ἀντιδόσεις, τριηραρχίας, ἀποφάσεις, & ἀστρατείας. declarat autem hoc Suidas, cum eodem in loco prætores controuerſias de antidoſi, & trierarchia introduxiſſe ſcribit. oſtendit Demoſthenes, cum in oratione de antidoſi narrat, ſecundo die Metagitnionis inſtantis prætores propoſuiſſe antidoſes trecentis, &
,, cum ad Lacritum inquit: De mercatorijs controuer-
,, ſijs apud quem magiſtratum agetur? an apud præto-
,, res? at iſti trierarchos conſtituunt, introducentes in forum. & iterum de antidoſi: In prætorium dedi
,, ἀπόφασιν. item: Apud prætores ἀπεγραψάμην ταύτην τὴν ἀπογραφήν. Confirmat poſtremo Lyſias contra Alcibiadem de neglecta militia, cum petit à iudicibus, vt iuſte ſtatuant, à prætoribus autem, qui iudicium conſtituerint, & ſuffragium dederint, vt in deſertæ militiæ cauſſa æquos ſe actori, & reo præbeant. Quid ſit autem ἀπόφασις, & ἀστρατεία, ſupra planum factum eſt. nam ἀντίδοσις, & τριηραρχία, ex ijs, quæ infra dicentur, dilucidius apparebunt.

Curatores naualium.

Prætorijs autem quæſtionibus vicinæ propter rei bellicæ coniunctionem fuerunt eæ, quibus οἱ ἐπιμεληταὶ

ταὶ

τὰ τῶν νωρίων, & οἱ ἀποσολεῖς præfuerunt. Curatores vero naualium, vt scribit ad Androtianam Vlpianus, locos, per quos deducerentur triremes, purgarunt, & triremium ipsarum publica cuiusq. armamenta curarunt. vnde dixit Demosthenes contra Euergum, curatores naualium debitores nauticorum armamentorum trierarchis exeuntibus tradidisse.

Ἀποσολεῖς vero curam classis emittendæ habuerũt. quam illi ἀπόσολοι vocarunt. quod in Pollucis, & Arpocrationis commentarijs inuenitur, ambos autem de nauticis controuersijs cognouisse, ex eadem, quã dixi, oratione apparet. Vocaui, inquit ille, in ius eum apud apostoleos, & curatores naualium. hi enim lites de nauticis instrumentis in forum introducebãt. & pro Ctesiphonte: Omni belli tempore, cum naues ex mea lege emissæ sint, nemo trierarchus suplicauit, nemo ad vos, nemo ad Munichiam confugit, nemo ab apostoleis in vincula coniectus est. Apostolei

Longe autem ab his diuersi, remotiq. quadragintauiri fuerunt, quos Demosthenes de verberibus, & vi quæsisse affirmat in oratione ad Pantænetum. Multa mihi, inquit, grauia obijcit. Si quidem & verberationem, & contumeliam, & vim, & puellarum heredum iniuriam. harum vero rerum cuiusq. separatim actiones sunt, neque apud eundem magistratum, neque eadem pœna, sed verbera, & ius apud quadragintauiros intenduntur, contumelia vero apud thesmothetas. Ex quibus apparet, vt thesmothetæ magistratus erat, qui lites introducebat, sic etiam quadragintaviros fuisse, eosq. de verberibus, & vi quæstiones exercuisse. Hi vero primum triginta, deinde quadraginta δικαςαὶ κατὰ δήμους fuerunt, vt narrat Pollux, &, teste Arpocratione, Aristoteles, eo iure præditi, vt singulos populos obeũtes de pecuniæ summa vsque ad decem drachmas iudicarẽt. quæ vero su- XLviri.

perarent, ea arbitrorum iudicio post triginta tyrannorum dominatum committerent. Meminit autem eorum etiam in Aristocratea Demosthenes: Si quis agoranomus, aut astynomus, aut iudex in populis de peculatu, & repetundis damnatus sit. Quem locum exponens Vlpianus scribit, e singulis populis, vt è Pæaniensi, iudices lectos esse. Hos tamen iudicum quidem nomen tulisse, sed ius magistratus obtinuisse arbitror, si quidem à Demosthene vna cum agoranomo, & astynomo, qui magistratus fuerunt, numerâtur.

Agoranomi.

Iam vero qui negotiationi, & nundinationi præfuerunt, multi pariter extiterunt, & quidem diuerso omnes inter se iure seiuncti. de quo genere toto sic in Politicis Aristoteles: Prima ex necessarijs curationibus est, quæ in foro versatur, cum magistratum aliquē, qui commercia, & moderationem dispiciat, præficere oportet. Nam fere omnibus ciuitatibus quædam emere, alia vendere ad mutuos rerum necassariarum vsus necesse est. Quibus verbis diserte ille ἀγορανόμους expressit, qui, teste Arpocratione, magistratus à sorte fuerunt, quinque in Piræeo, & quinque in vrbe, ijdemq. in foro venalią inspectarunt. Meminit autem eorum Demosthenes contra Timocratem, vbi Vlpianus scribit, agoranomum inspectorem fuisse venalium fori. meminit item Lysias aduersus frumētarios, inquiens, alijs quidem rebus venalibus agoranomos custodes constitui, frumentariæ vero rationi soli Sitophylacas. Theophrastus autem in libris de legibus scribit, agoranomos duarum rerum curam habuisse ex lege, modestiæ in foro, & ne mendacium dicerēt, non solum qui venderent, sed etiam qui emerent. Quod illi κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀψευδεῖν, dixerunt. cuius legis meminit contra Leptinem Demosthenes, & teste Arpocratione, contra Athenogenem Hyperides.

Vicini

Vicini autem Agoranomis erant μιτρονόμοι quindecim, quorum, vt ex Aristotelis sententia scribit Arpocratio, decem in Piræeo, quinque in vrbe curarunt vt mensuræ vendentium iustæ essent. probe vero. si quidem scriptum est in oratione Demosthenis aduersus Phormionem, ciues, qui vrbem incolebant, farinas in Odeo aliquando dimensos esse, qui Piræeum, in nauali panes obolo distribuisse, & in Longa porticu farinas ad semisextarium mensurasse. Longa autem porticu mercandi caussa vtebantur, qui in Piræeo ad mare habitabant, teste Pausania, vt qui procul à mari, foro Hippodamio. Metronomi.

Cum his autem coniuncti erant σιτοφύλακες, qui teste, vt ait Arpocratio, Aristotele, curabant, vt frumentum, farinæ, & panes iusto pretio venderentur. eorumq. decem in vrbe ius dicebant, quinque in Piræeo. quod confirmat Lysias, cum dicit, alijs rebus venalibus agoranomos custodes cõstitutos, solos frumẽtariæ rationi sitophylacas forte esse præfectos. meminit autem eorum etiam Demosthenes contra Leptinem: A rege Bosphori quotannis frumenti ad millia quadraginta medimnum. id quod ex tabulis sitophylacum quiuis perspicere potest. Vt autem hi foro & annonæ præfuerunt, sic alij quidam emporio. hi vero decẽ ἐμπορίου ἐπιμεληταὶ fuerũt. Quibus forte lectis id negocij datum est, vt emporij curam haberent, & frumenti, quod in Atticum emporium adueheretur, duas partes in vrbem mercatores deferre cogerent. Quod ex Aristotelis auctoritate prodit Arpocratio. Quas autem isti lites cognouerint, & introduxerint, declarat Demosthenes in oratione ad Lacritum, cum legem profert: Argentum nemini Atheniensium, atque inquilinorum, qui Athenis incolant, in nauim dare liceat, quæ frumentum Athenas allatura non sit. si autem dederit, eodem modo φάσις, & ἀπογραφὴ argẽti sit Sitophylaces Curatores emporu

" ti sit apud curatores; atque de naui, & de frumento
" neque lis ei sit de ipso argento, quod dederit aliò,
" quàm Athenas. neque magistratus hac de re introducat vllus; & contra Theocrinem, cum inquit, Theocrinem φάσει apud curatores emporij Miconem aggressum esse, quòd aliò, quàm Athenas nauim frumento onustam deuexisset, & eam φάσιν à scriba curatorum esse acceptam, & curatores ipsum ad excusionem vocasse.

Finitimi vero emporij curatoribus fuerunt οἱ ναυτοδίκαι, & οἱ εἰσαγωγεῖς. Nautodicas Lysias in oratione de

Nautodicae

iniurijs publicis ostēdit magistratū fuisse sorte lectū, qui lites nauclerorū, & mercatorū introduxerit. Eosdē aūt de peregrinitate quoq; cognouisse, Pollux, & Arpocratio attestantur; ac Pollux quidem his verbis:
" Nautodicæ erant, qui peregrinitatis dicas introducebant; vocabantur autem ὕβρις οδίκαι, si Cratero credendum est ei, qui decreta collegit, ijqui dicas introducere nolebant. Arpocratio autem his: Nautodicæ magistratus fuit Athenis. Craterus in quarto decretorū scribit, si quis ex ambobus peregrinis natus in curialium numerum irrepsisset, ius fuisse cuilibet Atheniēsium persequi, lite vltimo mensis die apud Nautodicas intenta.

Epagogei.

At vero dicas menstruas, quæ de collectis, & mercatorum negocijs cum essent, temporis procrastinationem non patiebantur, introduxerunt, teste Polluce, illi, qui Ἐπαγωγεῖς nominati sunt.

Pecuniæ publicæ genera

His expositis, sequitur, vt qui rem ciuitatis administrarint, exponam. dico autem rem ciuitatis pecuniā publicam, frumentum publicum, & si qua sunt eiusdem generis alia. Qui vero pecuniam publicam tractarunt, ij in multa genera distracti sunt, cum pro diuersitate pecuniæ, quam tractarunt, tum pro muneris dissimilitudine, quod in ea exercenda obiuerūt.

Pecu-

Pecuniarum autem, quæ publico nomine exactæ sunt, quattuor ferme fuere genera, τέλη, φόροι, εἰσφοραὶ, & τιμήματα. τέλη vectigalia ciuitatis fuerunt, quæcunq. ex publicis possessionibus, vt metallorum fodinis, & nemoribus aliquot percipiebantur. Item quæ à socijs, ciuibus, & inquilinis, portorij, artis, lucrive nomine exigebantur. De publicis Atticæ argenti fodinis, vnde, vt supra diximus, vigesima quarta capiebatur, scribit copiosius Xenophon in libro de vectigalibus. De nemoribus publicis elicitur ex oratione Demosthenis cōtra Eubulidem, in qua Euxius queritur, multorum se animos offendisse, quòd cū esset demarchus, acerbe à multis, quæ debebantur ex nemorum redēpturis exegerit. Portorij autem nomine modo decima, modo quinquagesima exigebatur. ostendit hoc
,, Pollux, cum inquit: τέλη fuerunt, quæ quinquesimarum
,, collectores, & portitores exegerunt. aliquando
,, etiam δεκατήρια instituerunt, fuitq. decima τέλος. Quin etiam Arpocratio decimam, ac quinquagesimam vectigalia quædā esse prodidit, & Demosthenes idem; si probe attendimus, aliquot in locis demonstrauit. maxime autem in oratione ad Leptinem, cum inquit:
,, Archebius, & Hermoclides Byzantio Thrasybulo tra-
,, dito vos Hellesponti dominos effecerunt, ita vt deci-
,, ma vendita, & pecunia contracta ad pacem Lacedæ-
,, monios compuleritis. vbi Vlpianus decimam fuisse, quæ ex oneribus mercatorū Hellesponti caperetur, exponit; & cum contra Mediam idem teloniam cum quinquagesima iunxit. quia vt ipse in oratione ad Lacritum significat, quinquagesimæ de mercibus in portubus exigebantur, eas vero telonæ, id est publicani, redimebant, & suo periculo reip. repræsentabant. Ab inquilinis præterea præcipuum exigebatur vectigal, quod, teste Arpocratione, μετοίκιον vocabatur; à uiris quidem duodecim drachmæ, à mulieribus sex, ita tamen,

men, vt filio pensitante mater immunis esset. Vnde cum Phocion Xenocratem μετοίκιον pendentem animaduertisset, eundem, teste Plutarcho, ciuem decreto facere voluit. Atque hoc etiam vectigal pendebāt serui, vbi à dominis erant manumissi: item à meretricibus exigebatur vectigal, quod ab Aeschine in oratione contra Timarchum πορνικὸν τέλος vocatur. Φόροι autem erant tributa socijs ciuitatibus indicta. Hæc autē Athenienses grauissimo, quod cum Xerse gesserunt, bello perfuncti, cū imperiū ad se Græciæ trāstulissent, Aristide in primis auctore, atque ministro, instituerūt, per caussam belli, si quando alias à Persis inferretur, à Græciæ finibus auertendi. eius autem pecuniæ ærarium in Delo constitutum, haud ita multis post annis offensione inter se, & Lacedæmonios excitata, Athenas transtulerunt. Hoc deinde tributum, præcipuo nomine φόρον appellatum, auxit Pericles, & Alcibiades, ita vt à quadringentis sexaginta talentis, quæ Aristides indixerat, ad mille amplius, quæ quotannis exigerentur, peruentum sit. Quod Thucydides libro primo, Plutarchus, ac Probus in Aristide, Andocides in oratione contra Alcibiadem litteris prodidere. Εἰσφοραὶ autem collationes tributorum fuerunt, quæ belli caussa extra ordinem ciuibus, & inquilinis senatus, populiq. decreto indictæ sunt. Atque hoc quidem ex Thucydide declaratur, qui bello Pelopōnesiaco, exhausto demum ærario, cum Mitylenæ ab Atheniensibus obsiderentur, ciuibus εἰσφορὰς esse scribit indictas. itemq. ex Demosthene, qui in oratione de epitrierchemate scribit, cum multa vndiq. hostilia incommoda essent ad senatum allata, tributi in bellum collationem esse decretam. Quin etiam idem in Philippicis sæpe tributi conferendi necessitatem sequuturam denunciat, nisi pecuniæ publicæ, quæ in ludos effundebantur, ad belli munera redigantur. Ea vero

tributa

tributa pro ratione census conferebantur, diligenter fortunis cuiusq. ac patrimonijs æstimatis, ita tamen, vt argentea opera, quod scriptum est in oratione ad Phænippum, essent immunia. τιμήματα vero erant pecuniæ, quæ à ciuibus, aut à ceteris iudicialis mulctæ nomine exigebantur, quarum decima erat Mineruæ sacra, quinquagesima vero alijs dijs, atque Eponymis.

Quo circa quàm multis opus fuerit magistratibus, qui has omnes pecunias exercuerint, atque curarint, quanquã nemo non videt, tamen nemo adhuc ostẽdit.

In primis autem πωλῆται decem fuerunt, qui, vt ex Aristotelis sententia scribit Arpocratio, omnia, quæ à ciuitate vendebantur, administrarunt, vt vectigalia, metalla, redempturas, & quæ publicabantur. cum Arpocratione vero non discrepat Pollux, qui inquit: πω- *Venditores.*
„ λῆται vectigalia vendunt cum Theoricarum præfectis,
„ & eorum bona, qui ab Areopago post secundam ora-
„ tionem in exilium pulsi sunt, & quæ publicata sunt.
„ princeps autem ex ijs est is, qui venditionem præstat.
„ abducunturq. ad eos inquilini, qui μετοίκιον non pepen
„ derunt. quin etiam serui, qui à dominis manumissi id
„ non soluerunt, ad hos abducti, si conuicti sunt, venum
ierunt. Quod confirmat Demosthenes in prima con-
„ tra Aristogitonem. Mulierem, inquit, manu sua captam
„ ad πωλητήριον τοῦ μετοικίου abduxit, & nisi μετοίκιον ab ea so
„ lutum patuisset, vendita fuisset. voca ad me primum
„ mulieris patronum, deinde Poletas, ad quos eam ad-
duxit. Quemadmodum autem vectigalia, auctione in foro constituta, acceptis prædibus locupletibus, venderentur, exponit Plutarchus in Alcibiade nam Aeschines contra Timarchum, vectigal meretricium quotannis à senatu venditum inquit. Qui vero ea emebant, in vniversum τέλωναι, qui exigebãt, ac colligebãt, Ἐκλογεῖς dicebãtur. Vnde eodem in loco pergit Aeschines, Demosthenem Timarchi defensorem ridicule quæsisse,

quinam esset telones ille, qui à Timarcho vectigal meretricium collegisset. Hinc etiam leges telonicæ celebratæ, quæ telonis ipsis latæ sunt. Quarum meminit in Timocratea Demosthenes, cum inquit, iubere legem, vt residuas pecunias exigat senatus legibus telonicis vsus, & cum inquit, senatum iurare, se neminem Atheniensem in vincula traditurum, qui prædes tres dederit, nisi si quis vectigalium redẽptor, aut præs, aut collector non satisfecerit. Erat enim, teste Vlpiano, lex, vt, si telonæ nona prytanea debitam pecuniam non soluissent, duplum aut ij, aut qui pro ijs spoponderant, numerarent. quod si facere neglexissent, in vincula traderentur. Adijcit etiam Suidas, Poletas eorum bona vendidisse, qui ad constitutam diem publico non soluissent, & qui de peregrinitate, & qui de neglecto, & violato patrocinio damnati essent.

Epigraphei. Post venditores autem fuerunt Ἐπιγραφεῖς, qui ad φόρους socijs, & εἰσφορὰς ciuibus inscribendas creati sunt, nempe vt æstimatis cuiusque bonis, quantum cuiq. tributi nomine pendendũ esset, inscriberent. quod à Polluce, & Arpocratione traditum video etiam ab Isocrate confirmatum in Trapezitica: Tributo, inquit, vobis
" imperato, alijs inscriptionibus institutis, ego ex pere-
" grinis plurimum contuli, & ipse, & mei, & mihi ipsi tri-
" butum maximum inscripsi, pro Pasione vero rogaui
" Synepigrapheos, cum eum meis vti pecunijs dicerem.
" Quod si Alcibiades hoc magistratu ornatus Græciæ tributa inscripsit, & auxit, profecto epigraphei decem fuerunt, cum ille decimus eo munere functus ab Andocide referatur.

Iam vero qui has pecunias exegerunt, Apodectæ, Antigraphei, Hellenotamiæ, Deæ, deorũq. quæstores, & Practores appellati sunt.

Apodectæ. Ἀποδέκται decem à Clisthene pro Colacretis sunt inducti. Eorum vero, cum sortito legerentur, negociũ fuit,

fuit, vectigalia, collationes, ceterasq. quæ publico deberentur, pecunias in senatu senatoribus inspectantibus recipere, easq. in tabulas publicas referre, ac deletis debitorum nominibus ærario tabulas tradere. prætereа lites his de rebus contractas iudicare, & si quid controuersiæ existeret, in forum introducere. quæ omnia iura partim in Pollucis, partim in Arpocrationis, partem in Suidæ collectaneis extant. Eorum autem meminit Aeschines contra Ctesiphôtem, & Demosthenes contra Timocratem. in qua oratione etiam de pecunijs, quæ in senatu repræsentarentur ex lege, præcipitur.

Vt autē Apodectæ in senatu, sic Ἀντιγραφεῖς in populo tabulas confecerunt. Quod indicat Aeschines aduersus Ctesiphontem, cum inquit: Antigrapheus fuit, „ qui in quaque prytanea rationes publicorum reddituum populo subducebat. & Vlpianus in Androtianam, cum antigrapheum pro senatu ad populum, in quibus opus esset, contra scripsisse tradit. Arpocratio vero antigrapheum constitutum ijs scribit, qui ciuitati pecunias soluerent, vt eas contra scriberet, duosq. ex Aristotelis sententia fuisse, vnum τῆς διοικήσεως, alterum senatus, inquit. Ex quo intelligi potest, accepti tabulas binas fuisse, vnas, quas confecerint apodectæ in senatu, alteras, quas antigraphei pro senatu in populo. vt cum duobus in locis pecuniarum publicarum ratio pateret, minus obnoxia fraudi, ac malitiæ hominum esset. Quem vero ego antigrapheum τῆς διοικήσεως esse opiner, post declarabo. *Antigraphei.*

Vt autem apodectæ vectigalia, & ciuium tributa receperunt, sic ἑλληνοταμίαι sociorū. Sunt autem instituti, auctore Thucydide, eo anno, quo primum Aristides socijs tributa indixit, & ærarium in Delo constituit. quod etiam Andocides in oratione de pace significauit. Narrat autem interpres Acharnensium, vere pri- *Hellenotamia*

mo, cum Dionysia agebantur, tributa à socijs Athenas fuisse perlata.

Quæstores deæ.

Quæstores autem deæ, deorumq. Græce οἱ ταμίαι τῆς θεῦ, καὶ τῶν θεῶν nominati, vt scribit Pollux, decem forte lecti sunt ex ijs, qui Quinquemodiales appellabantur. Hi vero pecunias, quæ mulctæ nomine pendeban tur, accipiebant præsente senatu, iusq. habebant mulctæ delendæ, si iniuste esset à magistratibus irrogata. Arpocratio vero ex Aristotelis commentarijs scribit, eosdem Mineruæ signum, & victorias, & alia ornamenta, & pecunias in conspectu senatus recepisse. Horum autem meminit Demosthenes in Timocrateq:
» Quin etiam quæstores, quorum in magistratu opistho
» domus est incensus, & qui sunt ex quæstoribus deæ, &
» qui sunt aliorum deorum, in ijs ædibus erant. Quem locum exponens Vlpianus inquit, pecuniam quandam cum alijs dijs, tum Mineruæ sacram repositã fuisse in conclaui, quod erat post arcem, qui propterea opisthodomus vocabatur. & Aeschines contra Timar-
» chum, Cum esset, inquit, senator Timarchus, quæstor
» erat pecuniarum deæ Hegesander, furati autem sunt
» ciuitatis communiter mille drachmas. Hos autem eosdem Andocides in oratione de mysterijs quæstores sacrarum pecuniarum appellat. Ceterum pecuniæ sacræ habitæ sunt, quæ Mineruæ, & reliquis dijs erant consecratæ. erat autem Mineruæ quidem decima bonorum, quibus ciues mulctarentur. quod Xenophon in primo rerum Græcarum prodidit, & ex aliquot legibus Solonis elicitur. alijs autem dijs, & singulis Eponymis quinquagesima. Quod Demosthenes ostendit contra Timocratem, cum inquit: Negare non poterit, quin isti fures sint, & sacrilegi, cum sacras pecunias
» decimas deæ, & quinquagesimas aliorum deorum sup
» pilarint, publicas vero, quæ vestræ erant, furati sint; &
» cum pollicetur, se ostensurum, Timocratem multas

pecunias

pecunias habere deæ,& aliorum deorum,& eponymorum, & ciuitatis. Quod idem confirmatur ex lege, quam recitat aduersus Theocrinem: Sint ἐνδείξεις aduersus eos, qui publico debent, & qui Mineruæ, aut aliorum deorum, aut Eponymorum alicui. Quod autem scribit Pollux, quæstores deæ mulctam sustulisse à magistratibus irrogatam, idem aperte Lysiæ testimonio confirmatur in oratione pro milite: Archon, inquit, mulctam irrogauit, sed exigere nõ est ausus. peracto autem magistratu me relatum in album quæstoribus tradidit, iiq. mulctam deleuerunt. Hos etiam eosdem arbitror appellatos ταμίας ἐν ἀκροπόλει à Demosthene contra Timocratem, cum dixit: Quæstor cum esset in arce, ornamenta ciuitatis, quæ ceperat ex barbaris, sustulit ex arce, & sellam argenteis pedibus præditam, & acinacem Mardonij, qui trecentos daricos valuit. Me vero in hanc opinionem ducit, quòd decima quoque hostilium spoliorum Mineruæ, teste Arpocratione, consecrata,& propterea quæstoribus eius custodienda in arce commissa fuit.

Vt autem mulctæ pars, quæ Mineruæ dicata erat, apud quæstores deæ inscribebatur, sic quæ ciuitati, apud πράκτορας. quod ex lege declaratur, quæ est in oratione ad Macartatum: Si quis oleam Athenis effoderit, debeat centum drachmas ærario pro vna quaque olea, decima vero eius sit deæ. quod autem damnabitur, inscribant magistratus ij, apud quos erit lis, quod publico quidem debetur, apud practores, quod vero sacrum sit, apud quæstores pecuniarum deæ. Itaque cum in principio orationis primæ contra Aristogitonem inquit: Nostis ipsum debere ærario,& inscriptum in arce, sine dubio inscriptum in practorum tabulis, aut quæstorum deæ intelligere debemus. Si quidem inquit idem alio loco: Pacta quidem eorum quæ debet ciuitati Aristogiton, sunt leges, ex quibus inscri- Practores

buntur omnes, qui debent, terminus autem est tabula apud deam posita. si hæc sublata sunt, deletum est nomen, & nos inania loquimur. Vt autem eas tabulas ἐγγραφάς, sic qui in eas relati erant, ἐγγεγραμμένους vocarunt. Nam omnino relatos ostendit in oratione cōtra Theocrinem: Neque vero æquum est, inquit, suspicari, eos debitores esse, quorum nemo nomina practoribus tradidit. item: Neque vero, si Ctesicles concessit huic, ne traderentur practoribus quæ ex lege debentur, propterea ciuitatem irrogatis spoliari mulctis oportet, sed litigatores de rebus priuatis pro arbitrio transigere opus est, de publicis vero, vt sanciunt leges.

Quod si per apodectas, aut quæstores deæ sacræ, publicæq. pecuniæ omnes non essent exactæ, tum senatus ex lege, cuius iam sæpe meminimus, seuere, atque acerbe eas exigendas curabat ab ijs, qui eas retinerent. Quocirca ex senatusconsulto sæpe legi in eam rem οἱ ζητηταὶ soliti sunt. Quod docet in Timocratea Demosthenes, inquiens: Decretum fecit Aristophon, vt ζητηταὶ eligerentur, vt si quis aliquem nosset, qui sacrarum, aut publicarum pecuniarum ciuitatis aliquid retineret, his indicaret. Euctemon indicauit Archebiū, & Lysithidem, qui trierarchi fuerunt, pecunias tenere Naucrateticas. Quem in locum Vlpianus ζητητὰς magistratum fuisse scribit, eos, qui pecuniam aut ciuitati, aut sacris deberent, indagantem. quod idem Lysias in oratione de muneribus acceptis affirmat. Itaque hunc eundem magistratum intelligi puto à Demosthene in oratione contra Euergum: Decretis vestris & senatus, & populi, & lege imperante ab hoc debitore trierarchica armamenta exegi. item contra Timocratem, & Androtionem. quibus in locis significat, Androtionem ex senatus, populiq. decreto residuas ex veteribus tributis pecunias acerbe exegisse, sed quo præditum magistratū, non exprimit. Significat autem magistratum

Inquisitores.

tum eum in ſortem conijci ſolitum, ſed tum Androtioni extra ordinem collegis additis nouem à populo per gratiam eſſe mandatum; &, cum poſt Nauſinicum archontem trecenta millia talentum tributi nomine deberētur, ac quattuordecim ei ſummæ deeſſent, ſeptem ex ijs diligentia Androtionis exacta. Arpocratio vero ius huius magiſtratus latius aliquanto producens, eos ad tempus creatos inquit, ſi quando conquirendi eſſent, qui publice iniurioſi fuiſſent.

Eodem autem referendi etiam videtur οἱ συνδίκοι, qui, eodem teſte, poſt reditum populi è Piræo, id eſt poſt triginta tyrannorum dominatum euerſum, creari cœpti ſunt, vt de bonis ciuium publicatis cognoſcerent. ita vt Lyſias, cum de bonis publicatis Niciæ ageret, in extrema oratione, ſe apud ſyndicos iudicij eius præfectos agere, demonſtrarit, cum dixit: Obteſtor autem ſyndicos, vt nobis beneuoli ſint. & in oratione Mantithei: Nemo oſtendere poterit, me neque delatum à phylarchis, neque traditum ſyndicis, neque æs equeſtre adeptum. Itaque apud hos ἀπογραφαὶ ſunt inſtitutæ. quod ex Lycurgi, quam profert Arpocration, oratione cognoſcitur. Apud theſmothetas, inquit, γραφὰς γραφόμενος, apud ſyndicos ἀπογραφὰς ἀπογραφόμενος. Ἀπογραφὴ vero, vt dixi, lis fuit, quam intendit is, qui publici quidpiam alterum retinere contendit. Syndici.

Ex his autem pecunijs, quæ ex vectigalibus, tributis mulctiſq. redactæ in publicum erant, aliæ alijs reip. vſibus attributæ erant. vnde diuerſa etiam pecuniarum nomina, vt τῆς διοικήσεως, τὰ στρατιωτικὰ, τὰ θεωρικά; & diuerſi, qui eas erogarent, curatores, vt ταμίαι τῆς διοικήσεως, τῶν στρατιωτικῶν, & τῶν θεωρικῶν extiterunt. Pecuniæ publicæ uarius vſus.

In primis autē ille gloriæ, atq; auctoritatis magnitudine floruit, qui ταμίας τῆς διοικήσεως eſt appellatus, quē etiam ταμίαν, ſiue ἐπιμελητὴν τῶν κοινῶν προσόδων dixerunt. Hic enim à populo in quinquennium creari, atque Quæſtor populi.

iterum,

iterum, & tertium cum infinita prope congerendæ, & distribuendæ pecuniæ publicæ potestate refici solitus est. Id quod his veterum auctoritatibus facile demonstratur. Apud Plutarchum in decreto de honoribus Ly-
,, curgi: Factus communium redditųum ciuitati quæ-
,, stor, in quinquennium curat, & distributis ex com-
,, munibus redditibus decem, & octo millibus, & non-
,, gentis talentis, multis vero supra fidem à priuatis mu-
,, tuo sumptis, & in reipub. populiq. tempora expensis,
,, quòd recte hæc administrasse visus sit, sæpe coronatus
,, est à ciuitate. iterum autem lectus à populo magnam
,, pecuniarum vim in arcem intulit, & confectò deæ or-
,, natu, & victorijs, & pompalibus aureis, ac argenteis,
,, & ornatu aureo in centum cistiferas. & de Aristide:
,, Publicorum redditųum lectus curator non solum suæ
,, ætatis, sed etiam superioris magistratus ostendit mul-
,, ta suppilasse, & in primis Themistoclē. quare ab eo in
,, referendis rationibus oppugnatus, studijs tamen bo-
,, norum euasit. iterum autē τῇ διοικήσει præpositus, cum
,, se mollius gereret, ijs se probauit, qui communem rē
,, depeculabantur, quòd neque eos redargueret, neque
,, seuere rationes eorum conficeret, vsque adeo vt reple
,, ti bonis publicis eum commendarent, & pro eo popu-
,, lum prensarent, vt ei tertium magistratum continua-
,, ret. cum autem creatus esset, obiurgauit eos, & furta
,, patefecit. & in Politicis: Demades cum in potestate
,, redditus ciuitatis haberet, ac populus classis aduer-
,, sus Alexandrum emittendæ cupidus ab eo sibi pecu-
,, niam in classem attribui postularet, pecuniæ, inquit,
,, non desunt, at eas ego vobis in proximos Choas di-
stribuere cogitaram. Quin etiam hunc eundem ταμίαν τῆς διοικήσεως appellauit, cum Lycurgum eundem in tria quinquennia quæstorem scripsit pecuniarum διοικήσει habuisse. & Aeschines in oratione de ementita legatio
,, ne, cum ait: Iste curauit vestros redditus, quando il-
lum

lum legistis ad communem διοίκησιν; & Pollux, cum eum ἐφεστηκότα ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῶν προσιόντων, καὶ ἀναλισκομένων appellauit, id est præfectum procurationi accedentiũ, & abeuntium pecuniarum, & earum præcipue, quæ concioni, & iudicibus mercedis loco erogarentur. Vnde apud Laertium in decreto de Zenone scriptum est: Sumptũ autem, qui fit in pilas, curet ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως. in decreto autem de Lycurgo apud Plutarchum populi quæstor nominatur, si quidem scriptum est: Decretum est, vt Lycurgi psephismata omnia in pilas lapideas inciderentur; in descriptionem vero pilarum quæstor populi quingentas drachmas impenderet ex ijs, quæ in psephismata attribuuntur à populo. Quod autem Pollux scribit, curasse eum pecuniam, quæ cõcioni, & iudicibus mercedis loco numerabatur, confirmatur itẽ ex lege, quam ex Timocratea iam sæpe attulimus, in qua scriptum est, ex pecunijs, quæ sunt διοικήσεως, pretium concioni, iudicijs, senatui, & equitibus persolutum.

Fuisse autem & ἀντιγραφέα τῆς διοικήσεως, qui hos omnes sumptus in alias tabulas transcripserit, vt duobus in locis earum pecuniarum ratio extaret, mihi in primis in ipsam vocis eius rationem intuenti probatur. Antigrapheus populi

Æra vero militaria, quæ illi dixerũt στρατιωτικά, fuerunt non solum, quæ in vsus militiæ ex publica administratione conuersa sunt, vt significat Demosthenes in oratione contra Neæram, cum inquit, decretum scriptum, vt pecuniæ διοικήσεως vtique fierent militares; sed etiam quæ ex tributis belli nomine collatis redacta sunt. quod intellexit in oratione aduersus Polyclem, cum dixit: Ego primus collationes contuli, quanuis trierarchus essem. cuius rei testes sunt, qui tunc militares pecunias exegerunt. Qui vero eiusmodi pecunias curarunt, ij ταμίαι τῶν στρατιωτικῶν dicti sunt. Vnde Plutarchus in Lycurgo dixit, Calæũ quendam quæsto- Quæstores militarium.

rem militarium archonte Charonda fuisse.

Quæstores Theoricarum

Theoricæ autem pecuniæ sunt dictæ, quæ in ludos, & spectacula sunt consumptæ. Has Vlpianus in Olynthiacarum commentario scribit à Pericle primum, cũ diuites loca in theatro sibi pretio compararent, pauperes autem, ne id facerent, æris inopia impedirentur, esse inductas, lege lata, vt pecuniæ ex publicis redditibus confectæ theoricæ fierent. Atque hoc idem cõfirmat etiam Plutarchus, cum scribit, populum à Pericle primum ad theoricas pecunias, & stipendia accipienda illectum. item Periclem theoricis, & iudicialibus pecunijs populum corrupisse. Deinde legibus alijs sancitum est, vt bello existente residuæ pecuniæ τῆς διοικήσεως fierent militares, postremo Appollodorus decretum scripsit, vt pecuniæ τῆς διοικήσεως vtique fierent militares, atque hæc docet Demosthenes in oratione contra Neæram: Appollodorus, inquit, fit senator, & decretum scribit in senatu, fertq. ad populum nemine aduersante, placeat ne pecunias τῆς διοικήσεως militares esse, an theatrales. cum leges iuberent, vt bello existente residuæ pecuniæ τῆς διοικήσεως militares essent. Vlpianus autem scribit, cum Apollodorus conatus esset, theoricas pecunias reddere militares, Eubulum popularem gratiam aucupantem scripsisse legem, adiuncta capitali pœna, ne quis theoricas pecunias efficeret militares. Libanius autem in Olynthiacas notat, cum antiquitus theatrum lapideum nullum esset, sed ligneum, & omnes locum in theatro festinanter occupare studerent, verberationes sæpe, & vulnera consequuta. cui malo vt occurrerent Atheniensium principes, venales locos fecisse, statuisseq. vti spectandi caussa singuli duos penderent obolos, ne vero tenuiores propter sumptum spectaculi voluptate spoliarentur, eos ex ærario obolos sumere voluisse. Arpocratio vero, qui aliquanto secus hanc ex Philochoro refert

refert historiam, non obolos, sed drachmam nominat, eamq. absentem, aut peregre euntem neminem capere potuisse Hyperidis auctoritate demonstrat. Huius autem pecuniæ petendæ ius ex tabulis Lexiarchicis partū esse, ex oratione Demosthenis aduersus Leocharem apparet: Primum progressus tentauit in Otrynensium indicem concionalem semet ipsum referre, cum esset Eleusinius. deinde, antequam referretur in tabulas Lexiarchicas Otrynensium, communium rerum partem adipisci. cui rei cum nos resisteremus, ille conuocatis paucis quibusdam Otrynensium, & Demarcho suadet, vt, cum apertæ tabulæ essent, semet ipsum in Archiadæ nomen inscribant. post autem Panathenæis magnis sub distributionem ad theoricam pecuniam venit, & cum populares alij cepissent; petijt sibi etiā dari, & in tabulis in nomen Archiadæ inscribi. Qui his ergo pecunijs præfuerunt, ij sunt οἱ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ nominati. quorum meminit Aeschines aduersus Ctesiphontem: Recita mihi, inquit, quo archonte Demosthenes creatus sit præfectus Theoricarum. & post: Propter fidem vestram erga Eubulum præfecti Theoricarum, antequam lex Hegemonis ferretur, gerebant magistratum antigraphei, & apodectarum, & naualia, & armamentarium construebant, erantq. curatores viarū, & fere omnem procurationem ciuitatis gerebant.

Quoniam autem Athenienses, vt in Leptiniana scribit Demosthenes, frumento inuecto maxime vsi sunt (neque enim Attica propter soli sterilitatem satis suppeditare annonæ, atque alimenti omnibus potuit) eo factum est, vt præfecti quidam etiam sint constituti, qui externum frumentum reip. nomine mercati sint, ideq. recondiderint. cuiusmodi vero munus dicta est σιτωνία, ipsiq. σιτῶναι sunt appellati. Itaq; Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte ait, cum populus Sitonē crearet, se reliquis omnibus esse prælatum, & Plutar- Sitonæ.

chus decretum recitat, in quo scriptum est, Demosthenem in Sitonia talentum in cellam frumentariam præbuisse.

Astynomi. Iam vero quia opera etiam publica plurimum cum ad dignitatem, tum etiam ad salutem sæpe reip. pertinuerunt, ne eorum quidem curam abiecerunt, qui hãc legibus remp. instruxerunt. quo de genere probe
„ Aristoteles in Politicis: Altera curatio est, inquit, ope-
„ rum in vrbe tum publicorum, tũ priuatorum, vt cum
„ decoro ornatu ædificia, & viæ conseruentur, & colla-
„ psa reficiantur, & limites communes sine controuer-
„ sia teneantur, & cetera, quæ similia sunt: huic autem
„ magistratum pleriq. ἀστυνομίαν vocant. habetq. partes
„ plures, quarum alijs alij in magnis ciuitatibus prætici-
„ untur, vt murorũ constructores, & fontium curatores,
„ & portuum custodes. Plato autem in sexto de legibus ἀστυνόμους curare vias iubet, quæ sint in vrbe, & vias militares populi, quæ ferant ex agro in vrbem, & ædificia, vt fiant ex legibus, & aquas, vt in fontes abunde, & pure euntes, ornent vna, & iuuent ciuitatẽ. Eiusmodi vero Ἀστυνόμους decẽ Athenis fuisse, prodit ex Aristotelis auctoritate Arpocratio, quinque in Piræeo, & quinque in vrbe. quorum cum mentionem fecisset in Timocratea Demosthenes, Vlpianus adscripsit, ijs curæ fuisse, vt munda vrbs esset.

Murorum curatores. Quos vero vocat Aristoteles τειχοποιούς, ij non ordinarij magistratus fuerunt, sed pro re nata à tribubus ad muros veteres reficiendos vna cum quæstoribus aliquot editi sunt. quem magistratum gessit Demosthenes à Pandionide tribu sua editus. Vnde Aeschines de ementita legatione dixit, decreto mandatum esse singulis tribubus, vt proderent curatores operum ad muros, & quæstores. Plutarchus autem propterea Demosthenem etiam murorum curatorem vocauit.

Præfecti aquarum. Eundem autem in numerum adscribendi videntur

οἱ ἐπι-

οἱ ἐπιστάται τῶν ὑδάτων, qui aquas in vrbem perducendas curarũt. quo munere functũ esse Themistoclem prodit Plutarchus. item οἱ ὁδοποιοὶ, qui vias strauerunt, & qui fontium curam habuerunt, quos κρηνοφύλακας appellat Pollux. atque omnino oẽs ἐπιστάται τῶν δημοσίων ἔργων. quo nomine honoris vsum significat Plutarchus tum cum Propylæa, & reliqua illa illustria vrbis ædificia construxit. quorum ne rationem redderet, bellum fertur cum Lacedæmonijs grauissimum excitasse. itemq. qui ad belli apparatum creati dicuntur, vt Lycurgus, de quo idem: Electus ad apparatum belli multa ciuitatis emendauit, & triremes parauit populo quadringentas, & Lyceum gymnasium construxit, & palæstrã ædificauit, & theatrum Dionysij ἐπιστάτης absoluit.

Præfecti operum publicorum.

Neque vero, cum operum publicorum, quibus ferè vrbs ornabatur, tam diligentem rationem haberent, legum ipsarum, morumq. & magistratuum, quibus reip. incolumitas continebatur, sibi contemnendam putarunt. verum legibus seruandis νομοφύλακας præposuerunt, moribus vero nonnullos alios. Nomophylaces autem eo honore affecti sunt, vt & strophio albo insignirentur, & ludis in sellis aduersus Archontes cõsiderent, ceterum eo iure essent, vt magistratus legibus vti cogerent, & in concionibus sedentes cũ proedris prohiberent, ne quid aduersus leges, & contra reip. commodum suffragijs populi sciceretur. quemadmodum apud Pollucem, & Arpocrationẽ inuenimus. Nam Cicero in tertio de legibus scripsit, eos nõ solum litteras, sed facta etiam hominum obseruasse, ad legesq. reuocasse.

Nomophylaces

Moribus autem iuuenum præfecti fuerũt σωφρονισταὶ decem, quorũ mentio fit in Axiocho à Socrate: Vbi vero in ephebos, inquit, inscriptus sit, omne adolescentuli tempus Sophronistis, & Areopagi censuræ tribuitur. Quin etiam Vlpianus, cum Demosthenes aduer-

Sophronistæ.

ſus Mediam theſmothetæ cuiuſdam noctu per petulantiam violati meminiſſet, notatum reliquit, theſmothetas moderationis custodes, vindiceſq. fuiſſe,& noctu vrbem obeuntes, ne quid per petulantiam fieret, prouidiſſe.

Gynæcoſmi Mulieribus autē præfecti fuerunt γυναικοκόσμοι viginti, qui, teſte Polluce, in mulieres parum modeſtas animaduertebant,& mulctas earum inſcribentes expoſuerunt in platano in Ceramico.

Oenoptae. Virorum autem cœtus, & conuiuia, ſumptuſq. inſpectarūt, qui οἰνόπται dicti ſunt. de quibus Athenæus libro decimo: Oenoptæ erat magiſtratus Athenis, qui „ inſpiciebat prandia, an æqualiter biberent, qui conue„ nerant. & erat magiſtratus tenuis. tres erant, qui præ„ bebant prandentibus lychnos, & funalia. Atque hoc „ idem etiam munus videtur tribuere ijs, qui γυναικόνομοι dicti ſunt, cum ſcribit libro ſexto, moris fuiſſe, vt γυναικόνομοι conuiuia inſpicerent, & numerum vocatorum, Gynæconomi. an eſſet ſecundum legem, inquirerent; Philochorū autē ſcribere, Gymnæconomos cum Areopagitis cœtus inſpectaſſe in ædibus, & nuptijs,& ſacrificijs.

Logiſtae Qui vero magiſtratus, atque curationes omnes repoſcendis rationibus in officio manere coegerunt, ij λογισταί, & εὔθυνοι nominati ſunt. Quos quidem magiſtra- Euthyni. tus inter ſe diuerſos fuiſſe Arpocratio ex Ariſtotelis ſententia prodit, verum quonam modo, quod optandum erat in primis, non adſcribit. Mihi vero in nomina ipſa intuēti probabile illud occurrit, εὐθύνας quæſiſſe de edictis à magiſtratibus iniuſte interpoſitis, λογιστὰς vero de pecunijs iniuſte ablatis. ſi quidem hac de re loquens Aeſchines contra Cteſiphontem has duas voces nūquā diſiungit, λογιστὰς λόγοι, & εὐθύνας, εἰσγράφει δὲ λόγον, & εὐθύνας. De vtriſq. autem Arpocratio in hæc verba: „ Εὔθυνοι decem erant, apud quos qui legatione functi „ erant, aut magiſtratum geſſerant, aut aliquid rerum publi-

,, publicarum attigerant, εὐθύνας dabant. λογισταὶ vero de-
,, cem erant, qui εὐθύνας eorum, qui administrassent,
,, subducebant intra triginta dies, quando magistratu
abire vellent. Quibus ex verbis ægre, quid inter eos in-
tersit, intelligas. Ac Logistarum quidem nomen sæpis-
sime video vsurpari, vt apud Aeschinem contra Ctesi-
phontem, vbi docet, legibus sanctum esse, vt senatus
Areopagi, omnesq. qui aliquid reipub. attigissent,
apud logistas rationes referrent, etiam si nihil pecu-
niæ publicæ tractassent; logistæ vero eos in fora in-
troducerent, & per præconem ciues ad eos accusan-
dos inuitarent. Vnde addit: Non ne oportebat, te
,, ò Demosthenes pati, logistarum præconem pro-
,, nunciare edictum hoc patrium, & legitimum? Quis
,, vult accusare? & contra Timarchum: Logista cum es-
,, set, plurimum nocuit ciuitati, donis acceptis ab ijs,
,, qui improbe magistratum gessissent, & calumnia ijs
,, oblata, qui innocentes essent. & apud Demosthenē
,, de corona: Quando me introduxerūt logistæ, cur
,, non me accusasti, cum præsens esses? & de ementita le-
,, gatione: Ego cum vellem bis rationes referre de lega-
,, tione, accedens Aeschines ad logistas vetuit, ne me
in iudicium vocarent. De Euthynis vero mentio ra-
rior. in decreto tamen quodam post quadringentorū
dominatū euersum apud Andocidem, in oratione de
mysterijs scripto ita est. Placet etiam eorum famam
,, restitui, quorum εὔθυναι condemnatæ sunt in logi-
,, sterijs ab euthynis, aut paredris, aut nondum in forum
,, introductæ γραφαὶ περὶ εὐθυνῶν.

Vndecimuiri.

Iam quid dicam, vt magistratum etiam esse volue-
rint, qui nocentes homines aut ante iudicium custo-
diret, aut post iudicium supplicio ex lege afficeret? Hi
vero vndecimuiri fuerunt, qui à Themistocle, & ab
Aristide sunt instituti, singuli quidē ex singulis tribu-
bus, & scriba vndecimus cum eis adnumeratus, vt He-
racli-

raclides, & Pollux memoriæ prodiderunt. Neque vero id nos perturbet, quòd ante Themistoclis ætatem in legibus Solonis, vt est in Timarchiana, & Timocratea vndecimuiri nominentur. nam ad eas leges multa ex posteriore rep. sunt adiecta, & hic à Solone numerus induci non potuit, qui quattuor tantum tribus probauit. Horũ verò curæ carcerẽ commissum, mandatumq. ut de damnatis lege supplicium sumerent, cũ Pollux, & alij uno omnes consensu scripsere, tũ ostendit etiam Plato in Apologia, cum dicentem Socratẽ fecit: Quid me in carcere uiuere oportet, vndecimuiris perpetuo seruientem; & in Phædone: Ianitor admonuit, ne carcerem ingrederemur. soluunt enim, inquit, vndecimuiri Socratem, atque ei hodie mortem denuntiant. Item: Vndecimuiri minister uenit, nuncians Socrati, ut cicutam bibat. & Xenophon in secundo de rebus Græcorum: Trigintauirûm præco vndecimuiros in Theramenem ire iussit, quibus cũ ministris congressis, dixit Critias unus è triginta: Tradimus uobis Theramenem hunc legẽ iudicatum, ut eum capientes, & abducentes, quò oportet, quæ his consequentia sunt, peragatis. Quod si quis è carcere quoquo modo euasisset, erat eorum muneris hominem conquirere, atque in carcerem redigere. quod apparet ex prima in Aristogitonẽ, in qua, Cum effracto, inquit, carcere profugisset, ad mulierem quandam uenit, quæ illum occultauit primis diebus, quibus undecimuiri perquirebant hominem, & per præconem sibi reddi iubebant. Pollux autẽ fures, plagiarios, & grassatores ab undecimuiris ait abductos, ut, si confiterentur, capite mulctarent; sin minus, in fora introducerent, &, si damnati essent, ultimo supplicio afficerent. Ego uero inuenio fures, & grassatores ad vndecimuiros potius, quàm ab vndecimuiris abductos, atque hanc esse eam, de qua superiore libro dixi, ἀπαγωγὴν, quam ad vndecimuiros factam

ctam esse apparet ex lege, quam profert Demosthenes
» in Timocratē: Si quis interdiu supra quinquaginta dra-
» chmas furatus fuerit, adduci ius sit ad vndecimuiros,
» si vero noctu, quodcunque surripuerit, eum & occi-
» dendi, & inter persequendum vulnerandi, & ad vnde-
» cimuiros, si libeat, abducendi ius sit. quod idem colli-
gitur ex orationibus Lysiæ contra Theomnestum. Vt
autem apud vndecimuiros actio contra fures, & grassa
tores intenta est, sic ijdem etiam eam in forum intro-
duxerunt. vt aperte scriptum est in oratione ad Lacri-
» tum. Apud quem magistratum de pactis mercatorijs
» est agendū? apud vndecimuiros? at ipsi murorum per-
» fossores, & fures, & alios facinorosos homines, qui
» morti destinati sunt, introducunt. Introduxisse vero
in Parabystum, inde conijci licet, quòd vndecimuiros
in Parabysto ius dixisse, omnium ferè, qui Parabysti
meminerunt, testimonio constat. Adijcit etiam Vespa-
rum interpres, vndecimuiros τὰς φάσεις aduersus eos,
qui publica vendidissent, introduxisse. quod probabi-
le coniectura est. si quidem vndecimuiri aliarū etiam
actionum introductores fuerunt, vt ex lege, quam re-
citat in Timocratē Demosthenes, intelligitur: Si quis
» abductus fuerit, qui arguatur vel malæ tractationis pa-
» rentum, vel desertæ militiæ, vel quòd contra legum
» interdictum eò fuerit ingressus, quò nefas est ingredi,
» vndecimuiri eum vinciunto, & in Hæliæam introdu-
» cunto, accuset autem ex ijs, quibus ius est, qui volet.
» conuictus autem si sit, æstimet Heliæa, quid eum pati,
» aut soluere oporteat. Narrat etiam Demosthenes, An-
drotionem decretum scripsisse, vt exigendorum caus-
sa tributorum vndecimuiri se sequerentur, eosq. ad sin
gulas ciuium ædes adduxisse. Ex quibus locis, quæ &
quàm multa vndecimuirum iura fuerint, facile iā qui-
uis intelligere potest.

DE PRAEBITORIBVS PVBLICIS.

Liturgi qui

MAGISTRATIBVS, qui consilijs, iudicijsq. præpositi remp. rexerint, explicatis, reliquum est, vt publicas eorum curationes aggrediamur, qui suo aut patrimonio, aut corpore, aut lingua reip. profuerunt, atque eius aut commoda, aut salutem, aut dignitatem quoquomodo tutati sunt. sic enim vnà, quid diuites, quid iuniores, quidq. diserti homines reip. legibusq. debuerint, ostendemus, & magnum locum in primis, ac lubricum de reliquo ciuilium honorum genere expediemus. Qui igitur in quattuor à Solone descriptis classibus præter ceteros diuitijs abundarũt, ij ex eiusdem instituto pro superioribus magistratibus, qui ipsis, vt dixi, potissimum patuere, opes suas ad reip. tempora, ciuitatisq. rationes ita conferre debuerunt, vt aut pacis ornamentis consulerent, aut belli certe subsidijs inseruirent. vnde ipsi λειτουργοί, & præbitiones eorũ λειτουργίαι vocatæ sunt. Fuerunt aũt χορηγοί, γυμνασίαρχοι, ἑστιάτορες, τριήραρχοι, & εἰσφέροντες. i. coragi, gymnasiarchi, epulones, trierarchi, & collatores. Neque vero dubiũ est, quin hi primi fuerint, qui in ciuitate caperentur, honores. hoc enim perspicue ostendit Demosthenes, cum in caussa Ctesiphontis inquit: Contigit mihi, vt, cum puer essem, scholas conuenientes adirem, vbi ex pueris excessissem, quæ his cõsequentia sunt, agerem, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν vbi vero ad remp. accessi, placuit mihi eam reip. gerendæ rationem inire, vt sæpe corona donatus sim. & Lysias, apud quem in oratione de muneribus Atheniẽsis nescio quis gloriatur, se, vbi primum professus sit, extemplo choragum fuisse. Cui professioni octauum & decimum ætatis annũ dicatum fuisse, supra ostendimus. Hæc autem munera, quãquam illi vsque adeo necessario obiuerunt, vt nullo pacto declinare potuerint; quod Socrates apud Xenophon-

,, nophontem de re familiari cum Critobulo disputans
,, demonstrauit, cum dixit: Audio, ciuitatem choragias,
,, & gymnasiarchias tibi imperasse, &, si bellum ingrue-
,, rit, trierarchias, & collationes tā multas imperaturā,
,, vt eas sustinere non possis: quod si parum cumulatè
,, munus gesseris, non dubito, quin te non aliter puniat,
,, quàm si te sua cōpilantē offenderet: nō ea tamen quotannis obiuerunt, sed, vt ad Leptinem inquit orator, choragias quidem, & trierarchias, & epulationes, & gymnasiarchias altero quoque anno, ita vt dimidium temporis vacationem haberent, collationes autem tantum, cum impendente, aut vrgente bello aliquo imperarentur. Mandata vero ita sunt, vt singulos singulæ tribus, aut populi suos quisque præbitores ediderint. quod docet Demosthenes in oratione de nomine. An
,, vero si tribules, inquit, Mantitheum Mantiæ filium
,, Thoricium edant choragum, aut gymnasiarchum, aut
,, epulonem, aut aliud eorum quidpiam, quomodo extabit, vtrum te edant, an me? & contra Mediam: Cum
,, per triennium Pandionis choragum non edidisset, eá
,, de re contentio inter archontem, & tribus curatorem
,, exarsit. & contra Philippum: Quid est, cum ludi Pana-
,, thenæorum, & Dionysiorum idoneo semper tempore
,, fiunt, classium autem emissio alieno? nempe quia illa
,, omnia lege aguntur; & uestrum quisq. multo ante no-
,, uit, quis choragus, aut gymnasiarchus tribus quando
,, & à quo, & quid capientem, quid agere oporteat, in
,, rebus autem bellicis cōfusè omnia agimus. simul enim
,, vt increpuit quid, trierarchos constituimus, & his per
,, mutationes proponimus, & de quærēdis pecunijs cō-
,, sultamus. & de epitrierchemate: Cum placuisset, vt se-
,, natores pro popularibus ederent, qui ante alios cōfer-
,, rent, meum nomen in tribus populis editum est, quia
,, meum illustre, ac notum patrimonium est.

Quoniam autem choragi dicti sunt, quia in Diony- Choragi

ſijs, & Panathenæis chorum duxerunt, propterea ut uarij chori, ſic choragi etiā diuerſi extiterunt, quorum alij pyrrhichiſtis, alij choro virili, alij choro puerili, alij choro cyclio choragi fuerunt. Quod demonſtrat Lyſias in oratione de muneribus, adud quem Athenienſis neſcio quis ita agit, ut dicat, ſe Theophēo archōte profeſſum, factum choragum tragœdis, triginta minas impendiſſe, & tertio menſe Thargelijs uictorem uirili choro duo millia drachmarum; Glaucippo uero archōte in pyrrhichiſtas, Panathenæis magnis, octingentas. eodemq. archonte, choragus cum eſſet uiris in Dionyſia, uictoriam rettuliſſe, & archonte Diocle Panathenæis paruis choro cyclio trecentas, poſteà choragum factū puerili choro minas quindecim amplius impendiſſe. & Iſæus, qui Dicæogenem inquit, cum tribui in Dionyſia choragus eſſet, quartū fuiſſe, tragœdis autem, & pyrrhichiſts ultimum. & Demoſthenes, qui, Mediam tragœdis choragum fuiſſe ait, ſe uero tibicinibus uiris. Hos autem choros ita duxerunt, ut uictum eis ſuppeditarent, & quidem, ſicut Plutarchus in libro de ſapientia Athenienſium ſcripſit, muſicis artificibus delicatiorē, veluti anguillas, lactucas, & medullam, nempe ad vocem eorum corroborandam: vnde quæſtio eſt apud Antiphontem de choreuta quodam, qui cum vocis curandæ cauſſa apud choragum pharmacum ebibiſſet, mortem oppetijt. Neque vero victum ſolum præbuerunt, ſed coronas etiam aureas, veſteſq. chori ipſius, vt ſcriptum eſt contra Mediam, ornamenta, atque inſignia compararunt. inque ea re tantum ſtudij, tantūq. induſtriæ poſuerunt, vt magiſtros, & tibicines præſtantiores coram archonte ſortiti ſint, ludumq. habuerint, in quo per magiſtrum, quem χοροδιδάσκαλοι appellabāt, chorum ipſum erudiendum, & exercendum curarint. Quod in eadem Antiphon oratione declarat, cum inquit. Poſtquam choragus ad Thargelia ſum cōſtitutus,

ſortituſq.

,, sortitusq. sum Pantaclem magistrum, & tribum Cecro
,, pidem vltra meam Erectheidem, choragi munere fun-
,, ctus sum, quàm potui, optimo. ac primum comparaui
,, ludum, in quo etiam, cum Dionysijs choragus fui, do-
,, cui, deinde chorum collegi, quã optime potui, cumq.
,, ego lite distinerer, homines probatos choro præfeci,
,, vt pueris egregie ministraretur, quæ necessaria essent.
,, & item contra Mediam Demosthenes: Cum non con-
,, stituto tertium hunc annum tribui Pandionidi chora-
,, go, instante vero concione, in qua lex archontem sor-
,, tiri choris tibicines iubet, archon tribus curatores, cu
,, ratores autem archontem increparent, procedẽs ego
,, pollicitus sum, me vltro choragum futurum. vobis au-
,, tem sortientibus euenit, vt mihi primo sors tibicinis
,, eueniret. Huic autem rei propterea tanto studio ferueferũt, quia inter ipsos illustre de laude, victoriaq. certamen intercedebat, ita vt in Dionysijs qui hymnis canendis alterum superasset, is tripodem præmium ferret, eumq. cum magna cærimonia dedicaret. cuius rei meminit Demosthenes in oratione aduersus Phænippum: Patres, inquit, tui adeo diuitijs affluentes fuerũt,
,, vt vterq. tripodem dedicarit, cum ipsi choragi Diony
,, sijs victoriam reportassent. & Plutarchus de Andocide:
,, Choragus fuit cyclio choro suæ tribui dithyrambo de-
,, certãti, & victoriæ compos factus dedicauit tripodẽ.
,, & Lysias de muneribus: Cũ esset choragus uiris in Dio-
,, nysia, uicit, & cum tripodis dedicatione quinque mil-
,, lia drachmarum impẽdit. Memorabile autem illud, in eiusmodi iudicio Aiacidarum chorum nunquam ultimum iudicatum. credo, quòd, ut inquit in Sympofio Plutarchus, gratiam ei tribui referri uoluerint, ex qua Marathonius populus fuerit, & quæ dextrũ cornu in Marathonia pugna tenuerit, aut certe quòd bellum illud hac tribu prytaneatum gerente decretum sit. Qui uero pueris choragi fuerunt, ij ludorum litterariorũ,

quò pueri ingenui uentitarent, curam habuerunt, si modo annos nati amplius quadraginta essent. Id auté ita esse Aeschines in oratione cótra Timarchum osten,, dit. Solon, inquit, & de adolescentibus uentitantibus, ,, quales esse oportet, & quas ætates habere, & de magi,, stratibus ventitantibus, quales esse oporteret, & quas ,, ætates habere, & de magistratu, qui eorum curam ha,, biturus esset, scripsit, & postremo de ventitatione pue,, rorum, & de choris encyclijs: iubet enim choragum, ,, qui fortunas suas in vos impensurus est, supra quadrin,, ginta annos natum, hoc facere, vt, cum ætate tempe,, ratissima sit, versetur cum filijs vestris, sic enim in lege ,, scripsit: Choragi vero à populo constituti quadragin,, ta annos amplius nati sint. Atq; hi quidem choragi fue

Gymnasiarchi. runt. Gymnasiarchi vero, vt inquit, ad Leptinianá Vlpianus, qui oleum ijs, qui se palæstra exercere vellent, ministrarunt.

Epulones Epulones auté, qui in sacris, in cómuni ciuitatis lætitia, tribulibus suis epulum præbuerunt. ,, Vnde dixit Lysias de muneribus: Vbi Alexia archon,, te redij, statim gymnasiarchus fui in Promethea; & vi,, ctoriam rettuli duabus minis impensis. & Demosthenes contra Mediam: Tribui ego epulum dedi; & Pana,, thenæis choragus fui. & ad Leptinem: Quam multi ,, sunt, qui quotannis vsitatas λειτουργίας nobis obeunt, ,, choragi, gymnasiarchi, epulones? sexaginta nimirũ ,, aut paullo amplius. & de hereditate Philoctemonis ,, Isæus: Choragus tragœdijs, gymnasiarchus lampade ,, fuit.

Trierarchi. Iam vero quid de trierarchijs, & collationibus dicam, quibus nihil potest esse nobilius? sunt autem trierarchi, qui armamenta triremis, & victum remigi-

Collatores. bus dabant, farinam, cæpe, & caseum, vt Plutarchus in libro de Atheniensium sapientia prodidit. Collatores autem, qui pro ratione cẽsus pecunias conferebãt ij, qui in acie pro patria, dimicabant. Vnde Lysias di-

xit

xit in oratione de publicatis Niciæ bonis: Nunc Dio- „ mnestus, & ego, & frater, cum ex vna domo tres simus, „ trierarchiam obimus, & si pecunijs egeat ciuitas, ab „ his vobis conferimus: & de muneribus: Cum pro vo- „ bis pericula quotidie adirem, tamen tributum vnum „ triginta minarum, alterum trium millium drachma- „ rum contuli; trierarchus autem per septennium fui, & sex talenta impendi. Quin etiam Aeschines in accusatione Ctesiphontis dixit, trierarchos, qui non communia tractent, sed aperte patrimonia sua pro ciuitatis dignitate profundant, lege repetundarum esse obstrictos. & Demosthenes in oratione de trierarchia: „ Qui pro ciuitate trierarchum agit, is non ex commu- „ nibus bonis rem familiarem amplificat, sed priuatis „ statum ciuitatis emendat. Horum autem munerum cũ sæpe immunitates darentur à populo, trierarchiarum tamen, & collationum, ne posteris quidem Harmodij, & Aristogitonis, quibus propter tyrannum interfectum singulares semper honores exquisiuerunt, vacationem dederunt. Quod docuit multis in locis Demosthenes disputans contra Leptinem, maxime autem, „ cum inquit: Sunt liturgiæ ciuium, & inquilinorum, „ quarum vtrarumq. datur immunitas. trierarchiarum, „ & collationum in bellum, & salutem ciuitatis ex vete- „ ribus legibus nemo est immunis, ne posteri quidem Harmodij, & Aristogitonis. Quo factum est, vt, cum propter multas immunitates eorum à populo concessas pauci, ijq. admodum inopes munera illa obirent, Leptines legem tulerit, vt nemo omnino immunis esset, præter Aristogitonis, & Harmodij posteros, & nouem archontes, neque in posterum populo rogato immunitatem dare ius esset. quam legem vt iniustam, ac reip. inutilem oratione, quæ extat, Demosthenes accusauit. At Solo quidem ab initio propterea census ciuium constituerat, & ex ijs classes quattuor descri-

Immunitates

mum pserat,

pſerat, Quinquemodialium, Equitum, Zeugitarum, & Theticorum, vt omnes pro ratione fortunarum ſuarum operam, ſtudiumq. ſuum reip. commodarent, ac ne quis excuſatione tenuitatis publicorum munerum onus defugeret, ἀντίδοσιν excogitarat, quæ fuit muneris & fortunarum cum altero permutatio, vt Demoſthenes in oratione de antidoſi ſcribit. Verum priſca Solonis diſciplina nouis, vt fit, hominum fraudibus iampridem obſoleſcente, poſt placuit, vt tota ratione mutata mille ac ducenti ex vniuerſis claſsibus legerētur, qui, cum ceteros diuitijs antecederent, ſoli etiam publicorum munerum onera ſuſtinerent: Vnde Pollux, & Arpocratio ſcripſerunt, mille ac ducentos fuiſſe, ex quibus legerentur liturgi. Hi vero in ſymmorias diuiſi ſunt quaſdam, idq. Periandri lege, archonte Nauſinico, vt Demoſthenes contra Euergū, & ex Philochori ſententia Arpocratio prodidit. Symmoriarum autem ratio, & munerum horum per ſymmorias obitio qualis à principio fuerit, ſignificauit in ſecunda Olynthiaca Demoſthenes, cum dixit: Antea conferebatis per ſymmorias, nunc ciuitatem tractatis per ſymmorias, rhetor, princeps vtrorunq. & prætor ſub illo, primiq. trecenti, alij vero adiuncti eſtis, partim quidem ad hos partim vero ad illos. Quem locum ſummis obſcuritatis tenebris inuolutum Vlpianus liquidius explicauit his verbis: Singulæ, inquit, tribus centenos vicenos, qui ditiſsimi eſſent, è ſuo corpore prodebant, qui in in partes binas ſexagenorum hominū ſingulas diſpertiti ſymmorias viginti efficiebant, ſexagenorum homi nū ſingulas, & in ſingulis tribubus binas. Rurſus mille, ac ducentos in duas partes diuiſerūt ſexcentorū homi num vtranq. eaſq. rurſus in duas, vt eſſent quattuor, vnaquæq. trecentorum virorum, iſti vero trecenti diuitijs oēs anteeedebāt, & ante alios. cōferebant, eoſq. dicto audientes in omnibus rebus habebant. ex quo factum

Symmoriæ

ctum erat, vt omnes in duas partes deſcripti eſſent. ſi quidem qui ab vtraq. parte erant, quodammodo trecentis ditiſsimis, qui vtrinq. erant, adhærebant. ſinguli autem treceni, qui erant, vt dixi, quadripartiti, proprium rhetorem, & prætorem habebant, ſed ita vt rhetores, prætoreſq. ſecundorum trecentorum cederent rhetoribus prætoribuſq. primorum. Hæc autem ita eſſe, teſtimonio etiam Demoſthenis facile quiuis perſpiciet, qui varia eius loca collegerit, eaq. attente conſiderarit. Nam in prima contra Aphobum dixit: Tutores pro me in ſymmoriam conſtituerunt quingentas drachmas conferre ſecundum vigintiquinque minas. & contra Mediam: Ego princeps ſymmoriæ decē annos fui, conferens non ex præſentibus bonis, quibus à tutoribus ſpoliatus ſum, ſed ex fide, quam mihi reliquit pater. & de epitrierchemate: Pecuniarum, quas in nauium emiſsionem conferri decreuiſtis, partem non minimam ego contuli: cum enim placuiſſet vobis, vt ſenatores loco popularium ederent, qui ante alios conferrent, meum nomen editum eſt in tribus populis, quia patrimonium meum illuſtre, ac notum eſt. Quo in loco quoſdam fuiſſe oſtēdit, qui ante alios, & pro alijs tributum contulerint, idq. per ocium poſtea ab ijs exegerint. & contra Bœotum: Quonam modo prætores inſcribent, ſi in ſymmoriam inſcribant, aut ſi trierarchum conſtituant? & contra Euergū: Exiſtimauit, me inſtrumenta reddere ciuitati coactum iri, aut ſucceſſori, qui à ſymmoria ad nauem veniſſet. & Iſæus de hereditate Philoctemonis: Tributa omnia ambo inter trecentos contulerunt. minor autem iſte natu choragus eſt tragœdis, & inter trecentos relatus eſt, & tributa confert. Symmoriarum autem non ſolū principes, qui ἡγεμόνες, ſed etiam curatores fuiſſe, qui ἐπιμεληταὶ dicti ſunt, idem in oratione pro Cteſiphonte, & contra Euergum oſtendit. quorum illos in

Symmoriarum principes, & curatores.

ſymmoria diuitijs ceteris præſtitiſſe, & propterea principatum ſymmoriæ tenuiſſe ſcribit Arpocratio, hos ſymmoriam ipſam conuocaſſe, & ad ſocios de rebus ſymmoriæ retuliſſe exiſtimo.

Intrierarchiis uariata conſuetudo.

Quod autem ad trierarchias pertinet, intelligendũ eſt, propter ſumptus magnitudinem multas in eam rẽ mutationes inuectas eſſe. nam aliquando duo ſimul triremem inſtruxerunt, aliquando tres, aliquando decem, aliquando plures. itemq. interdum trierarchi omnia armamenta ſuis ſumptibus compararunt, interdum ea à ciuitate acceperunt. Hoc autem cum Vlpianus ad Medianam ſcriptum reliquit, tum Demoſthenes multis in locis ſignificauit. vt in ea ipſa contra Mediam, quam Callimacho archonte dixit. Ego, inquit, » annos triginta duos natus trierarchus fui, cum ſi- » mul duo trierarchi eramus, & ſumptus omnes ex pro- » prijs familijs faciebamus, & naues ipſi remigibus ornabamus. & biennio poſt apud eundem, Molone archonte, Apollodorus cum ageret contra Polyclem, aperte vnius triremis duos trierarchos cõſtituros oſtẽdit, & ſe nautis à popularibus datis vti noluiſſe, vt imbecillis, ſed optimos ſua pecunia conduxiſſe. Illæ vero συντέλειαι, id eſt contributiones appellatæ ſunt, cum plures in vnam triremem pecuniam cõtulerunt, quò reſpiciens Iſæus de hereditate Dicæoginis dixit: » Atqui cum trierarchi conſtituerentur, neque ipſe tri- » erarchus fuit, neque alteri contribuit. & Demoſthenes contra Mediam: Tum liturgias attigit, cum primũ » vos mille & ducentos συντελεῖς, id eſt contributores, » feciſtis, à quibus talentum exigentes trierarchias iſti » talento locant. deinde remiges, & armamenta ciui- » tas dat, vt eorum nonnulli reuera nihil impendant, & » liturgia functi videantur, & aliarum liturgiarum vacationem habeant. Quæ verba ita accipienda eſſe adſcribit Vlpianus, vt non mille ac ducentos vno talen-

to collato

to collato vnam triremem construxisse, sed ex mille ac ducentis decem, aut sexdecim exempli gratia in vnam contulisse dicamus. Vnde addit non multo post:
" Talentum à contributoribus exigebant trierarchi, &
" hoc capiens qui volebat, ipse per annum trierarchus
" erat, nulla in re contributoribus molestus. multi vero
" trierarchi domi manentes pro se alios emittebant, alij
" vero pecunia accepta liturgiam suscipiebant. Quocirca hæc incommoda, labesq. reip. contemplatus Demosthenes, tandem legem tulit, qua rem à mille & ducentis ad trecentos, quibus amplissimæ inter omnes fortunæ essent, redegit, iisq. sublatis contributionibus, trierarchiarum onus omne imposuit. cuius legis
" meminit ipse pro Ctesiphonte. Ego, inquit, cum vide-
" rem diuites paruis sumptibus factis vacationem habe-
" re, qui vero modicis, aut paruis copijs præditi essent,
" bona sua consumere, proptereaq. ciuitatem omnes rei
" gerendæ occasiones amittere, legem tuli, qua diuites
" in officio continui, pauperes autem iniuria liberaui,
" & quidem multis pecunijs à symmoriarum principi-
" bus, aut secundanis, aut tertianis tentatus, ne legem
" ferrem, aut eam vt in aliud tempus differrem, merito
" illis quidem, licebat enim eis ex prioribus legibus sex-
" decim simul liturgias obire, cum ipsi parum, aut nihil
" impenderent, pauperes autem ciues cōtererent. mea
" vero lege sanctum est, vt pro facultatibus singuli pen-
" sitarent, & qui ante vnius triremis sextus, aut decimus
" erat contributor, ille duarum trierarchus euasit. neq;
" enim iam se trierarchos, sed contributores vocabant.
Quanquam autem in hoc ipse se tā sanctè gessisse gloriatur, tamen hanc ei legem probri loco Dinarchus obiecit. sic enim in oratione cōtra ipsum inquit: Sunt
" ne vestrum aliqui in hoc iudicio, qui ex trecentis fue-
" rint, cum Demosthenes legem tulit de trierarchis? nō
" ne narrabitis proximis, vt ille tribus talentis acceptis

DD a legem

,, legem in singulis concionibus immutarit? Vt autem post Solonem diuitum classes, sic etiam antidoses innouatæ sunt. quod docet Libanius in argumento orationis de antidosi. Erat, inquit, classis trecentorum,
,, qui diuitijs excellebant, ad quos maiores liturgiæ pertinebant. Lex autem dabat, vt qui fortunas suas conturbassent, ac deteriores reddidissent, ex classe trecentorum exirent, si alterum se locupletiorem munere vacuum prodidissent. quem, si confiteretur, inter trecentos pro se referrēt, si inficiaretur, ad permutãda secum bona compellerēt. Vnde Lysias dixit in oratione de non dando homini imbecillo stipendio: Si
,, constitutus choragus tragœdis prouocarem ipsum ad permutationem, decies mallet choragus esse, quàm semel permutare. Demosthenes autem in oratione de antidosi leges fuisse inquit, vt quotannis fierent permutationes, easque prætores quotannis trecentis ipsis proposuisse, ita vt si quis ex trecentis editus muneris publici functionem respueret, bona sua cum altero permutaret, qui pro se obiret. itemq. vt qui inter se permutarent, quando iurati facultates profiterentur, solemni hoc se iureiurando obstringerent: Indico facultates meas ipsius recte, & iuste, præter ea, quæ in operibus sunt argenteis, quæ leges excipiunt; multaq. eiusmodi alia obseruata, quibus vniuersa hæc ratio permutationis exercendæ contineretur.

Voluntaria munera.

Atque hæc quidem munera necessaria fuerunt. Voluntaria autem illa, quæ ἐπιδόσεις, id est oblationes sunt dictæ, quæ, vt inquit Vlpianus, difficilibus reip. temporibus in senatu fiebant, bonis ciuibus certatim sese vltro reip. offerentibus, ac modo pecuniam, modo triremem, modo alia, vt res videbatur poscere, pollicentibus, quod ostendit Demosthenes in oratione
,, ad Phormionem: Cum Alexander, inquit, Thebas accessit, polliciti sumus vobis talentum argenteum. modo

„ do autem in rem frumentariam pro populo talentum
„ vobis obtulimus. & in prima contra Stephanum: Mul-
„ tisq. in rebus se vtilem præbuit, &, cum quinque trire-
„ mes vltro pollicitus esset, suisq. sumptibus remigibus
„ instruxisset, trierarchias obiuit. & contra Mediam:
„ Factæ sunt apud vos in Euboeam oblationes primæ. in
„ horum numero non fuit Medias, sed ego, & mecum
„ trierarchus fuit Philinus. factæ sunt secundæ ad Olyn-
„ thum. ne ex his quidem fuit Medias. tertiæ nunc fa-
„ ctæ sunt. tum demum obtulit Medias. quomodo? cum
„ in senatu oblationes fierent, præsens non obtulit. post
„ quam obsideri Tamynis milites nunciatum est, ac reli
„ quos equites omnes, ex quibus iste erat, senatus de-
„ creuit exire, tum militiam hanc veritus, in posteram
„ concionem, priusquam proedri consessum irent, pro-
gressus obtulit. Vnde Phocionis scitum illud est apud Plutarchum, cum in sacrificium quoddam Athenienses oblationes poscerent, alijs offerentibus, Phocionē sæpe vocatum dixisse: Postulate ab his diuitibus: quia me puderet, si cum huic (ostendebat autem fœneratorem) non reddidissem, vobis offerrem. græce autem hoc melius, εἰ τούτῳ μὴ ἀποδιδοὺς, ὑμῖν ἐπιδοίην.

De Praefectis Militaribus.

Hactenvs de muneribus eorum sit disputatum, qui facultates suas ad ciuitatis commoda cōtulerunt: nunc dicamus de ijs, qui in bello vitā pro salute reip. posuerunt. Hi vero & milites, & militum præfecti fuere. milites autem voco, quicunq. in re militari à certo ætatis anno operam suam reip. præstitere. Erat enim legibus sancitum, vt pueri omnes, simul atque octauum & decimum annum attigerant, atque in tabulas lexiarchicas relati sui, vt supra dixi, iuris compotes facti erant, militari se sacramento obstringerent. quemad- *Aetas militaris.*

DD 3 modum

modum docuit Lycurgus in oratione aduersus Leocratem, cum dixit: Vobis est iusiurandum, quod iurant omnes ciues, posteaquam in Lexiarchicas tabulas relati, & ephebi facti sunt, se neque arma dedecoraturos, neque ordinem deserturos, sed patriam defensuros, melioremq. tradituros. & Vlpianus in orationē de ementita legatione, cum scripsit, qui ex pueris in ephebos excedebant, eos in fano Agrauli armatos iurasse, se pro patria pugnaturos. Integra vero huius sacramenti verba, prout scribit Pollux, hæc fuerunt: Non dedecorabo arma, nec deseram patronum, si in eum incidero, pugnabo pro sacris, & publicis, & solus, & cum multis, & patriam haud deteriorem tradam, & nauigabo aduersus terram, quancunq. accepero, & legibus, quæ extant, & quas populus iusserit prudenter, obediam, & si quis leges tollere voluerit, non permittam. sacra patria colam, testes sint dij Agraulus, Enyalius, mars Iupiter. Hoc autem adacti sacramento inde per annos quadraginta duos militare cogebantur, qui à decimo octauo ætatis ad sexagesimum pertinebant. ex quo Eponymi quadragintaduo celebrati sunt, qui fuerunt eorum annorum archontes singuli, vnde non solum anni, sed etiam stipendia ciuium nomina inuenerunt, qui se quotannis in horum tabulas referendos curarunt. quod Arpocratio prodit: Ἐπώνυμοι gemini, inquit, fuere, vni quidem decem numero, vnde tribus nomen accepere, alteri vero quadraginta duo, vnde ætates appellantur ciuiū in singulos annos à decimo octauo vsque ad sexagesimum. item: Στρατεία ἐν τοῖς ἐπωνύμοις, cuius meminit Aeschines in oratione de ementita legatione, quid sit, declarat Aristoteles in rep. Athenienſium, inquiens: Sunt Eponymi decem, qui sunt tribuum, sunt & quadraginta duo, qui sunt ætatum. ephebi vero cum inscribebantur, antea quidem in alba inscribebantur, eisq.

Sacramentum militare

archon

" archon, quo inscripti essent, inscribebatur. nunc vero in senatu describuntur, & paullo post: Vtuntur autem Eponymis etiam ad militiam, &, quanam ætate emittant, adscribunt, & à quo archonte eponymo vsque ad quem stipendia merere oporteat. "

Prima vero militia terræ Atticæ custodiam habuit. quam qui obierunt à lustranda regione περίπολοι nominati sunt. obierunt autem, simul atque annum octauum & decimum sunt ingressi, & quidem, vt Aeschines innuit, per biennium, qui in oratione de ementita legatione dixit, se vbi primum ex pueris excessit, per annos duos peripolum regionis fuisse; vt autem Aristoteli, teste Arpocratione, placuit, per annum. qui idem auctor est, ephebos scuto, & hasta à populo in côcione accepta, terram Atticã. perlustrasse, inque præsidijs eius excubuisse. Vnde Solon in Pisistrati tyrannide, deplorata demum reip. libertate, atque salute, publicum periculum contestatus, scutum, & hastam in concione dicitur abiecisse. Peripoli.

Quoniam autẽ res omnis bellica aut pedestris fuit, aut equestris, aut naualis, propterea qui hanc tractarunt, aut armati, aut equites, aut remiges fuerunt. antiquissima vero apud Athenienses militia fuit pedestris, quam τῶν ὁπλιτῶν, id est armatorum dixerunt. Hi vero suo sumptu omnia imperatæ militiæ munera obire ita à Solone sunt iussi, vt, quod dixit contra Timarchum Aeschines, qui ei legi non paruisset, is ius dicendæ in concione sententiæ nullum haberet. Pericles autem, vt qui plebis commodis vnus omnium maxime inseruiuit, primus de militum stipendio tulit. quod Vlpianus ad orationem de syntaxi scriptum reliquit. Itaque Thucydides in tertia historia prodidit, militi, qui Periclis ætate Potidææ in custodia esset, eiusq. ministro drachmas binas in dies singulos numeratas. Militia pedestris. Peditum stipendium

His

Pedites ex tribubus conscripti.

His rebus ita constitutis, fiebat, vt cum conscribendus exercitus erat, ἐκ τῶν καταλόγων, id est ex ijs tabulis conscriberetur, in quibus per tribus ciuium omnium nomina scripta erant, qui arma ferre per ætatem poterant. Atque ita in suis quisque tribubus instructi, cum hostibus de communi salute, inter se autem de laude, & gloria decertabant. sic enim, vt scribit Herodotus, cum Medis in campis Marathonijs dimicatum est, vt vniuersus exercitus in suis quisque tribubus esset instructus. Quocirca narrat Plutarchus, re ex sententia gesta reuersisq. Athenas nouem tribubus, Aristidem prætorem in castris cum tribu sua decima, quæ erat Antiochis, ad prædam barbarorum custodiendam esse relictum. & Thucydides in sexta tradit, Atheniensium armatorum tribum, & cum ea equites omnes impressione facta equitatnm Syracusanorum vniuersum in fugam conieciſſe.

Equestris militia.

Res autem equestris Atheniēsibus aut nulla, aut certe perexigua antiquitus fuit scribit enim Pollux, naucrarias olim singulas, quæ numero erant, vt supra dixi, octo & quadraginta, binos tantum equites præbuisse. Itaque merito, vt narrat Herodotus, Medi in prœlio Marathonio stultitiam Atheniēsium irriserūt, qui pauci numero, & nullo equitum, ac sagittariorum robore septi tantum animorum atque audaciæ suscepissent, vt secum æquo Marte signa conferre non dubitarent. Vt autem huic malo auctis post ciuitatis opibus, quoad possent, mederentur, magna illa de Xerse relata victoria, paceq. reip. parta, trecentos primum equites, & sagittarios trecentos instituerunt. neque ita multis post annis, confirmatis ex noua pace uiribus ciuitatis, equites mille ac ducentos, ac sagittarios totidem intulerunt, quod scriptum in Aeschinis de falsa legatione, & Andocidis de pace orationibus inuenitur.. His autem equitibus stipendium quoddam

ad

ad emendum, ornandumq. equum ex ærario aſsignatum indicat Arpocratio, cum ſcribit, æs fuiſſe quoddã κατάςασιν appellatũ, quod qui conſtituti equites erant, ex ærario capiebãt, & poſtquam equites eſſe deſijſſent, phylarchis repetentibus reddebant, vt id alijs in eorum locum conſtitutis attribueretur. atque hoc ipſum ſignificaſſe Lyſiam in defenſione Mãtithei, cum dixit: Equeſtre ſtipendium

›› Decreuiſtis, vt phylarchi profiterentur eos, qui equis
›› meruerant, vt ab ijs τὰς κατας άσεις exigeretis. Præclarum autem illud in primis, quòd, vt ſupra oſtendi, nemo equo merere potuit, niſi qui δοκιμασία ante excuſſus fuiſſet, an inſtructum, ornatumq. equum haberet, vſque adeo vt infamia notaretur, qui ad equeſtrem militiam ſine probatione accederet, aut equum inter armatos collocatus aſcenderet. Nam habuiſſe eos equũ quem πολεμιςήριον appellarunt, ex oratione ad Phænippum elicitur. Vnde illud eſt Lyſiæ in oratione de ordine deſerto: Ego vos Alcibiadi iuſte propterea ſuc- Probatio equeſtris.
›› cenſere arbitror, quia iubente lege, ſi quis non proba-
›› tus equitem agat, infamem eſſe, hic auſus eſt, ſine pro-
›› batione equitem agere.
››

Quin etiam rem Athenienſibus naualem ab initio modicam affuiſſe, facile non Thucydidis ſolum auctoritate mihi perſuaſerim, qui multis id in proœmio hiſtoriæ argumentis oſtendit, ſed etiam Herodoti, apud quem ſcriptum eſt, Athenienſes bello, quod cum Aeginetis ante Darij in Græciam irruptionem grauiſsimum geſtum eſt, uix quinquaginta triremium numerum confeciſſe. probe vero admodum, & vere. nam ſingulæ, teſte Polluce, naucrariæ naues tantum ſingulas antiquitus præbuerũt. Poſt autem Themiſtocles, vt narrat Herodotus, acri vir ingenio, & ſingulari ſolertia præditus, Perſas Darij bello grauiſsime laceſsitos haud facile quieturos ratus, perſuaſit ciuitati, vt ex vectigalibus, quæ ex metallorum Lauriorum fructu redi- Naualis militia

bant, de quibus plebi diuidendis tum in populo agebatur, clasſis in bellum, vt verbo ſimulabat, Aegineticum, vt re timebat, Perſicum centum nauium pararetur, populusq. ad rei maritimæ ſtudium, quæ ſola vrbi ſalutem afferre, & gloriam poſset, traduceretur. Itaque cum ipſe ea claſſe haud ita multo poſt Xerſę rege potentiſsimo toto mari fuſo, atque fugato opem, ſalutemq. reip. Græciæq. vniuerſæ tuliſſet, idē auctor, vt eſt apud Diodorum, ciuitati fuit, vt ad præſentem claſſem viginti quotannis triremes adijcerentur, & triplex, vt ſcribit Pauſanias, Piræei portus, qui, ſe archonte, ante Xerſis aduentum fuerat, teſte Thucydide, inſtitutus, abſolueretur. Aeſchines tamen, & Andocides in ijs, quas modo commemoraui, orationibus apertius ea tempora, & hæc eiuſmodi reip. incrementa tradentes, affirmant, primo per Cimonem cum Lacedæmonijs fœdere in quinquennium facto, ciuitatē centum triremes in earum locum, quibus Græciam bello Perſico liberauerat, quippe rudium admodum, & iam vetuſtate quaſſatarum, ædificaſſe, ſecundo autem per Andocidem in triginta annos percuſſo, alteras centum, tertio vero per Niciam in quinquaginta, nō minus trecentis. nam Lycurgum Lycophronis filium Demoſthenis oratoris æqualem, cum rei militaris apparandæ præfectus eſſet, quadringentarum demum numerum expleuiſſe notat Plutarchus. Cum autem claſſem ædificaſſent, vnà etiam loca multa ad claſsis vſum extruenda ſibi duxerunt, & quidem omnia in Piræeo, ἐπίνειον, ſiue ναύσταθμον, νεώρια, νεώσοικος, ὁπλοθήκην, ſiue σκευοθήκην, id eſt nauiū ſtationē, naualia, & armamentarium. quæ omnia partim Themiſtoclis, partim Periclis, partim Lycurgi opera, & monumenta fuerunt. Plato enim in Gorgia νεώρια, & portum tum Themiſtoclis, tum Periclis conſilio ſcribit eſſe conſtructa, Pauſanias Themiſtoclem in Piræeo ἐπίνειον, & νεώσοικος, Plutarchus

tarchus Lycurgum νεωσοίκους, & σκευοθήκην extruxiſſe inquit. Strabo vero Munichiã prodit ambitu ſuo quondam cõplexam eſſe Piræeum, & portus plenos νεωρίων, in quibus & ὁπλοθήκη fuerit, Philonis opus, & memorabilis ναύσταθμος quadringentis nauibus aptus, quibus haud pauciores Athenienſes emiſerint. Quocirca magiſtratus item, vt video, duos inſtituerunt, vnum, qui claſsis emittendæ, alterum, qui ſubducendæ curam baberet. quos illi ἀποστολέας, & ἐπιμελητὰς τῶν νεωρίων appellarunt.

Quoniam autem ad naues primum fabricandas, deinde ad vſum militarem complendas infinita propè hominum turba indiguerũt, propterea Themiſtocles, cui omne rei maritimæ decus Athenis prudentum omnium conſenſione debetur, inquilinos, & artifices omnes immunitate donauit, vt nautica turba ſpe præmiorum vndiq. confluente res naualis uberior, ac firmior redderetur. Pericles autem, gloriæ Themiſtoclis æmulus, illud præterea aliquot poſt annis, quod narrat Plutarchus, adiecit, vt qui naues conſcendiſſent, per octo menſium ſpatium ſtipendium ferrent, & quidem, vt Thucydides hiſtoriæ octauæ mandauit, ternorum in dies ſingulos obolorum.

Naualis turba.

Hos autem nautas ex populis per demarchos editos, perſpicitur ex oratione de epitrierchemate, in qua in hunc modum loquitur Apollodorus quidam: Decre
„ uiſtis, vt trierarchi naues deducerent, & ſenatores, ac
„ demarchi recenſum popularium facerent, & nautas
„ ederent. ego vero, vbi nautæ à popularibus conſcripti
„ venerunt, & pauci, & imbecilli, eos dimiſi, & meo ære
„ nautas quàm optimos conduxi. Quo eodem in loco
oſtẽdit, ſtipẽdiũ quoddã turbæ nauali adnumeratũ, cũ
„ inquit: Ego in ſingulos menſes remigibus ſtipẽndia,
„ cum à prætore commeatum ſolum duorũ mẽſiũ acce-
„ piſſem, per annũ, & menſes quinque ſuppeditaui.

Nautæ ex populis conſcripti.

Cum ergo his omnibus res ipsa militaris constaret, armatis, equitibus, & remigibus, propterea, qui his in bello præessent, diuersi instituendi fuerunt, στρατηγοί, ταξίαρχοι, ἵππαρχοι, & τριήραρχοι. Ac στρατηγοὶ quidem, quos latine prætores dicimus, deni fuere ex tribubus singulis singuli, à populo, vt reliqui omnes, in comitijs declarati, & quidem non semel, sed, si res tulit, sæpius honore continuato refecti. cuius rei præter ceteros argumento est Phocio, qui, vt scribit Plutarchus, quinquies, & quadragies præturam vltro à populo semper oblatam administrauit. Hi vero creati patrium iusiurandum quoddam concipiebãt. in quo illud erat in primis, se bis quotannis in Megaridem inuasuros. Quod propter Anthemocritum præconem ab ijs necatum principio belli Peloponensij Charini decreto adiunctum, in Pericle scribit Plutarchus. Atque ita cum vniuerso exercitui, aut classi Atheniensium imperarunt, tum totum bellum suo ductu, consilioq. gesserunt. ita tamen, vt rerum gestarum rationem redderent, nisi si αὐτοκράτορος nomẽ decreto populi essent consequuti, vt Aristides ad Platæas, & Nicias, Alcibiades, & Lamachus in Siciliam, multiq. alij, auctore Plutarcho: hanc enim vim hoc nomen αὐτοκράτορος habuit, vt esset, Suida teste, ἀνυπεύθυνος, id est à referendis rationibus, & omnino à iudicio repetundarum liber, ac solutus, remq. suo arbitrio, atque auctoritate administraret. Ac primis quidem temporibus prætores omnes ad bella grauissima cum æquo imperio miserunt, ita vt singuli singulorum dierum imperium obtinerent, ijs autem Polemarchum vndecimum adiũxerunt eo consilio, vt si paribus illi inter se sententiarum momentis de belli gerendi ratione forte contenderent, ipse in alteram partem inclinans, atque propẽdens omnem consilij capiendi dubitationem eximeret. Quod ostẽdit Herodotus, vbi de prœlio cum Me-

Prætores

dis

dis ad Marathonem committendo scribit: Cum inter
,, decem, inquit, prætores de pugna cum barbaris ine-
,, unda non conueniret, quiq. à certamine abhorrebãt,
,, superiores essent, Miltiades vnus è decem Callimachũ
,, Aphidnæum, tum forte Polemarchum adijt, qui sor-
,, tito ad eum magistratum euectus, vndecimus erat (nã
,, olim Athenienses, inquit, suffragij iure parem præto
,, ribus polemarchum faciebant) eoq. demum in suam
,, sententiam traducto, expectata diei, imperijq. sui vi-
,, ce rem feliciter, & ex sententia gessit. Post autem ma
gna totius huius rationis commutatio cõsequuta est.
si quidem & polemarchus domi ad iura, vt supra osten
di, inter ciues, & peregrinos dicenda retentus, & præ-
tores quotannis decem creati sunt illi quidem, verum
non omnes semper ad bellum, sed modo vnus, modo
duo, modo plures pro rei periculo, & magnitudine
hostium missi sunt. alij vero domi vrbanis quibusdã
vacantes officijs, sed tamen ad rem militarem spectan
tibus restiterunt. Quod præter ceteros innuit in pri-
ma contra Philippum Demosthenes, cum inquit: Si
" quis de vobis quæreret, pacem ne agitis Athenienses?
" minime vero, respondebitis, sed cum Philippo bellũ
" gerimus. at non ne creastis ex vobis ipsis decem taxi-
" archos, & phylarchos, & prætores, & hipparchos duos?
" isti vero quid agunt, vno illo excepto, quem ad bellũ
" miseritis. Ex quo effectum est, vt prætorum duo qua-
si genera instituta sint, vnum eorum, qui ἐπὶ τῆς διοική-
σεως, alterum eorum, qui ἐπὶ τῶν ὅπλων appellati sunt.
Quod ostendit non obscure idem in oratione pro Cte
siphonte, cum decretum esse inquit, vt in summo vr-
bis periculo de ijs, qui custodias vrbis agere nequi-
rent, iudicaret prætor, & is, qui præesset, armis &
is, qui iurisdictioni. Armis autem cum dicebant, im-
perium, quod præcipue in pedites habebatur, intelli-
gebant, quos illi ὁπλίτας, id est armatos vocabant. Vn-

de dixit Plutarchus, Lycurgo Dioclem genitum esse, eum, qui præturam gesserat in armatos. Hæc autem vrbana, ac militaria officia ipsi ita inter se partiebantur, vt quod scribit Vlpianus ad Mediaιram, alij ad quoddam tempus rem militarem administrarent, bellumq. gererent, alij vero domi manerent, ac vicissim decedentibus ijs succederent, imperiumq. susciperent. quod idem in oratione de epitrierchemate demonstratur. Ac qui vrbanam quidem prouinciam adepti sunt, quibus de rebus cognouerint, supra dictũ est. Qui vero rem castrensem, militaremq. curarunt, ij exercitum ipsum tum conscripserunt, tum etiam dimiserunt. De conscriptione testis est Plutarchus. ›› Phocio, inquit, prætor electus, edici per præconem ›› iussit, vt omnes, qui intra pubertatis, & septuaginta ›› annorum ætatem essent, extemplo dimissa concione ›› adessent, sumptoq. quinque dierum commeatu, se sta›› tim in Boeotiam sequerentur. item: Phocio cum in ›› delectu Aristogitonem simulata claudicatione ingre›› dientẽ longe è tribunali conspicatus esset, scribe Ari›› stogitonem istum, inquit, & claudum, & improbum. & Lysias, apud quem miles quidam, Vt veni, in›› quit, in vrbem, conscriptus miles sum. quod vbi sen›› si, ad prætorem veniens, ostendi me emeritis esse sti›› pendijs, & nihil æqui impetraui. & contra Alcibia›› dem: Qui sunt, quos lex iubet adesse? non ne quos ›› prætores conscripserunt? & contra Diogitonem: Post ›› hæc cõscriptus vna cum Thrasyllo eo, qui armatis præ ›› fuit, cum eo ad exercitum cõtendit. De dimissione significat Demosthenes in oratione de epitrierchemate, cum inquit: Nam ceteri saltẽ, qui è delectibus vene›› rant ad nauem, remanserunt, reditum sibi in patriam ›› reseruantes, si se prætor dimisisset.

›› Iam vero Taxiarchi deni item ex singulis tribubus fuerunt. Vnde dixit idem in oratione de nomine: Cũ

Taxiarchi

essem

" essem taxiarchus tribus. & Aeschines de ementita le-
" gatione: Timenides Pandionidis taxiarchus. Horum autem negocium fuit, vt ordines militares instruerēt, pedites in prœlium mitterent, iisdemq. quo ire, & per quot dies cibum parare oporteret, per præconem denunciarent, &, si liberet, militem ex armatorum catalogo delerent. quorum prima in defensione Mātithei
" à Lysia indicantur, cum ait: Omnibus timore percul-
" sis, iussi, vt taxiarchus ordinem nostrum in prœlium
" extra sortem immitteret. reliqua in expositione Auiū Aristophanis, & in oratione eiusdem Lysiæ de neglecta militia inueniuntur, maxime, cum inquit: Opus
" erat mandare taxiarcho, vt eum ex catalogo armato-
" rum eximeret.

Vt autē prætores, & taxiarchi peditibus, sic hipparchi, & phylarchi equitibus imperarunt. vnde illud est Demosthenis pro Ctesiphonte: Placuit populo, vt Hipparchi Phylarchi
" prætor, & hipparchus pedestres, equestresq. copias ad
" Eleusinē educerent. Hipparchi autē duo, phylarchi decem, illi quidē uniuerso, hi vero singularū tribuū equitatui singuli ita præfuerunt, vt, quemadmodum taxiarchi prætoribus, sic phylarchi hipparchis dicto audientes essent. Quanquam autem hipparchi vniuersum in equites imperium habuerunt, remq. totam equestrem suo iudicio, atque arbitrio gubernarunt, quod indicat Demosthenes, cum Mediæ vitio vertit, quod cum hipparchus esset, legibus quibusdam latis rationem equestrem omnem corruperit: tamen & ipsi prætorum mandatis, atque auctoritati paruerunt. quod in eundem ostendit idem, cum inquit: Cum præ
" tor Phocion equites ad successionem vocasset, Me-
" dias ad nauim contendit, & quorum equitum hippar
" chus esse voluit, cum ijs non conuenit. Phylarchi vero cum alia multa iura nacti sunt, tum illud in primis, quòd equites & constituerunt, & dimiserunt. Ac con-

stitutos

ſtitutos quidẽ paullo ante ex Lyſiæ auctoritate in defenſione Mantithei demonſtrauimus. dimiſſos autem eiuſdem in oratione de neglecta militia teſtimonio poſſumus confirmare. cum inquit: Atqui opus erat
" phylarcho mulctam irrogare, quòd Alcibiade è tri-
" bu dimoto, uires ordini detraxiſſet, & in ſuperiore Mantithei oratione: Cum decretum eſſet, vt ſubſidiũ
" ad Haliarthum mitteretur, ego conſcriptus eques ab
" Orthobulo, quia videbant omnes, nullum equitibus
" periculum affuturum, Orthobulum monui, vt meum
" è catalogo nomen eximeret.

Neque vero terreſtria ſolum, ſed maritima quoque prætores imperia obtinuerunt. hoc autem adeo manifeſtum omnibus eſt, vt nulla veteris ſcriptoris teſtificatione indigeat. Vt autem prætores in re maritima trierarchis omnibus, ſic ſinguli trierarchi ſingulis triremibus, ac eius triremis remigibus imperarunt. Ac prætores quidem in trierarchos imperium habuiſſe, eaq. quæ ſibi è rep. fideq. ſua viderentur, eis mandaſſe, ſatis in re notiſsima teſtimonij ſint, quæ ab Apollodoro trierarcho apud Demoſthenem in oratione de epitrierchemate efferuntur; & quod ſcribit libro primo Xenophon de prætoribus decem, qui ad populum poſtulati, quòd in prælio ad Arginuſas mortuorum ciuium cadauera è ſalo non collegiſſent, omnem eius rei culpam in trierarchos, quibus id ipſi mandaſſent, auerterunt. nam trierarchorum officium fuiſſe, vt triremes omni genere armamentorum, remigumq. ornatas, atque inſtructas haberent, deq. ea laude ipſi inter ſe ſtudioſe contenderent, ſatis, vt opinor, ante eſt demonſtratum. His autem trierarchis quæſtores quoque, vt ſcribit Arpocratio, ſunt attributi, ſcilicet vt pecuniæ rationes conficerent, quæ in commeatum, ſtipendiumq. ſociorum naualium attribuebatur. cuius meminit Apollodorus in oratione, vt ſupra dixi de epitrierchemate,

Trierarchi

Quæſtores militares

trierchemate. Atque hoc cum in aliis triremibus observatum est, vt suos quæq. trierarchos, & quæstores haberet, tum maxime in iis, quæ Sacræ dictæ sunt. Hæ vero vsque ad Antigoni tempora duæ solæ fuerunt, Salaminia, & Paralus. Salaminiam eandem fuisse tradit ad Medianam Vlpianus, atque ea, quæ Delia nominata est. Delia vero fuit, qua Theseus quondam in Cretam ad pœnas Minoi regi dandas est deportatus. hæc enim summa semper religione refecta vsque ad Demetrij Phalerei ætatem, Plutarcho teste, peruenit, eaq: quotannis ornata, teste Herodoto in Erato, & Platone in Phædone, in Delum, quæ ad solemne pertinerent sacrificium, deuexerunt. per quos dies supplicium capitale de aliquo sumere nefas fuit. Paralus, vt scribit Arpocratio, à Paralo antiquo heroe quodam nomen accepit. quiq. eam conscenderunt, Parali appellati sunt, cuius officij caussa quattuor obolos ceperunt, & maiorem anni partem domi traduxerunt. Ambas autem cum ad bellum gerendum, tum ad prætores è bello, si opus esset, ad iudicium retrahendos, & omnino ad publica munera celeriter obeunda adhibitas legimus. De bello testis est Plutarchus, qui in prœlio nauali Salaminio vna cum Themistocle Architelem sacræ triremis trierarchum affuisse narrat: & Thucydides, qui Paralum, & Paralos nautas in Samo fuisse per dominatum Quadringentorum belli caussa scribit; de iudicio Thucydides, qui Salaminiam ad Alcibiadem è prætura Siciliensi reuocandum missam tradidit; & Demosthenes in oratione de Chersoneso, qui aduersus hostes, qui legibus deuinciri non possent, exercitus, triremes, & tributa necessaria esse inquit, at vero aduersus ciues decretum, delationem, Paralumq. sufficere. His ergo triremibus & trierarchi, & quæstores sunt attributi. trierarchi sacræ triremis meminit eo, quem dixi, loco Plutarchus; Parali de hereditate Di-

Sacræ triremes.

FF caogenis

cæogenis Isæus, vt quæstoris Demosthenes, cum inquit, Mediam quæstorem Parali à populo declaratum.

Conquisitores peregrinorum

Et quoniam Athenienses nõ solum domesticis, sed etiam peregrinis in bello copijs, vltimis præsertim téporibus, vsi sunt; propterea huc eos etiam pertinuisse arbitror, qui ξεναγοὶ τῶν ξένων dicti sunt, quòd eis negocium datum esset, vt apud socios copiam peregrinorum, qui ferẽdis apti armis essent, cõquirerent. hoc autem indicare videtur Aeschines primum in oratione contra Timarchum, inquiens: Missus à vobis pere-
„ grinorum conquisitor Eretriam solus ex conquisito-
„ ribus pecuniam cepisse confessus est; deinde de falsa legatione, cum queritur, ciues irreptitios in bello cõquisitores, & apostoleos creari.

Episcopi

Quod si quorum forte suspectam, dubiamue fidem habuerunt, tum vero ad actiones eorum inspiciendas, explorandasq. voluntates mittere soliti sunt eos, quos ἐπισκόπους appellarunt, quorum, teste Arpocratione, meminit Theophrastus.

DE ORATORIBVS, ET LEGATIS.

QVI vero lingua, atque eloquentia fidem, industriamq. suam reip. præstiterũt, ij nonnullum quidem honorem, sed non magistratus tamen nomine insigni, tum ex disciplina Solonis adepti sunt, quod ex verbis eius elicitur, quæ sunt in accusatione Timarchi; Ne
„ quis impudicus magistratum vllum capiat, neque pu-
„ blico patrocinetur, neque præconem, neque legatum obeat. His enim non obscure significauit, se oratores, & legatos e magistratuum numero dimouere. Quos vero inquit, publico patrocinatos esse, ij fuerunt, qui συνήγοροι, & qui ῥήτορες appellati sunt.

Syndici

Συνδικοι fuerunt, qui ad leges suadendas sunt electi, & propterea συνδίκοι τοῖς νόμοις appellati. Quorum meminit

,, minit contra Leptinem Demosthenes. Lecti sunt, in-
,, quit, legi syndici, viri maxima dicendi facultate præ-
,, diti. & post: Quod vero maximum est contra hos syn
,, dicos omnes, sæpe vnusquisque eorum antea rebus
,, quibusdam syndicus fuit. est autem lex de his, non li-
,, cere, qui suffragio populi creatus esset, plusquã semel
,, syndicum esse. qui vero patrocinaturi sunt legi, & de-
,, monstraturi, legem esse idoneam, eos oportet extanti-
,, bus legibus obtemperare. sin minus, ridiculum est,
,, legi syndicos esse, eos vero legem alteram violare.
Eiusmodi autem legum suasores à populis lectos, su-
pra, cum de legum latione diximus, demonstrauimus.
Ῥήτορες autem decem sorte lecti sunt, vt in concio-
ne, & senatu caussam publicam, re poscente, defendē
rent: cuius officij nomine, quotiescunque dixerunt, Rhetores.
mercedis loco drachmam tulerunt. quemadmodum
in Vesparum commentario reperitur. atque hoc idem
muneris prætores et, qui in vrbe curarũt, vt supra dixi-
mus, obiuerũt. Quos ambos intellexit pro Ctesiphōte
,, Demosthenes: Præcone sæpe rogante, quis loqui vult?
,, nemo tamen processit, neque rhetorum, neque præto
rum. & Aeschines de ementita legatione: Surgentes ‟
,, qui descripti erant rhetores, de salute ciuitatis nihil ‟
,, dixerunt: & contra Ctesiphontem: Nonnulli maximis ‟
,, magistratibus gestis, & vectigalibus publicis admini- ‟
,, stratis, & in singulis corrupti, accitis ex senatu, & po ‟
,, pulo rhetoribus euaserunt. Institutos autem à Solone ‟
fuisse rhetores, indicat lex eius, quæ est in accusatio ‟
,, ne Timarchi: Si quis rhetorum loquatur in senatu, aut ‟
,, in populo de re proposita, non separatim de vnaquaq.
,, aut bis de eadem, idem apud eosdem, aut cõuicio, aut
,, maledicto incessat quenquam, aut sine modo dicat de
,, rebus, quæ eius loci non sunt, aut dimissa concione, ‟
,, aut senatu trahat epistatam; ius habeant proedri vsque ‟
,, ad quinquaginta drachmas pro vno quoque crimine ‟

„ inscribere apud praetores. quod si maiore mulctâ di-
„ gnus videatur, irrogantes vsque ad quinquaginta
„ drachmas inferant in senatum, aut in primam concio-
nem. Hos autem eosdem συνηγόρους, & mercedem eo-
rum συνηγορικὸν appellatam. in eodem Vesparum com-
mentario, ex Aristotelis sententia, scriptum est. Itaq;
Arpocratio συνηγόρους creatos prodidit, vt dicendo ad-
essent. In hoc tamen genere aliquid extra ordinem ali
quando factitatum, remq. â sorte ad suffragium, & â
populo ad Areopagũ traductam, ostendit Plutarchus,
cum scripsit, certamine inter Athenienses, & Delios,
vtri sacro praeessent, exorto, lectoq. qui caussam age-
ret, Aeschine, Areopagi senatum Hyperidem manuũ
suffragio declarasse. Vt autem rhetores domi voce,
atque oratione reip. caussam defenderunt, sic foris le-
Legati gati, & praecones, quos illi πρέσβεις, & κήρυκας appel-
larunt. Hi vero ad exteras gentes, sociasq; ciuitates,
exponendae senatus, populiq. voluntatis caussa; de bel
lo, pace, foederibusq. missi sunt, cum reip. tempora
postularunt. Quod munus quia sine summa solertia
prudentiaq. explere non potuerunt, propterea Demo-
„ sthenes ita contra Aeschinem egit: Qua de re alia su-
„ menda poena est â legatis, quàm de verbis? sunt enim
„ legati non triremium, neque locorum, neque armato-
„ rum, neque arcis domini (nemo enim haec legatis cõ-
„ mittit) sed verborum, & temporum. tempora igitur
„ ciuitatis si dimisit, omnino fecit. mandata vero si ve-
„ ra renunciauit, euadat, si falsa, & pretio, & inutilia,
„ plectatur. nihil est enim in quo grauiorem vobis face-
re iniuriam, quàm falsis renunciandis, possit. Quare
legati merito non sorte, sed populi iudicio ad huius
fastigium muneris ascenderunt. vt ostendit in eadem
„ caussa Aeschines: His dictis, decretum in populo scri
„ psit Philocrates, vt vos legatos decem legeretis ad Phi-
„ lippum, qui cum eo de pace, & communibus com-
modis

,, modis agerent: cum autem creandis legatis comitia
,, haberentur, ego propositus sum à Nausicle, Demo-
,, sthenes autem à Philocrate. Atque hi, vt ceteri magistratus, iudicio repetundarum obstricti fuere, nisi si cum liberis mādatis missi essent, quos illi πρέσβεις αὐτοκράτορας nominarunt, vt teste Xenophonte, cum Piræeo obsesso, ad Lysandrum ducem Lacedæmoniorum de pace legatos miserunt. Tantum autem legatis honoris habuere, vt quod elicitur ex Demosthene, & eius interprete, eos à legatione reuertentes senatus sæpe cœnatum in Prytaneum vocarit, eorumq. réditum eiusmodi officij, ac iudicij genere, quod amplissimū semper est habitum, honestarit.

Legatos autem cum antecedere soleret præco, qui symbolum ferret, quod illi κηρύκιον dixere, tamen sæpe etiam præco solus missus est, vt Anthemocritus, quem Megarenses ad se publice missum interfecerunt. quod scriptum reliquit in Pericle Plutarchus.

DE PRAEFECTIS SACRORVM.

FINEM totius huius disputationis faciam, si pauca de Atheniensium sacris, eiusq. curatoribus, atque præfectis adiungam. Omnis igitur Atheniensium religio tribus mihi in rebus posita potissimum fuisse videtur, in sacrificijs, in pompis, & in ludis. Sacrificia, quas illi θυσίας dixerunt, solemnis cum victimarum oblatione votorum pro rep. susceptio fuit. eorumq. alia patria, alia, quod ostendit in Areopagitica Isocrates, ἐπίθετα, id est, ascititia dicta sunt. ex patrijs autem nonnulla δημοτελῆ, quædam δημοτικὰ fuerunt. quorum ad ea cōmuni nomine ciuitas, vt inquit Hesychius, victimas dedit, ad hæc vero singuli priuato nomine populi. Itaque Theopompus rerum Philippicarum libro xii, vt est in Auium commentario, Athenienses prodidit

ἐπὶ ταῖς θυσίαις δημοτικῶς solénia pro se, & pro Chijs vota dijs fecisse. Pompas dixerunt ornatam virorum, mulierumq. turbam, quam cum rebus ad sacra pertinentibus ad Mysteria in Eleusinem, & Dionysia, & Panathenæa longo comitatus agmine cum magna cærimonia miserunt. Ludi vero, quos illi ἀγῶνας appellarunt, publica spectacula fuerunt in deorum honorem edita, & magnis sumptibus apparata: quorum scenici, siue musici, ac Dionysiaci dicti, qui in scena, & per scenicos artifices, gymnici vero qui in curriculo, & potissimũ per athletas commissi sunt.

Rex. Hæc autem non ijdem homines omnia procurarũt, sed Rex quidem, quod in Pollucis, & Apocrationis est monumentis, Mysteria, Lenæa, & Ludos, qui in Lãpade dicti sunt, nempe Panathenæa, Hephestia, & Promethea, & insuper sacra etiam patria procurauit, & gẽtibus, ac sacerdotibus omnibus ius dixit. ad mysteria vero curatores à populo creatos duos ex eumolpidis, Regina. vnum ex cerycibus asciuit. Regina vero vxor eius sacris item quibusdam arcanis ex regia sep. cõseruatis operam dedit. Vnde in oratione contra Neæram Demosthenes de Theogenis regis vxore dixit: Et ipsa vxor „ cum vobis arcana sacra pro ciuitate faciebat, ea vidit, „ quæ ipsam videre fas non est, cum sit peregrina, & eò „ ingressa est, quò nemo alius Atheniensium ingreditur, „ nisi vxor regis; & iureiurando adegit geræras sacrorũ „ ministras, & sacra patria pro ciuitate dijs fecit.

Archon. Archon autem, vt scribit Pollux, Dionysia, & Thargelia adhibitis curatoribus instruxit, & sacra item patria procurauit, in primis autem ludorum scenicorũ curam habuit, vsque adeo, vt illius auctoritate ipsa vtique spectacula regerentur: si quidem scripsit Aristoteles in Poeticis, comœdiam serius factitari propterea cœptam, quia sero archon chorum permiserit. & Demosthenes aduersus Mediam, archontem in eo

munere

munere ita esse uersatum, vt ludis Dionysij choragos tribubus, & choragis tibicines procurarit, &, quod prodit Plutarchus in Cimone, iudices quoque tragœdis sortitus sit. nam de sacris patrijs ab eo factis testis est etiam Lysias, qui aduersus Euandrum inquit, patronos Euandri archontis fortasse ad eam defensionis rationem descensuros esse, vt dicant, fore, si ille reprobaretur, vt, cum in eius locum mature subsortitio fieri non posset, sacra patria ineunte anno desererentur. Polemarchus autem Dianæ agresti, & Enyalio sacrificauit, & ludos funebres ijs, qui in bello occubuissent, curauit, & Harmodij manibus parentauit, & vt liberi eorum, qui in acie cecidissent, de publico alerentur, prouidit, quod Pollux, & Vlpianus ad Timocrateam notatum reliquit. Polemarchus

Neque vero ludorum cura regi soli, aut archonti, aut polemarcho est commissa, sed ijs etiam, quos illi ἀθλοθέτας, & ἀγωνοθέτας dixerunt. Ac Hesychius quidem ex Nicandri sentētia ludis gymnicis athlothetam, scenicis vero agonothetam præfuisse notauit. Quod cū confirmet Ammonius, Plutarchus tamē Periclem scripsit Panathenæis musicum agonem instituisse, eumq. ipsum athlothetam declaratum ordinasse, ita vt iudicaret, quomodo certantes, aut tibijs, aut voce, aut cythara canere oporteret. Pollux autem athlothetas inquit denos ex singulis tribubus forte lectos, eosque probatos ei curationi per quadriennium præfuisse. Vt autē agonothetæ meminit Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte, sic athlothetæ contra Bœotum de nomine. Athlothetæ. Agonothetæ

Quod autem ad pompas attinet, narrat Plato in Alcibiade apparatissimas eas, magnificentissimasq. dijs quotannis Athenis missas esse. Hæ vero quia ferme instructo celebrabantur exercitu, quod ostendit in sexto Thucydides, cum de Hipparcho tyranno per Harmodium,

dium, & Aristogitonem interfecto scribit, propterea ab omnibus ijs, qui rem militarem administrarunt; prætoribus, taxiarchis, hipparchis, phylarchisq. curatæ sunt. Quod declarat in prima contra Philippum Demosthenes, cum inquit: Non ne creastis ex vobis ipsis decem traxiarchos, & prætores, & phylarchos duos? quid igitur isti agũt præter uirum vnum, quem ad bellũ emiseritis? reliqui pompas vobis instituunt cum sacrificulis. vt enim qui luteos fingunt, in forum taxiarchos, & phylarchos creatis, non in bellum. & contra Mediam: Creastis hunc etiam hipparchum, cũ tamen in pompis in foro saltare non possit. Quin etiã Plutarchus in Phocione scribit, equites decimo nono Munychionis pompam Ioui instruxisse; & Aeschines contra Timarchum: Erat vrbanorum Dionysiorum pompa. in his autem pompam agebat Misgolas, & Phædrus. cum autem Timarchus se eis pompæ socium futurum professus esset, his in alio apparatu occupatis non venit.

Sacerdotes

Præter hos aũt magna fuit etiam sacerdotum, ministrorumq. sacrorum turba, quibus haud minima pars sacrorum, & cærimoniarum Atticarum est commendata. Sacerdotes, quos illi ἱερέας dixerunt, singulis dijs, vt Mineruæ, Cereri, Neptuno, Ioui, Apollini, & alijs operati sunt. Eiusmodi vero sacerdotia ex gentibus, sorte esse mandata iam sæpe commemorato Arpocrationis in lexico scriptum est. argumento autem non minimo est, quòd Mineruæ sacra penes Eteobutadas fuerũt; vnde illud est Demosthenis in oratione de falsa legatione: Pater meus gente ex ea curia est, quæ easdem aras participat cum Eteobutadis, vnde Mineruæ Poliadis est sacerdos. Cereris autem penes Eumolpidas, & Ceryces, quod ex Alcibiade Plutarchi cognoscitur. Nam vt Oschophoria à Phytalidis, & Plynteria à Praxiergidis facta sint, idem in Theseo, & Alcibia-

de

de auctor est, quæ quidem gentium Atticarum nomina fuisse supra cognouimus.

Inter ministros aũt numerati sũt ἱεροποιοὶ, βοῶναι, μειαγωγοί, γεραραί, ὀργεῶνες, κανηφόροι, etsi qui alij fuerũt eiusmodi. Sacrifici

Sacrificorum meminit Demosthenes aduersus Mediam, inquiens, sacrificum se ab Atheniensibus tertium, qui Seueris deabus rem diuinam faceret, lectũ pro senatu εἰσιτήρια ἱεροποιῆσαι. quo in loco ἱεροποιοὺς Vlpianus notat fuisse, qui sacrificantes obseruarent, ne quam in sacrificijs fraudem committerent. tribus autem Eumenidibus tres sacrificos ab Areopago propterea fuisse lectos, quia earum sacra Areopago essent commendata. Pollux autem tradidit, sacrificos decem sacra quinquennalia fecisse in Delum, & Braurone, & in Eleusine.

Quis autem fuerit βοώνης, idem etiam exponit. Siquidem cum Demosthenes dixisset, Mediam ἱεροποιὸν, Boonæ & βοώνην declaratũ fuisse, adiungit, ἱεροποιοὺς fuisse, qui prouiderent, ne victima debilis esset, & parum idonea, βοώνας autem, qui boues ad dies festos coëmerent.

Iam vero μειαγωγοὺς fuisse docet Arpocratio, qui victimam, quæ μεῖον dicebatur, ad curiales adducebant, Miagogi tum cum puerorum professio inibatur.

Nam ὀργεῶνες eodem teste, fuerunt, qui ad honorem Orgeones aliquem deorũ, aut heroũ conuenerunt, Polluce autẽ, qui in populis statis diebus sacra fecerũt, quæ tũ δημοτικὰ, tũ ὀργεωνικὰ dicta sunt. vnde ijdem et à populis lecti sunt. quod fortasse significauit Demosthenes in oratione ad Eubulidẽ, cũ dixit: A popularibus prælatus sum, vt sortirer inter nobilissimos sacerdotium Herculis.

Γεραραὶ, vt inquit Pollux, quattuordecim erant Geraræ. mulieres, à rege constitutæ, quæ sacra secreta Dionysio cum alia θεωρία faciebant. quas solemni hoc adactas à regina iureiurando scribit Demosthenes in oratione contra Neæram: Pia, & pura, &

 munda

tur, vt ibi cum ceteris, quos alij populi eius consilij participes aliunde misissent, vna & sacrificarent, & de rebus communibus consilium agitarent. quo honore Aeschines functus dicitur. His autem hieromnemones adiuncti fuerunt, qui sacrorum scribarum munus explentes res in concilio actas in tabulas publicas rettulerunt. Quod ex Suidæ, Hesychijq. commentarijs, & Ctesiphontea Demosthenis facile intelligitur. Vt autē Amphyctionum cōcilium ad Thermopylas ex quibusdam Græciæ populis, inter quos & Athenienses fuerunt, iam inde ab Amphyctione rege sit institutum, Pausanias in rebus Phocēsiū exponēdis edocuit. Hieromnemones

Quibus rebus omnibus de veteribus consilijs, iudicijs, magistratibus, ac sacerdotijs Atheniensium demonstratis, satis iam, vt in tantis & temporum, & rerum tenebris potuit, quæ, & qualis vetus Atheniensium resp. fuerit, quod his libris instituimus, patefactum esse arbitramur.

FINIS.

Habita licentia à RR. DD. Vicario Episcopali, & Inquisitore.

ERRATA ITA CORRIGENDA.

13. 31. Phygees Phegees 14. 5. ἱερκιον ἱερκειον 36. 7. αὐτε ætę 48. 8. Phygeas Phegeas 48. 28. φρατιάρχους φρατριάρχους 54. 15. Hercæi Hercei 54. 19. διαψηφίσεις διαψηφίσεις 63. 14. an præcipuum epistatæ an præcipuum illud epistatæ 70. 28. διαχειροτονεῖν διαχειροτονεῖν 72. 16. vndecimo, die vndecimo die 72. 32. primo quosq. primo quoque 77. 6. Concionatum Concionantum 81. 35. χειροτονιάς χειροτονίας 89. 12. His, auditis His auditis 91. 19. ageretur ageret 92. 12. libro XVIII libro VIII 83. 1. circunscribebatur circunscribebātur 117. 26. ψευδομαρτυριῖν ψευδομαρτυριῶν 119. 3. φυγὴ φυγὴ 133. 29. ψευδολητείας ψευδοκλητείας 136. 18. indicandi iudicandi 141. 35. de pecunia se pecunia 145. 5. se aut non affuisse se non affuisse 150. 20. prodit proditur 157. 16. Tertium locum. De Generibus Magistratuum. Tertium locũ. 158. 14. αἱρετὲς αἱρετὸς 181. 17. solos frumentariæ soli frumentariæ 184. 7. φοροὶ φόροι 194. 17. Appollo dorus Apollodorus 197. 5. ἔργων ἔργων 198. 11. οἰνόπται οἰνόπται 205. 22. cum ludi cur ludi 206. 5. & de magistratibus ventitantibus quales esse oporteret, & quas ætates habere. hæc omnia tollenda sunt. 220. 4. ἵππαρχοι ἵππαρχοι 221. 2. qui præesset, armis & qui præesset armis, &

Errata Marginum ita Corrigenda.

55. populantibus popularibus 63. sententiæ senatorum. hæc verba post 22. versus reponenda 65. consolitus consuli solitus 89. De sacri De sacris 89. De statutis De statuis 181. Sitrophylaces Sitophylaces

ERRATA ITA CORRIGENDA.

23. 31. Phygees Phegees 24. 5. ἱέρειον ἱερεῖον 36. 7. acre ære 48. 8. Phygeas Phegeas 48. 28. φρατιάρχυς φρατριάρχυς 54. 15. Hercæi Hercei 54. 19. διαψηφίσεις διαψηφίσεις 63. 14. an præcipuum epiſtatæ an præcipuum illud epiſtatæ 70. 28. διαχειροτονεῖν διαχειροτονεῖν 72. 16. vndecimo, die vndecimo die 72. 32. primo quoſq. primo quoque 77. 6. Concionatum Concionantum 81. 35. χειροτονιάς χειροτονίας 89. 12. His, auditis His auditis 91. 19. ageretur ageret 92. 12. libro xviii libro viii 83. 1. circunſcribebatur circunſcribebātur 117. 26. ψευδομαρτυριῶν ψευδομαρτυριῶν 119. 3. φυγὴ φυγὴ 133. 29. ψευδοκλητείας ψευδοκλητείας 136. 18. indicandi iudicandi 141. 35. de pecunia ſe pecunia 145. 5. ſe aut non affuiſſe ſe non affuiſſe 150. 20. prodit proditur 157. 16. Tertium locum. De Generibus Magistratuum. Tertium locū. 158. 14. αἱρετὲς αἱρετὸς 181. 17. ſolos frumentariæ ſoli frumentariæ 184. 7. φοροὶ φόροι 194. 17. Appollodorus Apollodorus 197. 5. ἔργων ἔργων 198. 11. οἰνόπται οἰνόπται 205. 22. cum ludi cur ludi 206. 5. & de magiſtratibus ventitantibus quales eſſe oporteret, & quas ætates habere. hæc omnia tollenda ſunt. 220. 4. ἵππαρχοι ἵππαρχοι 221. 2. qui præeſſet, armis & qui præeſſet armis, &

Errata Marginum ita Corrigenda.

55. populantibus popularibus
63. ſententiæ ſenatorum. hæc verba poſt 22. verſus reponenda 65. conſolitus conſuli ſolitus 89. De ſacri De ſacris 89. De ſtatutis De ſtatuis
181. Sitrophylaces Sitophylaces